

คู่มือ

การเสริมสร้างวินัยนักเรียน
ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือ
การเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การเสริมสร้างวินัยให้กับคนในชาติ จำเป็นจะต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย เพราะเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ การสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้เป็นคนมีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพของคนไทย สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองและการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างวินัยปลูกฝังความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา มีจิตอาสา เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต เคารพกติกาของสังคมและเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้เยาวชนไทยเติบโตเป็นคนไทยที่สมบูรณ์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบายการศึกษา เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้สนับสนุนให้นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทำการศึกษาวินัยองค์ความรู้ชุด “การวิจัยและพัฒนารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต” ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของนักเรียนในการปฏิบัติตน ให้เป็นผู้มีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำหรับเอกสาร คู่มือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน ๕ โรงเรียน ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมวินัย โดยใช้กระบวนการและวิธีที่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสถานศึกษาสามารถปรับกิจกรรม เนื้อหาในการเสริมสร้างวินัยได้ตามความต้องการของตนเอง รวมทั้งสามารถปรับเป้าหมาย ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ เกณฑ์พิจารณา ที่เหมาะสม ในการเสริมสร้างวินัยที่สอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

สำนักงานฯ คาดหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในด้านความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อให้เป็นผู้มีวินัย ประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ขอขอบคุณคณะนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนในการดำเนินการให้เอกสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วง จนสามารถเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาและสาธารณชนในวงกว้าง

(นายสุภัทร จำปาทอง)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. กระบวนการพัฒนารูปแบบ	2
3. สาระสำคัญเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต	4
ส่วนที่ 2 รายละเอียดของรูปแบบ	8
1. กรอบแนวคิดและองค์ประกอบของรูปแบบ	8
2. แผนดำเนินงานพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 1	18
3. แผนดำเนินงานพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2	23
4. แผนดำเนินงานพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 3	29
5. แผนดำเนินงานพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 4	33
ส่วนที่ 3 ระบบการประเมินผล	36
1. กรอบแนวคิดของการประเมิน	36
2. แบบวัดความซื่อสัตย์สุจริต	42
ภาคผนวก	
ชุดความรู้ที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา	47
- บทเรียนที่ 1 แนวทางการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา	49
- บทเรียนที่ 2 ตัวอย่างการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา	55
- บทเรียนที่ 3 ชุมชนการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต	76
- บทเรียนที่ 4 ทีมงานและเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	103
ชุดความรู้ที่ 2 สำหรับครูผู้สอน	107
- บทเรียนที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	109
- บทเรียนที่ 2 กิจกรรมเตรียมพร้อมก่อนเรียนที่เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	153
- บทเรียนที่ 3 ครูที่ปรึกษาในการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	158
- บทเรียนที่ 4 การจัดการเรียนรู้โครงการอาชีพสุจริตในสถานศึกษา	160
ชุดความรู้ที่ 3 สำหรับนักเรียน	168
- บทเรียนที่ 1 บทบาทหน้าที่ของสถานักเรียน	170
- บทเรียนที่ 2 ตัวอย่างธรรมเนียมสถานักเรียน	172
- บทเรียนที่ 3 ระบบเพื่อนนักเรียนผู้ให้คำปรึกษา	184
ชุดความรู้ที่ 4 สำหรับผู้ปกครองนักเรียน	188
- บทเรียนที่ 1 เทคนิคการเลี้ยงลูกให้มียวินัย	190
- บทเรียนที่ 2 การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตให้ลูก	192
เอกสารอ้างอิง	195

ส่วนที่ 1

ส่วนนำ

1. หลักการและเหตุผล

วินัย ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ดังนั้น การปลูกฝังและเสริมสร้างวินัยให้แก่คนในชาติจึงต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องและไม่ปล่อยให้เป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของชนในชาติทุกฝ่ายจะต้องช่วยเหลือและร่วมมือกันโดยเริ่มต้นที่เยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไป ด้วยการฝึกฝนอบรมจนเป็นนิสัยและน่านะเบียบวินัยที่ฝึกฝนไว้นั้นออกไปปฏิบัติจริงในชุมชน คนที่มีวินัยจะประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปตามลักษณะที่สังคมยอมรับ และเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดี ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ รู้จักเวลาอดทน เชื้อมั่นในตนเองและเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี การเสริมสร้างวินัยนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียนแล้วยังมีส่วนช่วยชักนำประชาชนในชุมชนให้ประพฤติปฏิบัติตามไปด้วย วินัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนและประชาชนทั่วไปในสังคมทุกระดับ (ต้องจิต จิตติ. 2547 : 29)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาวินัยให้กับเด็กไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการศึกษาหลายๆ เรื่องเกี่ยวกับวินัยของนักเรียน สรุปได้ว่า นักเรียนไทยยังขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ไม่สามารถควบคุมตนเอง มีพฤติกรรมตามใจตนเอง การทำงานไม่เป็นระบบ ไม่ตรงต่อเวลา และไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากผู้เรียนขาดความเข้าใจในเป้าหมาย บทบาท และหน้าที่ในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น (นันทมนัส รอดทัศนาศ. 2554 : 2-3) จนเป็นเหตุให้มีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายต่างๆ นานา การที่เด็กๆ เยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศตกอยู่ในภาวะไร้ระเบียบวินัย จะทำให้ประเทศชาติพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปไม่ได้ ซึ่งความมีวินัยมีความสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยเฉพาะในด้านความรับผิดชอบจะต้องมีวินัยในตนเองควบคุมกันไปด้วย มีความรับผิดชอบความสนใจความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามละเอียดรอบคอบเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นการปลูกฝังหรือสร้างเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็กนั้นมีช่องทางหรือความรับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องอาศัยความร่วมมือและรับผิดชอบจากหลายฝ่ายด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่จากครอบครัวที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ต่อมาก็คือ โรงเรียนซึ่งมีครูผู้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้ทางจริยธรรมแก่เด็ก รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็ก คือ สื่อมวลชน พระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนา หรือแม้แต่กลุ่มเพื่อนก็มีส่วนในการช่วยพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เด็กด้วย ครูผู้สอนซึ่งเป็นกำลังหลักในการอบรมให้เด็กมีวินัย ต้องเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม เกิดขึ้นให้จงได้ การพัฒนาการของเด็กที่จะควบคุมตัวเองได้นั้น จำเป็นต้องเริ่มจากการวางเงื่อนไขกฎเกณฑ์ เพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมได้ต่อไป

จึงจำเป็นเหลือเกินที่ผู้สอนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญ และต้องสอดแทรกการมีวินัยในตนเองไปในทุกๆ กิจกรรมการเรียนการสอน

ความซื่อสัตย์สุจริต ถือเป็นวินัยด้านหนึ่งที่สะท้อนถึงการมีความซื่อตรง มีความจริงใจต่อผู้อื่น ซึ่งการปลูกฝังให้เยาวชนมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา รวมทั้งต่อสถาบันทางสังคมต่างๆ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สังคมมีความสุข หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง จึงจะสามารถปลูกฝังวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้กับเยาวชนในสังคมได้ เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์แล้ว ย่อมจะทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม อันดีงาม สร้างสังคมประเทศชาติให้สงบสุขและเจริญก้าวหน้าต่อไป (พวงพันธ์ โพธิ์ศรี. 2555 : 3)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานระดับนโยบายด้านการศึกษาของชาติ เล็งเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างวินัย ที่จะเสริมสร้างให้กับนักเรียนในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำโครงการพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายคือ 1) การปลูกฝังและการสร้างกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา 2) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และถอดบทเรียนการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการทดลองและพัฒนารูปแบบในระดับภูมิภาคทั้ง 4 ภาค 3) กลไกที่สำคัญและมีความจำเป็นในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เพื่อส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคนในชาติ เพื่อความสันติสุขความเข้มแข็งและการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและยั่งยืน ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการพัฒนารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นด้านที่สำคัญและมีความจำเป็นในการพัฒนาเยาวชนของชาติและจะเป็นแนวทางในการพัฒनावินัยในสถานศึกษาในวงกว้างต่อไป

2. กระบวนการพัฒนารูปแบบ

ระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต เป็นการศึกษา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดการพัฒนาระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงลงพื้นที่สำรวจสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในโรงเรียน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

1) โรงเรียนดงยางวิทยาคม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนต้นแบบดีเด่นด้านการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

2) โรงเรียนบ้านนาคูพัฒนา อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ โรงเรียนต้นแบบดีเด่นด้านการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

3) โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร โรงเรียนต้นแบบดีเด่นด้านการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

นอกจากนั้นได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- 1) รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด อาจารย์ดีเด่นแห่งชาติ ผู้เป็นต้นแบบด้านวินัยและความซื่อสัตย์สุจริต
- 2) นายไพโรจน์ แสนแดง ผู้อำนวยการโรงเรียนดงยางวิทยาคม ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบดีเด่นด้านการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต
- 3) นายชูชัย ประทุมพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาคูพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบดีเด่นด้านการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต
- 4) ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ โรงเรียนต้นแบบดีเด่นด้านการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

ขั้นตอนที่ 2 สร้างระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างต้นแบบระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วตรวจสอบต้นแบบระบบโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 17 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการนำต้นแบบระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับปรุงแล้วจากผลการตรวจสอบต้นแบบระบบในขั้นตอนที่ 2 มาทดลองใช้โดยการลงพื้นที่แบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนแก้งวิทยานุกุล (ขนาดเล็ก) อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 2) โรงเรียนบ้านหนองรูแซ่ (ขนาดเล็ก) อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม 3) โรงเรียนบ้านป่าจันทองฮี (ขนาดกลาง) อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น 4) โรงเรียนเสลภูมิ (ขนาดกลาง) อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 5) โรงเรียนกมลาไสย (ขนาดใหญ่) อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์แล้วติดตามผลการใช้ต้นแบบระบบด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของคณะทำงานแต่ละระบบงาน รวมทั้งศึกษาผลการใช้ต้นแบบระบบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนคณะทำงานในแต่ละระบบงานเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระบบงานในต้นแบบระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทดลองใช้ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปเพื่อปรับปรุงระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 รับรองและนำเสนอระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา เป็นการรับรองระบบที่ปรับปรุงขึ้นใหม่หลังการทดลองโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวแทนคณะทำงานพัฒนาเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 17 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ตัวแทนคณะทำงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ทดลองระบบ จำนวน 12 ท่าน และกลุ่มที่ 2 ตัวแทนคณะทำงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนที่เคยมีประสบการณ์ดำเนินงานเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้สุขภาพแต่ไม่ได้เป็นพื้นที่ทดลองระบบ จำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำผลการรับรองระบบ โดยผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขระบบเป็นครั้งสุดท้าย แล้วจึงนำเสนอระบบเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา พร้อมทั้งเขียนบทสรุปแนวทางและข้อเสนอแนะในการนำระบบไปใช้ในโรงเรียน

3. สาระสำคัญเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

3.1 ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความประพฤติดี ความประพฤติชอบ ประพฤติตรงและการแสดงพฤติกรรมที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น อย่างถูกต้องและดีงาม แบ่งได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การไม่บิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริง หมายถึง การไม่พูดหรือแสดงพฤติกรรมให้ผิดแผกไปจากสิ่งที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริงที่จะทำให้เกิดความเสียหายและเสียหายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย การไม่กระทำอันใดให้ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง การไม่พูดในสิ่งที่ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง และการไม่คิดสิ่งผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง

2. การละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด หมายถึง ความรู้สึกภายในที่จะทำบาป ทำความชั่ว หรือทำสิ่งไม่ถูกไม่ควร และความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่วและผลของกรรมชั่ว เช่น ความละอายและเกรงกลัวที่จะคิด จะพูด หรือจะกระทำความชั่ว ประกอบด้วย การรู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะคิดในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร รู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะพูดในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร และรู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร

3. การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาในทางที่ถูกต้อง หมายถึง การให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมตามหลักศีลธรรมและหลักกฎหมาย และแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตนหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญาที่ให้ไว้กับตนเอง บุคคล หน่วยงาน และสังคม ประกอบด้วย การให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้องและการปฏิบัติตามข้อตกลงกับข้อตกลงหรือคำสัญญา

4. การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อน หมายถึง การไม่คิด ไม่พูด และไม่กระทำการใดๆ ที่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย การไม่กระทำอันใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่พูดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน และไม่คิดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน

5. การไม่ประพฤติหาประโยชน์ในทางที่เสื่อมเสีย หมายถึง ไม่ประพฤติปฏิบัติ พูด และคิดในทางที่ไม่ถูกไม่ควร เพื่อให้ได้ตามความต้องการของตนเอง อาจเป็นทรัพย์สิน สิทธิบางอย่างหรือได้รับการบริการให้ความสะดวกสบายอย่างเป็นพิเศษกว่าคนอื่น ประกอบด้วย การไม่ประพฤติหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่พูดเพื่อหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง และไม่คิดหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

3.2 แนวทางการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อวินัยภายในตัวของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสภาพครอบครัวที่ทำให้เด็กมีวินัยมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพมากหรือน้อยเช่นกัน การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อวินัยของนักเรียน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลหรือการอบรมเลี้ยงดูที่อบอุ่นตั้งแต่เล็ก จะเติบโตขึ้นเป็นเด็กที่มีการปรับตัวทางสังคมสูง มีความสำเร็จด้านการเรียน มีเป้าหมายชีวิตที่มุ่งอนาคต มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน สามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีในรุ่นต่อมา และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หรือแบบเข้มงวดกวดขัน จะมีผลดีต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและสังคม ความซื่อสัตย์ ความมีสมาธิ การรู้จักบาปบุญ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และ

การมีวินัยในตนเอง และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่ส่งผลต่อวินัยของนักเรียนแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ การปฏิบัติตนของครู พฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และบรรยากาศภายในโรงเรียน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญมากในการเสริมสร้างวินัยและความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน ผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้นำในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาวินัยนักเรียน ประกอบด้วยงานต่างๆ ดังนี้ การวางแผนนโยบาย การอำนวยความสะดวก การส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียน การให้การสนับสนุนงบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สถานที่และแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาวินัย การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การให้ การนิเทศ และการประเมินผล

บทบาทของครู เนื่องจากครูถือเป็นกลไกที่มีบทบาทและลงมือปฏิบัติมากที่สุดในการเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน เพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนและมีโอกาสในการเสริมสร้างวินัยในระหว่างการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ นอกจากนั้น ครูยังเป็นฝ่ายปฏิบัติการในการออกแบบหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สามารถบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนได้ ครูจึงควรมีบทบาทปฏิบัติการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัย ดังนี้ (กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์. 2544 : 24)

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ ครูควรมีตารางสอนและตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนที่ชัดเจนแน่นอน นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ ถ้าเขารู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า การตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติ ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญและนักเรียนสามารถที่จะทำตามได้ นักเรียนต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าครูและโรงเรียนต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนจะสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงครูต้องอธิบายเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด

2. ชมเชยให้กำลังใจ นักเรียนต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. ทำเป็นตัวอย่าง นักเรียนจะเลียนแบบสิ่งต่างๆ รอบตัว ดังนั้น ครูจึงควรทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ครูคาดหวัง

4. ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่านักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องพยายามเข้าใจและให้โอกาสนักเรียนปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

5. การลงโทษ อาจทำได้ หากครูพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่างๆ แล้ว แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของนักเรียนได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษแต่ไม่ควรรุนแรงเกินเหตุ เช่น ครูอาจแสดงการไม่ยอมรับในสิ่งที่นักเรียนกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดปฏิบัติบางอย่างหรือบางประการ การจำกัดบริเวณหรือการไม่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยในช่วงเวลาที่เหมาะสม

บทบาทของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่เป็น 2 ระดับ คือ นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียนจะทำหน้าที่ดูแลและให้การช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนในห้องของตนเอง ช่วยครูที่ปรึกษาดูตามรายงานพฤติกรรมของเพื่อนภายในห้อง ประสานงานกับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาแกนกลาง ส่วนนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาแกนกลางหรือแกนนำ จะทำหน้าที่ให้การปรึกษากับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียนที่มาขอรับแนวทางการให้การปรึกษา สรุปปัญหานักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาเพื่อรายงานให้กับครูที่ปรึกษา กิจกรรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษารายงานส่งต่อไปยังผู้อำนวยการและรายงานไปยังหัวหน้าระดับ จัดการอบรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาให้กับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียน นิเทศติดตามการดำเนินงาน กิจกรรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียนเพื่อตรวจสอบการดำเนินงาน

บทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา แนวทางในการสร้างเด็กดีที่มีวินัยและความซื่อสัตย์สุจริตนั้น พ่อแม่และผู้ปกครองสามารถทำได้โดยคำนึงถึงจิตใจของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ดังนี้ (กิ่งทอง มหาพรไพศาล. 2548 : 95 - 96)

1. เด็กต้องการเป็นบุคคลสำคัญ การมองเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นจากรู้สึกในส่วนลึกว่า “ฉันเป็นที่รักของคนอื่น” “ฉันเป็นคนที่มีคุณค่า” และ “คนชอบฉันอย่างที่ฉันเป็น” ทั้งพ่อและแม่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสิ่งนี้ให้เกิดขึ้นในชีวิตของลูก พ่อแม่ควรแสดงความรักต่อลูกและความรักซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้ลูกมองเห็นคุณค่าในตนเอง โดยต้องเริ่มจากทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อตัวเองเป็นพื้นฐาน อันจะมีผลต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของลูกด้วย เพราะพ่อแม่ที่เห็นคุณค่าในตนเองจะส่งผ่านความรู้สึกนี้ให้ลูกๆ ของพวกเขา เช่น พ่อแม่ควรมอบหมายงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ให้ลูกมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และควรกล่าวชมเชยเด็กเมื่อพวกเขาทำสำเร็จเรียบร้อยแม้จะเป็นงานเพียงเล็กน้อยก็ตาม

2. เด็กต้องการความมั่นคงปลอดภัย การกระทำของพ่อแม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับลูกได้ว่าพ่อแม่จะคอยปกป้องดูแลเขาอยู่เสมอด้วยความรัก ความปรารถนาดีที่พ่อแม่มีต่อลูกมีคุณค่ามากกว่าถ้วยรางวัลชนะเลิศใดๆ พ่อแม่อาจไม่สามารถให้ทุกสิ่งที่ลูกต้องการได้แต่สามารถแสดงออกให้ลูกรับรู้ถึงความรักที่มีต่อพวกเขาได้ด้วยการโอบกอดเขาไว้ในอ้อมแขนอันอบอุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่จึงมีผลในด้านการสร้างความมั่นคงให้กับเด็กจากการศึกษา พบว่า เหตุผลหลักที่ชักนำให้เด็กหันไปใช้ยาเสพติดอันดับแรกคือ ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่เด็กวัยรุ่นที่ติดยามักมีพ่อแม่ที่ทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้เด็กรู้สึกเกลียดตัวเองและต้องการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ จึงหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อหลบหนีแรงกดดันที่พวกเขาได้รับจากสังคมรอบข้างดังนั้น ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่และแม่และความรักที่พ่อแม่มีให้ลูกอย่างเพียงพอสมควรเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ลูกรู้สึกปลอดภัยและช่วยให้เด็กรู้สึกมั่นคงในจิตใจ ความรักช่วยให้เด็กเผชิญกับทุกสิ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้

3. เด็กต้องการคำชมเชย แม้ที่จริงแล้วคำชมเชยเป็นสิ่งจำเป็นต่อการหล่อหลอมให้เด็กมีชีวิตที่มีความสุขและมีความสำคัญมากพอๆ กับความดีงามและความรักคำชมเชยมีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กเช่นเดียวกับดวงอาทิตย์ที่มีความสำคัญต่อต้นไม้ “ธรรมชาติส่วนลึกสุดของมนุษย์ คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นยอมรับ” พ่อแม่ควรกล่าวชมเชยเด็กเมื่อพวกเขาเริ่มทำสิ่งที่มีคุณค่าด้วยตนเอง หรือเมื่อเขาทำความดีและแสดงความมีน้ำใจ คำชมเชยเป็นเสมือนสิ่งที่ช่วยผลักดันให้เขารู้จักพึ่งตนเองในเรื่องอื่นๆ ที่มีความสำคัญมากขึ้น และมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

4. เด็กต้องการมีระเบียบวินัย เด็กที่ไม่เคยใช้ชีวิตภายใต้กฎระเบียบของครอบครัวจะประสบปัญหาเมื่อเขาต้องออกไปเผชิญกับโลกภายนอก ดังนั้น จึงต้องมีระเบียบวินัยเกี่ยวกับการสร้างลักษณะนิสัยของเด็กโดยอาศัยการหนุนน้ำใจให้กระทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องให้ดีขึ้น ซึ่งการสร้างนิสัยให้กับเด็กมี 3 แนวทางด้วยกัน คือ

4.1 การตั้งกฎระเบียบ สิ่งนี้มีความสำคัญมากในขณะที่ยังเด็กอยู่กฎระเบียบที่ตั้งขึ้นควรมีความชัดเจนและเข้าใจง่ายครอบครัวที่มีกฎระเบียบจะทำให้ลูกเคารพพ่อแม่ นอกจากนี้เด็กยังรู้สึกเคารพต่อการลงโทษของพ่อแม่ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบที่ตั้งไว้อีกด้วย

4.2 การเลียนแบบเด็กๆ จะเลียนแบบคนที่อยู่ใกล้ตัว เขาอยากเป็นเหมือนคนที่เขารักและชื่นชม พ่อแม่จึงไม่ควรทำในสิ่งที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นในชีวิตลูก

4.3 การสร้างแรงบันดาลใจ สิ่งนี้นับเป็นเคล็ดลับที่สำคัญของการฝึกวินัย ถ้าพ่อแม่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและเสริมสร้างความสุข ความยินดีนี้จะส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี

5. เด็กต้องการผู้รับฟังคำพูดที่ว่า “พ่อแม่ไม่มีเวลา ว่างด้วยกันวันหลัง” เป็นคำพูดที่พ่อแม่ไม่ควรจะกล่าวกับลูก เพราะมันสื่อความหมายถึงว่าลูกไม่มีความสำคัญสำหรับผู้เป็นพ่อและแม่ทำให้ความไว้วางใจความสนิทสนมที่เด็กมีค่อยๆ เลือนหายไป และพวกเขาจะหันไปให้ความสนใจกับผู้อื่นที่มีเวลารับฟังเรื่องราวของเขาแทน การที่ลูกได้พูดคุยกับพ่อแม่นอกจากจะทำให้รับรู้เรื่องราวชีวิตของพวกเขาเมื่อต้องออกไปผจญภัยอยู่ภายนอก ซึ่งผู้ใหญ่ไม่อาจติดตามไปได้ทุกแห่งหนแล้วพ่อแม่ยังได้มีโอกาสรู้จักกับเพื่อนๆ ของลูกผ่านทางคำบอกเล่าอีกด้วย นอกจากนี้แล้วมันยังเป็นช่วงเวลาทองที่พ่อแม่จะได้แนะนำให้เด็กๆ ได้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาและแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการช่วยเหลือผู้อื่น เด็กจึงได้เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ที่เกิดจากพูดคุยระหว่างกัน การรับฟังซึ่งกันและกันจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่การพูดคุยเท่านั้น แต่ยังเป็นช่วงเวลาของความอบอุ่นในครอบครัวอีกด้วย

6. เด็กต้องการความรัก ส่วนประกอบที่สำคัญของความเป็นครอบครัวที่ขาดไม่ได้ คือ ความรัก เพราะความรัก คือ ความปรารถนาที่มีให้กับบุคคลซึ่งเป็นคนที่รัก การที่พ่อแม่แสดงออกถึงความรักที่มีต่อลูกซึ่งอาจจะมาจากการแสดงออก เช่น การสัมผัส การโอบกอดการบอกรักลูกๆ ล้วนทำให้เด็กๆ มีความมั่นคงในชีวิต และภาพความรักของพ่อแม่ที่มอบให้กันและกัน สอนให้เด็กเรียนรู้ที่จะรัก ห่วงใยผู้อื่นเช่นเดียวกัน

ส่วนที่ 2

รายละเอียดของรูปแบบ

1. กรอบแนวคิดและองค์ประกอบของรูปแบบ

1.1 ความหมายของรูปแบบ กลไก

รูปแบบ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญๆ ของขั้นตอนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างชัดเจน สามารถคาดหมายผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานนั้นได้ โดยเขียนให้เป็นรูปแผนภาพและข้อความที่สามารถทำความเข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไปได้อย่างถูกต้องตามแนวทางที่กำหนดไว้อย่างเป็นขั้นตอนชัดเจน มีองค์ประกอบสำคัญแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินงาน และการวัดและประเมินผลของรูปแบบ

กลไก หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลให้เป็นผู้ดำเนินงาน เช่น การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบมาดำเนินการควบคุมกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงาน โดยมีรายงานการประชุมคณะทำงาน รายงานผลการดำเนินการ การประเมินระบบ และสรุปผลการดำเนินงานตามระบบที่กำหนดไว้

กลไกเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา หมายถึง สิ่งที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีการกำหนดแผนการดำเนินงาน จัดทำโครงการและกำหนดกิจกรรมทั้งกิจกรรมระดับสถานศึกษาและกิจกรรมระดับชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียนให้มีบทบาทหน้าที่ดำเนินการทั้งแบบที่เป็นทางการโดยมีคำสั่งจากสถานศึกษาอย่างชัดเจน และแบบไม่เป็นทางการ มีการจัดสรรทรัพยากร เช่น งบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 หลักการของรูปแบบ

รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1) กลไกการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา มีบุคลากรฝ่ายต่างๆ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดแผนการดำเนินงานและกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยและความซื่อสัตย์สุจริต โดยบุคลากรที่เป็นกลไกในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งจะต้องประสานงานร่วมมือกันตามบทบาทหน้าที่เพื่อให้การเสริมสร้างวินัยนักเรียนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ส่วน ได้แก่

2.1) การเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ริเริ่มโดยบุคลากรส่วนกลางของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมตามสภาพแวดล้อมและบริบทของตนเองโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2.2) การเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่สอดแทรกความรู้และการฝึกฝนเพื่อการปลูกฝังวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูควรให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจริงและกิจกรรมการปลูกฝังวินัย สามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง ซึ่งแนวปฏิบัติที่ส่งผลอย่างยั่งยืนต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียน ได้แก่ วิธีการสร้างวินัยเชิงบวกซึ่งเป็นวิธีการกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากด้านในผ่านการครุ่นคิดด้วยตนเองอย่างมีสติ ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ

2.3) การเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตผ่านกิจกรรมที่ดำเนินการโดยความคิดริเริ่มของนักเรียน โดยการสนับสนุนของผู้บริหารและบุคลากรภายในสถานศึกษา เช่น การทำโครงการคุณธรรมการจัดทำค่ายพัฒนาผู้นำด้านความซื่อสัตย์สุจริต การจัดตั้งธนาคารขยะ หรือธนาคารความดี เป็นต้น

3) เน้นสร้างวัฒนธรรมภายในสถานศึกษาให้มีวิถีปฏิบัติที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับสังคม การพัฒนาจิตเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจสามารถกำกับตนเองให้มีสติและปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องทางกาย วาจา และใจ รวมทั้งแนวคิดการสร้างองค์การเรียนรู้และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนากลไกด้านบุคลากรให้ดำเนินการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยั่งยืน

4) ผู้ที่จะนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 โรงเรียนที่มีการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตแล้วแต่ต้องการพัฒนาการวางแผนงาน การดำเนินงาน และการประเมินให้เป็นระบบยิ่งขึ้น กลุ่มที่ 2 โรงเรียนที่ยังไม่มีการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตมาก่อน

1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถพัฒนากลไกการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตของโรงเรียนให้มีการวางแผนงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการดำเนินงานพัฒนาแบบองค์รวมในทุกระดับทุกฝ่ายงานทั้งในและนอกสถานศึกษาและเป็นแกนนำในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่เพื่อการพัฒนาวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

1.4 กระบวนการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระบบหลัก ได้แก่

ระบบหลักที่ 1 ระบบวางแผนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระบบหลักที่ 2 ระบบดำเนินงานพัฒนากลไกภายในสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานให้มีกลไกที่เข้มแข็งในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการดำเนินงานพัฒนากลไกภายในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแกนนำของสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูและนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

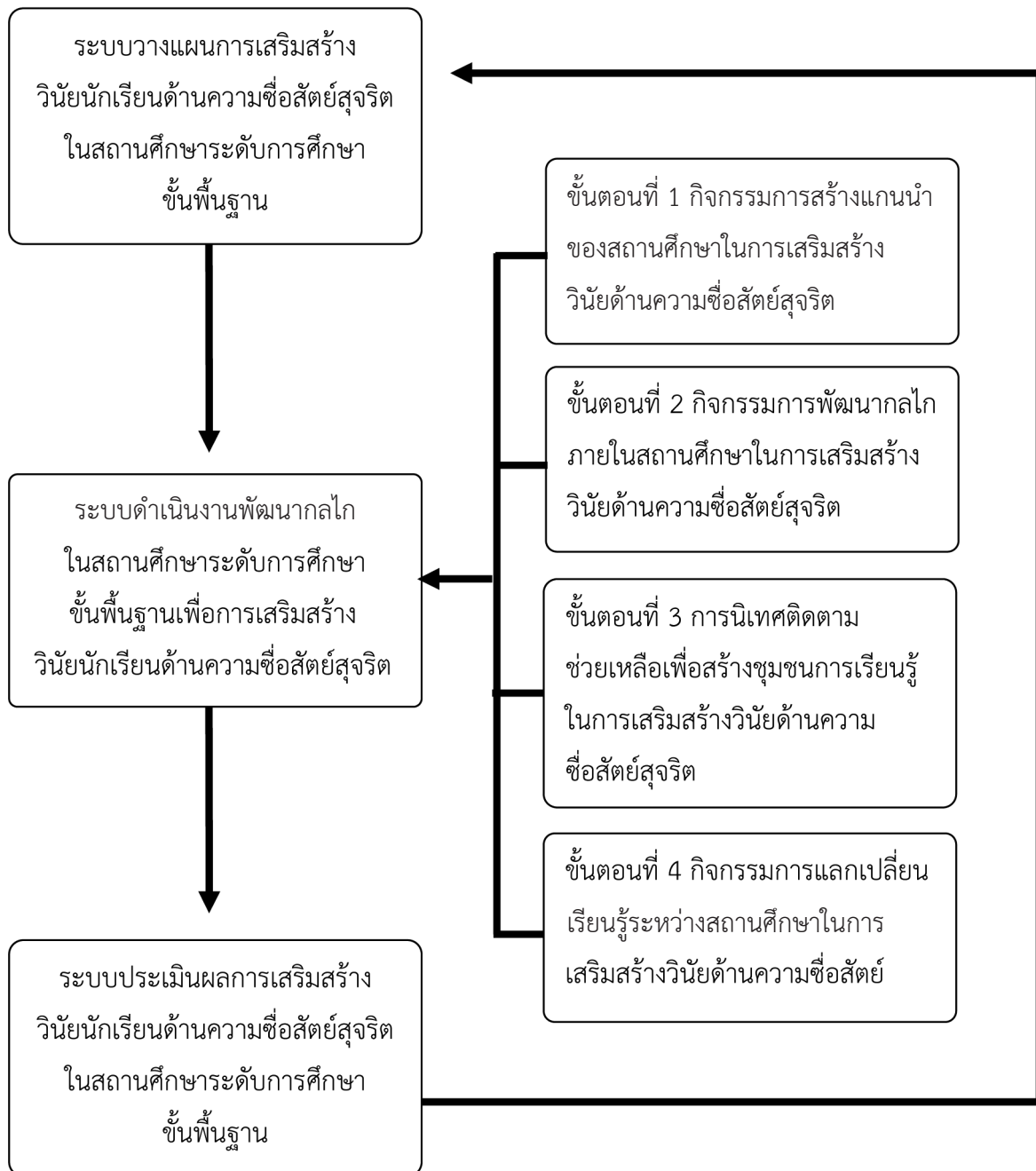
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลไกภายในสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อสร้างกลไกภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตโดยการทำงานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนแกนนำครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน จนทำให้เกิดกลไกและกิจกรรมในการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 3 การนิเทศติดตามช่วยเหลือเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นการดำเนินการในลักษณะระบบพี่เลี้ยงโดยเน้นกระบวนการสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional learning community) หรือ PLC เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทีมทำงานและสร้างเครือข่ายการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ รวมทั้งพัฒนาครูให้เรียนรู้การนำแนวคิดวิธีการใหม่มาใช้จัดการเรียนการสอนของรายวิชาหรือพัฒนากิจกรรมโครงการต่างๆ ที่จะทำใหัยกระดับวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 4 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นกิจกรรมในการสร้างพื้นที่ให้ครูแกนนำและนักเรียนที่ผ่านกระบวนการและกลไกเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตได้นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีน่าข้อค้นพบและประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มาสรุปบทเรียนที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน แล้วให้คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกห้องเรียน/โรงเรียนต้นแบบที่จะเป็นตัวแทนไปร่วมนำเสนอผลงานโครงการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศต่อไป อันจะเป็นการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจให้โรงเรียนแต่ละแห่งได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตต่อไป

ระบบหลักที่ 3 ระบบประเมินผลการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากองค์ประกอบและกรอบแนวคิดการดำเนินงานของรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการดำเนินงานของรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

จากแผนภูมิข้างต้นสามารถอธิบายรายละเอียดของกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ดังนี้

ระบบหลักที่ 1 ระบบวางแผนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยเตรียมการดำเนินงานในระยะเริ่มต้นที่โรงเรียนจะจัดตั้งหรือพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตระบบนี้ใช้ได้ทั้งโรงเรียนที่ยังไม่มีการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตและโรงเรียนที่มีการดำเนินงานไปแล้วแต่ต้องการพัฒนาการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยนำเข้าของการวางแผนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่

1) **คณะทำงานโครงการ** ควรประกอบด้วย บุคลากรที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายบริหารของโรงเรียน ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้าสายชั้น ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาและสถานักเรียนของโรงเรียน เพื่อมาร่วมกันวางแผนการดำเนินงานโครงการ จัดทำโครงการและเสนอโครงการเพื่อขอการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

2) **งบประมาณโครงการ** การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนเป็นโครงการหนึ่งที่จะเอื้อให้โรงเรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียน งบประมาณที่จะนำมาใช้ในระบบนี้ จึงควรมาจากการจัดสรรเงินงบประมาณประจำปีของโรงเรียน เงินบำรุงของโรงเรียนที่ได้จากค่าเทอมเงินบริจาคจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน หรือเงินจากโครงการที่ได้มาจากหน่วยงานส่วนกลางอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้การพิจารณาเลือกใช้งบประมาณจากแหล่งทุนใดให้ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนนั้นๆ

ขั้นตอนการวางแผนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1 จัดเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียน

คณะกรรมการบริหารโรงเรียนจะต้องจัดประชุมเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ในการพัฒนาโครงการ อาทิเช่น ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านสื่อวัสดุและอุปกรณ์ เป็นต้น โดยขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากหัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้าสายชั้น และสถานักเรียนของโรงเรียน

ขั้นที่ 2 แต่งตั้งคณะทำงานโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียน

คณะกรรมการบริหารโรงเรียนจะต้องแต่งตั้งคณะทำงานโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนตามความพร้อมและความเหมาะสมด้านบุคลากรของโรงเรียนแต่ละแห่งแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการของโรงเรียนเพื่อลงนามคำสั่งโรงเรียนหรือบางโรงเรียนอาจใช้คณะกรรมการที่มีอยู่เดิมก็ได้

คณะทำงานโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนนี้ควรประกอบด้วย ตัวแทนฝ่ายบริหารของโรงเรียนครูและนักเรียนในแต่ละระบบงาน ดังนี้

ระบบ	คณะทำงาน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
ระบบหลักที่ 1 : ระบบวางแผนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
	สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง • ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา • ตัวแทนครูแนะแนว • ประธานสภานักเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก • ผู้อำนวยการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ประธานสภานักเรียน	-
ระบบหลักที่ 2 : ระบบดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
ขั้นตอนที่ 1 กิจกรรมการสร้าง แกนนำของสถานศึกษาในการ เสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต	สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง • ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา • ตัวแทนครูแนะแนว • ประธานสภานักเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก • ผู้อำนวยการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ประธานสภานักเรียน	• ครูทุกคน • นักเรียนระดับม.ต้น ทุกคน

ระบบ	คณะทำงาน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมการพัฒนา กลไกภายในสถานศึกษา ในการเสริมสร้างวินัยด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต	สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง • ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา • ตัวแทนครูแนะแนว • ประธานสภานักเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก • ผู้อำนวยการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ประธานสภานักเรียน	• ครูหัวหน้าสายชั้นระดับม.ต้น ทุกคน • ครูประจำชั้น ม.ต้นทุกห้อง • หัวหน้าห้องระดับม.ต้นทุกคน
ขั้นตอนที่ 3 การนิเทศติดตาม ช่วยเหลือเพื่อสร้างชุมชน การเรียนรู้ในการเสริมสร้างวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	การนิเทศติดตามช่วยเหลือภายใน สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง • ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา • ตัวแทนครูแนะแนว • ประธานสภานักเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก • ผู้อำนวยการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ประธานสภานักเรียน การนิเทศติดตามช่วยเหลือภายนอก • ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขต พื้นที่ (ศึกษานิเทศก์) • ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย • ครูแกนนำจากโรงเรียนอื่น ที่มีประสบการณ์จัดทำโครงการ มาก่อน	• ครูหัวหน้าสายชั้นระดับม.ต้น ทุกคน • ครูประจำชั้น ม.ต้นทุกห้อง • หัวหน้าห้องระดับม.ต้นทุกคน

ระบบ	คณะทำงาน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
ขั้นตอนที่ 4 กิจกรรม การแลกเปลี่ยนรู้ระหว่าง สถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัย ด้านความซื่อสัตย์	ฝ่ายจัดงานและดำเนินการ สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง • ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ • ฝ่ายวิชาการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา • ตัวแทนครูแนะแนว • ประธานสภานักเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก • ผู้อำนวยการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ประธานสภานักเรียน ฝ่ายประเมินผลงานที่นำเสนอ • ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่ (ศึกษานิเทศก์) • ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย (ถ้ามี) • ครูแกนนำจากโรงเรียนอื่นที่มีประสบการณ์จัดทำโครงการมาก่อน (ถ้ามี)	ผู้นำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ • ครูหัวหน้าสายชั้นระดับ ม.ต้น ทุกคน • ครูประจำชั้น ม.ต้นทุกห้อง • หัวหน้าห้องระดับม.ต้นทุกคน ผู้ร่วมชมร่วมฟัง • ครูทุกคน • นักเรียนระดับม.ต้นทุกคน
ระบบหลักที่ 3 : ระบบประเมินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
	ฝ่ายประเมินภายใน สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง • ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ • ฝ่ายวิชาการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา • ตัวแทนครูแนะแนว • ประธานสภานักเรียน	• ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ • ฝ่ายวิชาการ • ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน • ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา • ตัวแทนครูแนะแนว • ประธานสภานักเรียน

ระบบ	คณะทำงาน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
	สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก - ผู้อำนวยการ - ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน - ประธานสภานักเรียน ฝ่ายประเมินภายนอก - ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่ (ศึกษานิเทศก์) - ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย (ถ้ามี) - ครูแกนนำจากโรงเรียนอื่นที่มีประสบการณ์จัดทำโครงการมาก่อน (ถ้ามี)	- ครูหัวหน้าสายชั้นระดับม.ต้นทุกคน - ครูประจำชั้น ม.ต้นทุกห้อง - หัวหน้าห้องระดับม.ต้นทุกคน - ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่ (ศึกษานิเทศก์) - ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย (ถ้ามี) - ครูแกนนำจากโรงเรียนอื่นที่มีประสบการณ์จัดทำโครงการมาก่อน (ถ้ามี) - ครูระดับม.ต้นทุกคน - นักเรียนระดับม.ต้นทุกคน

ขั้นที่ 3 จัดทำโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียน
เสนอต่อคณะกรรมการบริหารโรงเรียน เพื่อขออนุมัติโครงการ การเขียนโครงการควรประกอบด้วยหัวข้อหลักดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อโครงการ
- (2) หลักการและเหตุผล
- (3) วัตถุประสงค์การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- (4) เป้าหมายการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- (5) แผนดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- (6) ระยะเวลาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- (7) งบประมาณในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต (ควรเขียน

อธิบายเป็นรายการกิจกรรม)

- (8) การประเมินผลการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- (9) ผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- (10) ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความ

ซื่อสัตย์สุจริต

ขั้นที่ 4 ดำเนินงานตามแผนงานในโครงการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียน

คณะทำงานที่แต่งตั้งขึ้นจะดำเนินงานตามแผนงานในโครงการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียน โดยเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินงานของระบบหลักที่ 2 ระบบต่อไป

ผลผลิตของการดำเนินงานระบบ

1. โรงเรียนได้คณะทำงานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนในทุกๆ ระบบ
2. โรงเรียนได้โครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ
3. โรงเรียนได้แผนงานดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

ผลป้อนกลับของการดำเนินการของระบบ

1. ประเมินได้จากผลการประเมินการปฏิบัติงานของคณะทำงานในแต่ละขั้นตอนที่คณะทำงานระบบประเมินฯ จะรายงานผลมายังคณะทำงานระบบวางแผนฯ
2. ประเมินได้จากผลการประเมินการให้ความรู้และความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามขั้นตอนการพัฒนาภายในสถานศึกษาที่คณะทำงานระบบประเมินฯ จะรายงานผลมายังคณะทำงานระบบวางแผนฯ

2. แผนดำเนินงานพัฒนากลไถภายในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 1

กิจกรรมการสร้างแกนนำของสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรมการสร้างแกนนำ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูและนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน
2. หัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน
3. แกนนำครูในการพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนละ 3 คน
4. แกนนำนักเรียน โรงเรียนละ 3 คน

ขั้นตอนดำเนินงาน:

1. ขั้นนำ:

- 1) ชี้แจงความเป็นมา วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานเบื้องต้นของกิจกรรม
- 2) แจกเอกสารชุดความรู้ ดังนี้
 - ชุดความรู้ที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา แจกให้กับผู้บริหารสถานศึกษา
 - ชุดความรู้ที่ 2 สำหรับครูผู้สอน แจกให้กับครูผู้สอน
 - ชุดความรู้ที่ 3 สำหรับนักเรียน แจกให้กับนักเรียน
- 3) นำเสนอแนวคิดโดยภาพรวมเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

2. ขั้นเรียนรู้:

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน

1) กิจกรรมสร้างบรรยากาศชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยฝึกการฟัง ฝึกการพูดแสดงความคิดเห็น และฝึกสรุปประเด็นด้วย “กิจกรรมผู้นำลิบทิศ”

2) ผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่มแบบคละโรงเรียน กลุ่มละประมาณ 5-8 คน โดยแยกตามประเภทผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน แล้วตั้งวงประชุมเพื่อร่วมกันระดมสมอง เรื่อง ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต (ตามบัตรกิจกรรมที่ 1.1) และให้แต่ละกลุ่มสรุปให้ที่ประชุมได้รับฟัง

3) ผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่มแบบคละโรงเรียน กลุ่มละประมาณ 5-8 คน โดยแยกตามประเภทผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน แล้วตั้งวงประชุมเพื่อร่วมกันระดมสมอง เรื่อง แนวทางการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต ดังนี้

- 3.1) สมาชิกในกลุ่มทุกคนศึกษารายละเอียดในเอกสารชุดความรู้ตามที่แจกให้

3.2) กิจกรรมการคิด (Think) ให้แต่ละคนเขียนแนวทางการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาลงบนกระดาษโน้ตในหัวข้อ “จะพัฒนาอย่างไรให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยั่งยืน” โดยให้เขียน 1 แนวคิดต่อกระดาษโน้ต 1 แผ่น แต่ละคนสามารถเขียนได้โดยอิสระในเวลา 10 นาที

3.3) กิจกรรมการวิเคราะห์ (Pair) แต่ละคนเทียบคำตอบของตนเองกับสมาชิกในกลุ่มโดยนำคำตอบที่ใกล้เคียงกันติดไว้ด้วยกันบนกระดาน จากนั้นสมาชิกทั้งกลุ่มช่วยกันจัดหมวดหมู่แนวคิดที่สอดคล้องกันทั้งหมดแบ่งเป็นกิจกรรมระดับโรงเรียนและกิจกรรมระดับชั้นเรียน

3.4) กิจกรรมการแบ่งปันความคิด (Share) แต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปแนวทางการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาของตนเอง แล้วนำเสนอในที่ประชุม

4) ที่ประชุมร่วมกันสะท้อนคิด (Reflection) ถึงแนวทางที่เป็นไปได้ในการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

• **กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต**

1) รับฟังการบรรยายสรุปแนวปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตของสถานศึกษาต้นแบบ ได้แก่

1. การจัดทำกิจกรรมค่ายส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต
 - 1.1 ค่ายกิจกรรมพัฒนาผู้นำนักเรียน
 - 1.2 ส่งตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมเป็นวิทยากรค่ายส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตของโรงเรียนอื่น
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.1 การกำหนดกติกาในชั้นเรียนและการย้ำเตือนผู้เรียนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.2 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในระหว่างการเรียนรู้
 - 2.3 การเสริมแรงและชื่นชมยกย่องบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.4 การใช้เยาวชนผู้ให้คำปรึกษา (YC) เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อนนักเรียน
3. การใช้สถานนักเรียนเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต
 - 3.1 การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง
 - 3.2 จัดเวรนักเรียนรับผิดชอบติดตามพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน
 - 3.3 การใช้สถานนักเรียนประกาศชื่นชมความดีของเพื่อน
 - 3.4 การระดมทุนจากการจัดงานบุญกุ่มข้าวเป็นงานประจำปี
4. การใช้ชุมชนเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต
 - 4.1 การประชุมสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
 - 4.2 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับประชาคมหมู่บ้าน
 - 4.3 กิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพสุจริตร่วมกับชุมชน

2) ที่ประชุมร่วมกันสะท้อนคิด (Reflection) ถึงแนวทางที่เป็นไปได้ในการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

3. ขั้นระดมสมอง : ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. แต่ละโรงเรียนร่วมกันหารือถึงแนวทางการเสริมสร้างวินัยและจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒनावินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาของตนเอง ตามบัตรกิจกรรมที่ 1.2

2. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอแผนปฏิบัติการพัฒนาวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาของตนเอง โดยที่ประชุมช่วยให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. แต่ละโรงเรียนร่วมกันกำหนดปฏิทินการทำงานของขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลไกภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

4. ขั้นประเมิน :

ประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

ผลผลิตของการดำเนินงานระบบ

1. ครูและนักเรียนในสถานศึกษามีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับแนวคิดและกรอบการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

2. ครูและนักเรียนทราบแนวปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตของสถานศึกษา

3. ครูและนักเรียนมีความรู้ในแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

4. แต่ละโรงเรียนได้แนวทางการดำเนินงานเบื้องต้นที่เป็นกลไกการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

ผลป้อนกลับของการดำเนินการของระบบ

1. ประเมินได้จากการทำงานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียนครูและนักเรียนแกนนำ ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน จนทำให้มีกลไกและกิจกรรมในดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม

บัตรกิจกรรมที่ 1.1
การระดมสมอง เรื่อง ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

คำชี้แจง ให้ท่านร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตที่พบเห็นในโรงเรียน แล้วยกตัวอย่างพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านความซื่อสัตย์สุจริต ลงในตาราง

ประเด็นความซื่อสัตย์สุจริต	ยกตัวอย่างพฤติกรรมปัญหาที่พบ
การไม่บิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริง	
การละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	
การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาในทางที่ถูกต้อง	
การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อน	
การไม่แสวงหาประโยชน์ในทางที่เสื่อมเสีย	

บัตรกิจกรรมที่ 1.2

การระดมสมอง เรื่อง แผนปฏิบัติการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ท่านร่วมกันกำหนดแผนพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา ตามประเด็นต่อไปนี้

กลไกการพัฒนา	กิจกรรมเสริมสร้างวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	ช่วงเวลา	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ (ถ้ามี)
กิจกรรมของ บุคลากรระดับ โรงเรียน				
กิจกรรมของ บุคลากรระดับ ห้องเรียน				
กิจกรรมนักเรียน ระดับโรงเรียน				
กิจกรรมนักเรียน ระดับห้องเรียน				

3. แผนดำเนินงานพัฒนากลไภายในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2

กิจกรรมการพัฒนากลไภายในสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

เป็นกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อสร้างกลไภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยการทำงานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชนทำให้เกิดกลไกและกิจกรรมในดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม

ปัจจัยนำเข้า

ของการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่

1) คณะทำงานจัด workshop เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน มาร่วมกันวางระบบกลไกและกิจกรรมในดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม

2) ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ (สภานักเรียน) ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียน ตัวแทนผู้แทนผู้ปกครอง และผู้นำจากชุมชน

3) งบประมาณโครงการ งบประมาณที่จะนำมาใช้ในระบบนี้ จึงควรมาจากการจัดสรรเงินงบประมาณประจำปีของโรงเรียน เงินบำรุงของโรงเรียนที่ได้จากค่าเทอมเงินบริจาคจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน หรือเงินจากโครงการที่ได้มาจากหน่วยงานส่วนกลางอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้การพิจารณาเลือกใช้งบประมาณจากแหล่งทุนใดให้ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนนั้นๆ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ของการสร้างกลไภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

1. ขั้นนำ :

กิจกรรม 1 : การชี้แจงกรอบแนวคิดและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรม 2 : การร้องเพลงความซื่อสัตย์พร้อมทำท่าประกอบ และอภิปรายเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

2. ขั้นตอนการดำเนินการ :

กิจกรรม 3 : การฝึกฝนด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา (เอกสารแนบหมายเลข 2.1)

3.1 ฝึกการกำกับตนเอง สร้างความตระหนักรู้ภายในตนเอง โดย “การทำ body scan”

3.2 สร้างกำลังใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง โดย “กิจกรรมนี้ว้ทั้ง 5”

กิจกรรม 4 : กิจกรรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

- 1) นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มละ 10 คน เพื่อตอบคำถามชิงรางวัลจาก “แผ่นป้ายพฤติกรรม”
- 2) แต่ละกลุ่มแข่งขันตอบคำถามให้ถูกต้องว่า พฤติกรรมนั้นเป็นความซื่อสัตย์สุจริตอย่างไร กติกา คือ กลุ่มที่ยืนก่อนจะได้ตอบคำถาม หลังจากนักเรียนอ่านแผ่นป้ายพฤติกรรมที่กำหนดให้
- 3) เมื่อตอบครบทุกแผ่นป้ายแล้วจึงร่วมกันสรุปพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรม 5 : กิจกรรมค้นหาปัญหาวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

- 1) นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มละ 10 คน โดยให้มีครูประจำกลุ่ม 1 คน
- 2) นักเรียนแต่ละกลุ่มให้ช่วยกันเขียนปัญหาพฤติกรรมขาดความซื่อสัตย์สุจริตที่พบเห็นในสถานศึกษาบนกระดาษชาร์ต
- 3) แต่ละกลุ่มช่วยกันเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดมากลุ่มละ 10 ปัญหา ทำวงกลมปัญหานั้นไว้ แล้วนำเสนอให้เพื่อนในห้องรับทราบ

กิจกรรม 6 : กิจกรรมกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

- 1) นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มละ 10 คน โดยให้มีครูประจำกลุ่ม 1 คน
- 2) นักเรียนส่งตัวแทนจับฉลากเลือกปัญหาที่ได้จากกิจกรรมค้นหาปัญหาวินัยในสถานศึกษา
- 3) นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยเขียนแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นเป็นผังมโนทัศน์บนกระดาษชาร์ต
- 4) นักเรียนส่งตัวแทนนำเสนอให้เพื่อนในห้องรับทราบ
- 5) ร่วมกันวิพากษ์และลงมติที่จะนำแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นไปปฏิบัติ

3. ขั้นสรุป :**กิจกรรม 7 : กิจกรรมถอดบทเรียนและวางแผนพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต**

- 1) ร่วมกันอภิปรายแนวทางการสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาตามประเด็น
 - 1.1) กลไกการดำเนินการระดับโรงเรียน
 - 1.2) กลไกการดำเนินการระดับชั้นเรียน
 - 1.3) กลไกการดำเนินการของสภานักเรียน
 - 1.4) กลไกการให้คำปรึกษาของครูและเพื่อน
- 2) นักเรียนเขียนบันทึกการสะท้อนคิดจากการเรียนรู้ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ส่งให้ครูพร้อม กับรับ “เอกสารชุดความรู้ที่ 4 สำหรับผู้ปกครองนักเรียน” เพื่อนำกลับไปให้ผู้ปกครองศึกษาและสนทนา สร้างข้อตกลงร่วมกันที่บ้านในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- 3) ประชุมครูเพื่อกำหนดกลไกและวางแผนโครงการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา โดยครู นำบันทึกการสะท้อนคิดจากการเรียนรู้ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพ ความต้องการของผู้เรียน

4. ขั้นประเมิน : นักเรียนตอบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

ผลผลิตของการดำเนินงานระบบ

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน มีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับแนวคิดและกรอบการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา
2. ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตและแนวปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตของสถานศึกษา
3. ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน ร่วมกันระดมสมองเพื่อให้ได้กลไกและกิจกรรมในดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

ผลป้อนกลับของการดำเนินการของระบบ

1. ประเมินได้จากการทำงานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน จนทำให้มีกลไกและกิจกรรมในดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม

การฝึกวินัยภายในตนด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

เพลง ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ เป็นสมบัติของผู้ดี
หากว่าใครไม่มี ชาตินี้เอาดีไม่ได้
มีความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอดถมไป
คดโกงแล้วใคร จะรับไว้ให้ร่วมงานเอ๋ย
จะรับไว้ให้ร่วมงานเอ๋ย

1. การทำ Body Scan (ฝึกการกำกับตนเอง สร้างความตระหนักรู้ภายในตนเอง)

1. หายใจเข้าลึกๆ
ค่อยๆ ผ่อนลมหายใจออกช้าๆ (3 - 5 รอบ)
2. หายใจเข้าลึกๆ แล้วตามสังเกตลมหายใจเข้าไปด้วย
สังเกต ตามลมหายใจ เข้าไปว่า ผ่านจมูก ผ่านคอ ผ่านไปที่ท้อง
ค่อยๆ ผ่อนลมหายใจออก ตามสังเกตลมหายใจออกว่า
ผ่านท้อง ขึ้นมาที่จมูก
สังเกตความรู้สึกที่ลมผ่านกระทบ (2 - 3 รอบ)
3. ขั้นต่อมา เปลี่ยนบทบาทมาเป็น ผู้รู้ ผู้ดู ผู้สังเกต ลมหายใจ
โดยไม่เข้าควบคุม แทรกแซงลมหายใจ ปล่อยให้ลมหายใจเป็นไปเองโดยธรรมชาติ
หายใจแรงก็แรงไป หายใจเร็วก็เร็วไป หายใจเบาก็เบาไป หายใจช้าก็ช้าไป
ไม่เข้าไปควบคุมแทรกแซง ทำหน้าที่เพียงเป็น ผู้สังเกต ผู้รู้ ผู้ดู แคร์รับรู้สัมผัส
ทำไปเรื่อยๆ สัก 2 - 3 นาที
4. ทุกๆ ลมหายใจเข้า ให้กล่าวในใจว่า “พุท”
ทุกครั้งที่หายใจออกให้กล่าวในใจว่า “โธ” (3 - 5 รอบ)
5. ต่อไปจะเป็นการ Scan body
การ Scan body จะเป็นการผ่อนคลายตระหนักรู้ร่างกายไปที่ละส่วน ตั้งแต่เท้าจนถึงศีรษะ
ให้ทุกคนนึกถึงความรักความเมตตาแบบพ่อแม่ลูก
ต่อไปเราจะสังเกตความรู้สึกทางกายไปที่ละส่วน
ส่งความรักความเมตตาให้ร่างกายของเราไปที่ละส่วน
ผ่อนคลายร่างกายของเราไปที่ละส่วน
6. ให้ทุกคนสังเกตความรู้สึกที่เกิดขึ้นที่ “เท้า” ของเรา
เท้าของเราช่วยงานเรามาตลอดชีวิตตั้งแต่เราเดินได้
เราเดินมาที่ห้องนี้ก็อาศัยเท้าของเรา

- บางครั้งทำให้เราไปเหยียบหนาม ไปเหยียบขี้หมา เทำเราก็ไม่เคยบ่น
ให้ทุกคนส่งความรัก ความเมตตา ไปขอบคุณเทำของเรา
ค่อยๆ ผ่อนคลาย เทำของเรา ให้เบาสบาย สบาย
7. ให้ทุกคนสังเกตความรู้สึกที่เกิดขึ้นบริเวณหัวเทำของเรา
เทำของเราช่วยงานเรามาตลอดชีวิต ให้ส่งความรักความเมตตาแผ่ไปขอบคุณเทำของเรา
ผ่อนคลายเทำของเราให้เบาสบาย สบาย
8. สังเกตความรู้สึกที่เกิดขึ้นที่เอาจของเรา
เอาจช่วยเรา ก้มๆ เงยๆ มาตลอดชีวิต
ส่งความรัก ความเมตตา แผ่ไปขอบคุณเอาจของเราที่ช่วยงานเรามาตลอดชีวิต
ผ่อนคลายเอาจของเราเบาสบาย สบาย
9. สังเกตความรู้สึกที่เกิดขึ้นที่
..... ช่วยงานเรามาตลอดชีวิต
ส่งความรักความเมตตาไปขอบคุณ ของเรา
ผ่อนคลาย ของเราให้เบาสบาย สบาย
(หัวใจ, ปอด, กระเพาะอาหาร, ตับ, ไต, สිරະ, ระหว่างคิ้ว, ทัวทั้งร่างกาย)
ทุกครั้งที่ยายใจเข้า กล่าวในใจว่า “พุท”
ทุกครั้งที่ยายใจออก กล่าวในใจว่า “ธ” ไปเรื่อยๆ สัก 3 - 5 นาที
ถ้าหลับครู่จะปลุกเอง
(งดใช้เสียงประมาณ 3 - 5 นาที) ยายใจเข้าลึกๆ ค่อยๆ ผ่อนลมยายใจออกสัก 2 - 3 ครั้ง แล้วลืมตา
ขึ้นครับ

2. กิจกรรมนี้ทั้ง 5 (สร้างกำลังใจโดยการค้นหาความดีภายในตนเอง)

1. ให้นักเรียนคิดไตร่ตรองว่าบุคลิกลักษณะนิสัยใจคอของนักเรียนเหมือนนิ้วใด เลือกเพียง 1 ใน 5 นิ้ว
2. ให้คนที่เลือกนิ้วเหมือนกันมารวมเป็นกลุ่มเดียวกัน
3. คนที่ชอบนิ้วเดียวกันนั่งเป็นกลุ่มละ 4 คน แล้วเล่าว่าประโยชน์ของนิ้วนั้นคืออะไร เหมือนกับ
ตัวตนของนักเรียนอย่างไร (ให้เปลี่ยนกันเล่าทีละคนโดยกำหนดให้ปากกา 1 ด้าม เป็นไม้วิเศษ
คนที่ถือปากกาเท่านั้นที่มีสิทธิ์เล่า)
4. เปลี่ยนกันเล่าจนครบทุกคน แล้วร่วมกันสรุปว่าที่ชอบนิ้วนั้นมีประโยชน์ต่อโลกอย่างไร
5. สุ่มนักเรียนเล่าให้เพื่อนฟังว่า “เขาเหมือนนิ้วอะไร เพราะเขามีดีอย่างไร”

แบบบันทึกการสะท้อนคิดจากการเรียนรู้ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

“ความซื่อสัตย์สุจริต” หมายถึง การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น อย่างถูกต้องและดีงาม ประกอบด้วย การไม่บิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริง การละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาในทางที่ถูกต้อง การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อน และการไม่แสวงหาประโยชน์ในทางที่เสื่อมเสีย”

• กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในวันนี้มีอะไรบ้าง	• ข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม
	• สิ่งที่ท่านจะพัฒนาตนเองต่อไป

ลงชื่อ.....
(.....)

4. แผนดำเนินงานพัฒนากลไถภายในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 3

การนิเทศติดตามช่วยเหลือเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ปัจจัยนำเข้า

1. ทีมโค้ชจากนักวิชาการพี่เลี้ยงผู้มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาวินัย
2. ผู้บริหารโรงเรียนหรือตัวแทนฝ่ายบริหารของโรงเรียน
3. ครูและนักเรียนผู้รับผิดชอบโครงการระดับโรงเรียน
4. ครูและนักเรียนแกนนำจากห้องเรียน
5. ตัวแทนผู้ปกครองและผู้นำชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

แนวทางการนิเทศติดตามช่วยเหลือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตด้วยระบบพี่เลี้ยงภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้ ดำเนินการตามแนวคิดการนิเทศติดตามผลการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยเน้นกระบวนการสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional learning community) หรือ PLC เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทีมงานและสร้างเครือข่ายการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ รวมทั้งพัฒนาครูให้เรียนรู้การนำแนวคิดวิธีการใหม่มาใช้จัดการเรียนการสอนของรายวิชาหรือพัฒนากิจกรรมโครงการต่างๆ ที่จะทำให้ยกระดับวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน การนิเทศติดตามช่วยเหลือดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ประชุมชี้แจงให้ความรู้คณะครูและร่วมอภิปรายถึงวัตถุประสงค์และคุณค่าของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์โดยอาศัยแนวคิดของการสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional learning community) หรือ PLC ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูโดยเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหัวใจสำคัญ มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคลและองค์กรมีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ร่วมทีมร่วมแรงร่วมใจภาวะผู้นำร่วมการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพชุมชนกัลยาณมิตรและโครงสร้างสนับสนุนชุมชน

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดแนวทางการดำเนินงาน วางแผนดำเนินงาน

1.3 กำหนดเกณฑ์การประเมินผลตามเป้าหมายของโครงการ ดังนี้

1.3.1 ครูได้รับการพัฒนาวิชาชีพครู 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตน ด้านความรู้ และทักษะและด้านการปฏิบัติงาน

1.3.2 นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาวินัยด้านความซื่อสัตย์ ด้านวิชาความรู้และทักษะชีวิตให้สมบูรณ์พร้อมอยู่ในโลกแห่งอนาคตและใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพมีความสามารถครบทุกมิติโดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

- 1) ร้อยละของเวลาเรียนที่เป็นการเรียนโดยการลงมือกระทำ (Active Learning)

ทันที

- 2) ร้อยละของนักเรียนที่มีปัญหาวินัยด้านความซื่อสัตย์และต้องการได้รับการดูแล
- 3) ร้อยละที่เพิ่มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 4) ผลการเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันด้านความซื่อสัตย์จากหน่วยงานต่างๆ
- 5) ผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา

ของโรงเรียน

2. ขั้นตอนงานดำเนินการ ดังนี้

2.1 กิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียน (Walk in) และกิจกรรมระบบนิเทศภายในตามแนวคิดของการสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional learning community) หรือ PLC ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูโดยเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหัวใจสำคัญ มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคลให้เกิดการรวมตัวรวมใจรวมพลังร่วมมือกันของครูผู้บริหารและนักการศึกษาในโรงเรียนบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรในพื้นที่ทำงานจริงร่วมกันอย่างมีวิสัยทัศน์คุณค่าเป้าหมายและภารกิจร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำร่วมเพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพตนเองให้เกิดผลที่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่มีหัวใจสำคัญ คือ การใส่ใจดูแลและรับผิดชอบความสำเร็จของผู้เรียนร่วมกันมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) ดำเนินการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน ได้แก่ ฝ่ายบริหารหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการเยี่ยมชั้นเรียน จัดทำปฏิทินกำหนดการเยี่ยมชั้นเรียนและวางแผนการดำเนินงานโดยคณะกรรมการที่มีหน้าที่เยี่ยมชั้นเรียน ได้แก่ ฝ่ายบริหารหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แจ้งปฏิทินกำหนดการเยี่ยมชั้นเรียนและชี้แจงรายละเอียดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียนแก่ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเองทราบและดำเนินการเยี่ยมชั้นเรียน

2) กิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและปัญหาวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นเตรียมการก่อนเยี่ยมชั้นเรียน จัดทำปฏิทินการเยี่ยมชั้นเรียนโดยใช้เวลาในการเยี่ยมชั้นเรียน ครูแต่ละคนประมาณ 5 – 10 นาทีใช้เวลาในการเยี่ยมชั้นเรียนครูทั้งโรงเรียนรวม 1 สัปดาห์และสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 1

ขั้นสรุปงานหลังเยี่ยมชั้นเรียน หลังจากการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 1 มีการประชุมเพื่อสรุปผลสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู คัดกรองปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขเร่งด่วนและประเด็นปัญหาในการพัฒนาครูวางแผนการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 2 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหามาจากการสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 1 โดยกำหนดเป็นประเด็นการสังเกตในการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 2 ตลอดจนวางแผนแนวทางในการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (เช่นรูปแบบการเสนอแนะขอบเขตช่วงเวลาเป็นต้นเพื่อไม่ให้เป็นการบั่นทอนกำลังใจในการทำงานและเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับคนหมู่มาที่สามารถยอมรับได้) สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 2 และประชุมชี้แจงครูทุกท่านว่าจะมีการเยี่ยมชั้นเรียน โดยแจ้งประเด็นสำคัญที่เป็นจุดเน้นในการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งต่อไป

3) กิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาจากการสำรวจสภาพปัญหาจากการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 1

ขั้นเตรียมการก่อนเยี่ยมชั้นเรียน จัดทำปฏิทินการเยี่ยมชั้นเรียนโดยใช้เวลาในการเยี่ยมชั้นเรียนครูแต่ละคนประมาณ 10 –15 นาที ใช้เวลาในการเยี่ยมชั้นเรียนครูทั้งโรงเรียน 2 สัปดาห์ (โดยอาจเน้นการใช้เวลาที่มากกว่ากับครูกลุ่มที่ต้องการการพัฒนา) และจัดเตรียมเอกสารเครื่องมือเพื่อเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 2

ขั้นสรุปงานหลังเยี่ยมชั้นเรียน หลังจากการเยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 2 ประชุมเพื่อสรุปผลสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและร่วมเสนอแนวทางแก้ไขและวางแผนการดำเนินงานต่อไป และประชุมชี้แจงหรือแจ้งผลการเยี่ยมชั้นเรียนแก่ครู แจ้งประเด็นที่ครูมีการพัฒนาได้ดีขึ้นประเด็นที่ยังสามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นได้อีกตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา

2.2 กิจกรรมการนิเทศภายในแบบ PLC ดำเนินการ ดังนี้

1) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน ได้แก่ ฝ่ายบริหารหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อจัดทำปฏิทินกำหนดการเข้านิเทศการจัดการเรียนการสอนและวางแผนการดำเนินงานโดยเป็นการประชุมพร้อมกับการประชุมกิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียน

2) มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แจ้งปฏิทินกำหนดการเข้านิเทศการจัดการเรียนการสอนและชี้แจงรายละเอียดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้านิเทศการจัดการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเองทราบ

3) ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ดำเนินการจับคู่เพื่อเข้านิเทศการจัดการเรียนการสอนของเพื่อนครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเองและแจ้งกำหนดปฏิทินการเข้านิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคู่ให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ทราบ เพื่อจัดทำปฏิทินรวมและแจ้งฝ่ายบริหารต่อไปโดยครูที่จับคู่กันนั้นจะต้องผลัดกันเป็นทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

4) ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้านิเทศการจัดการเรียนการสอนของเพื่อนครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเองตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในปฏิทินรวม โดยใช้แบบนิเทศการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเมื่อดำเนินการนิเทศเรียบร้อยแล้วให้ส่งแบบนิเทศการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นแก่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเอง

5) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้รวบรวมแบบนิเทศการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ดำเนินเข้านิเทศแล้วและจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และนำเสนอฝ่ายบริหารเพื่อรวบรวมเป็นผลสรุปในภาพรวมของโรงเรียน

6) ฝ่ายบริหารแจ้งผลในภาพรวมของโรงเรียนให้ครูได้ทราบเพื่อการพัฒนาหลังจากการเข้านิเทศทั้ง 2 ครั้ง

7) ประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน ข้อดี ข้อด้อย ในการดำเนินงานและหาแนวทางการพัฒนาหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อการพัฒนาต่อไป

8) สรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน

2.3 แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูด้านการปฏิบัติตน ความรู้ และทักษะและด้านการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างาน

วัดและประเมินผล หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของครูผู้สอน อาจารย์ชำนาญการพิเศษ 4 ท่านและนักวิชาการ
พี่เลี้ยงจากมหาวิทยาลัย 1 ท่าน

3. ขั้นตรวจสอบและประเมินผลการประเมินผล การดำเนินงานทั้ง 2 กิจกรรมจากเกณฑ์ที่กำหนด
ร่วมกัน โดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 การพัฒนาครูผ่านกระบวนการนิเทศประเมินผลจากการพัฒนาวิชาชีพครู 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน
การปฏิบัติตน ด้านความรู้และทักษะ และด้านการปฏิบัติงาน โดยคณะกรรมการนิเทศติดตามและประเมินผล

3.2 นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านวิชาความรู้และทักษะชีวิตให้สมบูรณ์พร้อมอยู่ในโลก
แห่งอนาคตและใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพมีความสามารถครบทุกมิติโดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

3.2.1 ร้อยละของเวลาเรียนที่เป็นการเรียนโดยการลงมือกระทำ (Active Learning)

3.2.2 ร้อยละของนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนและปัญหาส่วนตัวและต้องการได้รับการ
การดูแลทันที

3.2.3 ร้อยละที่เพิ่มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.2.4 ผลการเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันจากหน่วยงานต่างๆ

3.2.5 ผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของ
โรงเรียน

4. ขั้นปรับปรุงและพัฒนา

โดยนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และพัฒนากิจการดำเนินงานครั้งต่อไป สรุปผลการประเมินและ
ข้อเสนอแนะ สรุปผลการดำเนินงานทั้ง 2 กิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด มีดังนี้

1. ครูได้รับการพัฒนาวิชาชีพครู 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตน ด้านความรู้และทักษะ และ
ด้านการปฏิบัติงาน

2. นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านวิชาความรู้และทักษะชีวิตให้สมบูรณ์พร้อมอยู่ในโลกแห่ง
อนาคตและใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพมีความสามารถครบทุกมิติ

ผลผลิตของการดำเนินงานระบบ

1. โรงเรียนได้รับการนิเทศติดตามจากนักวิชาการพี่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือให้สามารถดำเนินการเสริมสร้าง
วินัยนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน

2. โรงเรียนสามารถประยุกต์ใช้ระบบนิเทศภายในด้วยระบบพี่เลี้ยงเพื่อพัฒนากิจการดำเนินงานเสริมสร้าง
วินัยนักเรียนได้

ผลป้อนกลับของการดำเนินการของระบบ

1. ประเมินได้จากการทำงานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ ครูและนักเรียน
ผู้รับผิดชอบระดับโรงเรียนและตัวแทนจากชุมชน จนทำให้มีกลไกและกิจกรรมในการดำเนินการเสริมสร้างวินัย
นักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม

5. แผนดำเนินงานพัฒนากลไกภายในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 4

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์

เป็นกิจกรรมในการสร้างพื้นที่ให้ครูแกนนำและนักเรียนที่ผ่านกระบวนการและกลไกเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตได้นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีนำข้อค้นพบและประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มาสรุปบทเรียนที่ได้การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน แล้วให้คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกห้องเรียน/โรงเรียนต้นแบบที่จะเป็นตัวแทนไปร่วมนำเสนอผลงานโครงการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศต่อไป อันจะเป็นการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจให้โรงเรียนแต่ละแห่งได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตต่อไป

ปัจจัยนำเข้าของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่

1) คณะทำงานฝ่ายจัดงานและดำเนินการเวทีนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางควรประกอบด้วยผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียน ตัวแทนครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ตัวแทนครูแนะแนว และประธานสภานักเรียน

สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กควรประกอบด้วย ผู้อำนวยการ ตัวแทนครูฝ่ายพัฒนานักเรียนและประธานสภานักเรียน

2) ครูแกนนำและนักเรียนที่ผ่านกระบวนการและกลไกเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ครูแกนนำโครงการฯ และตัวแทนนักเรียนที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมฯ ของโรงเรียน

3) คณะกรรมการฝ่ายประเมินผลงานที่นำเสนอ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่ (ศึกษานิเทศก์) ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย (ถ้ามี) หรือครูแกนนำจากโรงเรียนอื่นที่มีประสบการณ์จัดทำโครงการ มาก่อน (ถ้ามี) เป็นต้น

4) งบประมาณโครงการงบประมาณที่จะนำมาใช้ในระบบนี้ จึงควรมาจากการจัดสรรเงินงบประมาณประจำปีของโรงเรียน เงินบำรุงของโรงเรียนที่ได้จากค่าเทอม เงินบริจาคจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน หรือเงินจากโครงการที่ได้มาจากหน่วยงานส่วนกลางอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้การพิจารณาเลือกใช้งบประมาณจากแหล่งทุนใดให้ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนนั้นๆ

ขั้นตอนการดำเนินงานของระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขั้นตอนเตรียมการจัดเวทีนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คณะทำงานฝ่ายจัดงานและดำเนินการเวทีนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประชุมเพื่อกำหนดหน้าที่ในการกำหนดวันเวลาที่จะจัดงาน จัดเตรียมสถานที่ จัดเตรียมงานประชาสัมพันธ์ ประสานงานและแจ้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ตั้งเกณฑ์การประเมินผลงานร่วมกับคณะทำงานประเมิน เตรียมรางวัล ดำเนินรายการนำเสนอและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีในวันงานพร้อมสรุปข้อค้นพบ ประสบการณ์ และบทเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตของโรงเรียนให้ออกมาในรูปแบบสื่อประเภทต่างๆ เพื่อเผยแพร่และนำไปใช้ปรับปรุงงานในปีต่อไป

2. ชี้นำเสนอ

กรณีจัดงานเฉพาะภายในโรงเรียน

ช่วงที่ 1 ผู้ดำเนินรายการให้ครูหัวหน้าโครงการเล่าความเป็นมาของโครงการที่จัดทำขึ้นในโรงเรียน

ช่วงที่ 2 ผู้ดำเนินรายการให้ครูหัวหน้าสายชั้นแต่ละชั้น ครูประจำชั้นและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการที่เป็นตัวแทนสายชั้น สายชั้นละ 3 ห้อง ได้เล่าถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมนี้ในชั้นเรียน ผลที่ได้จากการทำกิจกรรมพร้อมกับนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีที่เป็นจุดเด่นจุดสำคัญที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมโครงการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในห้องเรียนประสบความสำเร็จ

ช่วงที่ 3 ผู้ดำเนินรายการให้คณะกรรมการฝ่ายประเมินผลงานที่นำเสนอได้ซักถามและให้คะแนนผลการดำเนินงาน

กรณีจัดงานโดยเชิญโรงเรียนในเครือข่ายหรือโรงเรียนอื่นมาร่วมงานด้วย

ช่วงที่ 1 ผู้ดำเนินรายการให้ผู้บริหารโรงเรียน/ครูหัวหน้าโครงการ/ครูแกนนำโรงเรียนแต่ละโรงเรียนเล่าความเป็นมาของโครงการที่จัดทำขึ้นในโรงเรียน

ช่วงที่ 2 ผู้ดำเนินรายการให้ครูแกนนำและนักเรียนจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการที่มาจากแต่ละโรงเรียนได้เล่าถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมนี้ในโรงเรียนผลที่ได้จากการทำกิจกรรม พร้อมกับนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีที่เป็นจุดเด่นจุดสำคัญที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมโครงการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนประสบความสำเร็จ

ช่วงที่ 3 ผู้ดำเนินรายการให้คณะกรรมการฝ่ายประเมินผลงานที่นำเสนอได้ซักถามและให้คะแนนผลการดำเนินงาน

3. ชี้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แบ่งวงแชร์เป็น 2 เวที ได้แก่ เวทีครูรู้ครูแชร์และเวทีนักเรียนรู้นักเรียนแชร์ เพื่อให้แชร์ประสบการณ์ตามประเด็นการทำงานของแต่ละบทบาท

กรณีจัดงานเฉพาะภายในโรงเรียน

ช่วงที่ 1 ผู้ดำเนินรายการให้หัวหน้าสายชั้นแต่ละชั้น ครูประจำชั้นทุกห้องได้ขึ้นเวทีมาแลกเปลี่ยนปัญหาและประสบการณ์ในการทำโครงการและหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้นร่วมกัน

ช่วงที่ 2 ผู้ดำเนินรายการให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละห้องได้ขึ้นเวทีมาแลกเปลี่ยนปัญหาและประสบการณ์ในการทำโครงการและหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้นร่วมกันทีละสายชั้น

กรณีจัดงานโดยเชิญโรงเรียนในเครือข่ายหรือโรงเรียนอื่นมาร่วมงานด้วย

ช่วงที่ 1 ผู้ดำเนินรายการให้ครูหัวหน้าโครงการ หรือครูแกนนำของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนได้ขึ้นเวทีมาแลกเปลี่ยนปัญหาและประสบการณ์ในการทำโครงการและหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้นร่วมกัน

ช่วงที่ 2 ผู้ดำเนินรายการให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละโรงเรียนได้ขึ้นเวทีมาแลกเปลี่ยนปัญหาและประสบการณ์ในการทำโครงการและหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้นร่วมกันทีละสายชั้น

4. ชี้นสรุปบทเรียนจากการเรียนรู้ร่วมกัน

กรณีจัดงานเฉพาะภายในโรงเรียน

ผู้ดำเนินรายการให้แต่ละสายชั้น ส่งครูประจำชั้น 3 คน นักเรียน 3 คน จากห้อง 3 ห้องที่เป็นตัวแทนของสายชั้น มาสรุปบทเรียนร่วมกัน ทั้งปัจจัยความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินโครงการ

ข้อค้นพบ ประสพการณ์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้ห้องอื่นหรือสายชั้นอื่นในโรงเรียนได้นำข้อมูลไปปรับปรุง การดำเนินการในปีต่อไป จากนั้นคณะทำงานฝ่ายจัดงานและดำเนินการนำข้อมูลที่สรุปได้ไปเรียบเรียงและจัด ทำให้อยู่ในรูปแบบสื่อประเภทต่างๆ เพื่อเผยแพร่และนำไปใช้ปรับปรุงงานในปีต่อไป

กรณีจัดงานโดยเชิญโรงเรียนในเครือข่ายหรือโรงเรียนอื่นมาร่วมงานด้วย

ผู้ดำเนินรายการให้แต่ละโรงเรียนส่งตัวแทน ครูแกนนำ 1 คน นักเรียน 1 คน ของแต่ละสายชั้น มาสรุปบทเรียนร่วมกัน ทั้งปัจจัยความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินโครงการ ข้อค้นพบ ประสพการณ์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่นหรือโรงเรียนของตนเองได้นำข้อมูลไปปรับปรุงการดำเนินการในปีต่อไป จากนั้นคณะทำงานฝ่ายจัดงานและดำเนินการนำข้อมูลที่สรุปได้ไปเรียบเรียงและจัดทำให้อยู่ในรูปแบบ สื่อประเภทต่างๆ เพื่อเผยแพร่และนำไปใช้ปรับปรุงงานในปีต่อไป

5. ขั้นตอนประเมินผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

คณะทำงานการประเมินจะทำการเก็บข้อมูลความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมของผู้เข้าร่วมการจัด กิจกรรมทั้งผู้นำเสนอและผู้ชมผู้ฟัง พร้อมกับสรุปผลการประเมินผลงานการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากคณะกรรมการฝ่ายประเมินผล

ผู้ดำเนินรายการประกาศผล รางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศ และรางวัลชมเชย ของห้องเรียน/ โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีและมีผลการดำเนินงานที่ดี โดยให้คณะกรรมการฝ่ายประเมินผลงานเป็นผู้มอบรางวัลและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผลผลิตของการดำเนินงานระบบ

1. ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินกิจกรรมโครงการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตใน สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมในปีถัดไปและเป็น แนวทางให้โรงเรียนอื่นๆ ได้นำไปใช้ต่อไป
2. ได้ข้อค้นพบและประสพการณ์ในการดำเนินกิจกรรมโครงการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์ สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมในปีถัดไป และเป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่นๆ ได้นำไปใช้ต่อไป
3. ได้บทเรียนในการดำเนินกิจกรรมโครงการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมในปีถัดไปและเป็นแนวทางให้ โรงเรียนอื่นๆ ได้นำไปใช้ต่อไป
4. ได้โรงเรียนต้นแบบที่จะเป็นตัวแทนไปร่วมนำเสนอผลงานโครงการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศ

ผลป้อนกลับของการดำเนินการของระบบ

1. ประเมินได้จากผลงานแนวปฏิบัติที่ดีที่นำเสนอและสิ่งที่น่าสนใจมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน
2. ประเมินได้จากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมนำเสนอ แลกเปลี่ยน ตัดสิน และร่วม รับชมรับฟังในกิจกรรมนี้

ส่วนที่ 3

ระบบการประเมินผล

1. กรอบแนวคิดของการประเมิน

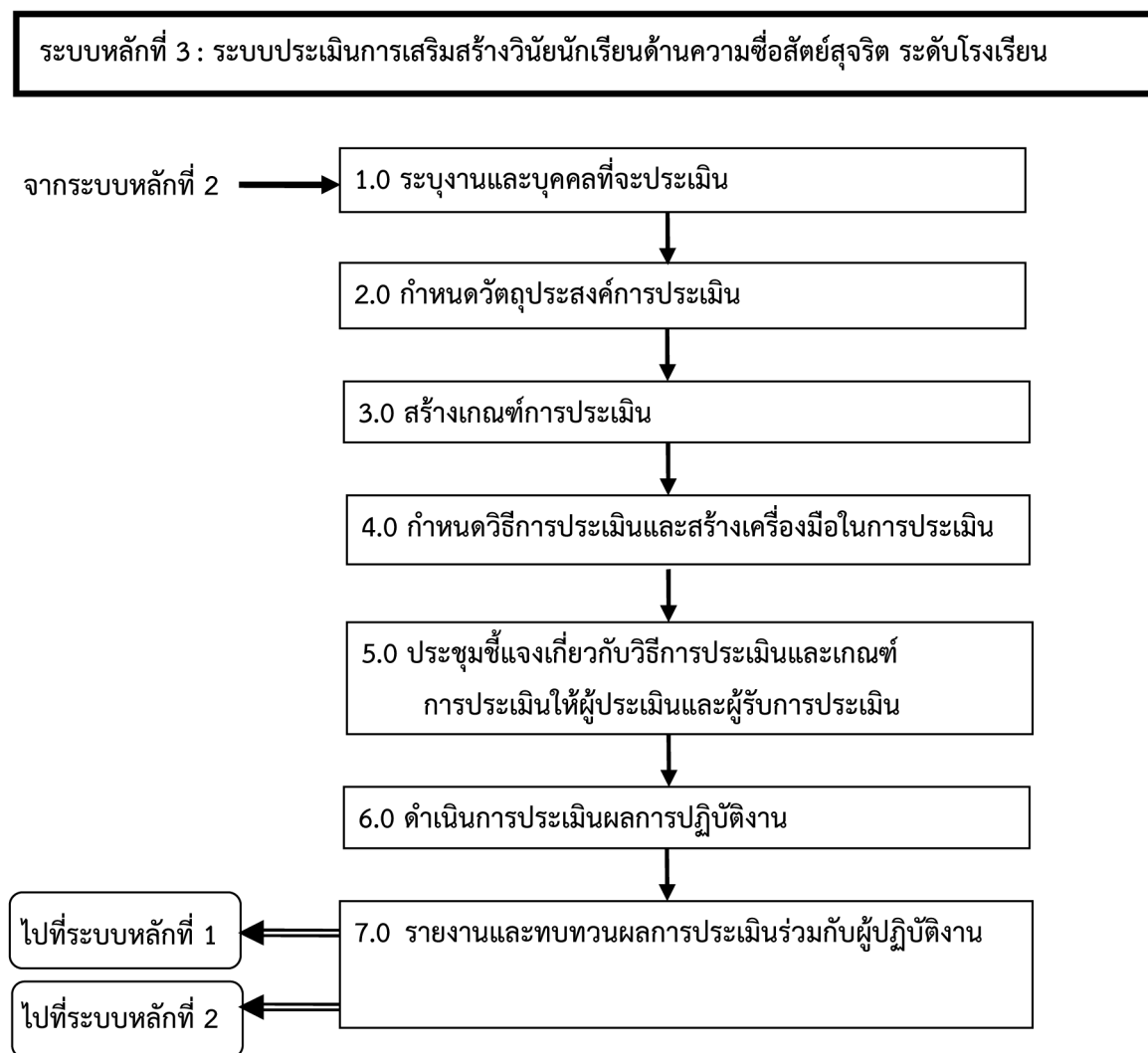
เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยโรงเรียนในการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะทำงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต แล้วนำผลการประเมินไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงแผน การดำเนินงาน โดยการให้ข้อมูลป้อนกลับกับคณะทำงานในระบบต่างๆ เพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

ปัจจัยนำเข้าที่จำเป็นในระบบประเมินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต มี 2 ส่วน ได้แก่

1) **คณะทำงานระบบประเมิน** ควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูแกนนำ มีหน้าที่ระดมทุนและบุคคลที่จะประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน สร้างเกณฑ์การประเมิน กำหนดวิธีการประเมินและสร้างเครื่องมือในการประเมิน ประชุมชี้แจงผู้ประเมินและผู้รับการประเมิน ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงาน รายงานและทบทวนผลการประเมินร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

2) **คณะกรรมการกำกับติดตามการดำเนินงาน** ควรประกอบด้วย ตัวแทนจากต้นสังกัด ศึกษาพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งถือเป็นบุคคลภายนอกสถานศึกษา มีหน้าที่กำกับติดตามการดำเนินงาน ตรวจเยี่ยมสถานศึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงพัฒนา

ขั้นตอนการดำเนินงานของระบบประเมินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานของระบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ขั้นที่ 1 ระบุงานและบุคคลที่จะประเมิน

คณะกรรมการประเมินฯ วิเคราะห์เนื้อหาการปฏิบัติงานในระบบงานต่างๆ ของระบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อระบุงานที่จะประเมิน งานประเมินหลักที่คณะกรรมการประเมินฯ ของทุกโรงเรียนควรประเมิน ได้แก่ งานประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการระบบงานย่อย 4 ระบบ และการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน 1 ด้าน ดังนี้

1. ระบบการสร้างความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ระบบการสร้างกลไกภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

3. ระบบการติดตามช่วยเหลือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ระบบการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนเกี่ยวกับความมีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

จากงานประเมินหลักที่ต้องประเมินทั้งหมด คณะทำงานประเมินฯ ควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินแต่ละระบบงานย่อยให้ชัดเจน ผู้ที่ประเมินควรมีความเข้าใจในเนื้อหาที่จะประเมินเป็นอย่างดี

ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน

คณะทำงานประเมินระบุวัตถุประสงค์ในการประเมินของแต่ละระบบงานย่อยให้ชัดเจนว่าในระบบงานย่อยนั้นมีวัตถุประสงค์ในการวัดอย่างไร ซึ่งวัตถุประสงค์ในการประเมินการปฏิบัติงานโดยทั่วไปแล้วแบ่งได้ตามเนื้อหาของงานที่ประเมิน ได้เป็น 2 ลักษณะ

1. วัตถุประสงค์ในการประเมินการปฏิบัติงานในเนื้อหาที่สามารถแสดงกระบวนการทำงาน (Process) ได้ วัตถุประสงค์ในการประเมินลักษณะนี้ จะเน้นที่ความถูกต้องของการปฏิบัติงานและขั้นตอนการทำงาน การเก็บข้อมูลเพื่อประเมินมีความยาก ผู้ประเมินจะต้องมีความรู้พื้นฐานและมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานของงานนั้น แล้วหาโอกาสสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการทำงาน

2. วัตถุประสงค์ในการประเมินการปฏิบัติงานในงานที่ไม่เน้นขั้นตอน แต่เน้นคุณภาพของงาน (Product) หลังเสร็จสิ้น วัตถุประสงค์ในการประเมินลักษณะนี้ จะเน้นที่การตัดสินผลงานประเมินคุณภาพของผลงาน การเก็บข้อมูลทำได้ง่าย ผู้ประเมินใช้เวลาไม่มากเหมือนการประเมินกระบวนการทำงาน

ขั้นที่ 3 สร้างเกณฑ์การประเมิน

คณะทำงานประเมินสร้างเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานของแต่ละระบบงานย่อย โดยจะต้องทำการวิเคราะห์เนื้อหาของงาน กำหนดความคาดหวังในงานที่จะประเมินแล้วสร้างเกณฑ์ในการประเมินขึ้นมา เกณฑ์อาจอยู่ในลักษณะของมาตรฐานการปฏิบัติงานหรือตัวชี้วัดเพื่อสะดวกในการนำไปใช้ในงานประกันคุณภาพของโรงเรียนได้

ขั้นที่ 4 กำหนดวิธีการและสร้างเครื่องมือในการประเมิน

คณะทำงานประเมินฯ กำหนดวิธีการ เครื่องมือและช่วงเวลาที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงาน หรือผลของการปฏิบัติงานจากคณะทำงานระบบงานย่อย วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานมีให้เลือกใช้ เช่น

สิ่งที่ต้องการประเมิน : การปฏิบัติงาน/ ผลการปฏิบัติงาน

วิธีการประเมิน : ประเมินจากการปฏิบัติ ประเมินสภาพจริง ประเมินด้วยพอดโฟลีโอ

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ประเมิน : บันทึกการสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบประเมินพอดโฟลีโอ

ในกรณีที่เนื้อหาของระบบงานย่อยมีความหลากหลายคณะทำงานการประเมินฯ อาจจะต้องใช้วิธีการประเมินและสร้างเครื่องมือที่มากกว่าหนึ่งอย่าง หรือสามารถใช้วิธีการประเมินรูปแบบเดียวแต่สร้างเครื่องมือการประเมินใหม่ที่มีเครื่องมือหลายๆ ลักษณะในเครื่องมือเดียวได้ เช่น การประเมินการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ใช้วิธีการประเมินผลงานประเมิน และประเมินความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 5 ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมินให้ผู้ประเมินและผู้รับการประเมิน

คณะกรรมการประเมินฯ จัดการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมินให้ผู้ประเมินและผู้รับการประเมินได้เข้าใจตรงกันและเปิดโอกาสให้ผู้ประเมินและผู้รับการประเมินได้แสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงวิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมินให้เหมาะสมกับงานที่จะประเมินและสภาพการประเมินที่เป็นจริงให้มากที่สุด ก่อนที่จะดำเนินการประเมิน

ขั้นที่ 6 ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงาน

คณะกรรมการประเมินฯ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ของระบบงานย่อยตามวิธีการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน แล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติหรือการสรุปตีความ แล้วตัดสินผลของการดำเนินงานโดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่ประเมินมากับเกณฑ์การประเมินที่เป็นผลการดำเนินงานที่คาดหวัง ตัวชี้วัด หรือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการประเมินฯ ได้สร้างขึ้นไว้ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นที่ 7 รายงานและทบทวนผลการประเมินร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

คณะกรรมการประเมินฯ รายงานการประเมินไปยังคณะกรรมการระบบงานย่อยต่างๆ และคณะกรรมการวางแผนการดำเนินงาน โดยการจัดทำผลการประเมินในรูปแบบของเอกสารที่มีหัวข้อในการรายงานผลดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานที่รับการประเมิน
2. ระยะเวลาที่ประเมิน
3. ประเด็นการประเมิน
4. เครื่องมือที่ใช้ประเมิน
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมิน
6. สรุปผลการประเมิน
7. อภิปรายผลการประเมิน
8. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนา
9. ผู้ประเมิน

จากนั้น เป็นขั้นตอนที่คณะกรรมการประเมินฯ จะต้องจัดการประชุมเพื่อแจ้งผลและทบทวนผลการประเมินร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในคณะกรรมการระบบงานย่อยและคณะกรรมการวางแผนการดำเนินงานในการหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานให้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด

ผลผลิตของการดำเนินงานของระบบประเมินเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการประเมินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในระบบงานย่อยของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตทั้ง 4 ระบบ ได้แก่

1. ผลการประเมินการสร้างความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
2. ผลการประเมินการสร้างกลไกภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

3. ผลการประเมินการติดตามช่วยเหลือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
4. ผลการประเมินการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
5. ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเกี่ยวกับความมีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ผลลัพธ์ของการดำเนินงานของระบบประเมินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. สถานศึกษาได้ทราบผลการดำเนินงานของคณะทำงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในระบบงานย่อย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุงแผนการดำเนินงาน และคณะทำงานระบบงานย่อยจะได้รับทราบข้อดี ข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานของตน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ได้ทราบระดับความมีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ และสามารถศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ผลป้อนกลับของระบบประเมินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลป้อนกลับในการดำเนินงานนี้ ได้แก่ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ประเมินแบบประเมิน วิธีการประเมินและการรายงานผลการประเมินจากคณะทำงานระบบงานย่อย คณะทำงานประเมินฯ จะต้องนำข้อมูลนี้มาปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนการดำเนินงานต่อไป

ตัวอย่างการนำระบบประเมินไปประยุกต์ใช้

งานที่จะประเมิน	บุคคลที่จะประเมิน	วัตถุประสงค์การประเมิน	ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
1. ระบบการสร้างความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต	คณะทำงานการประเมิน	1. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม 2. เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ผู้บริหาร ครูและนักเรียนแกนนำ)	1. แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม 2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
2. ระบบการสร้างกลไกภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต	คณะทำงานการประเมิน	1. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม 2. เพื่อประเมินกลไกภายในสถานศึกษา	ผู้บริหาร ครูแกนนำ	1. แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม 2. แบบประเมินกลไกภายในสถานศึกษา
3. ระบบติดตามช่วยเหลือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต	คณะทำงานการประเมิน	1. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม การติดตามช่วยเหลือ	ทีมพี่เลี้ยงและผู้เข้าร่วมกิจกรรม	1. แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม การติดตามช่วยเหลือ
4. ระบบการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต	คณะทำงานการประเมิน	1. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม 2. เพื่อประเมินผลงานการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ทีม Show ทีม Share ทีม Moderator ทีมผู้ร่วมฟัง ทีม Expert)	1. แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม 2. แบบประเมินผลงานการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. ผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนเกี่ยวกับความมีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต	คณะทำงานการประเมิน	เพื่อวัดระดับความมีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน	นักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	แบบวัดความมีวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

2. แบบวัดความซื่อสัตย์สุจริต

ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด

คำชี้แจง ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าคำตอบที่ตรงกับความจริง

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับชั้น ☐ 1) ม.1 ☐ 2) ม.2 ☐ 3) ม.3
4. ชื่อโรงเรียน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน

คำชี้แจง ขอให้ให้นักเรียนอ่านข้อความในช่องด้านซ้ายมือและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของนักเรียนจากระดับ 1 – 5 ซึ่งแต่ละตัวเลขมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยต่อข้อความในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยต่อข้อความในระดับมาก
- 3 หมายถึง นักเรียนไม่แน่ใจต่อข้อความ
- 2 หมายถึง นักเรียนไม่เห็นด้วยต่อข้อความ
- 1 หมายถึง นักเรียนไม่เห็นด้วยต่อข้อความอย่างยิ่ง

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. การไม่บิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริง						
1	ฉันอ้างชื่อเพื่อนไปคุยกับอาจารย์เพื่อต่อรองขอส่งงานช้า					
2	ฉันให้เพื่อนลงชื่อเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมให้ แม้ว่าฉันไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนั้น					
3	เมื่อทำงานผิดพลาด ฉันก็จะยอมรับและไม่พูดกล่าวหาว่าเป็นคนอื่นเพราะผู้อื่น					
4	เมื่อมาเข้าแถวสาย ฉันจะยอมรับและบอกครูถึงเหตุผลที่แท้จริง ไม่อ้างว่าเป็นเพราะสิ่งอื่นหรือผู้อื่น					
5	เมื่อฉันยืมของเพื่อนแล้วทำหาย ก็จะยอมรับและบอกเพื่อนตามตรง					
6	ฉันพูดแก้ตัวกับครูแทนเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด					
7	ฉันจะไม่บอกให้แม่ซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ใหม่ถ้าของนั้นยังไม่พัง					
8	ฉันบอกเพื่อนว่าไม่มีเงินเพราะต้องการให้เพื่อนเลี้ยงขนม					
9	ฉันขับซึ่รถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ ทั้งที่ไม่มีใบขับขี่					
10	ฉันไม่คิดว่าการนำข้อความในอินเทอร์เน็ตที่คนอื่นเขียนมาใส่เป็นชื่อตนเองจะเป็นความผิด					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2. การละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด						
1	ฉันไม่เคยคิดจะหยิบเงินของเพื่อน แม้เพื่อนจะไม่เห็น					
2	ฉันรู้สึกละอายใจที่คิดอิจฉาเพื่อนที่ฐานะดีกว่า					
3	ฉันลอกการบ้านเพื่อนในบางครั้งเพราะกลัวไม่มีงานส่ง					
4	ฉันขบถฝ่าฝืนสัญญาณไฟแดงบางครั้งในช่วงกลางคืนที่ไม่ค่อยมีรถสัญจรแล้ว					
5	ฉันไม่เคยคิดใส่ร้ายเพื่อน แม้ว่าฉันจะไม่ชอบเพื่อนคนนั้น					
6	ฉันละอายที่จะพูดเท็จเพื่อให้ตัวเองดูดี					
7	ฉันละอายที่จะพูดปดเพื่อให้คุณครูชมเชย					
8	ฉันรู้สึกละอายที่จะนินทาว่าร้ายผู้อื่น					
9	ฉันรู้สึกละอายที่จะทุจริตในห้องสอบ					
10	ฉันรู้สึกละอายที่จะทำรายงานโดยคัดลอกจากอินเทอร์เน็ต					
11	ฉันรู้สึกเกรงกลัวการทำผิดกฎจราจร					
12	ฉันละอายที่จะนำเงินที่แม่ค้าทอนเกินมาเป็นของตน					
3. การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาในทางที่ถูกต้อง						
1	ฉันสัญญากับครอบครัวว่าจะตั้งใจเรียน และยึดมั่นสัญญานี้ไว้เสมอ					
2	ฉันสัญญากับตัวเองว่าจะต้องอ่านหนังสืออย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง และฉันก็ทำได้เสมอ					
3	หากฉันตั้งคำมั่นสัญญากับตนเองในเรื่องใด ฉันสามารถทำตามคำสัญญานั้นได้เสมอ					
4	หากฉันตั้งคำมั่นสัญญากับผู้อื่นในเรื่องใด ฉันสามารถทำตามคำสัญญานั้นได้เสมอ					
5	ก่อนจะตกลงให้คำมั่นสัญญา ฉันจะคำนึงถึงความถูกต้องเสมอ					
6	ฉันจะให้คำสัญญาเฉพาะเรื่องที่ถูกกฎหมายเท่านั้น					
7	ฉันให้คำสัญญาว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทและยึดมั่นสัญญานี้ไว้เสมอ					
8	ฉันให้คำสัญญาว่าจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนและยึดมั่นสัญญานี้ไว้เสมอ					
9	ฉันปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ต่อผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
10	ฉันปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ต่อผู้ที่อาวุโสกว่าเท่านั้น					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4. การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อน						
1	ฉันรับประทานอาหารตรงเวลาทุกมื้อเพื่อให้สุขภาพแข็งแรง					
2	ฉันไม่ออกกำลังกายแบบหักโหม เพราะกลัวจะได้รับบาดเจ็บ					
3	ฉันไม่เคยโดดเรียน เพราะจะทำให้เรียนไม่ทันเพื่อนและอาจต้องเรียนซ้ำชั้น					
4	ฉันสังสรรค์กับเพื่อนตอนดึกๆ เป็นประจำ					
5	ฉันร่วมแข่งขันรถจักรยานยนต์ในถนนสายหลักแม้จะถูกตักเตือนแล้ว					
6	เมื่อเพื่อนนัดกันไปเล่นเกม ฉันจะบอกครอบครัวว่าขออนุญาตไปทำรายงานกับเพื่อน					
7	ฉันจะต่อว่าเพื่อนทุกครั้งที่เขาทำไม่ถูกใจ					
8	บ่อยครั้งที่คำพูดของฉันทำให้เพื่อนผิดหวัง					
9	ถ้ามีใครทำให้ฉันไม่พอใจ ฉันจะหาทางแก้แค้นเอาคืนให้ได้					
10	ฉันให้อภัยเพื่อนได้เสมอ เมื่อเพื่อนทำผิดพลาด					
5. ไม่ประพฤติปฏิบัติในทางที่เสื่อมเสีย						
1	ฉันยอมให้เพื่อนลอกข้อสอบ เพื่อที่เพื่อนจะได้เลือกฉันเป็นหัวหน้า					
2	ฉันทำทุกอย่างเพื่อช่วยเหลือเพื่อนให้รอดพ้นจากการถูกลงโทษที่กระทำความผิด					
3	ฉันร่วมมือกับเพื่อนในการรับจ้างทำรายงาน					
4	ฉันร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อช่วยปกปิดความผิดของเพื่อน					
5	ฉันพูดโน้มน้าว เพื่อให้เพื่อนยอมให้ลอกการบ้าน					
6	ฉันพูดชักชวนเพื่อนให้ช่วยโกหก เพราะกลัวเพื่อนสนิทจะถูกพ่อแม่ตำหนิ					
7	ฉันไม่พูดสอพลอเพื่อให้ครูชื่นชมยินดีในตัวฉัน					
8	เมื่อเพื่อนสนิทขอร้องให้ช่วยโกหกพ่อแม่ที่หนีเรียน ฉันจะไม่ยอมทำเด็ดขาด					
9	ฉันไม่คิดหลอกลวงผู้อื่น เพื่อเอาตัวรอดจากการกระทำความผิด					
10	ถึงแม้เพื่อนจะเดือดร้อนที่โกหกครอบครัว แต่ฉันก็ไม่คิดจะช่วยเพื่อนปกปิดความผิดนั้น					
11	เมื่อเพื่อนขอร้องให้ช่วยงานกลุ่ม ฉันจะคิดหาวิธีการปฏิเสธ เพราะจะเอาเวลาไปทำรายงานด้วย					
12	ฉันคิดหาวิธีที่จะเอาชนะเพื่อน ถึงแม้จะเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง					

ภาคผนวก

ชุดความรู้ที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
เพื่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทเรียนที่ 1 แนวทางการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา	49
บทเรียนที่ 2 ตัวอย่างการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา	55
บทเรียนที่ 3 ชุมชนการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต	76
บทเรียนที่ 4 ทีมงานและเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	103

บทเรียนที่ 1

แนวทางการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

จากการสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูอาจารย์ทั่วประเทศในเรื่องการจัดการศึกษา การจัดการกิจกรรมการศึกษา การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา ได้สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะกำหนดเป็น 10 มาตรการสำคัญในการเสริมสร้างค่านิยมที่ดีในความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา (สำนักป้องกันการทุจริต 2 สำนักงาน ป.ป.ช. 2546) ได้แก่

1. ขอความร่วมมือให้ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักในความสำคัญของการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา และถือว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นวาระสำคัญแห่งชาติอีกประการหนึ่ง หากผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องนี้แล้วก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่ง

กิจกรรมเสนอแนะ

1.1 ขอให้ผู้บริหารการศึกษาระดับสูงได้กำหนดเป็นนโยบายปฏิบัติที่สำคัญให้กับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ในการที่จะช่วยกันเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา

1.2 สอดแทรกสาระเรื่องการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาเข้าไว้ใน การฝึกอบรม การพัฒนา การสัมมนา ผู้บริหารการศึกษา ศิษยานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทำให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของงานนี้

1.3 ส่งเสริมให้มีการจัดการประชุมสัมมนาผู้บริหารการศึกษา ศิษยานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ในเรื่องการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

1.4 ขอความสนับสนุนจากหน่วยงานบริหารการศึกษา และคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ให้ยอมรับและเห็นความสำคัญในผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในเรื่องนี้เป็นผลงานทางการบริหารสถานศึกษาและทางวิชาการที่มีผลต่อการยกระดับชั้นของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา

1.5 คณะอนุกรรมการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบุคคลสำคัญของท้องถิ่น ออกเยี่ยมผลงานและการดำเนินงานในสถานศึกษาต่างๆ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

1.6 จัดให้มีการเผยแพร่ผลงานและการประกาศเกียรติคุณในผลงานของสถานศึกษาในเรื่องนี้ต่อสาธารณชนโดยผ่านทางสื่อมวลชน

1.7 จัดให้มีการเยี่ยมชมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างสถานศึกษาต่างๆ

1.8 จัดทำวารสารเผยแพร่ผลงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาต่างๆ และคณะกรรมการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต

1.9 สร้างเครือข่ายของคณะกรรมการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตขึ้นทุกเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ประสานและส่งเสริมให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่ดำเนินการตามมาตรการทั้ง 10 ประการ เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

1.10 จัดให้มีการเชิดชูเกียรติสถานศึกษาและบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นในด้านการเสริมสร้างค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้กับนักเรียนในสถานศึกษาด้วยการมอบโล่ หรือเกียรติบัตร หรือเข็มเชิดชูเกียรติในแต่ละปีตามความเหมาะสม

1.11 ประสานงานกับหน่วยงานและบุคลากรในท้องถิ่นให้ร่วมมือกันเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตและคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับเยาวชนของชาติ ด้วยการร่วมมือกัน

1.12 ร่วมมือกับคณะกรรมการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตของ ป.ป.ช. ด้วยการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้นว่า โครงการรักษาดีถูกทางสร้างเสริมความซื่อสัตย์สุจริต โครงการประกวดละครสั้น โครงการวิทยากรน้อย โครงการสถาบันศึกษาสัมพันธ์ ฯลฯ

2. กระตุ้นเตือนและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ทุกคน ได้ตระหนักในความสำคัญและถือเป็นหน้าที่ในการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา

กิจกรรมเสนอแนะ

2.1 ย้ำบทบาทหน้าที่ของครูในหลักสูตรฝึกหัดครู จรรยาบรรณของครูที่จะต้องประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน

2.2 สอดแทรกสาระสำคัญในเรื่องบทบาทหน้าที่ของครู ที่จะต้องช่วยกันเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในการฝึกอบรมสัมมนาครู อาจารย์

2.3 ส่งเสริมและพัฒนาให้ครู อาจารย์ได้ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเยาวชนโดยเฉพาะในด้านความซื่อตรงและคุณธรรมอื่นๆ ตามหลักธรรมของศาสนา

2.4 ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ช่วยกันอบรม แนะนำ เน้นแนว กวดขัน นักเรียนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้นว่า การอบรมนักเรียนหน้าแถวก่อนการเรียนประจำวัน การสอดแทรกการอบรมระหว่างการเรียนวิชาต่างๆ ฯลฯ

2.5 จัดประชุมปฏิบัติการสร้างคู่มือการอบรมคุณธรรมโดยเฉพาะในด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่ครู อาจารย์ เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรมนักเรียน

2.6 ให้ถือเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและคุณธรรมอื่นๆ เป็นเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งในการประเมินเพื่อคัดเลือก สรรหา ยกย่องเชิดชูเกียรติครูดีเด่น นักเรียนดีเด่น ของสถานศึกษาโดยเฉพาะในการพิจารณาความดีความชอบในแต่ละปี

3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างรูปแบบและดำเนินการให้มีการอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันในสถานศึกษาเสมือนเป็นครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น ความปรองดองสามัคคี ความปลอดภัย การได้รับการยกย่องยอมรับ การได้รับผลสัมฤทธิ์ตามความต้องการทางจิตใจ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ เพื่อความเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

กิจกรรมเสนอแนะ

3.1 จัดประชุมปฏิบัติการสร้างคู่มือหรือแนวทางดำเนินการในการสร้างรูปแบบและดำเนินการให้การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันในสถานศึกษา เสมือนเป็นครอบครัวที่มีความสุขเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการในสถานศึกษา

3.2 เผยแพร่คู่มือหรือแนวทางในการดำเนินการดังกล่าว ไปยังสถานศึกษาต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาได้ดำเนินการตามคู่มือ ด้วยการสอดแทรกในการจัดฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การให้การนิเทศแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู อาจารย์ที่เกี่ยวข้อง

3.3 ส่งเสริมให้มีการเยี่ยมชมผลงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนางานและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3.4 ส่งเสริมให้สถานศึกษา จัดกิจกรรมบรรยากาศการอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันเสมือนครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น โดยความร่วมมือจากผู้ปกครอง นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.5 ส่งเสริมให้บุคคลสำคัญและประชาชนได้มาเยี่ยมชมกิจการของสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษา

4. พัฒนาและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ดำเนินการในกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดทัศนคติค่านิยม ในความซื่อสัตย์สุจริตตามวิธีการและขั้นตอนของการสร้างทัศนคติ ค่านิยม

กิจกรรมเสนอแนะ

4.1 จัดประชุมปฏิบัติการสร้างรูปแบบ วิธีการ ขั้นตอน กิจกรรม เพื่อเป็นคู่มือในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสร้างทัศนคติ ค่านิยมโดยเฉพาะในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต

4.2 เผยแพร่คู่มือ จัดประชุมสัมมนา ฝึกอบรม และส่งเสริมให้ครูอาจารย์ที่สอนสาขาวิชาที่มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต จัดทำแผนการสอนที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้สอน

4.3 จัดให้มีการประเมินผลหรือประกวดแผนการสอน และการดำเนินการสอนเพื่อสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต รางวัลที่จะได้รับนอกจากจะเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนแล้ว ควรกำหนดให้มีใบประกาศเกียรติคุณรับรองผลการประเมิน หรือการประกวดแผนการสอน ซึ่งสามารถนำไปเป็นหลักฐานสำคัญในการนำเสนอผลงานการสอนเพื่อการเลื่อนระดับขั้นของครูอาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือจากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.)

4.4 ส่งเสริมให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ระหว่างครู อาจารย์ ผู้สอน ด้วยรูปแบบวิธีการนี้เพื่อการพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ฯลฯ

5. ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้สภาพชีวิตและสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ ที่บ่อนทำลายความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติและสังคมไทย เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ สภาพที่แท้จริง สาเหตุ และผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อส่วนรวม เพื่อสร้างทัศนคติที่จะเกลียดชังการทุจริตและมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตในสังคมของนักเรียน

กิจกรรมเสนอแนะ

5.1 คณะอนุกรรมการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตจัดสร้างสื่อการศึกษา หนังสือเสริมการเรียนรู้ โดยนำเรื่องที่มีเค้าความจริงที่เป็นปัญหาและผลเสียหายเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบในสังคมไทยมาเป็นกรณีศึกษาเผยแพร่ไปยังสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นหนังสือเสริมการเรียนรู้ในการสร้างความตระหนักในภัยของการทุจริตประพฤติมิชอบ

5.2 ส่งเสริมให้ครู อาจารย์นำสื่อการศึกษา และหนังสือเสริมการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้เสริมในการเรียนการสอน เพื่อสร้างความตระหนักในภัยอันตรายอันเกิดจากการทุจริตและการมีส่วนร่วมในการที่จะช่วยป้องกันการทุจริตเหล่านั้น

5.3 ติดตาม ประเมินผลการใช้สื่อการศึกษา หนังสือเสริมการเรียนรู้เหล่านี้จากครูผู้สอน จากนักเรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ฯลฯ

6. นอกจากจะจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตโดยตรงแล้ว ครู อาจารย์ทุกคน ควรจะได้สอดแทรกเพื่อสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตในระหว่างการสอนบทเรียนใดๆ ได้ตามความเหมาะสม การสอดแทรกเช่นนี้จะช่วยตอกย้ำในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นรอยพิมพ์ที่สำคัญในการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้กับเยาวชน

กิจกรรมเสนอแนะ

6.1 จัดประชุมปฏิบัติการครู อาจารย์ผู้สอนวิชาการต่างๆ เพื่อหาแนวทางข้อเสนอแนะในการสอดแทรกเพื่อสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต ในบทเรียนต่างๆ ที่มีความสอดคล้อง เหมาะสมที่จะกระทำได้ เพื่อจัดทำเป็นเอกสารเสนอแนะไปยังครู อาจารย์ทุกคน

6.2 ขอความร่วมมือจากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาธิการเขตฯ ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ทุกคน ช่วยกันสอดแทรกในบทเรียนตามความเหมาะสม เพื่อสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้กับนักเรียน ฯลฯ

7. เสริมสร้างคุณธรรมข้ออื่นๆ ให้เกิดขึ้นกับเยาวชนพร้อมกันกับการเสริมสร้างคุณธรรมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรมเหล่านี้จะหล่อหลอมให้เยาวชนเป็นคนดี เสริมความเป็นผู้มี ความซื่อสัตย์สุจริตให้มากยิ่งขึ้น

กิจกรรมเสนอแนะ

7.1 จัดทำคู่มือการฝึกอบรมนักเรียนในด้านคุณธรรมต่างๆ เผยแพร่ให้ครู อาจารย์นำไปใช้ฝึกอบรมนักเรียนในโอกาสต่างๆ ตามที่สถานศึกษากำหนด

7.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์จัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมกีฬา การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดงานของสถานศึกษาและของชุมชน ฯลฯ

7.3 ขอความร่วมมือครู อาจารย์ทุกคนให้ช่วยกันฝึกอบรมนักเรียนในเรื่องคุณธรรมต่างๆ สอดแทรกในขณะทำการสอนวิชาต่างๆ ตามความเหมาะสม

7.4 ส่งเสริมนักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีเด่นให้ได้รับทุนการศึกษาหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

7.5 ส่งเสริมให้นักเรียนมีสมุดบันทึกประจำตัว เริ่มด้วยการกำหนดเป้าหมายที่ดีของชีวิต และบันทึกงานที่ได้กระทำ ทั้งนี้ไม่ควรนาระบบการให้คะแนนมาเกี่ยวข้อง

7.6 จัดกิจกรรมพี่ดูแลน้อง ในรูปแบบชุมชนหรือกระบวนการกลุ่มในแต่ละกลุ่ม มีพี่มีน้องช่วย เหลือดูแลกันเอง โดยมีพี่ๆ เป็นผู้นำ

8. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่จะมีผลต่อการเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรมเสนอแนะ

8.1 ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นในเชิงการประกวดแข่งขัน และในโอกาสวันสำคัญต่างๆ ภายในสถานศึกษา

8.2 คณะอนุกรรมการเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตจัดให้มีการแข่งขัน ใน กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น รางวัลที่จะมอบให้ควรเป็นรางวัลทั้งเฉพาะตัวนักเรียนผู้เข้าแข่งขันและรางวัล สำหรับโรงเรียน

8.3 ขอความร่วมมือหน่วยงาน คณะบุคคลภายนอกที่มีกิจการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จัดกิจกรรม ให้เยาวชนได้แสดงกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น กิจกรรมเหล่านี้หากเสนอผ่านสื่อมวลชนสู่สาธารณชนได้ จะเกิด คุณประโยชน์อย่างยิ่ง

8.4 คณะอนุกรรมการเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตจัดทำวารสารสร้างความ สัมพันธ์ในเรื่องนี้ เผยแพร่ไปยังสถานศึกษาพร้อมกันนั้นเป็นเวทีให้เยาวชนได้แสดงออกในกิจกรรมเสริม การเรียนรู้ดังกล่าว

9. ขอความร่วมมือสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามที่หลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการได้กำหนดไว้ให้ช่วยสอดแทรก ตอกย้ำ เสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตให้กับ เยาวชน

กิจกรรมเสนอแนะ

9.1 ขอความร่วมมือสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมลูกเสือ การฝึกอบรมผู้บังคับบัญชา ลูกเสือ การฝึกอบรมลูกเสือ ให้เสริมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ดังคำขวัญของลูกเสือที่ว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” พร้อมกันนั้นก็ส่งเสริมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ได้ช่วยเหลือชุมชนตามกำลังความสามารถ

9.2 ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตั้งชมรมหรือชุมนุม เสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมในความซื่อสัตย์ สุจริตขึ้น จัดทำคู่มือในการดำเนินงานของชมรมเผยแพร่ไปยังสถานศึกษา

9.3 ขอให้สถานศึกษาเสนอชื่อนักเรียน และการประพฤติปฏิบัติที่ได้กระทำไปในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริตมาเพื่อพิจารณาประกาศยกย่องเกียรติคุณในรอบปีเป็นประจำทุกปี

10. การป้องปรามเป็นมาตรการที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยยับยั้งการทุจริต ประพฤติมิชอบ ทั้งหลายก่อนที่จะเกิดขึ้น การป้องปราม หมายถึง การกระทำที่จะให้เกิดผลเพื่อการยับยั้ง ชัดขวาง เตือนสติ ตัดโอกาส ไม่ให้เกิดการกระทำทุจริตประพฤติมิชอบก่อนที่จะบุคคลจะกระทำชั่วเหล่านั้น สถานศึกษา ควรจะได้มีมาตรการและวิธีการป้องปรามต่างๆ มิให้เกิดการประพฤติมิชอบขึ้นในสถานศึกษาทั้งจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน และเจ้าหน้าที่ของสถานศึกษา

กิจกรรมเสนอแนะ

10.1 สถานศึกษา ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ปัญหาการประพฤติปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทุจริต ประพฤติมิชอบที่เคยมีมาในสถานศึกษาจากบุคลากรต่างๆ ของสถานศึกษา ว่ามีเรื่องใดบ้างด้วยเหตุใด จาก บุคคลใด หาทางป้องปรามเรื่องเหล่านั้น และดำเนินการก่อนที่จะให้เกิดปัญหาเหล่านั้นขึ้น

10.2 ในการประชุมสัมมนาครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ของสถานศึกษาควรสอดแทรกเรื่องการลงโทษรวมทั้งผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำทุจริตประพฤติมิชอบของบุคคลในสถานศึกษาที่เป็นกรณีตัวอย่างที่มีอยู่มากมาย ทั้งนี้ตามความเหมาะสม

10.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ทุกคนจะต้องช่วยกันสำรวจตรวจตราการกระทำที่เป็นปัญหาต่างๆ ของบุคลากรของสถานศึกษา แล้วช่วยกันหาทางและป้องกันปรามมิให้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีของสถานศึกษาเอง และเพื่อคงไว้ซึ่งเกียรติฐานะของสถานศึกษาในฐานะสถาบันพัฒนาคนของชาติ

เอกสารอ้างอิง

สำนักป้องกันทุจริต 2 สำนักงาน ป.ป.ช. (2546). การเสริมสร้างอุดมการณ์ความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/honest/>.

บทเรียนที่ 2

ตัวอย่างการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา

จากการศึกษากรณีตัวอย่างโรงเรียนต้นแบบที่ได้รับรางวัลและการยอมรับในการด้านการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริต สามารถสรุปแนวปฏิบัติที่ดีได้ ดังนี้

1. โรงเรียน อพป.คลองน้ำใส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

1.1 สภาพทั่วไป

ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตให้ครอบคลุมเห็นผลอย่างจริงจังทั้ง 5 ประการได้นั้น จำเป็นต้องบริหารจัดการในโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน โรงเรียน อพป.คลองน้ำใส มีจุดแข็งในเรื่องการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนแกนนำที่สามารถจะเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนนักเรียนและนักเรียนรุ่นน้อง หากพัฒนาให้คณะกรรมการนักเรียนสามารถเป็นแกนนำที่มีคุณภาพในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมได้ จะส่งผลให้การดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิด “โรงเรียนสุจริต” ของโรงเรียน อพป.คลองน้ำใส มีความก้าวหน้า พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะทั้ง 5 ประการของโรงเรียนสุจริต คือ ทักษะกระบวนการคิด ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ

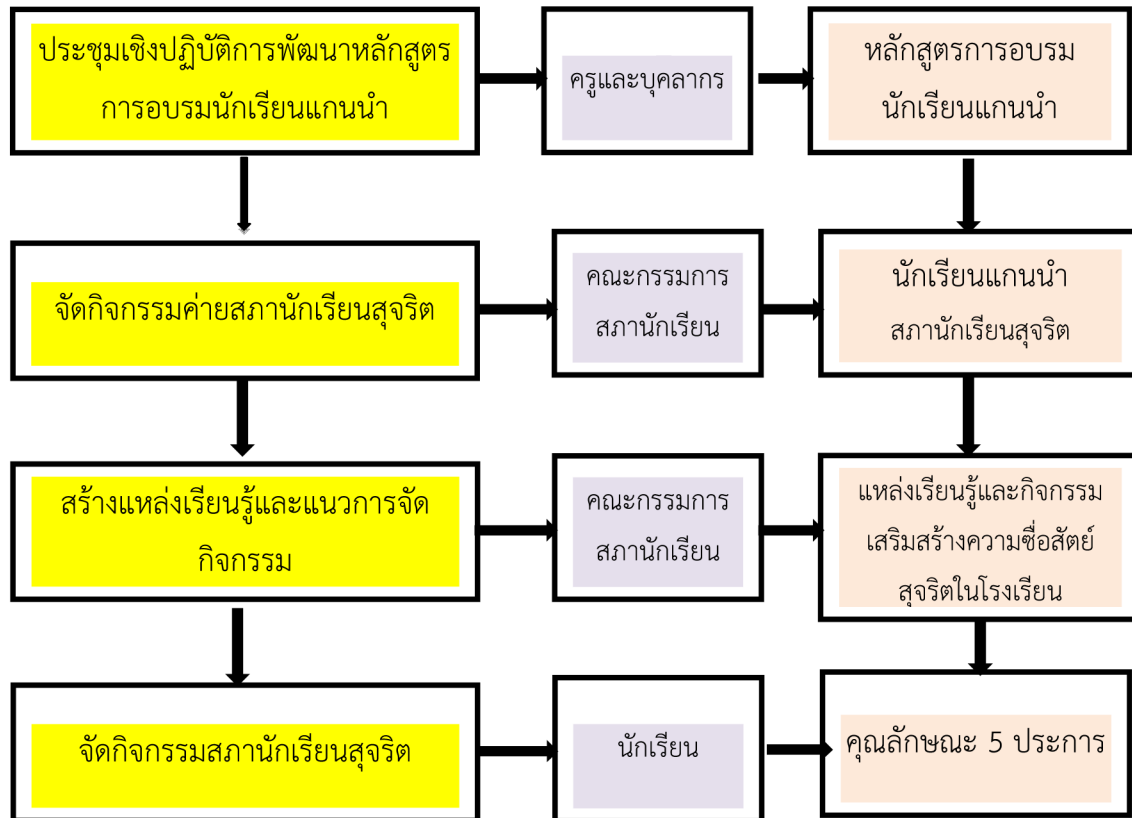
1.2 สภาพปัญหา

นักเรียนแกนนำที่จะนำพาพัฒนาคุณลักษณะของโรงเรียนสุจริตซึ่งได้แก่ คณะกรรมการนักเรียน ในสถานศึกษาอันประกอบด้วย คณะกรรมการนักเรียน ผู้แทนนักเรียนจากห้องเรียนต่างๆ ยังขาดทักษะในการเป็นผู้นำพาถ่ายทอดคุณลักษณะทั้ง 5 ประการของโรงเรียนสุจริต คือ ทักษะกระบวนการคิด ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ ให้กับนักเรียนอื่นๆ ในโรงเรียน ตลอดจนโรงเรียนยังขาดแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยกระตุ้น พัฒนา ส่งเสริมคุณลักษณะทั้ง 5 ประการ ดังกล่าว

1.3 แนวคิดการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

ลักษณะสำคัญของกิจกรรม Best Practice สถานศึกษาเข้มแข็งสร้างแหล่งเรียนรู้ประชาธิปไตย หัวใจสุจริต เป็นกระบวนการในการพัฒนาที่เป็นขั้นตอนเชื่อมโยงที่เริ่มจากการพัฒนาส่งเสริมครูเพื่อการพัฒนาหลักสูตรการอบรมนักเรียนแกนนำ จัดการอบรมนักเรียนแกนนำเพื่อพัฒนาคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนแกนนำ ซึ่งก็คือ คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาแล้วพัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดกิจกรรมขยายผลสู่นักเรียนอื่นในโรงเรียน โรงเรียน อพป.คลองน้ำใส ตั้งอยู่ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีความคิดที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต คือ ทักษะกระบวนการคิด ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ จึงกำหนดให้มีกิจกรรมในการพัฒนานักเรียนแกนนำเพื่อเป็นแบบอย่างและสร้างแหล่งเรียนรู้ประชาธิปไตยในโรงเรียน

เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยการบริหารเชิงกลยุทธ์ กระบวนการคุณภาพ (PDCA) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ (Full Participation) การจัดการความรู้ (KM) โดยใช้สถานนักเรียนเป็น ผู้ขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรม โดยมีกรอบแนวคิดการพัฒนา ดังนี้

1.4 ลำดับขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินงาน

ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมด้วยหลัก “อ.พ.ป.” (อาสา-พัฒนา-ปฏิบัติ/ประเมิน) นั่นคือ ต้องการผู้อาสาที่มีความพร้อม เต็มใจร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต จากนั้นจะพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติ แล้วจึงลงมือปฏิบัติควบคู่ไปกับการประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงาน

ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา รวบรวมข้อมูล จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ศึกษายุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าด้วยการป้องกันการทุจริต ศึกษาความต้องการของโรงเรียน ผู้เรียนและชุมชน นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาต่อยอดคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต กำหนดมาตรฐานในการดำเนินงาน จากนั้นได้ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในการร่วมกันวางแผนดำเนินงาน แนวทางในการกำกับ ติดตาม สนับสนุนและประเมินผลการดำเนินงาน

ขั้นที่ 3 การดำเนินงานตามแผน

ดำเนินการตามแผนที่ร่วมกันกำหนดไว้ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการ

กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ผลที่ได้จากการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนา หลักสูตรการอบรมนักเรียน แกนนำ	ครูและบุคลากร	หลักสูตรเพื่อการจัดอบรม นักเรียนแกนนำ “กิจกรรม ค่ายสถานักเรียนสุจริต”	ผู้อำนวยการและครูแกนนำ
จัดกิจกรรมค่ายสถานักเรียน สุจริต	นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ ในสถานักเรียน	ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และทักษะ ในการส่งเสริม พัฒนา คุณลักษณะ 5 ประการ ของโรงเรียนสุจริต	ผู้อำนวยการ คณะครูและบุคลากร
พัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดทำแนวกิจกรรมเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียน	นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ ในสถานักเรียน	แหล่งเรียนรู้ประชาธิปไตย แนวทางการจัดกิจกรรม เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	ผู้อำนวยการ ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน
จัดกิจกรรมสถานักเรียนสุจริต - ใช้แหล่งเรียนรู้ - จัดกิจกรรมเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริต ในโรงเรียน	นักเรียนทุกคนในโรงเรียน	คุณลักษณะ 5 ประการ ของโรงเรียนสุจริต	คณะกรรมการสถานักเรียน ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน

ผู้บริหารมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการดำเนินงานเป็นรายกิจกรรม

กิจกรรม	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	เครื่องมือในการตรวจสอบ/ ประเมิน	ผู้รับผิดชอบ
ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนา หลักสูตรการอบรมนักเรียน แกนนำ	ระดับคุณภาพของหลักสูตร เพื่อการจัดอบรมนักเรียน แกนนำ “กิจกรรม ค่ายสถานักเรียนสุจริต”	แบบประเมินคุณภาพ หลักสูตรการอบรมนักเรียน แกนนำ	ผู้อำนวยการ
ค่ายสถานักเรียนสุจริต	- จำนวนนักเรียนที่เป็น คณะกรรมการ ในสถานักเรียน ที่ร่วมกิจกรรม - ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และทักษะ ในการส่งเสริม พัฒนา คุณลักษณะ 5 ประการ ของโรงเรียนสุจริต	ตรวจสอบจากเอกสาร การรายงานการจัด ค่ายสถานักเรียนสุจริต	ครูแกนนำ
พัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดทำแนวกิจกรรมเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียน	- ระดับคุณภาพ ของแหล่งเรียนรู้ - ระดับคุณภาพของแนว กิจกรรมเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริต ในโรงเรียน	- แบบประเมินคุณภาพ แหล่งเรียนรู้ - แบบประเมินคุณภาพแนว การจัดกิจกรรมเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริต ในโรงเรียน	ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน
จัดกิจกรรมสถานักเรียน สุจริต	- ระดับความพึงพอใจ ของนักเรียนที่เข้าร่วม กิจกรรม - จำนวนนักเรียนที่ผ่าน การประเมินคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียน สุจริต	- แบบประเมินความพึงพอใจ - แบบประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามหลักสูตร	ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน ครูประจำชั้น

ขั้นที่ 5 การรายงานผลและประยุกต์ใช้

ผู้บริหารกำกับ ติดตาม นิเทศ สนับสนุนการดำเนินงาน ให้คณะทำงานดำเนินการพัฒนากิจกรรมที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ระดับของการบรรลุผล เพื่อให้การพัฒนางานเป็นไปตามเงื่อนไขและเป้าหมายที่วางเอาไว้

1.5 ผลที่เกิดจากการพัฒนา

- คณะครูและบุคลากร สามารถพัฒนาหลักสูตรการอบรมนักเรียนแกนนำที่มีคุณภาพในการพัฒนาคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตให้กับนักเรียนแกนนำ
- โรงเรียนดำเนินการจัดค่ายสภานักเรียนสุจริตให้แก่ นักเรียนแกนนำ 1 ค่าย นักเรียนแกนนำร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน
- นักเรียนแกนนำมีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์และทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต
- นักเรียนแกนนำสามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประชาธิปไตย เพื่อการปลูกฝังคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต
- จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อการป้องกันการทุจริตการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต และการสร้างเครือข่ายความสุจริต ภายใต้ชื่อ “กิจกรรมสภานักเรียนสุจริต” เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต
- นักเรียนและนักเรียนแกนนำมีความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม
- นักเรียนผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

1.6 ปัญหาและแนวทางแก้ไข

ปัญหาระหว่างการดำเนินกิจกรรม

- 1) เวลาในการดำเนินกิจกรรมมีจำกัด การดำเนินที่เป็นลำดับขั้นตอนและมีระยะเวลาที่กำหนดที่แน่นอน ทำให้การดำเนินงานต้องเร่งรัดดำเนินการ
- 2) ครูและบุคลากรมีภาระงานมาก ส่งผลถึงการแบ่งเวลาเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสุจริตมีน้อย
- 3) โรงเรียนอื่นๆ และบุคคลทั่วไป รับรู้การดำเนินโครงการโรงเรียนสุจริตไม่กว้างขวาง มักมีคำถามเกี่ยวกับการคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าร่วมโครงการ แนวทาง เป้าหมายของการดำเนินโครงการ
- 4) ขาดเครื่องมือที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในการประเมินพฤติกรรมตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตในตัวนักเรียน
- 5) พฤติกรรมตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตในตัวนักเรียน ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมอาจไม่ชัดเจนและไม่คงทน

แนวทางแก้ไข

- 1) ประชุมครูและบุคลากรร่วมกันวางแผนการดำเนินงานด้วยการบูรณาการการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตควบคู่กับการจัดกิจกรรมอื่นในช่วงเวลาเดียวกัน เพิ่มเติมการปฏิบัติกิจกรรมในช่วงพัก หรือวันหยุดตามความสนใจของนักเรียน
- 2) จัดกิจกรรมเพื่อการปลูกจิตสำนึกให้ครูและบุคลากรเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์และความเสียหายจากการทุจริตเพื่อจูงใจให้ทุ่มเท เสียสละในการดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มกำลังความสามารถ

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนจัดการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริตให้กับสถานศึกษาในสังกัดและบุคคลทั่วไปรับทราบอย่างจริงจัง ทัวถึงและขอความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่วางไว้

4) พัฒนาเครื่องมือในการประเมินคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต เพื่อมาใช้ในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน

5) โรงเรียน โดยครูและบุคลากรต้องดำเนินการพัฒนา ต่อยอดคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต ให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืน

ผลการแก้ไข

1) โรงเรียนสามารถจัดสรรเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม โดยการขอความร่วมมือครูมาประชุม ปฏิบัติการการจัดทำหลักสูตรการอบรมนักเรียนแกนนำและจัดกิจกรรมค่ายสถานักเรียนสุจริตในช่วงวันหยุด

2) โรงเรียนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริตผ่านสื่อในงานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นทุกครั้งที่มีโอกาส และการประชุมชี้แจงในที่ประชุมคณะกรรมการ ผู้ปกครอง ที่ประชุมในชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจแนวทางและเป้าหมายของการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริตได้ในระดับหนึ่ง

3) โรงเรียนได้พัฒนาเครื่องมือประเมินคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต โดยการปรับปรุงเครื่องมือประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษาใช้ในการประเมิน

4) ให้โครงการ กิจกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต เป็นงานนโยบายระดับโรงเรียนที่ต้องดำเนินการควบคู่ ผสมผสานไปกับการจัดการเรียนรู้

1.7 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

1) การพัฒนาพฤติกรรมและคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตให้เกิดในตัวนักเรียนนั้น หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนไม่ควรเน้นเฉพาะความรู้ในภาคทฤษฎีและวิธีบรรยายในห้องเรียน เพราะความเป็นพลเมืองที่ดี ที่มีวิถีชีวิตซื่อสัตย์สุจริต นั้น ต้องมีวินัย เคารพตนเอง เคารพผู้อื่น เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความพอเพียง การได้มาซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว จะต้องจัดการเรียนรู้แบบ คิด วิเคราะห์ ผึกฝนผ่านกิจกรรมเชิงกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มร่วมกัน

2) การดำเนินกิจกรรมที่ต้องการให้สถานักเรียนแสดงบทบาทนำในการสร้างแหล่งเรียนรู้และเป็นแกนนำในการเสริมสร้างค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตนั้น จำเป็นต้องมีครูที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจทั้งในเรื่องการจัดทำแหล่งเรียนรู้และความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตควบคู่กันไป

3) การให้นักเรียน เรียนรู้ผ่านกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง โดยเฉพาะกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตให้กับผู้เรียน โดยเลือกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน ทั้งนี้เพราะประโยชน์ที่ได้จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมมีมากมาย เช่น การใช้ชีวิตร่วมกันในกลุ่ม การทำงานเป็นหมู่คณะ ทักษะชีวิต ภาวะผู้นำ ทักษะการคิด ความรับผิดชอบ เป็นต้น

4) ครูและบุคลากรที่ผ่านกระบวนการคัดสรรและพัฒนาด้วยหลัก“อ.พ.ป.”(อาสา-พัฒนา-ปฏิบัติ/ประเมิน) นำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมได้ผลดี โรงเรียนสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียนได้

2. โรงเรียนดงยางวิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี

โรงเรียนดงยางวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 ในการเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยโรงเรียนดงยางวิทยาคม ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำในการปลูกฝังจิตสำนึกในโรงเรียนและร่วมวิจัยตามโครงการ ซึ่งมีทั้งหมด 12 โรงเรียน จากทั้งหมด 225 โรงเรียนทั่วประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งในภายหลัง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เพิ่มโรงเรียนคู่พัฒนาอีก 12 โรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนดงยางวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จึงได้จัดทำโครงการป้องกันการทุจริต ปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน ทั้งนี้ ในการดำเนินงานโครงการซึ่งมีกิจกรรมที่กำหนดไว้หลากหลายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาสถานศึกษาที่ปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน โดยสนใจที่จะศึกษาหารูปแบบการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน รวมไปถึงการติดตามผลที่เกิดขึ้นจากผู้เรียนและปัจจัยที่เกื้อหนุนการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน ซึ่งการดำเนินการวิจัยจะทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีจิตสำนึกสุจริตและมีคุณลักษณะที่มีกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะ ส่งผลให้เป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติและพลโลก

กิจกรรมค่ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นหนึ่งในกิจกรรมตามโครงการป้องกันการทุจริตปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียน ดำเนินการโดยเริ่มจากการประชุมเชิงปฏิบัติเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมตัวชี้วัด และดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) โดยกิจกรรมที่จัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนเน้นคุณลักษณะสำคัญ 5 ด้าน คือ ด้านทักษะกระบวนการคิด ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีวินัย ด้านการอยู่อย่างพอเพียง และด้านจิตสาธารณะ ทั้งนี้ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายมีมากมายหลายด้าน เช่น การใช้ชีวิตร่วมกันในกลุ่ม/สังคม การทำงานเป็นทีม ทักษะชีวิต ภาวะผู้นำ ทักษะการคิด มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ เป็นต้น จึงได้มีการจัดทำเอกสารหลักสูตรการจัดค่ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกสุจริต และเป็นเยาวชนที่ดีของชาติต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาแนวคิด/ความรู้ ความเข้าใจของนักเรียน เกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
2. วางแผนการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมสนับสนุนปลูกจิตสำนึกสุจริตของนักเรียน
3. จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน ในการจัดกิจกรรมดำเนินการใน 2 ส่วน เพื่อให้
นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ตลอดปีการศึกษา คือ
 - 3.1 จัดกิจกรรม “ค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน”
 - 3.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการกับกิจกรรมปลูกจิตสำนึกสุจริต
4. วิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรม/ศึกษาแนวทางการพัฒนานักเรียนให้มีจิตสำนึกสุจริต
5. สรุปและรายงานผล

ข้อค้นพบจากการพัฒนา พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสุจริตของนักเรียนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านตัวนักเรียน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน ปัจจัยด้านชุมชนและ และปัจจัยด้านโรงเรียน ตามลำดับ
2. คุณลักษณะสุจริตของนักเรียนที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมความสุจริต เพื่อปลูกจิตสำนึกสุจริตของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

สรุปแนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนดงยาววิทยาคม มีดังนี้

1. การจัดทำกิจกรรมค่ายส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต
 - 1.1 จัดกิจกรรม “ค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน” ภายในโรงเรียน
 - 1.2 ส่งตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมเป็นวิทยากรค่ายส่งเสริมความสุจริตของโรงเรียนอื่น
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.1 การกำหนดกติกาในชั้นเรียนและการย้ำเตือนผู้เรียนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.2 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในระหว่างการเรียนรู้
 - 2.3 การเสริมแรงและชื่นชมยกย่องบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. การใช้สถานนักเรียนเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต
 - 3.1 การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง
 - 3.2 จัดเวรนักเรียนรับผิดชอบติดตามพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน
 - 3.3 การใช้สถานนักเรียนประกาศชื่นชมความดีของเพื่อน
 - 3.4 การระดมทุนจากการทำผ้าป่าเพื่อขอสมทบทุนจากผู้ปกครอง
4. การใช้ชุมชนเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต
 - 4.1 การประชุมสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
 - 4.2 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับประชาคมหมู่บ้าน

3. โรงเรียนมัธยมวชิรมุขี จังหวัดสกลนคร

จากการศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมวชิรมุขี พบว่า มีกิจกรรมการดำเนินงาน 4 ด้าน ที่มีผลต่อการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. การจัดทำกิจกรรมค่ายส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต
 - 1.1 ค่ายกิจกรรมพัฒนาผู้นำนักเรียน
 - 1.2 ส่งตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมเป็นวิทยากรค่ายส่งเสริมความสุจริตของโรงเรียนอื่น
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.1 การกำหนดกติกาในชั้นเรียนและการย้ำเตือนผู้เรียนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.2 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในระหว่างการเรียนรู้
 - 2.3 การเสริมแรงและชื่นชมยกย่องบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.4 การใช้เยาวชนให้คำปรึกษา (YC) เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อนนักเรียนในแต่ละห้อง
3. การใช้สถานนักเรียนเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต
 - 3.1 การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง

- 3.2 จัดเวรนักเรียนรับผิดชอบติดตามพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน
- 3.3 การใช้สถานักเรียนประกาศชื่นชมความดีของเพื่อน
- 3.4 การระดมทุนจากการจัดงานบุญกุ่มข้าวเป็นงานประจำปี
4. การใช้ชุมชนเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต
 - 4.1 การประชุมสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
 - 4.2 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับประชาคมหมู่บ้าน

4. โรงเรียนบ้านนาคูพัฒนา “กรป. กลางอุบลมภ์”

4.1 ภูมิหลังความสำเร็จด้านการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

– โรงเรียนบ้านนาคูพัฒนา “กรป. กลางอุบลมภ์” ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” (โรงเรียนสุจริต) ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการวิจัยโรงเรียนสุจริต หัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อปลูกจิตสำนึกสุจริตของ โรงเรียนบ้านนาคูพัฒนา “กรป.กลางอุบลมภ์” ได้รับโล่เกียรตินิยม เป็นสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินรับรองมาตรฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขระดับสถานศึกษาดีเด่น ได้รับเป็นโรงเรียนต้นแบบ “โรงเรียนปลอดบุหรี่” ปีการศึกษา 2556 ได้รับรางวัลห้องสมุดมีชีวิต โรงเรียนขนาดกลางดีเด่น โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2556 ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนพหุระดับ ปีการศึกษา 2556 ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ ปีการศึกษา 2556 แข่งขัน การงานอาชีพ การแข่งขันประดิษฐ์ของใช้จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น ม.1 - ม.3 ได้อันดับ 4 ระดับชาติเหรียญทองงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 63 ประจำปีการศึกษา 2556 ณ อาคารชาเลนเจอร์ 1 - 3 อิมแพค เมืองทองธานี ระหว่าง วันที่ 18 - 20 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

4.2 แนวปฏิบัติที่ดีด้านการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

1. การจัดทำกิจกรรมค่ายส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต
 - 1.1 ค่ายกิจกรรมพัฒนาผู้นำนักเรียน
 - 1.2 ส่งตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมเป็นวิทยากรค่ายส่งเสริมความสุจริตของโรงเรียนอื่น
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.1 การกำหนดกติกาในชั้นเรียนและการย้ำเตือนผู้เรียนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.2 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในระหว่างการเรียนรู้
 - 2.3 การเสริมแรงและชื่นชมยกย่องบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. การใช้สถานักเรียนเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต
 - 3.1 การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง
 - 3.2 จัดเวรนักเรียนรับผิดชอบติดตามพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน
 - 3.3 การใช้สถานักเรียนประกาศชื่นชมความดีของเพื่อน

4. การใช้ชุมชนเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

- 4.1 การประชุมสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
- 4.2 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับประชาคมหมู่บ้าน
- 4.3 กิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพสุจริตร่วมกับชุมชน

5. กิจกรรมที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนสุจริต

จากการศึกษาโรงเรียนสุจริตที่ประสบความสำเร็จหลายๆ แห่ง สามารถสรุปกิจกรรมที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีซึ่งโรงเรียนสุจริตได้ดำเนินการสอดคล้องกันและส่งผลต่อพฤติกรรมและค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน มีดังนี้

ชื่อกิจกรรม	วิธีดำเนินการ
กิจกรรมสารวัตรห้องเรียน	สารวัตรห้องเรียน เตือนเพื่อนด้วยสถิติพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่พึงประสงค์และวางกฎเกณฑ์เพื่อดูแลซึ่งกันและกันได้, เพื่อนเตือนเพื่อน
กิจกรรมนิทานความดี	จัดทำนิทานความดี โดยนักเรียนร่วมกันคิดเนื้อเรื่อง ออกแบบภาพ และรูปเล่ม เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้แก่เพื่อนๆ แสดงความคิดเห็นในเวทีพูดคุย สืบค้นตัวอย่างที่แสดงถึงความซื่อสัตย์สุจริตและบันทึกความดีให้กำลังใจ ชมเชยเพื่อนที่ทำความดี
กิจกรรมอ่านเพื่อพัฒนากระบวนการคิด	อ่านเพื่อพัฒนากระบวนการคิดทุกวันจันทร์ ครูและนักเรียนแกนนำจะแนะนำหนังสือหรือนักเรียนจะนำบทความมาเล่าสู่กันฟัง หรือนำมาให้เพื่อนๆ อ่าน และให้ตั้งคำถามตาม ทฤษฎีบันได 6 ชั้น ของบลูม (Bloom) เพื่อวิเคราะห์ทักษะการตั้งคำถามของแต่ละคน
กิจกรรมฝึกวินัยทางการเงิน	จัดทำบัญชีรับจ่าย ศึกษาแนวคิดพอเพียง, ทำบัญชีรับจ่ายแสดงแนวคิดเพื่อปรับปรุงและวางแผนการใช้จ่ายอย่างพอเพียงและธรรมาภิบาลให้นักเรียนออมเงิน
กิจกรรมห้าห้องชีวิตเนรมิตนิสัย	แกนนำนักเรียนจัดกิจกรรมห้าห้องชีวิตเนรมิตนิสัย โดยนำเพื่อนให้ดูแลห้องต่างๆ ได้แก่ 1. ห้องน้ำ เป็นที่พิจารณาความไม่งามของร่างกาย ความเสื่อมโทรมของร่างกาย ที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และความเป็นรังแห่งโรคของร่างกาย 2. ห้องแต่งตัว ใช้ในการปลูกฝังสัมมาสติ คือ ฝึกประคองรักษาใจให้ผ่องใส เป็นปกติ ไม่ปล่อยใจไปตามอำนาจกิเลส ฝึกให้มีความระมัดระวังตนในทุกๆ เรื่อง ไม่ประมาทผอเรือ มีความตื่นตัวตลอดเวลา ฝึกตัดใจ ไม่คิดหมกมุ่นในกาม ตามแฟชั่นหรือกระแสสังคม ฝึกใช้เหตุผลตัดกิเลสของตนให้เป็นสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ ไม่ให้เกิดความลำเอียง และสูญเสียศีลธรรมประจำใจ 3. ห้องอาหาร เป็นที่ประชุมสมาชิกทุกคนในบ้านอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาทุกวัน ใช้ปลูกฝังสัมมาวาจาและสัมมากัมมันตะให้แก่สมาชิกทุกคนในบ้าน 4. ห้องนอน คือ ห้องมหาสิริมงคล มีไว้ใช้ปลูกฝังศีลธรรม ทบทวนบัญชีบุญ-บาป ให้พรลูกหลานก่อนนอน กราบพ่อกราบแม่ก่อนนอน นั่งสมาธิก่อนนอน ทำให้ชีวิตเกิดสิริมงคล

ชื่อกิจกรรม	วิธีดำเนินการ
กิจกรรมทำห้องชีวิตเนรมิตนิสสัย (ต่อ)	5. ห้องทำงาน ใช้ในการปลูกฝังสัมมาอาชีวะ ไม่หารายได้จากการทำผิดศีลธรรม ผิดกฎหมาย ผิดจารีตประเพณี และใช้ปลูกฝังวินัยประจำห้องทำงาน 6 ประการ ได้แก่ 1) มีสัมมาวาจา ใช้คำพูดได้เหมาะสม 2) มีความเคารพในบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ 3) มีมารยาทดี เหมาะแก่บุคคลและกาลเทศะ 4) มีความรับผิดชอบทั้งส่วนตัวและส่วนรวม 5) เคร่งครัดต่อระเบียบวินัยในการทำงาน 6) เอาใจใส่ดูแลอุปกรณ์ต่างๆ ในห้องทำงาน
กิจกรรมฝึกความเพียรในการเรียนรู้	วางแผนการเรียนรู้ สำนวณผลการเรียนเฉลี่ย วิเคราะห์ผลการเรียน, วิเคราะห์ตนเอง, เสนอแนะทางพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้, ลงมือปฏิบัติเพื่อการเรียนซ่อมเสริม เตรียมความพร้อมโดยจัดทำแผนการเรียนรู้ของตนเอง
กิจกรรมอบรมมารยาทไทย	มารยาทไทย อบรมมารยาทไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เน้นการมีสัมมาคารวะ สร้างค่านิยมการไหว้ยามักทายเพื่อนและครู และพัฒนาทักษะการพูด
ห้องเรียนแห่งการแบ่งปัน	ให้นักเรียนนำความรู้มาแบ่งปันสู่เพื่อนๆ ในชั้นเรียนได้รับทราบ เช่น การนำเสนอ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น การยกตัวอย่างประเด็นปัญหาในชุมชนมานำเสนอ ช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา คิดแนวทางแก้ไข รับผิดชอบให้ประหยัดพลังงาน และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
แฟ้มผลงานความดี	การทำแฟ้มผลงานความดีเพื่อแสดงตัวตนของตนเอง, รู้จักเก็บชิ้นงาน แสดงทักษะ และนำเสนอผลงานด้วยความภาคภูมิใจ
กิจกรรมการเจริญภาวนา ก่อนเข้าเรียน เข้า - ป้าย ทั้งครูและนักเรียน	1. ขั้นเตรียมการ ก่อนลงมือปฏิบัติ มอบหมายให้ตัวแทนนักเรียนเป็นผู้นำกล่าว - ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย - แผ่เมตตาให้มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย - ตัดความกังวลต่างๆ ทำจิตให้ปลอดโปร่ง - กำหนดเวลาในการฝึกปฏิบัติ (ประมาณ 5 - 10 นาที) 2. ขั้นลงมือปฏิบัติ - นั่งขัดสมาธิ โดยใช้เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาวางทับมือซ้าย นั่งลำตัวตรง ตั้งสติให้มั่น - กำหนดลมหายใจเข้าออก เมื่อหายใจเข้าภาวนา “พุท” เมื่อหายใจออก ภาวนา “โธ” - ปฏิบัติเรื่อยๆ โดยให้จิตจดจ่ออยู่กับลมหายใจเข้าออกจนจิตนิ่ง

ชื่อกิจกรรม	วิธีดำเนินการ
กิจกรรมการบูรณาการวิถีพุทธ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	1) กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร - พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ - ประกวดมารยาทชาวพุทธ - กิจกรรมค่ายพุทธบุตร - กิจกรรมบริหารจัดการ เจริญภูาวานา - เรียนธรรมศึกษา/สอนธรรมศึกษา - บรรพชาสามเณรฤดูร้อน 2) กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ - กิจกรรมหน้าเสาธง - รำลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ - สวดมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตา สงบนิ่ง - กิจกรรมพุทธศาสนาสุภาชิตวันละบท - กิจกรรมน้อมไหว้พี่ - เดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ 3) กิจกรรมทำความดีระหว่างวัน - เดินเข้าโรงอาหารอย่างมีสติ - กล่าวคำพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหาร - รับประทานอาหารอย่างมีสติ - ขอบคุณหลังอาหาร - สมาธิ 5 นาทีก่อนเรียน 4) กิจกรรมก่อนเลิกเรียน - ไหว้พระสวดมนต์ - รำลึกพระคุณของผู้มีพระคุณ - ท่องอาขยานสร้างสมาธิ 5) กิจกรรมประจำสัปดาห์ - สวดมนต์สรภัญญะประจำสัปดาห์ - ทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์
กิจกรรมชื่นชมคุณความดี	จัดกิจกรรมต่างๆ และสรุปนำเสนอหน้าเสาธงทุกกิจกรรมประชาสัมพันธ์ความดีที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จัดกิจกรรมเสริมสร้างการทำความดีในโรงเรียน จัดกิจกรรมให้นักเรียนนำเสนอข่าวการทำความดีจากหนังสือพิมพ์แล้วนำเสนอหน้าเสาธง จัดป้ายนิเทศ นำความดีที่เสนอหน้าเสาธงจัดไว้ให้นักเรียนอ่าน อีกทางหนึ่งจัดทำแฟ้มความดีของโรงเรียน ตามลำดับวันที่ เหตุการณ์ที่เกิด กิจกรรมหน้าเสาธงให้เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความดี หรือเรื่องดีๆ สร้างสรรค์

ชื่อกิจกรรม	วิธีดำเนินการ
กิจกรรมโฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก	1) ประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ 2) แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการ 3) จัดทำโครงการกิจกรรมโฮมรูม ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ - หลังจากทำกิจกรรมเคารพธงชาติหน้าเสาธงแล้วนักเรียนทุกคนเข้าห้องเรียนเพื่อทำกิจกรรมนั่งสมาธิทุกวันวันละ 5 นาที - นักเรียนออกมาเล่าเรื่องที่ได้ทำความดีและเล่าข่าวเหตุการณ์ที่พบเห็น และได้ยินข่าวเกี่ยวกับการทำความดี - นักเรียนส่งความรู้สึกทุกคนที่ได้ทำความดีในแต่ละระดับชั้นกับครูประจำชั้น - รวบรวมความรู้สึกนักเรียนที่ได้ทำความดีแล้วส่งประกวด 4) ติดตามและประเมินผล 5) สรุป / รายงานผล
กิจกรรมรักษาศีล 5 ในวันพระ	เชิญชวนครู นักเรียนทุกคนรักษาศีล 5 ในวันพระ โดยอาจปฏิบัติตามขั้นตอนการอาราธนาศีลตามพิธีกรรมทางศาสนา หรือใช้วิธีการกล่าวคำปฏิญาณในการถือศีล 5 ในระยะแรกอาจใช้เวลาในการรักษาศีล 5 เพียงครั้งละ 1 วัน หลังจากนั้นก็สามารถเพิ่มระยะเวลาเป็น 1 สัปดาห์ เพื่อพัฒนาให้เป็นวิถีปฏิบัติที่ยั่งยืนมากขึ้น

ตัวอย่างกิจกรรมในการปลูกวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต

1. กิจกรรมการเจริญภาวนา ก่อนเข้าเรียน เข้า - บ่าย ทั้งครูและนักเรียน

วัตถุประสงค์

- 1) ด้านบุคลิกภาพ เพื่อให้ครู นักเรียนมีบุคลิกภาพ ดังต่อไปนี้
 - มีบุคลิกเข้มแข็งหนักแน่น มั่นคง
 - มีความสงบเยือกเย็น ไม่ฉุนเฉียวหรือโกรธง่าย
 - มีความสุภาพน้อมนวล
 - สดชื่นผ่องใส
 - มีความมั่นคงทางอารมณ์
 - มีความกระฉับกระเฉง ไม่เซื่องซึม
- 2) ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้ครู นักเรียนเป็นผู้มี
 - จิตใจสบาย หายเครียด
 - ไม่วิตกกังวล
 - นอนหลับสนิท ไม่ฝันร้าย
 - มีประสิทธิภาพในการทำงานและการเรียนรู้ดีขึ้น
 - มีความจำแม่นยำ
 - รักษาโรคบางอย่างที่เกิดจากความเครียดได้

วิธีดำเนินการ

เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติก่อนเข้าเรียน ตอนเช้า - บ่าย โดยปฏิบัติพร้อมกันทั้งครูและนักเรียนตามแนวปฏิบัติ ได้แก่ ตอนเช้า อาจทำพร้อมกันที่หน้าเสาธงหลังกิจกรรมอื่นๆ แล้วเสร็จ หรืออาจใช้ห้องประชุม ตอนบ่าย อาจปฏิบัติหน้าห้องเรียนของแต่ละชั้น หรือรวมกันที่ห้องประชุมใหญ่ ก่อนเข้าชั้นเรียนมีแนวดำเนินการดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ก่อนลงมือปฏิบัติ มอบหมายให้ตัวแทนนักเรียนเป็นผู้นำกล่าว
 - ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย
 - แผ่เมตตาให้มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย
 - ตัดความกังวลต่างๆ ทำจิตให้ปลอดโปร่ง
 - กำหนดเวลาในการฝึกปฏิบัติ (ประมาณ 5 - 10 นาที)
2. ขั้นลงมือปฏิบัติ
 - นั่งขัดสมาธิ โดยใช้เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาวางทับมือซ้าย นั่งลำตัวตรง ตั้งสติให้มั่น
 - กำหนดลมหายใจเข้าออก เมื่อหายใจเข้าภาวนา “พุท” เมื่อหายใจออกภาวนา “โธ”
 - ปฏิบัติเรื่อยๆ โดยให้จิตจดจ่ออยู่กับลมหายใจเข้าออกจนจิตนิ่ง

2. กิจกรรมการบูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อความเจริญของงามในทุกขั้นตอนของชีวิต ให้กินเป็น อยู่เป็น ดูแลเป็น และฟังเป็น

วิธีดำเนินการ ปฏิบัติตามแนวทางวิถีพุทธ 4 ลักษณะ คือ

- 1) กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร
 - พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
 - ประกวดมารยาทชาวพุทธ
 - กิจกรรมค่ายพุทธบุตร
 - กิจกรรมบริหารจัดการ เจริญภาวณา
 - เรียนธรรมศึกษา/สอนธรรมศึกษา
 - บรรพชาสามเณรฤดูร้อน
- 2) กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์
 - กิจกรรมหน้าเสาธง
 - รำลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - สวดมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตา สงบนิ่ง
 - กิจกรรมพุทธศาสนาสุภาชีวิตวันละบท
 - กิจกรรมนั่งสมาธิ
 - เดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ
- 3) กิจกรรมทำความดีระหว่างวัน
 - เดินเข้าโรงอาหารอย่างมีสติ
 - กล่าวคำพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหาร
 - รับประทานอาหารอย่างมีสติ
 - ขอบคุณหลังอาหาร
 - สมาธิ 5 นาทีก่อนเรียน
- 4) กิจกรรมก่อนเลิกเรียน
 - ไหว้พระสวดมนต์
 - รำลึกพระคุณของผู้มีพระคุณ
 - ท่องอาขยานสร้างสมาธิ
- 5) กิจกรรมประจำสัปดาห์
 - สวดมนต์สรวัญญะประจำสัปดาห์
 - ทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์

3. กิจกรรมชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน

วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างขวัญ กำลังใจให้ผู้ทำความดี เพื่อประชาสัมพันธ์ ความดีที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเพื่อเป็นตัวอย่างการทำความดี

วิธีดำเนินการ

จัดกิจกรรมต่างๆ และสรุปนำเสนอหน้าเสาธงทุกกิจกรรมประชาสัมพันธ์ความดีที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จัดกิจกรรมเสริมสร้างการทำความดีในโรงเรียน จัดกิจกรรมให้นักเรียนนำเสนอข่าวการทำความดีจากหนังสือพิมพ์แล้วนำเสนอหน้าเสาธง จัดป้ายนิเทศ นำความดีที่เสนอหน้าเสาธงจัดไว้ให้นักเรียนอ่านอีกทางหนึ่ง จัดทำแฟ้มความดีของโรงเรียน ตามลำดับวันที่ เหตุการณ์ที่เกิด กิจกรรมหน้าเสาธง ให้เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความดี หรือเรื่องดีๆ สร้างสรรค์ (หากมีเรื่องที่มีปัญหา ควรมีกรรมการ คัดค้นหาวิธีแก้ปัญหา แล้วจึงนำเสนอปัญหาและวิธีแก้ปัญหา เพื่อขอความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน)

4. กิจกรรมโฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมทำความดี เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน

2) เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสดแสดงความรู้สึกที่ได้ทำความดี

3) มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานต้นสังกัดและนักเรียนกับบุคลากรในโรงเรียน

วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงาน

1) ประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2) แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการ

3) จัดทำโครงการกิจกรรมโฮมรูม ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่

- หลังจากทำกิจกรรมเคารพธงชาติหน้าเสาธงแล้วนักเรียนทุกคนเข้าห้องเรียน เพื่อทำกิจกรรมนั่งสมาธิทุกวันวันละ 5 นาที

- นักเรียนออกมาเล่าเรื่องที่ทำความดีและเล่าข่าวเหตุการณ์ที่พบเห็นและได้ยินข่าวเกี่ยวกับการทำความดี

- นักเรียนส่งความรู้สึกทุกคนที่ได้ทำความดีในแต่ละระดับชั้นกับครูประจำชั้น

- รวบรวมความรู้สึกนักเรียนที่ได้ทำความดีแล้วส่งประกวด

4) ติดตามและประเมินผล

5) สรุป/รายงานผล

5. กิจกรรมรักษาศีล 5 ในวันพระ

หลักการและเหตุผล

การรักษาศีล คือ ความประพฤติดีหรือประพฤติชอบทางกายและวาจา การรักษากายวาจา ให้เรียบร้อย เป็นพื้นฐานของการทำความดีทุกอย่าง บุคคลควรได้มีการปฏิบัติควบคู่กับการรักษาศีล ด้วยเหตุว่ามีผู้มีศีล ย่อมเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมต่างๆ จะนำพาและเป็นแนวทางแห่งการทำความดี และจรโล่งชีวิต ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข การประพฤติปฏิบัติที่เป็นคุณงามความดี เพื่อความสงบสุขของตนเองและสังคม ได้แก่ ศีล 5 (เบญจศีล) และธรรม 5 (เบญจธรรม) การรักษาศีล ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเอื้อต่อการเลือกปฏิบัติตาม ความพร้อมของพุทธศาสนิกชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปกติอุโบสถ คือ อุโบสถที่รักษากันตามปกติเฉพาะวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง
2. ปฏิชาครอุโบสถ คือ อุโบสถที่รักษาเป็นพิเศษกว่าปกติธรรมดา คือ รักษาคราวละ 3 วัน จัดเป็นวันรับวันหนึ่ง วันรักษาวินัยหนึ่ง และวันส่งอีกวันหนึ่ง

แต่โดยเนื้อแท้แล้ว ทั้งสองประเภทมีขึ้นเพื่อบ่มเพาะให้พุทธศาสนิกชนมีโอกาสรักษากาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ ตามหัวใจของพระพุทธศาสนานั้นเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพทางกาย โดยให้โอกาสนักเรียนในการแสดงออกจากกิจกรรมที่ทำและเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่เยาวชนให้รู้จักรักษาไว้ซึ่งศีลธรรมอันดีงาม

การดำเนินการ

เชิญชวนครู นักเรียนทุกคนรักษาศีล 5 ในวันพระ โดยอาจปฏิบัติตามขั้นตอนการอาราธนาศีลตาม พิธีกรรมทางศาสนา หรือใช้วิธีการกล่าวคำปฏิญาณในการถือศีล 5 ในระยะแรกอาจใช้เวลาในการรักษาศีล 5 เพียงครั้งละ 1 วัน หลังจากนั้นก็สามารถเพิ่มระยะเวลาเป็น 1 สัปดาห์ เพื่อพัฒนาให้เป็นวิถีปฏิบัติที่ยั่งยืนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

- ครูควรให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับศีล 5

6. กิจกรรมค่ายพัฒนาผู้นำด้านคุณธรรม

กิจกรรมค่าย นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมจะได้รับประสบการณ์การทำงานเป็นทีม ซึ่งการจัดค่าย สิ่งที่สำคัญ คือ จะต้องมีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบ การมอบหมายงาน ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีม เพื่อให้การจัดค่ายมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล คือ การทำงานเป็นทีม หมายถึง การร่วมกันทำงานของสมาชิกที่มากกว่า 1 คน โดยที่สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกันจะทำอะไรแล้วทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผน การทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม มีความสำคัญในทุกองค์กร การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงาน การทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี

ลักษณะของทีม ลักษณะที่สำคัญของทีม 4 ประการ ได้แก่

1. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล หมายถึง การที่สมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความเกี่ยวข้องกันในการของกลุ่ม/ทีม ตระหนักในความสำคัญของกันและกัน แสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน สำหรับกลุ่มขนาดใหญ่มักมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายมากกว่าการติดต่อกันตัวต่อตัว

2. มีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายร่วมกัน หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มจะมีส่วนร่วมกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมร่วมกันของทีม/กลุ่ม โดยเฉพาะจุดประสงค์ของสมาชิกกลุ่มที่สอดคล้องกับองค์การ มักจะนำมาซึ่งความสำเร็จของการทำงานได้ง่าย

3. การมีโครงสร้างของทีม/กลุ่ม หมายถึง ระบบพฤติกรรม ซึ่งเป็นแบบแผนเฉพาะกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎหรือมติของกลุ่ม ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มแบบทางการ (Formal Group) หรือกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ (Informal Group) ก็ได้ สมาชิกทุกคนของกลุ่มจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามเป็นอย่างดี สมาชิกกลุ่มย่อยอาจจะมีกฎเกณฑ์แบบไม่เป็นทางการ มีความสนิทสนมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกด้วยกัน

4. สมาชิกมีบทบาทและมีความรู้สึกร่วมกัน การรักษาบทบาทที่มั่นคงในแต่ละทีม/กลุ่ม จะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของกลุ่ม รวมทั้งความรู้ความสามารถของสมาชิก โดยมีการจัดแบ่งบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบกระจายงานกันตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของสมาชิกการทำงานเป็นทีมเป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะผลักดันให้ท่านเป็นผู้นำที่ดี ถ้าท่านประสงค์ที่จะนำทีมให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน ท่านจำเป็นต้องค้นหาคุณลักษณะของการทำงานเป็นทีมให้พบ ระลึกไว้เสมอว่าทุกคนมีอิสระในตัวเอง ขณะเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งของทีม แล้วจึงนำเอากลยุทธ์ในการสร้างทีมเข้ามาใช้เพื่อให้ทุกคนทำงาน

คุณลักษณะของทีม ทีมที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน คือ กลุ่มของบุคคลที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีม ต่อไปนี้เป็นสิ่งที่ท่านและเพื่อนร่วมทีมจะต้องยึดถือเป็นกรอบเพื่อทำงานร่วมกัน มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน จัดการด้วยตนเอง พึ่งพาตัวเอง ขนาดของกลุ่มที่พอเหมาะมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน สมาชิกของทีมที่ประสบความสำเร็จในการทำงานจะต้องมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทุกๆ คนจะถูกดึงเข้ามาในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุความสำเร็จในงาน และ/หรือบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยทั่วไปแล้วงานและ/หรือเป้าหมายอาจบรรลุได้เมื่อทำงานร่วมกันแทนที่จะต่างคนต่างทำ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพจะมีลักษณะโดดเด่นและสมาชิกทุกคนมีความรู้สึกที่ตนเองมีส่วนร่วมในความสำเร็จด้วย จัดการด้วยตนเอง ทีมงานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานมีแนวโน้มว่าจะสร้างโครงสร้างเฉพาะตนขึ้นมา เนื่องจากสมาชิกยอมรับบทบาทของตนในเวลาต่างๆ กัน คล้อยตามความจำเป็น ความต้องการและความสามารถของตน บางคนอาจมีประสบการณ์ในงานเฉพาะอย่างจึงอาจเป็นคนจัดการให้คนอื่นๆ ทำตาม คนอื่นๆ ก็จะทำหน้าที่ในกิจกรรมของตนไปในงานที่เขาคุ้นเคย พฤติกรรมเหล่านี้จะถูกพัฒนาไปในแนวของโครงสร้างองค์กร และสมาชิกทุกคนจะต้องปฏิบัติตามพึ่งพาตัวเองสมาชิกของทีมที่ประสบความสำเร็จในการทำงานจะร่วมมือกับคนอื่นๆ เพื่อทำงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งหรือทำให้เป้าหมายสำเร็จอย่างไม่หลีกเลี่ยง ร่วมกันทำงานตามกำลังความสามารถของตนเองให้คำปรึกษาแนะนำและชักจูงเมื่อจำเป็น ร่วมประสานงานในหน้าที่และแก้ไขปัญหายุ่งยากอุปสรรคร่วมกัน ทุกคนต่างเอื้ออาทรช่วยเหลือกันและมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ถ้ามีบุคคลหนึ่งบุคคลใดทำงานเกินกำลังหรือประสบปัญหาที่ยาก ลักษณะของสมาชิกที่พบมีแตกต่างกัน ดังนี้

1. เป็นนักคิด สมาชิกประเภทนี้อาจเรียกว่าเป็น “คนเจ้าความคิด” เขามักเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่จะต้องกระทำและมักจะมีความคิดเห็นความอ่านและมีข้อเสนอแนะต่างๆ มากมาย นักคิดมักไม่ค่อยสนใจในรายละเอียดมากนัก โดยปกติแล้วสมาชิกของทีมประเภทนี้จะต้องถูกจัดการอย่างระมัดระวัง ให้เกียรติ ให้กำลังใจ และแม้แต่การยกย่องให้เกิดความภาคภูมิใจ เพื่อป้องกันไม่让他ถอนตัวออกไปจากทีมเสียก่อน

2. เป็นนักจัดองค์กร การทำงานร่วมกับนักคิดที่สร้างสรรค์ยิ่งขึ้นซึ่งอาจเป็นนักจัดองค์กรผู้ซึ่งชอบเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการทำงานของทีมงานเสมอ เพื่อไปจัดการและจัดสรรงานและหน้าที่ต่างๆ เป็นคนเจ้าหลักการและเจ้าระเบียบ แต่ก็เป็นผู้ทำงานที่มีประสิทธิภาพดี นักจัดองค์กรบางครั้งก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความคิดกว้างไกลแต่ไม่ค่อยยืดหยุ่นนัก ในการทำงานเขามักจะประสบกับปัญหาสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและมีความไม่แน่นอน ท่านจะต้องมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเพื่อประสานงานกับเขาอย่างสม่ำเสมอ

3. เป็นนักปฏิบัติการสมาชิกประเภทนี้เป็นนักสร้างงาน และมีทัศนคติที่จะตั้งใจทำงานเพื่อให้มีผลงานเกิดขึ้น เป็นคนเปิดเผย หุนหันพลันแล่น ไม่อดทนหากการตัดสินใจล่าช้าหรือถูกดูแลควบคุมการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด และมักจะผิดหวังเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจ ท่านจะต้องใช้ความพยายามควบคุมหน่วงเหนี่ยวเขาไว้เพื่อไม่ให้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดขึ้น

4. เป็นสมาชิกของทีม ไม่น่าแปลกใจนักที่สมาชิกของทีมจะเป็นผู้ที่กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อให้ทีมงานประสบความสำเร็จ และมีการกระทำที่สนับสนุนและสามัคคีกลมเกลียวต่อเพื่อนร่วมทีมเป็นอันดี พยายามที่จะพัฒนาและเสนอแนวความคิดของกลุ่มมากกว่าแนวความคิดของตัวเอง สมาชิกของทีมมักไม่ชอบการเผชิญหน้าและการทะเลาะเบาะแว้งกัน ไม่ต้องการต่อต้านใครคนใดคนหนึ่ง บางครั้งสมาชิกของทีมก็ไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควรจึงพยายามปลุกตนเองออกจากคนอื่นๆ ท่านจะต้องกระตุ้นและชักจูงให้เขาเสนอความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะและมองในด้านบวกอยู่เสมอ

5. เป็นนักตรวจสอบ ก็เป็นไปตามชื่อนั้นแหละ นักตรวจสอบหรือนักตรวจซ้ำ มักชอบจับตาดูว่ามีงานอะไรบ้างที่กำลังก้าวหน้า เขามักคิดว่าตนเองเป็นคนยุติธรรมและมีความพิถีพิถันแต่คนอื่นๆ อาจมองว่าเขาเป็นคนชอบใช้อำนาจและเป็นพวกเผด็จการ นักตรวจสอบมีบทบาทที่ต้องคอยเตือนให้ทีมงานรู้สึกถึงความจำเป็นต้องใช้ความรับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อให้งานก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมายทันเวลา ท่านอาจต้องเข้าไปประสานกับนักตรวจสอบหรือทำหน้าที่ประนีประนอมเมื่อเขามีความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมทีมคนอื่นๆ

6. เป็นนักประเมินผล สมาชิกประเภทนี้เป็นผู้ที่สร้างสมดุลอย่างดียิ่งระหว่างนักคิดและนักปฏิบัติการ ชอบความเป็นอิสระและมักจะแยกตัวออกจากทีม มีความระมัดระวังและรอบคอบในการเข้าไปประเมินหรือวิเคราะห์ข้อมูลหรือสถานการณ์ ถึงแม้ว่านักประเมินผลจะไม่เป็นที่ชื่นชอบของสมาชิกบางคน แต่ทัศนคติของเขาก็ได้รับการยอมรับนับถือจากสมาชิกร่วมทีมคนอื่นๆ

7. กิจกรรมจิตอาสาเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

ในสังคมปัจจุบันความเจริญทางด้านวัตถุมีมากขึ้น ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น ความเจริญทางจิตใจลดน้อยลง ขาดการเสียสละ ดังนั้นเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีความเสียสละ มีระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม จึงจัดกิจกรรมจิตอาสาดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อมขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนัก เข้าใจและเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาประพฤติปฏิบัติและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นพลังในการพัฒนาสังคมให้งดงามยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความจำเป็นที่พลเมืองที่ดีจะต้องรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม
- เพื่อให้นักเรียนรู้จักเสียสละ ในการดูแลสิ่งแวดล้อมและชุมชนส่วนรวม
- เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ

วิธีดำเนินการ

- ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับความสำคัญกิจกรรมจิตอาสาดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยอาจจัดในเสียงตามสายหรือครูประกาศหน้าเสาธง
- จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานจิตอาสาดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม
- แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มและแบ่งเขตรับผิดชอบ เพื่อปฏิบัติงานตามปฏิทิน
- เชิญชวนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

- ครูควรชี้แนะหรือให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับจิตอาสาดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ครูอาจสอดแทรกธรรมะในการสอนในชั่วโมงเรียน
- ครูควรสรุปผลการปฏิบัติงานให้นักเรียนฟัง โดยเน้น คติธรรม ธรรมคือความเสียสละ ศูนย์การเรียนรู้สร้างจิตอาสาชุมชน (ศูนย์ GIVE & TAKE) จิตอาสา ความดี ไม่ช้อนเร้น เรื่องจิตอาสาเป็นการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์จนเกิดคุณธรรม จริยธรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กิจกรรมจิตอาสาเป็นการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของมวลมนุษยชาติ ซึ่งด้านการปฏิบัติธรรม พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนภิกษุไว้ว่า เธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษยชาติและสรรพสัตว์ นี่ก็คือ ความเมตตาและความกรุณา คือการแบ่งปันลดละตัวตน ลดละความอยากได้ อยากมี อยากเป็น เป็นการให้ เป็นการแบ่งปัน จึงทำจิตของเรามีความบริสุทธิ์และงดงาม และมีความสุขมากกว่าการเป็นผู้รับ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้รับเป็นผู้ที่ต่ำต้อยกว่า แต่เป็นผู้ที่เสมอภาคกัน เราเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ได้รับความรัก ความเมตตา ความเคารพ ศรัทธา และเราก็ให้ความเมตตาแก่เขา ก็ถือว่าเป็นการเชื่อมโยง การทำหน้าที่ด้วยการปฏิบัติธรรม ด้วยจิตอาสา หมายถึง ทำโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ไม่ว่าจะ เป็นลาภยศสรรเสริญใดๆ

ตัวอย่างกิจกรรมจิตอาสา ได้แก่ การทำความสะอาดห้องน้ำ โรงเรียน ชุมชน วัด ทำ ความสะอาด สาธารณสถาน การช่วยเหลือ เยี่ยมเยียน เล่านิทานให้เด็ก คนชราฟัง การเสียสละเวลาทำประโยชน์เพื่อสังคม และส่วนรวม การทำความดีที่เป็นการแก้ไขและพัฒนาปัญหาที่พบในสังคม

ตัวอย่างแนวทางการทำกิจกรรมจิตอาสาทำความดี

วิธีดำเนินการ กิจกรรมจิตอาสาชุมชน (ศูนย์ GIVE & TAKE)

1. ประชาสัมพันธ์โครงการศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนา
 - รับสมัครนักเรียนที่มีจิตอาสาเข้าทำงานเป็นคณะทำงานศูนย์ฯ
 - รับสมัครตัวแทนนักเรียนเขตพื้นที่บริการ จากสายหมู่บ้าน ตามจำนวนสายในหมู่บ้านเพื่อเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านละ 1 คน ทั้งหมด...คนรวมมีสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน...คน โดยมีครูที่ปรึกษาศูนย์ฯ จำนวน 2 คน เป็นผู้คอยให้คำปรึกษาและดูแล การดำเนินงาน
2. ประชุมคณะทำงาน
 - 2.1 ชี้แจงเป้าหมายการทำงานของศูนย์ฯ
 - 2.2 ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของศูนย์ (เป็นรายชื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน)
 - 2.3 สร้างจิตสำนึกให้มีจิตอาสาต่อส่วนรวม
 - 2.4 ปลุกฝังให้มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา

- 2.5 สร้างค่านิยมให้มีความเป็นประชาธิปไตย
- 2.6 นำพาเยาวชนห่างไกลยาเสพติด
3. กำหนดแผนการปฏิบัติงาน ศูนย์ GIVE & TAKE
 - 3.1 ตัวแทนนักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ต้องการให้ความช่วยเหลือ
 - 3.2 คณะทำงานคัดกรองข้อมูลเพื่อเรียงลำดับต้องการความช่วยเหลือ
 - 3.3 ประชาสัมพันธ์รับบริจาคสิ่งของ/ทุนทรัพย์/ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ
 - 3.4 กำหนดวันเวลาในการออกหน่วยเคลื่อนที่ให้ความช่วยเหลือ
 - 3.5 After Action Review (AAR) หลักการปฏิบัติงานทุกครั้ง
 - 3.6 รายงานผลการดำเนินงานต่อ สพป. และ สพฐ. และเว็บไซต์

8. โครงการคุณธรรมเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

โครงการคุณธรรม หรือโครงการความดี เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำความดีมีคุณธรรมแบบเชิงรุก โดยให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้เอง ผ่านเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) โดยประเด็นที่เลือกทำโครงการนั้นเกิดขึ้นมาจากความสนใจและความคิดริเริ่มของผู้เรียนเอง เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานจริง ด้วยความพากเพียรพยายามอย่างจดจ่อต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร (ต้องทำงานจริงไม่น้อยกว่า 2 เดือน) ในลักษณะวิจัยปฏิบัติการ (action research) นำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมทรามทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ รวมทั้งการขยายความมีส่วนร่วมไปสู่บุคคลต่างๆ ในสถานศึกษาและชุมชนของตนเองหรือชุมชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทเรียนที่ 3

ชุมชนการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

หัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษา คือ ความยั่งยืน และหัวใจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพราะการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นมักไม่เกิดกับการบริหารงานแบบสั่งการ แต่เกิดจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่บุคลากรทุกฝ่ายช่วยกันคิดริเริ่มการพัฒนา ช่วยกันสร้างความรู้ใหม่ ตลอดจนนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มี แนวคิดในการสร้างองค์ความรู้ในการเรียนรู้ในสถานศึกษามีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะที่ผ่านมาพบปัญหาสำคัญของระบบการศึกษา คือ การพัฒนาที่ไม่ต่อเนื่อง การนำนวัตกรรมต่างๆ เข้าสู่สถานศึกษา แม้จะมีการตอบรับอย่างดีในระยะแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปนวัตกรรมเหล่านั้นมักจะถูกกลืนหายไปไม่นำมาปฏิบัติจนเกิดความล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่า ดังนั้น จึงมีแนวคิดการพัฒนาโดยอาศัยองค์ความรู้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรคิดค้นนวัตกรรมของตนเอง ซึ่งจะเป็นนวัตกรรมที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของหน่วยงานมากที่สุด และจะมีความยั่งยืนในการปฏิบัติมากกว่า จึงขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ความรู้และการสร้างองค์ความรู้ในการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับต่อไปนี้

องค์การแห่งการเรียนรู้ตามทัศนะของเซนจ์ (Senge's learning organization)

เหตุผลที่องค์การจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ เนื่องมาจากระดับคุณภาพของการปฏิบัติงานและความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงงานในยุคปัจจุบันต้องอาศัยการเรียนรู้เป็นฐานที่สำคัญยิ่ง ประกอบกับองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนส่วนใหญ่ยังมีแนวทางสู่ความสำเร็จของตนเอง ตลอดจนแนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติงานยังขาดความชัดเจน และที่สำคัญ คือ หัวใจขององค์การแห่งการเรียนรู้ มาจากฐานความเชื่อที่ว่า ศักยภาพอันมหาศาลที่แฝงเร้นอยู่ในมนุษย์แต่ละคนยังไม่ได้รับการพัฒนาและนำขึ้นมาใช้กับองค์การของเราเท่าที่ควร ดังนั้น ด้วยความเชื่อดังกล่าวจึงเชื่อมั่นได้ว่า ถ้าสมาชิกทั้งหมดขององค์การได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และได้ใช้ศักยภาพสูงสุดเท่าที่ตนมี เพื่อปฏิบัติงานภายใต้การมีวิสัยทัศน์ (visions) เป้าหมาย (goals) และวัตถุประสงค์ (objectives) ของตัวบุคคลและขององค์การที่สอดคล้องกันแล้ว สมาชิกแต่ละคนก็จะทุ่มเทและปลดปล่อยศักยภาพที่ตนมีสูงสูดนั้นให้กับงานที่ทำอย่างเต็มที่ในที่สุด

Peter Senge ศาสตราจารย์ชื่อดังในสาขาวิชาบริหารจัดการและการศึกษาแห่ง Massachusetts Institute of Technology (MIT) ในสหรัฐอเมริกาได้ร่วมกับคณะทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางฟื้นฟูบริษัทธุรกิจที่ประสบความล้มเหลวในการดำเนินกิจการหลายแห่งในสหรัฐ จึงพบว่าตัวแปรที่เป็นปัจจัยสำคัญ ที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงให้การดำเนินงานภายในองค์กรของบริษัทเหล่านั้นประสบความสำเร็จได้ คือ การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่ององค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ซึ่งต่อมานักการศึกษาได้ประยุกต์แนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านการงานทางการศึกษาของครูและผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

แนวคิดเบื้องต้นขององค์การแห่งการเรียนรู้ตามทัศนะของ Senge (1990) คือ “องค์การที่มี การขยายขีดศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างอนาคตใหม่ที่ดีกว่าให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลา” หรือกล่าว อีกนัยหนึ่ง “องค์การแห่งการเรียนรู้ก็คือ หน่วยงานซึ่งประกอบด้วยบุคลากรทุกระดับ ที่ต่างร่วมมือร่วมใจกัน ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้แกกัน รวมทั้งศักยภาพขององค์กรให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินการให้เกิดผลงาน ได้ระดับคุณภาพตามที่ปรารถนา”

Senge และคณะ ให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่า การสร้างสรรค์ให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งก็คือ การทำให้คนในองค์กรรู้จักเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีมงานที่ดีจนสามารถยกระดับผลสำเร็จขององค์กร ให้สูงขึ้น ทั้งนี้ในกระบวนการพัฒนาทีมงานให้เป็นทีมงานชั้นยอดจนสามารถร่วมสร้างและร่วมขับเคลื่อน วิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) ได้นั้น สมาชิกแต่ละคนของทีมงานจะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ๆ ที่ใช้ปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับผลงานให้สูงขึ้น และจากการมีโอกาสดำเนินงานร่วมกันเช่นนี้ทำให้สมาชิกของทีมงาน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันพร้อมไปกับการเรียนรู้วิธีการทำงานของตนให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดย Senge ได้อธิบายถึงทีมงานที่มีประสิทธิผลในองค์การแห่งการเรียนรู้ว่า

“เมื่อเวลาผ่านไป หลังจากสมาชิกทีมงานแต่ละคนมองเห็นและได้ประสบการณ์จากมุมมองโลกในแง่ ที่แตกต่างของกันและกัน ก็จะเริ่มเกิดความเชื่อและมีสมมติฐานใหม่ขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะและ ศักยภาพของตนตามมา ที่เรียกว่า “วงจรของการเรียนรู้แบบลุ่มลึก (deep learning cycle)” อันเป็น องค์ประกอบสำคัญยิ่งขององค์การแห่งการเรียนรู้ เพราะเป็นปัจจัยช่วยพัฒนาทั้งด้านศักยภาพและสร้าง กระบวนการทัศนใหม่ให้แก่บุคคลและองค์กรโดยรวม” (Senge et al., 1994, p. 18)

หลักการ (หรือวินัย) 5 ประการของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

Senge เสนอแนะว่า หัวใจของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้คือการเสริมสร้างหลักการหรือวินัย ที่สำคัญ 5 ประการให้เกิดผลจริงจิ่งในรูปของการนำไปปฏิบัติ (practice) ทั้งนี้คำว่า “วินัย (disciplines)” หมายถึง ตัวทฤษฎีหรือเทคนิควิธีที่จำเป็นต้องศึกษาใคร่ครวญให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จนสามารถนำไป ปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วมีประสิทธิภาพ หลักการหรือวินัย 5 ประการ ได้แก่ 1) ความรอบรู้แห่งตน (Personal mastery) 2) แบบแผนความคิดอ่าน (Mental model) 3) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) 4) การเรียนรู้ ของทีม (Team learning) และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems thinking) ในที่นี้จะกล่าวถึง การประยุกต์ใช้หลักการทั้ง 5 ประการเพื่อสร้างโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ (Learning school) ตามกรอบแนวคิด ของ Senge ดังนี้

หลักการที่ 1 : ต้องพัฒนาความรอบรู้แห่งตน (Personal mastery) ของสมาชิก

ความรอบรู้แห่งตน หมายความว่า ทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะต้องเข้าใจว่า ตนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการสร้างผลงานหรือความสำเร็จของโรงเรียนโดยรวม ครูแต่ละคนจะต้องตระหนักว่า ตนต้องปฏิบัติงานในฐานะเป็นสมาชิกของทีมงานที่จะต้องร่วมกันนำพาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ตลอดจนความสำเร็จของผู้ปกครองและของชุมชนให้สูงขึ้น ความรอบรู้แห่งตน จึงหมายความว่า ครูทุกคนจะต้องมีพันธะผูกพันต่อการประกอบวิชาชีพครูของตนเยี่ยงมืออาชีพ และต้องเป็นสมาชิกที่ดี เพื่อช่วยเหลือให้ ทีมงานของตนมีผลงานระดับสูงยิ่งขึ้นเท่าที่จะทำได้ ครูแต่ละคนจะต้องมีความผูกพันต่อเพื่อนร่วมงานด้วยการ สร้างบรรยากาศที่ดีของทีมงาน และร่วมมือร่วมใจกันยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ ที่สุด การสร้างความรอบรู้แห่งตนของครูก็คือ การร่วมเรียนรู้ไปกับนักเรียน ครูจึงมีบทบาทต้องเป็นผู้เรียนรู้ (Teachers as learners) ในขณะที่ปฏิบัติงานสอนอีกด้วย

หลักการที่ 2 : ต้องมีแบบแผนความคิดที่ดี (Mental model)

แบบแผนความคิดที่ดี หมายถึง ความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในบุคคล (unconscious assumptions) ที่มีต่อสิ่งต่างๆ จึงเป็นปทัสฐานที่มีลักษณะไม่เป็นคำพูด (unspoken norms) แต่มีอิทธิพลในการกำหนดว่า โรงเรียนของตนจะดำเนินการต่อภารกิจต่างๆ อย่างไร เช่น แบบแผนความคิดอ่านของคนที่เป็นนักการศึกษา จะต้องตอบตนเองให้ได้ว่า ในฐานะที่เป็นมืออาชีพตนจะมีหลักคิดและวิธีการจัดกิจกรรมด้านการเรียนรู้ การสอน การบริหารพฤติกรรมบุคคลในโรงเรียน ตลอดจนการใช้ภาวะผู้นำได้อย่างไร เป็นต้น เนื่องจาก แบบแผนความคิดอ่านเหล่านี้มักไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาว่ามีความเหมาะสมเพียงไร มีอะไรบ้าง ที่โรงเรียนได้ทำ หรือมีอะไรบ้างที่ควรทำแต่ยังไม่ได้ทำ ดังนั้น ถ้าเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้แล้ว ประเด็นต่างๆ ที่เป็นแบบแผนความคิดอ่านดังกล่าวเหล่านี้ จะถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาตรวจสอบร่วมกัน ของทุกฝ่ายที่มี ส่วนได้เสีย (Stakeholders) เช่น สิ่งที่โรงเรียนเชื่อและใช้เป็นแนวทางจัดการศึกษาอยู่นั้น สอดคล้องกับสิ่งที่เป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียนซึ่งทุกฝ่ายร่วมกำหนดขึ้นหรือไม่ หรือนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพหรือไม่ และสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชนเพียงไร ตลอดจนกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ และวิธีการต่างๆ ที่โรงเรียนใช้ดำเนินการอยู่นั้น มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความเชื่อ วิถีชีวิต และวิสัยทัศน์ที่สังคมคาดหวังต่อโรงเรียนหรือไม่เพียงไร เป็นต้น

หลักการที่ 3 : ต้องสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) ของโรงเรียน

วิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง ภาพในอนาคตของโรงเรียนที่ทุกคนร่วมกันวาดฝัน และปรารถนาที่จะให้ เกิดขึ้นจริงกับโรงเรียนของตน วิสัยทัศน์ร่วมจึงทรงพลังที่ช่วยยึดเหนี่ยวทุกคนให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ขึ้น และมีความรู้สึกร่วมในเป้าหมายที่จะต้องก้าวไปให้ถึง ดังนั้นวิสัยทัศน์ร่วมจึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้ภารกิจ ทุกอย่างของโรงเรียนมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน วิสัยทัศน์ร่วมมิได้เกิดขึ้นหรือเป็นของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ วิสัยทัศน์ร่วมที่ดีควรมีความชัดเจนทั้งเป้าหมายและแนวทางที่สามารถบรรลุได้จริง และไม่ควรเป็นเพียงแต่ ข้อความสั้นๆ ที่กระชับชัดเจนดึงดูดใจเท่านั้น แต่ควรมีพลังในการกำกับพฤติกรรมของบุคคลให้ปฏิบัติงานสอน ได้ตรงกับความคาดหวัง อย่างมีความหวังและมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติภารกิจทั้งของส่วนตนและของทีมงาน โดยเต็มความสามารถ โดยยึดหลักการทำเพื่อส่วนรวมร่วมกัน

หลักการที่ 4 : ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบทีม (Team learning)

การเรียนรู้แบบทีม เป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ผลงานที่เกิดจากการทำงานร่วมกันแบบทีมย่อมมากกว่าผลรวมของงานที่แต่ละคนทำ ซึ่งเรียกว่าเป็นการได้ “พลังทวีคูณ หรือ Synergy” ขึ้น ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ที่สมาชิกแต่ละคนได้ระหว่างทำงานแบบทีม ทำให้ได้เพิ่มทักษะและศักยภาพเฉพาะตนมากยิ่งขึ้น ย่อมส่งผลให้ทักษะและศักยภาพโดยรวมของทีมสูงขึ้นตามไปด้วย

Senge เสนอแนวปฏิบัติสำหรับโรงเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้แบบทีม โดยการใช้วิธีเสวนา (Dialogue) และวิธีอภิปรายถกปัญหา (Discussion) โดยทีมงานอาจประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครอง มาร่วมกันถกปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ เช่น วิธีการจัดชั้นเรียน (Classroom structure) การจัดตารางสอน เทคนิควิธีสอน วิธีวัดผลประเมินผล วิธีจูงใจให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตลอดจนการบริหารจัดการโรงเรียนในด้านต่างๆ เป็นต้น Senge เชื่อว่า กิจกรรมการจัดเสวนาหรือการอภิปราย นอกจากสามารถช่วยสร้างการเรียนรู้ของทีมแล้ว ยังเป็นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based staff development) ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาองค์กรหนึ่งที่มีประสิทธิผลและเป็นการสร้างภาวะผู้นำให้แก่ทุกคนที่ร่วมอยู่ในทีม ดังนั้น โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ จึงควรมีกิจกรรมต่างๆ ให้สมาชิกของทีมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลตลอดจนความคิดเห็นต่างๆ ระหว่างกัน โดยผ่านกระบวนการเสวนา และการอภิปรายร่วมกันอย่างต่อเนื่องอยู่เป็นเนืองนิตย์ จนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กรไปในที่สุด

หลักการที่ 5 : พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ (System thinking)

การคิดอย่างเป็นระบบ หมายถึง ความสามารถของสมาชิกในองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถมองเห็นองค์การในลักษณะของภาพรวมซึ่งประกอบขึ้นจากองค์ประกอบย่อยต่างๆ (See the forest for the trees) กล่าวคือ ในโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ครูจะมีแนวโน้มที่เห็นว่า การปฏิบัติงานของแต่ละคนก็ดีหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นก็ดี ล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อการดำเนินการกิจโดยรวมทั้งหมดของโรงเรียน การคิดอย่างเป็นระบบของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ก็คือ สมาชิกจะมีทักษะในการพิจารณาเห็นความสัมพันธ์ของส่วนย่อยที่มีต่อองค์รวมของโรงเรียน และให้การยอมรับว่าถ้าการดำเนินงาน ณ จุดใดจุดหนึ่งเกิดปัญหาขึ้น ก็จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของจุดอื่นด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนหนึ่งเกิดปัญหา ย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนตามมา หรือถ้าการเรียนการสอนให้นักเรียนมีทักษะคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษเกิดปัญหา ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ e – Learning ของนักเรียน เป็นต้น กล่าวโดยสรุป การคิดอย่างเป็นระบบเป็นวิธีการคิดของบุคคล ในการมองสิ่งต่างๆ ในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวม (Part – whole relationship) ทำให้แต่ละคนมองภาพรวมของโรงเรียนขณะปฏิบัติงานได้ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม การใช้หลักการหรือวินัย 5 ประการที่เป็นองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ มาประเมินโรงเรียนต่างๆ ในสหรัฐแล้วทำให้ **Senge (1990)** ได้ภาพอย่างกว้างๆ ว่า โรงเรียนเท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ ส่วนใหญ่ยังห่างไกลต่อความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ถ้าเทียบกับนิยามที่ว่า “องค์การแห่งการเรียนรู้ คือ องค์กรที่คนทุกระดับร่วมกันพัฒนาศักยภาพซึ่งกันและกันให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้ช่วยกันสร้างสิ่งใหม่ที่พวกตนปรารถนา” แต่ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบถามนักการศึกษาจำนวนมาก ได้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ครูส่วนใหญ่รู้สึกว่าตนยังอยู่ในภาวะถูกกดดันให้ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบ กฎเกณฑ์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่างๆ มากมายที่ผู้อื่นกำหนดให้ปฏิบัติ ทั้งที่หลายอย่างนั้นตนก็ไม่เห็นด้วย และไม่มี ความเชื่อเช่นนั้นก็ตาม นอกจากนั้นยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินการร่วมกันในลักษณะ

ที่เป็นกลุ่มก้อน จึงขาดความรู้สึกถึงความจำเป็นต่อการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งมีปรากฏให้เห็นอยู่ในโรงเรียนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบของ Ernest Boyer (1983) ที่ระบุว่า ในโรงเรียนมัธยมของสหรัฐส่วนใหญ่ ครูยังมีความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะโครงสร้างการจัดห้องเรียนมีสภาพที่เบ็ดเสร็จทุกอย่างในตัวเอง (self – contained classroom) ตลอดจนการต้องมัวใช้เวลาสอนมากจึงเป็นอุปสรรคสำคัญ ที่ทำให้ครูไม่มีโอกาสที่จะพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อปัญหาที่ตนพบเห็นในชั้นเรียนกับเพื่อนร่วมงาน จึงทำให้พลอยขาดการได้มุมมองทางวิชาการที่แตกต่างในวิชาชีพตนจากผู้อื่น ในภาวะดังกล่าว ความคาดหวังที่จะให้ครูมีส่วนร่วมสร้าง “วิสัยทัศน์ร่วมหรือ Shared vision” ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ จึงพลอยขาดหายไปด้วย

จากสภาวะดังกล่าว Senge แนะนำว่า เราจึงจำเป็นต้องหาหนทางให้ครูได้ทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง จำเป็นต้องสร้างสภาวะแวดล้อมที่จูงใจให้ครูได้สะท้อนถึงการปฏิบัติงานของตนให้เพื่อนคนอื่นทราบซึ่งกันและกัน ช่วยทำให้ครูได้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการทำงานแบบทีมกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งนำไปสู่การขยายการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้น Senge อธิบายว่า ส่วนหนึ่งมาจากการจัดโครงสร้างความรู้ที่ต้องสอนแบบแยกส่วน มอบให้ครูแต่ละคนแยกรับผิดชอบสอนไปตามความถนัดเฉพาะวิชา (specialization) ของตน จึงขาดความเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อกันให้เกิดภาพรวม ตลอดจนขาดการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน ภายใต้วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์การสอนเดียวกันให้เกิดขึ้น ดังนั้น ในโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ การปฏิบัติงานสอนของครูจึงควรทำในลักษณะทีมงาน คล้ายกับทีมแพทย์ผ่าตัดของสถานพยาบาล โดยยึดเชื่อมั่นมุ่งเพื่อการยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้นเป็นจุดหมายปลายทางเป็นที่สำคัญ

นอกจากนี้ Senge และคณะ (2000 : 55) ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ถ้าจะพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องปรับภายในโรงเรียนในประเด็นต่อไปนี้

1. การเรียนการสอนของโรงเรียนต้องเน้นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (learner – centered) มากกว่ายึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (teacher – centered)
2. ในการดำเนินงานต้องกระตุ้นและให้การยอมรับถึงความสำคัญของความหลากหลาย (diversity) แทนการทำแบบเดียวกัน (homogeneity) เช่น การจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จึงต้องยึดหลักการของทฤษฎีพหุปัญญา (multiple intelligences) เป็นต้น
3. สร้างความเข้าใจและยอมรับว่า ในการเปลี่ยนแปลงนั้น ทุกองค์ประกอบจะต้องเกี่ยวพันและส่งผลกระทบต่อกันตลอดเวลา ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนจะต้องละเว้นการสอนแบบที่มุ่งเน้นความจำข้อเท็จจริง หรือการให้ผู้เรียนพยายามค้นหาเฉพาะคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น
4. ต้องช่วยกันให้ทุกคนร่วมกันเรียนรู้เพื่อแสวงหาและค้นคว้าทดลองหาทฤษฎีใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และอย่างกว้างขวางโดยสมาชิกของโรงเรียน
5. ต้องบูรณาการการจัดการศึกษาของโรงเรียน เข้ากับเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ตัวอย่างเช่น เชื่อมโยงโรงเรียนเข้ากับครอบครัว ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐที่ประกอบเป็นชุมชนโดยรวม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอื่นที่พยายามศึกษาเปรียบเทียบลักษณะขององค์การแห่งการเรียนรู้ทั่วไปกับคุณลักษณะของการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ

Marquardt (1996) ได้สรุปผลการวิจัยของศูนย์ศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้แห่งสถาบัน MIT สหรัฐอเมริกา ซึ่งระบุถึงคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการขององค์การที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และสามารถประยุกต์เป็นคุณลักษณะเชิงยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยได้เปรียบเทียบกันในแต่ละประเด็นไว้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง แสดงคุณลักษณะ 10 ประการขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ

คุณลักษณะขององค์การแห่งการเรียนรู้ทั่วไป	คุณลักษณะของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้
1. ต้องเฝ้าระวังตรวจสอบ (Scanning imperatives) : กล่าวคือ มีการเฝ้าระวังตรวจสอบสภาวะแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ	1. พิจารณาถึงปัจจัยกดดันต่างๆ ที่มีต่อโรงเรียนและตัดสินใจได้ว่า เรื่องใดบ้างที่จำเป็นต้องตอบสนองและในทางกลับกันก็พิจารณาได้ว่า โรงเรียนจะสามารถมีอิทธิพลต่อสภาวะแวดล้อมได้อย่างไร
2. ค้นพบช่องว่างของการปฏิบัติงาน (Performance gaps) : กล่าวคือ รู้จักใช้ช่องว่างของการปฏิบัติงานที่ค้นพบมาแล้วเปลี่ยนให้เป็นโอกาสที่จะเรียนรู้	2. สามารถระบุถึงประเด็นหรือด้านที่จำเป็นต้องปรับปรุงของโรงเรียน ตัวอย่างเช่น ด้านการเรียนการสอนของครู อาจารย์ ด้านงานวางแผนหลักสูตรโดยรวมของโรงเรียน ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เป็นต้น
3. ให้ความสำคัญต่อเรื่องการวัดผล (Concern for measurement) : ได้แก่ การวัดผลปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการประกอบการด้านการตลาดและด้านความสามารถแข่งขัน เป็นต้น	3. ต้องสามารถระบุได้ว่า งานด้านใดของโรงเรียนที่ควรวัดและประเมินผล เช่น ผลการสอนของครู และผลการเรียนของนักเรียน ทั้งระบุได้ว่า จะนำผลการวัดประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนาได้อย่างไร หรือถ้าจะวัดด้านมูลค่าเพิ่ม จะทำได้อย่างไร เป็นต้น
4. มีจิตสำนึกเรื่องการทดลอง (Experiment mind sets) : กล่าวคือ ถ้ามีการทดลองมากขึ้นเพียงไร องค์การก็ยิ่งเพิ่มการเรียนรู้มากขึ้นเพียงนั้น	4. มีการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการค้นคิดนวัตกรรม และมีการทดลองอย่างหลากหลายเกิดขึ้นในโรงเรียน
5. มีบรรยากาศที่เปิดเผย (Climate of openness) : กล่าวคือ การเผยแพร่ ความรู้และการสื่อสารเป็นไปอย่างเปิดเผย	5. มีการแลกเปลี่ยน และให้สารสนเทศระหว่างกันผ่านการสื่อสารหลายทิศทาง อย่างกว้างขวางและเปิดเผยทั่วทั้งโรงเรียน
6. มีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Continuous education) : ให้ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong education) ที่จะขาดมิได้	6. การพัฒนาโรงเรียนต้องยึดโปรแกรมการพัฒนาด้านวิชาชีพ (Professional development) ของบุคลากรเป็นเรื่องสำคัญ
7. มีวิธีปฏิบัติงานที่หลากหลาย (Operational variety) : ยึดความเชื่อว่า การบรรลุเป้าหมายขององค์การสามารถทำได้หลายวิธี	7. มีการกระตุ้นให้มีวิธีการที่หลากหลายในการทำงาน และการแก้ปัญหาของการปฏิบัติภารกิจทุกด้านของโรงเรียน

คุณลักษณะขององค์การแห่งการเรียนรู้ทั่วไป	คุณลักษณะของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้
8. เปิดกว้างให้มีหลายช่องทางที่สามารถเสนอความคิดดีๆ (Multiple advocates / champions) : กล่าวคือ ทุกคนในองค์การสามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อสู่การปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย	8. ดำเนินงานและการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงงานใดๆ ของโรงเรียน ยึดหลักการของการมีส่วนร่วม แบบกัลยาณมิตรเชิงวิชาการ (Collegial culture)
9. การมีส่วนร่วมด้านภาวะผู้นำ (Involved leaderships) : โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้นำได้มาจากความเห็นร่วมของทุกคน จนเป็นวิสัยทัศน์ร่วมขององค์การ	9. ผู้นำให้ความมั่นใจได้ว่า ทุกทักษะและมุมมองของทุกคนจะได้รับการนำไปสังเคราะห์ และจัดทำเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) ของโรงเรียน
10. มีมุมมองกว้างเชิงระบบ (System perspective) : กล่าวคือ สร้างความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันระหว่างหน่วยงานย่อยๆ ภายในอย่างเป็นระบบ	10. สร้างโอกาสให้หน่วยงานย่อยภายในโรงเรียน ได้ปฏิบัติงานแบบทีมงานที่มีความร่วมมือร่วมใจกัน อย่างแท้จริง

บทบาทผู้นำสถานศึกษาในการสร้างโรงเรียนแห่งการเรียนรู้

การใช้อำนาจของผู้นำสถานศึกษาต่อการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนแห่งการเรียนรู้

ในทัศนะเดิมเชื่อว่า หัวหน้าสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้อำนาจที่มากับตำแหน่ง (Position power) ของตนเพื่อการขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จตามที่ต้องการ โดยใช้กลยุทธ์หลักเป็นเครื่องมือดำเนินการ ได้แก่ การใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ แบบทางการ (Bureaucratic power) และการให้รางวัลหรือความดีความชอบเมื่อสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ (Psychological power) การใช้อำนาจและกลยุทธ์เช่นว่านี้ พบว่า เป็นอุปสรรคและขัดแย้งต่อหลักการของความเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) ของครูหรือผู้ทำงานทางการศึกษา ซึ่งต้องการความอิสระ (Autonomy) และมีวัฒนธรรมแห่งวิชาชีพเฉพาะของตนที่เรียกว่า “กัลยาณมิตรทางวิชาการ (Collegial culture)” ตลอดจนการมีชุมชนแห่งวิชาชีพ (Professional community) ของตนอยู่ในสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารที่เน้นการใช้อำนาจแบบเดิมดังกล่าว จึงยากที่จะประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนสถานศึกษาของตนไปสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้

Sergiovanni (1998). มีความเชื่อว่า โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ เป็นผลผลิตที่สร้างขึ้นมาจากการใช้อำนาจเชิงวิชาชีพ (Professional power) และอำนาจเชิงคุณธรรม (Moral power) เป็นสำคัญ กล่าวคือ

- **อำนาจเชิงวิชาชีพ (Professional power)** ยึดข้อปฏิบัติที่มาจากเกณฑ์และมาตรฐานที่เห็นพ้องตรงกันและยึดถือร่วมกันของผู้ประกอบวิชาชีพครูทั้งหลาย คนเหล่านี้ร่วมกันสร้างและร่วมกันใช้ความรู้ โดยกระบวนการทำงานและแบ่งปันความรู้ร่วมกัน ครูผู้สอนต่างร่วมรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานของครูคนอื่น และมีการดูแลตรวจสอบกันเอง วัฒนธรรมการทำงานแบบนี้ของครู จึงต้องการการกำกับดูแลจากผู้บริหารระดับสูงน้อยมาก

- **อำนาจเชิงคุณธรรม (Moral power)** เป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากการยึดถือในค่านิยมที่ชุมชนของผู้ประกอบวิชาชีพครูยอมรับร่วมกันว่า สิ่งใดถูกต้องและดีงามตามหลักการแห่งศีลธรรม ทั้งนี้ค่านิยมเชิงคุณธรรมอาจไม่เป็นค่านิยมเชิงวิชาชีพเสมอไป แต่เป็นอำนาจที่ยึดเหนี่ยวให้บรรดาครูทั้งหลายอยู่ร่วมกันเหนียวแน่นจนเกิดเป็น “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” ขึ้น และยอมรับต่อแนวปฏิบัติงาน ที่พร้อมรับการดูแลตรวจสอบ

ซึ่งกันและกันได้ จึงเป็นอำนาจที่มีได้ขับเคลื่อนให้ผู้ปฏิบัติยึดการได้รับผลตอบแทนส่วนตัวจากการทำงานเป็นหลัก แต่ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานยึดหลักความถูกต้องและเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของโรงเรียนเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป การใช้อำนาจทั้งสองประการเป็นหลัก ช่วยให้ผู้นำสถานศึกษาสามารถลดปัญหาและความขัดแย้งทางการบริหารลงได้มาก และมีเวลาว่างส่วนตนมากขึ้น เพื่อไปทำหน้าที่เป็นผู้เรียนรู้ (Learner) และบางโอกาสเป็นผู้ตาม (Follower) แต่ที่สำคัญถ้ามองความหมายขององค์การแห่งการเรียนรู้ตามทัศนะของ Argyris & Schon (1991) ที่ว่า “องค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ทำให้องค์การได้รับและได้ใช้ความรู้ใหม่ ตลอดจนเครื่องมือ พฤติกรรมและค่านิยม” แล้ว การที่ผู้นำสถานศึกษาลดการใช้อำนาจที่มากับตำแหน่งให้น้อยลงเหลือเท่าที่จำเป็น และหันมาใช้อำนาจเชิงวิชาชีพ และอำนาจเชิงคุณธรรมจนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมขององค์การแล้ว ก็เชื่อได้ว่า การขับเคลื่อนไปสู่การเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และจากโรงเรียนที่เคยเน้น “การสอน (Teaching)” ไปสู่การเน้นที่ “การเรียนรู้ (Learning)” ก็มีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

บทบาทผู้นำสถานศึกษาที่จำเป็นต่อการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้

การปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ นับเป็นงานที่ยากลำบากต่อการทำให้สำเร็จ เนื่องจากกรอบความคิดในเรื่องนี้ค่อนข้างกว้าง ยังขาดความชัดเจนเชิงปฏิบัติอีกมาก ตลอดจนมีปัจจัยที่เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องมากมาย แต่ผลจากงานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่มีความเห็นตรงกันประการหนึ่งว่า ภาวะผู้นำเป็นกุญแจสำคัญที่จะขับเคลื่อนแนวคิดเรื่องนี้ลงสู่การปฏิบัติ จนสามารถบรรลุเป้าหมายการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ เพราะถ้าผู้นำสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความสำคัญ ตลอดจนให้ความสนับสนุนในกระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอนของโรงเรียนอย่างจริงจังแล้ว ก็ยากที่จะสำเร็จได้

ต่อไปนี้จะขอสรุปบทบาทหน้าที่ของผู้นำในการผลักดันให้สถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ใน 3 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการกำหนดทิศทาง ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการพัฒนาองค์กรของโรงเรียน

1. บทบาทผู้นำสถานศึกษาด้านการกำหนดทิศทางของโรงเรียน (Setting school directions)

บทบาทของผู้นำสถานศึกษาในด้านนี้ครอบคลุมถึงการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ การทำให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมองเห็นและยอมรับต่อภาพของโรงเรียนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต บทบาทของผู้นำในด้านนี้ ได้แก่

- **การกำหนดและจัดทำวิสัยทัศน์ (Identifying and articulating a vision)**

ผู้นำสถานศึกษาต้องช่วยให้โรงเรียน ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรต่างๆ ให้มาร่วมคิดและจัดทำวิสัยทัศน์ที่ระบุถึงแนวคิดที่ดีที่สุด ของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยผู้นำต้องสร้างแรงบันดาลใจผู้อื่นให้กระหายที่จะช่วยกันให้ถึงเป้าหมายนั้น

- **สร้างความเข้าใจที่ตรงกันต่อการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้**

โดยผู้นำร่วมกับครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในการแปลวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ให้เป็นพันธกิจ และแผนปฏิบัติต่างๆ โดยผู้นำต้องช่วยสร้างความเข้าใจ คอยให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือในการจัดอุปสรรคทั้งหลาย ในเส้นทางสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจในความรับผิดชอบร่วมกัน ระหว่างบุคลากรของโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีศักยภาพสูงในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดผลดีที่สุดต่อผู้เรียนและชุมชนของตน

- **ผู้นำต้องสร้างความคาดหวังต่อการปฏิบัติงานในระดับสูง (Crating high performance expectations)**

โดยผู้นำจะตั้งความคาดหวังของตนต่อคุณภาพของผลงานที่ครูปฏิบัติและผลการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับอยู่ในระดับสูง ผู้นำสถานศึกษาต้องสนับสนุนการใช้ผลงานวิจัยและการทำวิจัยชั้นเรียนของครูเพื่อการแสวงหาเทคนิควิธีสอนใหม่ๆ เพื่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น

- **ชักจูงและส่งเสริมให้ครูผู้สอนยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม (Fostering the acceptance of group goals)**

เนื่องจากความร่วมมือร่วมใจซึ่งกันและกันเป็นคุณลักษณะสำคัญของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้นำสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนและบุคลากรต่างๆ ทำงานร่วมกันในรูปแบบทีมงาน ทั้งด้านจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ ทั่วทั้งโรงเรียน (Team – based school) ทั้งนี้เพราะการทำงานแบบทีมช่วยให้ครูต้องมีการปฏิสัมพันธ์และต้องปรึกษาหารือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น และที่สำคัญของการทำงานแบบทีมก็คือ ทุกคนต้องยึดถือในเป้าหมายเดียวกัน และร่วมรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดจากทีมงานของตน

- **ใส่ใจติดตามดูแลการปฏิบัติการในการจัดการเรียนรู้และงานสนับสนุนอื่นๆ (Monitoring organizational performance)**

ผู้นำโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีหน้าที่ต้องคอยติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนโดยใช้ดัชนีตัวบ่งชี้ (KPI) และข้อมูลสารสนเทศอย่างหลากหลายมาเป็นเกณฑ์การประเมินร่วมกับครูผู้สอน โดยยึดหลักประเมินเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงให้งานดีขึ้น และต้องไม่เป็นไปเพื่อการตำหนิหรือจับผิดครู เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้ครูผู้สอนขาดความกล้าที่จะริเริ่มสิ่งใหม่ๆ (Innovations) การกล้าเสี่ยง (Risk taking) และอุปนิสัยชอบทดลอง (Experiments) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ตรงกันข้ามควรถือว่า “ผิดเป็นครู” หรือ “ความผิดพลาดช่วยสร้างโอกาสให้ได้เรียนรู้”

2. บทบาทผู้นำสถานศึกษาด้านพัฒนาบุคลากร (Developing people)

ทรัพยากรบุคคลถือเป็นสินทรัพย์ที่ทรงคุณค่าขององค์กร ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสำเร็จของการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ และการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการเรียนรู้วิธีใหม่แก่ผู้เรียน ให้สอดคล้องกับหลักการของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาบุคลากรตามลักษณะการปฏิบัติงานที่ดำเนินอยู่ในโรงเรียน (School – based professional development) ซึ่งผู้นำสถานศึกษามีบทบาทที่จะทำได้อยู่แล้วตลอดเวลา ได้แก่

- **ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครูระหว่างการปฏิบัติงาน** เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านพัฒนาทักษะการสอน การจัดตั้งคลินิกเพื่อความเป็นเลิศทางการเรียนการสอน การมีกิจกรรม การนิเทศแบบกัลยาณมิตร หรือแบบเพื่อนช่วยเหลือเพื่อน (Peers assisting peers) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยฐานะที่อิงกับการใช้ผลงานที่ปฏิบัติจริงในชั้นเรียน การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู การให้ครูตั้งทีมงานเพื่อวิจัยหารูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เป็นต้น การส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้ ผู้นำสถานศึกษาต้องถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องจัดเวลาให้สะดวกแก่การทำกิจกรรมและถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องคิดคำนวณให้นับเป็นภาระงาน (Workload) ของครู

- **ผู้นำสถานศึกษาต้องรู้จักสอนผู้อื่นด้วยพฤติกรรมแบบอย่าง (Role modeling)** ของตน กล่าวคือ ถ้าต้องการให้ครูผู้สอนและผู้เรียนมีนิสัยการใฝ่รู้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้แล้ว ผู้นำจะต้องเป็นบุคคลแรกที่ต้องแสดงพฤติกรรมแบบอย่างของ “ผู้เรียนรู้ หรือ Learner” หรือทำหน้าที่เป็น “Learner leader” ปรากฏให้ผู้อื่นเห็นอย่างสม่ำเสมอ และนำสาระความรู้ใหม่ๆ ที่ตนได้รับมาจากการเรียนรู้แบ่งปันให้คนอื่นเกิดการเรียนรู้ด้วย พฤติกรรมการทำตัวเป็นผู้เรียนรู้ของผู้นำ จะมีอิทธิพลที่ส่งผลให้ครูผู้สอนประพฤติตนเป็น “ผู้เรียนรู้” ตาม และพฤติกรรมแบบอย่างในการเป็น “ผู้เรียนรู้” ของผู้นำและของครูผู้สอนเมื่อปรากฏให้นักเรียนได้สังเกตเห็นอยู่เนืองนิตย์ ย่อมมีอิทธิพลที่ส่งผลในการหล่อหลอมพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตามไปด้วย

- **ส่งเสริมและเข้าร่วมกับครูผู้สอนเพื่อสร้างความเป็น “ชุมชนแห่งวิชาชีพ”** ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวแล้วภายใต้หัวข้อนี้ในส่วนที่ 2 ของบทความนี้ นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนเข้าเป็นสมาชิกของกิจกรรมชมรมต่างๆ ที่โรงเรียนควรมีให้นักเรียนได้เลือกตามความถนัดอย่างหลากหลาย เพราะชมรมดังกล่าวเหล่านี้ก็คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสิ้นนั่นเอง

- **ส่งเสริมและกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual stimulation)** กล่าวคือ ผู้นำสถานศึกษาควรกระตุ้นให้ครูผู้สอน หมั่นตรวจสอบถึงวิธีการทำงานที่เคยใช้อยู่เป็นประจำนั้นด้วยตนเองหรือกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อหาจุดเด่นหรือจุดด้อย และหาวิธีการทำงานเดิมนั้นด้วยวิธีการใหม่ที่มีทางเลือกหลายๆ วิธี สนับสนุนให้มีการทดลองทางเลือกดังกล่าวโดยไม่ต้องเกรงว่าจะไม่สำเร็จ นอกจากนี้ ในงานบริหารทั่วไปที่ต้องมีการตัดสินใจของผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีผลกระทบกับคนส่วนใหญ่ ผู้นำควรเปิดกว้างให้ครูและบุคลากรได้มีส่วนร่วมในการคิด เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมมาประกอบการตัดสินใจนั้น แนวทางดำเนินการเช่นนี้ ครูผู้สอนควรนำไปใช้กับนักเรียนด้วย เพราะเป็นการสร้างบรรยากาศและพัฒนาบุคคลทุกระดับให้สอดคล้องกับการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ทั้งสิ้น

- **การให้ความสนับสนุนผู้ร่วมงานแต่ละรายบุคคล (Providing individualized support)** ในการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ นั้น ก็เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในองค์การทั่วไป ที่ต้องส่งผลกระทบหลายประการต่อผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ บางคนอาจต่อต้านเนื่องจากไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลง และมีบางคนเกิดความท้อแท้ หดห่อกำลังใจ เพราะรู้สึกว่าจะต้องอยู่ในภาวะจำยอมต้องรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนั้น จึงเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้นำสถานศึกษาโดยตรง ที่จะคอยเอาใจใส่ดูแลบุคคลเหล่านั้นอย่างใกล้ชิด ต้องให้กำลังใจและความหวังที่ดีกว่า ตลอดจนชี้ทางเลือกที่ให้ประโยชน์มากกว่าเมื่อโรงเรียนแห่งการเรียนรู้เกิดขึ้น เช่น มีแรงจูงใจในด้านผลตอบแทนที่จะได้รับ หรือมีการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างแล้วทำให้ทุกคนมีความสะดวกคล่องตัวในการทำงาน มีชุมชนแห่งวิชาชีพของตนที่ให้ความช่วยเหลือ เอื้ออาทรต่อกัน มีลักษณะการทำงานแบบกลุ่มก้อนหรือทีมงานมากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ผู้นำสถานศึกษาควรให้การพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

3. บทบาทผู้นำสถานศึกษาด้านการพัฒนาองค์กร (Developing the organization)

เนื่องจากความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีกระบวนการที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ดังนั้น ผู้นำสถานศึกษาต้องสามารถทำให้โรงเรียนได้ทำหน้าที่เป็นชุมชนแห่งวิชาชีพด้านการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติการกิจทางวิชาชีพของสมาชิกที่เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอนและนักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ผู้นำสถานศึกษาจึงมีบทบาทในประเด็นต่อไปนี้

- **เสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านวัฒนธรรมของโรงเรียน (Strengthening school culture)**

โดยผู้นำสามารถพัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ฝังรากลึกด้วยค่านิยม ปทัสถาน ความเชื่อ และทัศนคติร่วมกันของสมาชิกทุกคนในองค์กรที่นำไปสู่ความเอื้ออาทร (Caring) และความไว้วางใจ (Trust) ต่อกัน เพราะวัฒนธรรมของโรงเรียนจะเป็นตัวกำหนดแนวทางและบริบทต่างๆ ของการทำงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันของโรงเรียน

- **ทำการปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างองค์การของโรงเรียน (Modifying organization structure)**

ผู้นำสถานศึกษามีหน้าที่ต้องตรวจสอบดูแลและปรับปรุงโครงสร้างองค์การ เพื่อให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัวและสอดคล้องกับคุณลักษณะของการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การจัดโครงสร้างงานและการมอบหมายงานที่เน้นรูปแบบทีมงานมากขึ้น การจัดตารางเวลาของครูที่คิดให้เป็นภาระงานที่ประกอบด้วย ชั่วโมงสอน ชั่วโมงครูพบปะเพื่อปรึกษาหารือเพื่อนร่วมงาน การวางแผนการสอน การประเมินผลการเรียน การแก้ปัญหาและการพัฒนานักเรียนเฉพาะราย เป็นต้น ครูควรมีภาระงานรับผิดชอบต่อวันต่อสัปดาห์ที่ไม่หนักจนเกินไป ผู้นำต้องปรับปรุงเกณฑ์การประเมินให้ความดีความชอบที่ยึดผลการทำงานแบบทีม และต้องเป็นไปเพื่อการสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น การปรับปรุงห้องเรียนให้เหมาะสมกับวิธีการสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น การปรับปรุงห้องเรียนให้เหมาะสมกับวิธีสอนของครู และวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้อื่นๆ อย่างเพียงพอ ต้องพยายามหาทางลดงานเชิงธุรการของครูให้น้อยลง ต้องปรับปรุงกฎเกณฑ์ระเบียบต่างๆ ที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ เป็นต้น โครงสร้างองค์การของโรงเรียนจึงเป็นกรอบหลักของการปฏิบัติงาน โดยโครงสร้างอาจช่วยส่งเสริมหรืออาจกลายเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่ของครูให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ก็ได้ ผู้นำที่ชาญฉลาดจึงพยายามปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างให้มีลักษณะและเงื่อนไขเชิงบวกต่อการสอนและการเรียนรู้ของครูและนักเรียน

- **สร้างกระบวนการให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ (Building collaborative process)**

ผู้นำสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้การปฏิบัติการกิจของโรงเรียนเป็นไปในลักษณะที่ให้โอกาสแก่ครู อาจารย์ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อตัวครู หรือต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาชีพของครู ด้วยวิธีการมีส่วนร่วมเช่นนี้ ผู้นำสามารถที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายทั้งส่วนบุคคลและโรงเรียนโดยรวมได้อย่างราบรื่น

- **การบริหารจัดการสภาพแวดล้อม (Managing the environment)**

ผู้นำสถานศึกษาจำเป็นต้องทำงานร่วมกับตัวแทนกลุ่มต่างๆ ที่เป็นสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง สมาชิกของชุมชน นักการเมือง ภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐราชการทั้งหลายที่แวดล้อมโรงเรียน เพื่อให้คนเหล่านี้เข้าใจ และมีภาพลักษณ์ที่เป็นบวกต่อวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียน และให้การสนับสนุนปัจจัยด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้จากชุมชนต่อโรงเรียน การสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันกับหน่วยงานและบุคคลดังกล่าวจึงเป็นบทบาทสำคัญสำหรับผู้นำ แต่ต้องคำนึงถึงการวางตำแหน่งแห่งที่ (Positioning) ของโรงเรียนในท่ามกลางสภาพแวดล้อมดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม ไม่มากหรือน้อยเกินไป และต้องเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

Thomas Sergiovanni (1994) ได้ให้มุมมองใหม่เกี่ยวกับโรงเรียนแห่งการเรียนรู้โดยอธิบายว่าการอุปมาที่เปรียบเทียบให้ “โรงเรียนเป็นองค์กร (Organization)” นั้น น่าจะไม่เหมาะสมและถูกต้องทีเดียวนัก โดยเขาเห็นว่าควรเป็น “โรงเรียนเป็นชุมชน (Community)” จะมีความเหมาะสมมากกว่า ดังเหตุผลที่เขาอธิบายไว้ในงานเขียนชื่อ Building Community in Schools ซึ่งเรียกร้องให้เปลี่ยนมุมมองโรงเรียนในฐานะที่เป็นองค์กรแบบทางการ (Formal organization) ไปสู่ความเป็นชุมชน (Community) แทน

โดย Sergiovanni เห็นว่า “ความเป็น ชุมชน (Community)” จะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม (Values) แนวคิด (Ideas) และความผูกพัน (Commitments) ร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิก ซึ่งเป็นแนวคิดตรงกันข้ามกับ “ความเป็นองค์กร (Organization)” ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในลักษณะที่ยึดตามระดับที่ลดหลั่นกันลงมา (Hierarchical relationships) มีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างแบบตึงตัวที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจ (Authority) เป็นหลัก ในขณะที่ “ชุมชน” ใช้อิทธิพล (Influence) ที่เกิดจากการมีค่านิยมและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเชิงวิชาชีพ (Professional relationships) มีความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการหรือวิทยสัมพันธ์ต่อกัน (Collegiality culture) และยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ “องค์กร” ยังทำให้เกิดคุณลักษณะบางอย่างขึ้น เช่น ลดความเป็นกันเองต่อกันลง (Impersonal) มีความเป็นราชการ (Bureaucratic) มากขึ้น และถูกควบคุมจากภายนอกให้ต้องรักษาสถานภาพเดิม (Maintain status quo) ของหน่วยงานไว้ ดังนั้น Sergiovanni จึงเห็นว่าถ้ามองโรงเรียนในฐานะแบบองค์กรดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นแบบทางการที่สร้างความรู้สึกห่างเหินระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น มีกลไกที่บังคับควบคุมมากมาย และมักมีจุดเน้นในเรื่องที่เป็นงานด้านเทคนิคเป็นหลัก แต่ทางตรงข้ามถ้ายอมรับว่า โรงเรียนมีฐานะแบบที่เป็นชุมชนแล้ว บรรยากาศที่ตามมาก็คือ สมาชิกมีการผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วม มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม และเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกันและช่วยเหลือแลสวัสดิภาพร่วมกัน

Sergiovanni ได้ให้ความสำคัญและถือเป็นจุดเน้นที่ต้องการให้โรงเรียนเปลี่ยนไปเป็น “ชุมชนที่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ (Purposeful communities)” ที่มีคุณลักษณะของความเอื้ออาทร (Caring) มีการเรียนรู้ (Learning) มีความเป็นวิชาชีพ (Professional) มีความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการหรือมีวิทยสัมพันธ์ต่อกัน (Collegiality) มีจิตใจใฝ่การแสวงหา คำตอบ (Inquiring) และมีบรรยากาศเช่นนี้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งโรงเรียน โดย Sergiovanni เชื่อว่า ชุมชนที่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ จะเป็นสถานที่ซึ่งสมาชิกทุกคนยึดเหนี่ยวผูกพันต่อกันด้วยอุดมการณ์ร่วม (Shared ideology) และมีระบบปทัสถานหรือแนวทางปฏิบัติของตนเองที่ใช้เพื่อเป็นเครื่องสนับสนุนให้เกิดการเป็นชุมชนขึ้น ทั้งนี้ การมีอุดมการณ์ร่วมกัน (รวมถึงมีวิสัยทัศน์ร่วม) จะช่วยผูกมัดให้ทุกคนรวมกันเป็นชุมชนและให้การช่วยเหลือต่อกัน มีความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นของการดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกันแบบชุมชน

ความเชื่อของ Sergiovanni เกี่ยวกับโรงเรียนเป็นชุมชนนั้น มีแนวคิดที่เป็นจุดเน้น คือ ยึดถือเรื่อง “คุณงามความดี (Virtue)” เป็นหลักการสำคัญ เขาเชื่อว่าคนส่วนมากมักมองวิชาชีพชั้นสูง (Professionalism) จากฐานของการใช้ความรู้ที่สามารถลงสู่การปฏิบัติได้จริง เขายังเชื่อว่า โดยปกติแล้ว ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการยอมรับว่าบทบาทของตน คือ การให้บริการแก่ลูกค้า (Service to clients) ซึ่งความสัมพันธ์

แบบผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพกับลูกค้า ซึ่งความเชื่อในลักษณะเช่นนี้ ทำให้ขาดความเป็นกันเองที่เท่าเทียมต่อกัน โดยที่ฝ่ายหนึ่งต้องอาศัยหรือต้องขึ้นอยู่กับอีกฝ่ายหนึ่ง (Dependency) การมีค่านิยมในลักษณะเช่นนี้จึงขัดแย้งกับค่านิยมของการสร้างความเป็นชุมชน กล่าวคือ คุณงามความดี มาจากพันธะผูกพันต่อค่านิยมร่วมของบุคคล แล้วพัฒนามาเป็นอุดมการณ์แห่งวิชาชีพเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป โดยมีพันธะผูกพันที่จะ 1) ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น 2) การประพฤติและปฏิบัติต้องยึดมั่นต่อค่านิยมเพื่อสังคมเป็นจุดหมายปลายทาง 3) ต้องไม่ใช่ประพฤติและปฏิบัติเพื่อตนเองเท่านั้นแต่ที่ทำนั้นก็เพื่อรักษาคุณงามความดีนั้นด้วย และ 4) ผูกพันต่อจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทร (Ethic of caring) ซึ่งจะขอกกล่าวในแต่ละประเด็นดังนี้

1) หากวิเคราะห์ดูแล้วจะพบว่า “อุดมการณ์แห่งวิชาชีพ (Professional ideal)” ช่วยให้เกิดหลักเกณฑ์พื้นฐานของการสร้างชุมชนแห่งวิชาชีพขึ้นในโรงเรียน กล่าวคือ ถ้าทั้งคณะครูผู้สอนและผู้บริหารต่างร่วมกันยึดมั่นต่อพันธะผูกพันที่ต้องแสดงพฤติกรรมแบบอย่างที่ดีแล้ว คนเหล่านี้จะต้องสนใจและกระตือรือร้นต่องานวิจัย ตลอดจนทฤษฎีใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาวิธีสอน ทั้งนี้มีใช้เพียงแค่ผูกพันต่อการพัฒนาเทคนิควิธีสอนใหม่เฉพาะงานส่วนตน แต่ต้องช่วยทำให้ทุกคนในโรงเรียนที่เป็นชุมชนโดยรวมร่วมกันพัฒนาปรับปรุงวิธีสอนและการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นไปด้วย ความห่วงใยต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยรวมหมายความว่า ครูผู้สอนจะแบ่งปันและแลกเปลี่ยนด้านเทคนิควิธีการสอนระหว่างกันอย่างเปิดเผย จะเห็นภาพที่มีครูแวะเวียนไปเยี่ยมเยียนเพื่อสังเกตการณ์สอนของครูในอีกชั้นเรียนหนึ่งได้อย่างสะดวกใจ ตลอดจนมีการเชิญครูคนอื่นที่เชี่ยวชาญด้านเทคนิควิธีสอนแบบใหม่มาสาธิตการสอนให้ครูอื่นๆ ได้ชม ซึ่ง Louis & Kruse (1995) มองปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า เป็นวิธีการที่ช่วยลดความรู้สึกลดเดี่ยวในการสอนของครูให้น้อยลง และเกิดมีความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบของกลุ่มที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งโรงเรียน

2) ส่วนการมีค่านิยมที่ประพฤติปฏิบัติโดยยึด “ค่านิยมเพื่อสังคมเป็นจุดหมายปลายทาง” นั้นหมายถึง การมุ่งไปสู่การให้บริการ โดย Sergiovanni มีความเห็นว่า ถ้าชุมชนของโรงเรียนที่ยึดความสำคัญของงานให้บริการแก่นักเรียน แก่ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนรอบโรงเรียนได้ครบถ้วนแล้ว ก็แสดงว่าโรงเรียนนั้นสามารถยกระดับวิชาชีพของตนได้สูงขึ้นจนถึงระดับสามารถเป็น “ผู้คอยให้บริการดูแลหรือ Stewardship” ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ ยึดการทำประโยชน์เพื่อคนอื่นเหนือประโยชน์ส่วนตน (Service above self)

3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นชุมชนที่ “สืบเสาะค้นหาในสิ่งที่ถูกต้องดีงามยิ่งขึ้น” ซึ่งหมายความว่าสมาชิกของชุมชนจะทำการใคร่ครวญตรวจสอบวัฒนธรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูว่าวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ส่งเสริมให้วิสัยทัศน์ของโรงเรียนบรรลุผลและได้มากน้อยแค่ไหนเพียงไร ส่วนคำว่า “สืบเสาะค้นหา หรือ Inquiry” หมายความว่าภารกิจทุกด้านที่โรงเรียนดำเนินการอยู่นั้น จะต้องได้รับการดูแลตรวจสอบอย่างละเอียดเพื่อการปรับปรุงแก้ไข จนเชื่อได้ว่าภารกิจแต่ละด้านเหล่านี้เป็นไปเพื่อความดีงามของส่วนรวมและสามารถสนองตอบต่อวิสัยทัศน์ของโรงเรียนได้ด้วย ในสถานศึกษาที่เป็น “โรงเรียนที่มุ่งการสืบเสาะค้นหา (Inquiring school)” จะมุ่งพัฒนาเป้าหมายให้สูงขึ้นตลอดเวลาเมื่อเทียบกับปัจจุบัน อีกทั้งบรรดาสมาชิกของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียจะมีโอกาสได้ร่วมกันพิจารณาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ควรส่งเสริมเพื่อช่วยให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เช่น ช่วยระบุถึงความจำเป็นของโรงเรียนที่ต้องพัฒนาบุคลากรในประเด็นใดบ้างและจะทำให้บรรลุผลได้อย่างไร หรือช่วยหาผู้เชี่ยวชาญให้เข้ามาช่วยเหลือเพื่อยกระดับผลการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น เป็นต้น มีการเน้นสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดร่วมกันขึ้นเองมากกว่าการใช้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดให้โดยหน่วยงานภายนอกชุมชนแห่งการเรียนรู้

4) คุณลักษณะที่สำคัญยิ่งของโรงเรียนในฐานะที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามทัศนะของ Sergiovanni ก็คือ “การมีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทร (Ethic of caring)” โดยโรงเรียนต้องกลายเป็นชุมชนแห่งความเอื้ออาทร (Caring communities) ที่ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายแสดงออกถึงความห่วงใยต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อื่น โดยเฉพาะต่อบรรดานักเรียนเป็นหลัก ซึ่งการแสดงออกถึงความเอื้ออาทรเช่นนี้บ่งบอกถึงการมีค่านิยมร่วมกันที่สะท้อนออกมาในเชิงปฏิบัติต่างๆ และจากค่านิยมร่วมเหล่านี้ก่อให้เกิด “พลังอำนาจเชิงคุณธรรม (Moral authority)” ขึ้นในโรงเรียนได้ต่อไปในที่สุด

จากแนวคิดสำคัญของ Sergiovanni ที่ระบุว่าความเอื้ออาทร เป็นสิ่งที่มีอาจขาดได้ในโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ โดย Fred Newmann ได้ชี้ชัดว่า ชีวิตของนักเรียนต้องการมากกว่าที่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ดังนั้นความสำเร็จทางวิชาการจึงไม่ควรเป็นเพียงเกณฑ์เดียวที่ใช้วัดและประเมินผลนักเรียน ควรมีวิธีการอื่นที่ใช้ประเมินด้านความมีคุณธรรมและการวางตนอย่างผู้มีเกียรติและมีศักดิ์ศรีของนักเรียนก็ควรให้ความสำคัญด้วย กล่าวคือ อาจประเมินจากการปฏิบัติตนของผู้เรียนเมื่อต้องติดต่อกับครูนอกชั้นเรียนหรือกับบุคคลทั่วไปก็ได้

นอกจากนี้ผู้พยายามวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ความเอื้ออาทร หรือ Caring” ของ Sergiovanni ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของความเอื้ออาทรก็คือการเอาใจใส่ถึงกันซึ่งกันและกันของจิตใจของผู้อื่นอย่างแท้จริง โดยระบุไว้เป็นนิยามว่า ความเอื้ออาทรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับด้านความรู้สึก ความเอื้ออาทรจึงไม่สามารถกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ที่ตายตัวได้ แต่นักวิจัยเรื่องนี้เห็นพ้องกันว่า ความเอื้ออาทร (Caring) ประกอบขึ้นด้วย ความรู้สึกที่เต็มใจ (Willingness) ความห่วงใย (Concern) และความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ที่มีต่อกัน (Altenbaugh, Engel & Martin, 1995.)

สิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัยทั้งหลายในเรื่องนี้ยังยืนยันต่อไปว่า แท้จริงแล้ว โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ก็คือโรงเรียนแห่งความเอื้ออาทรด้วย (A learning school is also a caring school) ทั้งนี้เพราะบรรยากาศที่มีความเอื้ออาทรจะเป็นปัจจัยที่เสริมแรงต่อการเรียนรู้ ดังนั้น การสร้างบรรยากาศแห่งความเอื้ออาทรขึ้นได้นั้นต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆ ของชุมชนแห่งวิชาชีพด้วย ยกตัวอย่างเช่น การต้องจัดจำนวนนักเรียนต่อชั้นเรียนให้เหมาะสม เพราะถ้ามีจำนวนนักเรียนต่อชั้นมากเกินไป ย่อมทำให้ครูไม่สามารถเอาใจใส่ดูแลนักเรียนแต่ละคนได้อย่างใกล้ชิดทั่วถึง ผลคือเกิดความรู้สึกของนักเรียนว่าครูมีความเอื้ออาทรต่อนักเรียนน้อยลง เป็นต้น

นอกจากนี้ Sergiovanni ยังตอกย้ำถึง ความจำเป็นที่ต้องอุปมาเปรียบเทียบโรงเรียนให้เป็นชุมชนแทนที่จะเป็นองค์การว่า สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายที่อยากให้มีการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างกันโดยยึดหลักของการสร้างสรรค์สิ่งดีงามร่วมกัน ดังนั้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้จึงสามารถค้นพบ อำนาจเชิงคุณธรรม (Moral authority) ที่เกิดจากค่านิยมร่วมของชุมชนนั้น โดยมีค่านิยมร่วมเบื้องต้นที่ควรมุ่งเน้นก็คือ การเรียนรู้ของนักเรียนนั่นเอง ส่วนชุมชนโดยรวมก็ควรเป็นชุมชนของผู้เรียนรู้ของทุกคน โดยทั้งครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนสมาชิกของชุมชนทุกคน ต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องถึงวิธีการที่ตนจะให้บริการและการดูแลบุคคลอื่นที่อยู่ในชุมชนแห่งความเอื้ออาทรได้อย่างไร รวมทั้งสมาชิกทุกคนจะต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเองให้เพิ่มความเป็นครู เป็นผู้บริหาร เป็นผู้ปกครอง และเป็นสมาชิกของชุมชนที่ดีขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร กลุ่มคนเหล่านี้ต้องร่วมกันแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุงเงื่อนไขของการเรียนรู้ การทำงาน การบริหารจัดการ และการสร้างความเอื้ออาทร กล่าวโดยสรุป ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ ที่ดีของตนอยู่ตลอดเวลา ซึ่ง Sergiovanni ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างชุมชนขึ้นในโรงเรียนเป็นเรื่องของการแสวงหาค่านิยมร่วม เพื่อ

ให้การทำงานที่เกิดขึ้นมีแนวทางที่แตกต่างขึ้น มีการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้นมาใหม่ที่ต่างไปจากเดิมที่เคยมีมา มีการสร้างความยึดเหนี่ยวรูปแบบใหม่ และสร้างพันธมิตรผูกพันใหม่ให้เกิดขึ้น” เพื่อให้ได้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ขึ้น

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ย่อยในโรงเรียนแห่งการเรียนรู้

ในการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาของตนให้เป็น “โรงเรียนแห่งการเรียนรู้” นั้น ผู้นำสถานศึกษาสามารถจัดทำได้เป็น 3 ระดับ โดยแต่ละระดับซึ่งมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ย่อย (Learning community) ได้แก่ ระดับนักเรียน ระดับวิชาชีพ (Professional) และระดับชุมชน (Community) กล่าวคือ

ระดับที่ 1 ระดับนักเรียน (Student level) ซึ่งนักเรียนจะได้รับการส่งเสริมและร่วมมือให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น จากครูและเพื่อนนักเรียนอื่นให้ทำกิจกรรมเพื่อแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลสำหรับตน (Meaning making) นักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะการเรียนรู้วิธีการเรียน (Skill of learning how to learn) และทักษะการสืบค้นความรู้ด้านเนื้อหาของวิชาที่กำลังศึกษา (Acquiring of knowledge of content skills) นักเรียนสามารถทำการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Authentic learning) ได้ต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายของการเป็นผู้เรียนเชิงรุก (Active learners) และการเป็นนักตั้งปัญหา (Problem seekers) และการเป็นนักแก้ปัญหา (Problem solvers) ที่มีประสิทธิภาพในที่สุด กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษา ก็เพื่อให้นักเรียนรู้จักการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) และการสร้างความหมาย (Meaning making) จากสิ่งที่เรียนนั่นเอง

ระดับที่ 2 เป็นระดับผู้ประกอบการวิชาชีพ (Professional level) ซึ่งประกอบด้วยครูผู้สอนและผู้บริหารของโรงเรียน โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ในระดับที่สองจะมีลักษณะเด่นตรงที่มีการจัดตั้งสิ่งที่เรียกว่า “ชุมชนแห่งวิชาชีพ หรือ Professional Community” ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ การมีชุมชนแห่งวิชาชีพจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารได้ใช้หลักการแห่งวิชาชีพของตน ไปเพื่อการปรับปรุงด้านวิธีสอน และด้านทักษะภาวะผู้นำ โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ที่ไตร่ตรอง (Reflection) การใช้วิธีเสวนา (Dialogue) และการได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่แต่ละคนมีต่อกันกลับคืนมา เป็นต้น ในการที่จะบรรลุความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ทุกคนจะต้องมาร่วมกันพิจารณาทบทวนเรื่องนโยบาย (Policies) การปฏิบัติต่างๆ (Practices) และกระบวนการบริหารจัดการต่างๆ ของโรงเรียนเสียใหม่ โดยยึดหลักในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งเหล่านี้ก็เพื่อให้สามารถบริการด้านการเรียนรู้ แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขดังกล่าว นำมาสู่การสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานวิชาชีพของครูผู้สอน และผู้บริหารให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีต่อกันของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง โดยจะกล่าวละเอียดเป็นการเฉพาะในส่วนที่ 2 ต่อไป

ระดับที่ 3 เป็นระดับการเรียนรู้ของชุมชน (Learning community level) ที่ครอบคลุมถึงผู้ปกครอง สมาชิกชุมชนและผู้นำชุมชน โดยบุคคลกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีส่วนร่วมเข้ามาร่วมสร้างและผลักดันวิสัยทัศน์ของโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย กล่าวคือ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้อาวุโสในชุมชน ตลอดจนสถาบันต่างๆ ของชุมชนเหล่านี้ต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนและโรงเรียน กล่าวคือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทางการศึกษาได้โดยการให้การดูแลแนะนำการเรียนที่บ้านของนักเรียน รวมทั้งให้ความสนับสนุน

แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ ให้แก่บุคลากรของตน ผู้อาวุโสในชุมชนสามารถเป็นอาสาสมัครถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนแก่โรงเรียน และชุมชนของตน สำหรับหน่วยงานและสถาบันที่อยู่ในชุมชนซึ่งอาจเป็นภาคธุรกิจเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษา ก็มีส่วนสำคัญในการให้โอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียน ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นโลกแห่งความเป็นจริงในสังคม ที่โรงเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้ ด้วยเครือข่ายการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางจากชุมชน ไม่ว่าประชาชนที่อาศัยภาคธุรกิจต่างๆ และสถาบันอื่นๆ อย่างหลากหลายเช่นนี้ จึงทำให้กรอบความคิดและนิยามของชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามระดับที่ 3 นี้ขยายตัวกว้างขวางออกไปอีกมาก

ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือ จะต้องมีการ “ชุมชนแห่งวิชาชีพ หรือ Professional community” เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของมวลสมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพครูของโรงเรียน เกี่ยวกับเรื่องการให้ความดูแลและพูดถึงการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน ตลอดจนงานทางวิชาการของโรงเรียน และเนื่องจากครูส่วนใหญ่ในแทบทุกประเทศมักเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงานสอนของตน ดังนั้น การมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าว เพราะทำให้ครูมีโอกาสพูดคุยกับบุคคลผู้มีส่วนได้เสียกับงานของครู (เช่น ผู้ปกครอง สมาชิกอื่นๆ ของชุมชน เป็นต้น) แต่แน่นอนว่า เหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อต้องมีการเปลี่ยนด้านโครงสร้างของโรงเรียน ตลอดจนจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียนอีกด้วย โดยกิจกรรมของชุมชนแห่งวิชาชีพในโรงเรียนควรประกอบด้วย 1) การมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญ (Reflective dialogue) ระหว่างกัน 2) การเปิดกว้างให้มีการปฏิสัมพันธ์ในหมู่ครูผู้สอนมากขึ้น เพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยว (Deprivatization) ในงานสอนของครู 3) การรวมกลุ่มเพื่อเน้นเรื่องการเรียนรู้ของนักเรียน 4) การร่วมมือร่วมใจกันในหมู่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และ 5) การแลกเปลี่ยนในประเด็นที่เป็นค่านิยมและปทัสถานร่วม (Shared values and norms) ดังจะกล่าวในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. กิจกรรมที่จำเป็นต่อความเป็นชุมชนแห่งวิชาชีพในสถานศึกษา

1) การมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญ (Reflective dialogue) ระหว่างกัน

ซึ่งเป็นการนำเอาประเด็นปัญหาที่พบเห็น จากการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนของครูขึ้นมาพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ช่วยให้แต่ละคนได้วิเคราะห์และสะท้อนมุมมองของตนในประเด็นนั้นต่อกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ทำให้ทุกคนได้มีโอกาสเกิดการเรียนรู้ และได้ข้อสรุปต่อปัญหาจากหลากหลายมุมมองยิ่งขึ้น บรรยากาศเช่นนี้ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในหมู่ครูผู้สอน เพื่อช่วยกันปรับปรุงด้านการเรียนการสอนให้ มีผลดียิ่งขึ้น แต่กิจกรรมนี้จะสำเร็จราบรื่นได้ก็ต่อเมื่อแต่ละคนต้องยอมเปิดใจกว้าง รับฟังการประเมินจากเพื่อร่วมกลุ่มระหว่างการสนทนาเชิงสร้างสรรค์ดังกล่าว

2) การลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู (Deprivatization of instructional practices)

เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครู กล่าวคือ ครูมีโอกาสแสดงบทบาททั้งเป็นผู้ให้ข้อมูลและได้แสดงบทบาทการเป็นที่ปรึกษา (Advisor) การเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) หรืออาจเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) ก็ได้ ในระหว่างที่ให้ความช่วยเหลือเพื่อนด้วยกัน ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า วิชาชีพครูแตกต่างกับวิชาชีพอื่นตรงที่ ผู้ปฏิบัติมักทำงานในลักษณะโดดเดี่ยวตามลำพัง ซึ่งเป็นผลให้ครูไม่สามารถที่จะเรียนรู้จากผู้อื่นได้ และขาดประโยชน์ที่จะได้รับผลการวิเคราะห์และการให้ข้อมูลป้อนกลับด้านการสอนจากผู้อื่นที่มีต่องานสอนของตน ด้วยเหตุนี้ ถ้าผู้นำสถานศึกษาต้องการให้เกิดกิจกรรมการเสวนา

ใคร่ครวญระหว่างครูชั้น ก็จำเป็นต้องพิจารณาให้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการโต้เถียงในการสอนของครูให้ได้เสียก่อน

3) รวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน (Collective focus on student learnig)

เป็นกิจกรรมที่ดีมากแต่ยุ่งยากตรงประเด็นให้ครูเกิด “จุดมุ่งเน้น” อย่างไรก็ตาม ถ้าถือว่าการมีชุมชนแห่งวิชาชีพ คือ ลักษณะสำคัญของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ที่มีเจตจำนงมุ่งสร้างผลลัพธ์ คือ การเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้นแล้ว ก็ต้องให้ความสำคัญอันดับแรกกับกิจกรรมที่สร้างความงอกงามของผู้เรียน ซึ่งค่อนข้างยากลำบากอยู่ไม่น้อย ด้วยเหตุนี้การที่ชุมชนแห่งวิชาชีพมีกิจกรรมให้ครูได้มาเสวนาใคร่ครวญ (Reflective dialogue) เพื่ออภิปรายและวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและกลยุทธ์ด้านการสอนของครู ซึ่งแม้จะใช้เวลามากก็ตาม แต่ทั้งหลายทั้งปวงก็เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ผลดียิ่งขึ้น และเพื่อที่จะเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - starting learners) ได้ต่อไป

4) สร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration starts)

กล่าวคือ เมื่อครูหลุดพ้นจากสภาพการต้องทำงานแบบโดดเดี่ยว และสามารถแสวงหาความเชี่ยวชาญจากเพื่อนคนอื่นที่อยู่ในชุมชนวิชาชีพของตนได้แล้วก็ตาม แต่ความเป็นมืออาชีพของครูก็อาจไม่สามารถบรรลุได้ถ้าครูยังขาดการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ดังนั้น ความร่วมมือร่วมใจทางวิชาชีพต่อกันของครู จะก่อให้เกิดพลังในการร่วมวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการอันซับซ้อนของผู้เรียนแต่ละคนได้ บรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมใจกันนี้จะช่วยเสริมการปฏิบัติงานประจำวันของครูแต่ละคนได้อย่างถาวร

5) ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม (Shared values and norms)

เมื่อบุคคลต่างๆ ในวิชาชีพทั้งครูผู้สอน ครูแนะแนว ครูนิเทศ และผู้บริหารมาร่วมกันในชุมชนแห่งวิชาชีพแล้ว ในประเด็นนี้ Sergiovanni (1992) เห็นว่า การสร้างค่านิยมและปทัสถานร่วมกันของคนในวิชาชีพที่อยู่ในโรงเรียนแห่งการศึกษาดังกล่าว ด้วยความเป็นมืออาชีพของบุคคลเหล่านี้จะพัฒนาสิ่งที่เรียกว่า อำนาจเชิงคุณธรรม (Moral authority) ขึ้นเป็นแนวทางของการอยู่ร่วมกันแทนที่การใช้อำนาจเชิงกฎหมายหรืออำนาจโดยตำแหน่ง (Position authority) ซึ่งไม่เหมาะสมกับชุมชนแห่งวิชาชีพนัก

2. ความจำเป็นต้องปรับโครงสร้างใหม่ของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ให้สามารถรองรับการเกิดชุมชนแห่งวิชาชีพ

เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ถูกออกแบบโครงสร้างเป็นแบบราชการ (Bureaucratic organization) ที่มีสายงานบังคับบัญชาด้วยอำนาจโดยตำแหน่งที่ลดหลั่นตามลำดับลงมา กล่าวคือ มีกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ มากมายที่ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีลักษณะตั้งตัวและใช้ได้ดีในอดีตที่เป็นโลกยุคอุตสาหกรรม แต่กลับเป็นอุปสรรคสำคัญในโลกแห่งยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ที่ต้องการมีโครงสร้างองค์การที่ยืดหยุ่นคล่องตัวได้สูง พร้อมทั้งจะรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อความเป็นไปได้ของชุมชนแห่งวิชาชีพที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียนได้นั้น โครงสร้างองค์การของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ประเด็นต่อไปนี้ (Louis et al., 1994)

1) การกำหนดตารางเวลาว่างเพื่อการพบปะอภิปราย (Time to meet and discuss)

มีผลการวิจัยเรื่องความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนและครูผู้สอนชี้ชัดว่า การจัดสรรเวลาพิเศษเพื่อให้ครูได้ปรึกษาหารือระหว่างกันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะปกติของการจัดชั่วโมงสอน เมื่อหมด

การสอนแต่ละคาบเวลา ครูจะต้องเคลื่อนย้ายการสอนจากห้องหนึ่งไปอีกห้องหนึ่งตลอดเวลา จึงไม่มีโอกาสที่ครูจะได้พบปะเพื่อแสวงหาความร่วมมือทางวิชาชีพซึ่งกันและกันได้ ทั้งที่ครูเหล่านี้จำเป็นต้องร่วมกันพิจารณาหากลยุทธ์ใหม่ๆ ด้านการสอนที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ การจัดตารางเวลาที่ว่างตรงกันเพื่อให้ครูได้ปฏิสัมพันธ์จึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นถ้าต้องการให้ความร่วมมือร่วมใจของครูเกิดขึ้น

2) การกำหนดขนาดของชั้นเรียน (Class size)

มีผลงานวิจัยระบุว่า ถ้าจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนน้อยลงได้เท่าไรก็ยิ่งเพิ่มประสิทธิผลของการเรียนรู้ขึ้น ทั้งนี้ในห้องเรียนที่มีครูเพียงหนึ่งคนนั้น ครูสามารถที่จะดูแลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ในจำนวนที่จำกัด แม้ว่าจะไม่สามารถกำหนดจำนวนนักเรียนที่เหมาะสมแน่นอน แต่การขยายจำนวนนักเรียนต่อชั้นมากขึ้น ย่อมเพิ่มภาระและความยากลำบากแก่ครูที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

3) การเพิ่มอำนาจความรับผิดชอบแก่ครูและการให้อิสระแก่โรงเรียน (Teacher empowerment and school autonomy)

การเพิ่มอำนาจความรับผิดชอบแก่ครูเป็นปัจจัยที่จำเป็น เนื่องจากช่วยสร้างความรู้สึกมั่นใจต่อการปฏิบัติงานในชั้นเรียนที่ตนรับผิดชอบได้ดีขึ้น การเพิ่มอำนาจความรับผิดชอบแก่ครู ยังสอดคล้องกับแนวทางบริหารจัดการร่วม (Shared governance) ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่เป็นของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนแต่ละแห่งของเขตพื้นที่การศึกษาก็ควรมีความอิสระ (Autonomy) อย่างเพียงพอที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้เขตพื้นที่การศึกษาจึงควรร่วมกับโรงเรียนต่างๆ ในการจัดทำวิสัยทัศน์เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมแบบกว้างของเขตพื้นที่การศึกษา จากนั้นจึงให้อิสระแต่ละโรงเรียนไปจัดทำรายละเอียดที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของครูผู้สอน และผู้นำสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่จะริเริ่มสิ่งใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนของตน ในเรื่องนี้นักการศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่า ไม่มีวิธีสอนใดหรือวิธีบริหารจัดการใดที่ดีที่สุด แต่พบว่า จากการใช้เทคนิควิธีในการเสวนาใคร่ครวญ (Reflective dialogue) การทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) และการสร้างปทัสถานและค่านิยมร่วม (Shared norms and values) แล้ว จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการรับมอบอำนาจความรับผิดชอบของครูต่อการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับการให้อิสระแก่นักเรียนหรือที่เรียกว่า “การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหรือ Site - based management” เพื่อความอิสระในการตัดสินใจต่างๆ ของโรงเรียนได้เองนั้น เป็นมาตรการที่ควรได้รับขจัดเงื่อนไขกรอบนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้ได้หมายความว่า จะต้องให้อิสระแก่โรงเรียนและครูโดยสิ้นเชิง แต่ควรจัดทำเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันที่อยู่ภายใต้กรอบนโยบายรวมของเขตพื้นที่การศึกษา และขึ้นอยู่กับขีดระดับความสามารถของครูในแต่ละโรงเรียน ที่จะสามารถสนองตอบและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดีเพียงไรด้วย

3. เงื่อนไขด้านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร (Professional community culture)

วัฒนธรรมองค์กรเป็นระบบความเชื่อที่สมาชิกขององค์การยึดถือร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าครูผู้สอนทุกคนและผู้นำของโรงเรียนมีความเชื่อว่า “มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพเพียงพอที่จะเรียนรู้ได้” ความเชื่อเช่นนี้จะทำให้สมาชิกของโรงเรียนพยายามที่จะสร้างสภาพแวดล้อมและแสวงหาวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อนักเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนได้สูงสุด เป็นต้น ในชุมชนแห่งวิชาชีพก็เช่นกัน สมาชิกแต่ละคนจะยึดเหนี่ยวต่อกันด้วยระบบค่านิยม ความเชื่อ และปทัสถานร่วมกัน ให้เกิดการดำรงอยู่ของชุมชนแห่งวิชาชีพของตน อย่างไรก็ตาม มีวัฒนธรรมองค์กรแบบเดิมหลายประการที่ควรได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะต่อการเป็นชุมชนแห่งวิชาชีพ ได้แก่

1) ลดความเป็นองค์การที่ยึด “วัฒนธรรมแบบราชการ หรือ Bureaucratic culture” ที่ใช้กฎระเบียบคำสั่งต่างๆ แบบตึงตัวในการปฏิบัติงาน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกผู้ปฏิบัติงานไปสู่การเน้น “วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการหรือ Collegial culture” ซึ่งเน้นวิธีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่ยึดถือค่านิยมเชิงคุณธรรม จริยธรรม (Moral and ethical cultures) เช่น การเอื้ออาทร ห่วงใย ช่วยเหลือและร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิก เป็นต้น

2) สร้างเสริมวัฒนธรรมแห่ง “ความไว้วางใจ (Trust) และความนับถือ (Respect)” ต่อกัน ในมวลหมู่สมาชิกของชมรมแห่งวิชาชีพ กล่าวคือ ความนับถือ หมายถึง การรู้จักให้เกียรติและยอมรับในความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญของผู้อื่น ส่วนความไว้วางใจ หมายถึง ระดับคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของมวลสมาชิก ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นผลที่มาจากการที่สมาชิกได้มีกิจกรรมการเสวนาอย่างใคร่ครวญ (Reflective dialogue) และการร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) ระหว่างกัน ดังนั้น การสร้างความไว้วางใจและความนับถือต่อกันจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างสมาชิก โดยแนวคิดดังกล่าวนี้สามารถขยายกรอบให้กว้างขวางออกไปจนครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ทั้งหลาย เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ตลอดจนสมาชิกของหน่วยงานทั้งหลายที่เป็นชุมชนแวดล้อมของโรงเรียน เป็นต้น โดยที่บุคคลเหล่านี้ให้การยอมรับว่า การศึกษาและการเรียนรู้เป็นความรับผิดชอบร่วมของทุกๆ คนในชุมชน

3) การสร้างวัฒนธรรมการใช้ทักษะด้านการคิดและใช้สติปัญญาเป็นฐาน (A cognitive skill base) วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) ที่ต้องใช้ความรู้ การคิดและการใช้สติปัญญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบวิชาชีพ ครูผู้สอนจึงต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องเป็น Life – long learners และต้องเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนที่ตนทำการสอน ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมเชิงความคิดของครูที่ต้องปรับปรุงใหม่ก็คือ เปลี่ยนความเชื่อที่ว่า ตนเป็นผู้ทำการสอน (Teaching) ไปเป็นผู้เรียนรู้ (Learning) แทน จึงต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้จัดสรรประสบการณ์ การเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียน พร้อมทั้งพยายามสร้างความตระหนัก ให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบในการเฝ้าหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เนืองนิตย์เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของตน

4) สร้างวัฒนธรรมการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ (Openess to innovation) ในชุมชนแห่งวิชาชีพ สมาชิกทุกคนต้องส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันในการค้นคว้าและริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะต้องเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ (Knowledge creation) กล่าวคือ ครูผู้สอนจะต้องได้รับการสนับสนุนในการออกแบบการสอนใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับภาวะแวดล้อมที่ข้อมูลสารสนเทศเกิดขึ้นมากมายอย่างรวดเร็ว ต้องค้นหาว่าจะมีวิธีการเรียนรู้ได้ดีที่สุดในภาวะเช่นนี้ได้อย่างไร ข้อมูลสารสนเทศที่เกิดขึ้นมากมายจะส่งผลกระทบต่อหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียนซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเช่นกันได้อย่างไร การที่จะทำให้สมาชิกเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ ได้นั้น ผู้นำองค์การจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการกล้าเสี่ยง (Taking risks) ชอบการทดลอง (Experiment) เพื่อหาแนวทางปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้สมาชิกของชุมชนแห่งวิชาชีพต้องไม่ถือว่าความผิดพลาดที่ได้จากการทดลองคือความล้มเหลว แต่ต้องถือว่าข้อผิดพลาดที่ได้ดังกล่าวเป็นโอกาสดีที่จะได้เกิดการเรียนรู้ใหม่เพิ่มเติมและ “ถือว่าผิดเป็นครู” ไม่เป็นเรื่องที่ควรตำหนิ แต่เป็นเรื่องที่ควรสนับสนุนให้กำลังใจเพื่อจะได้ค้นหาคำตอบที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ควรปรับปรุงระบบเน้นการให้ความดีความชอบแก่สมาชิกที่ชอบทดลองค้นคว้าหานวัตกรรมและริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้แก่โรงเรียนอีกด้วย

5) ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้นำ (Supportive leadership) ดังจะกล่าวรายละเอียดในส่วนที่ 3 ต่อไป

ผลดีของการมีชุมชนแห่งวิชาชีพในสถานศึกษา (Outcomes of professional learning community in school)

S.M. Hord. (1997) ได้ทำการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งวิชาชีพ โดยใช้คำถามว่า โรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพ และถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อครูผู้สอนและต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ได้ผลสรุปเป็นประเด็นย่อยๆ ดังนี้

ผลดีต่อครูผู้สอน : พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่...

- ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในงานสอนของครูลง
- เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแท้จริง
- รู้สึกว่าต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน และร่วมกันรับผิดชอบเป็นกลุ่มต่อผลสำเร็จของนักเรียน
- รู้สึกเกิดสิ่งที่เรียกว่า “พลังการเรียนรู้ (Powerful learning)” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของตนมีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียนซึ่งตนไม่เคยสังเกตหรือสนใจมาก่อน
- เข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องทำการสอนได้แตกฉานยิ่งขึ้น และรู้ว่าตนเองควรแสดงบทบาทและพฤติกรรมการสอนอย่างไร จึงจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดตามเกณฑ์ที่คาดหวัง
- รับทราบข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพของตนได้ตลอดเวลา ครูเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนต่อไป
- เพิ่มความพึงพอใจ เพิ่มขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานสูงขึ้น และลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลง
- มีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีสอน ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัด และรวดเร็วกว่าที่พบในโรงเรียนแบบเก่า
- มีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืน
- มีความประสงค์ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ต่อปัจจัยพื้นฐานด้านต่างๆ

ผลดีต่อนักเรียน : พบว่านักเรียนส่วนใหญ่...

- ลดอัตราการตกซ้ำชั้นและจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการสอนให้น้อยลง
- อัตราการขาดเรียนลดลง
- มีผลการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นเด่นชัด ปรากฏให้เห็นทั่วไปโดยเฉพาะในแทบทุกโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
- มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า
- มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์การเรียน ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกัน ลดลงชัดเจน

กล่าวโดยสรุป ถ้าผลงานวิจัยดังกล่าวมีน้ำหนักมากพอที่เชื่อมโยงถึงการที่ครูผู้สอนและผู้นำสถานศึกษาได้ทำงานร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพแล้ว ก็มีคำถามตามมาว่า แล้วจะเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่มีชุมชนดังกล่าวให้มากขึ้นได้อย่างไร กระบวนทัศน์ทางการศึกษาที่เปลี่ยนไปบ่งชี้ว่า ทั้งบรรดาครูผู้สอนทั้งหลายและสาธารณชน จำเป็นต้องร่วมกันกำหนดบทบาทใหม่ที่เหมาะสมของครู โดยต้องทบทวนการที่ต้องให้ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันอยู่หน้าชั้นเรียน และอยู่กับนักเรียนตลอดเวลา นั้น ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่อง การใช้เวลาของครูผู้สอนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ปรากฏผลออกมาชัดเจนว่าในหลายประเทศ เช่น ในญี่ปุ่น พบว่า ครูมีชั่วโมงสอนน้อยลง และมีโอกาสได้ใช้เวลาที่เหลือส่วนใหญ่ไปกับการจัดทำแผนเตรียมการสอน การประชุมปรึกษาร่วมกับเพื่อนร่วมงาน การให้คำปรึกษาและทำงานกับนักเรียนเป็นรายบุคคล การแวะเยี่ยมชั้นเรียนอื่นเพื่อสังเกตการเรียนการสอน และการได้ใช้เวลาไปเพื่อกิจกรรมต่างๆ ด้านการพัฒนาวิชาชีพของครูมากขึ้น (Darling – Hammond, 1994, 1996) เป็นต้น การที่จะให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องสร้างความตระหนักและให้มุมมองใหม่ต่อสาธารณชน และวงการวิชาชีพครูที่ต้องเน้นและเห็นคุณค่าของความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น ถ้าหากต้องการคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ดังที่มีผู้กล่าวว่า **“ครูต้องเป็นบุคคลแรกที่ต้องเป็นนักเรียน (Teachers are the first learners)”** โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนสูงตามไปด้วย นั่นคือความปรารถนาใฝ่ฝันของบุคคลทุกฝ่ายที่มีอาจปฏิเสธได้

แบบประเมิน “ความเป็นชุมชนแห่งผู้เรียนรู้” ของสถานศึกษา (School As a Community of Learners Inventory)

คำอธิบาย : แบบประเมินนี้ออกแบบเพื่อจุดมุ่งหมายใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นผู้บริหาร (หรือบุคลากร) ของสถานศึกษาที่ตอบแบบประเมิน ให้ตระหนักและย้อนนึกใคร่ครวญ (Reflective thinking) เพื่อทำการตรวจสอบว่า สิ่งที่ทำเนืองมาอยู่ในปัจจุบัน (หรือคิดว่าควรกระทำในอนาคต) เกี่ยวกับโรงเรียนของตน ด้วยความหวังว่า ผลที่ท่านประเมินอย่างซื่อสัตย์ตรงตามความเป็นจริง จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจที่กระตุ้นการปฏิบัติภารกิจของท่านให้มีความยืดหยุ่นและมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาโรงเรียนของท่านให้มีความเป็นชุมชนแห่งผู้เรียนรู้ (Community of learners) มากยิ่งขึ้น มิได้มีวัตถุประสงค์เชิงลบต่อตัวผู้บริหารและต่อสถานศึกษา แต่ประการใดทั้งสิ้น

ด้านที่ 1 : แนวทางในการนำ (Leading) และการบริหารจัดการ (Managing)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
1. เราได้ทำงานร่วมกัน เพื่อจัดทำวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ร่วมทางการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning) เป็นสำคัญ				
2. ผู้นำใส่ใจต่อวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเสมอ พร้อมทั้งทำให้ผู้อื่นเข้าใจและปฏิบัติตาม				
3. สิ่งที่ทำ ตลอดจนวิธีดำเนินงานด้านต่างๆ ของผู้นำ บังชี้ให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจถึงค่านิยมและความเชื่อสำคัญทางการศึกษาของผู้นำได้ชัดเจนในการปฏิบัติภารกิจของโรงเรียน				
4. เราแสดงความรับผิดชอบร่วมกันต่อผลงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการของโรงเรียน				
5. ผู้นำโรงเรียนของเราเน้นถึงหลักการใช้อำนาจผ่านทางผู้อื่นมากกว่าการใช้อำนาจเหนือผู้อื่น				
6. การใช้อำนาจแบบทางการโรงเรียนของเรา ยึดหลักการด้านแนวคิดและหลักความรู้ทางวิชาชีพครูและสมรรถนะทางวิชาการเป็นสำคัญ มากกว่ายึดถือเรื่องตำแหน่งและกฎระเบียบทางราชการ				
7. ผู้นำโรงเรียนของเราช่วยอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ และช่วยเป็นพี่เลี้ยงการปฏิบัติงานของเรา ที่ทำเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดจนชีวิตทางสังคมของนักเรียนดีขึ้น				

ด้านที่ 1 : แนวทางในการนำ (Leading) และการบริหารจัดการ (Managing)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
8. ผู้นำได้ให้ความสนับสนุนเชิงสังคม เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการตลอดจนชีวิตทางสังคมของนักเรียนดีขึ้น				
9. ผู้นำได้แสดงออกให้เห็นถึงความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้อย่างจริงจังโดยให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ใฝ่รู้ของผู้อื่นในโรงเรียน				
10. ผู้นำได้สร้างวัฒนธรรมองค์การที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมกล้าที่จะเสี่ยง (Risk-taking) และกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มวิธีการและสิ่งใหม่ๆ (Innovations) ขึ้นในโรงเรียน				

ด้านที่ 2 : วิธีแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Approaches to Problem Solving and Decision Making)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
1. การอภิปรายและการสืบค้นหาคำตอบในเรื่องต่างๆ ที่ปฏิบัติกัน ถือว่าเป็นเรื่องปกติและธรรมดาสำหรับโรงเรียนของเรา				
2. เรามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศและมีการร่วมกันตัดสินใจเสมอ				
3. ในการแก้ปัญหา พวกเรามักจะช่วยเหลือร่วมมือร่วมใจกันหาคำตอบ				
4. เราเปิดใจกว้างเพื่อให้ได้หลายแนวทางปฏิบัติและหลายคำตอบมากกว่าการพึ่งคำตอบเดียวและยึดแนวทางเดิมที่เคยทำได้ผลมาแล้ว				
5. ก่อนแก้ปัญหาที่สำคัญ ผู้นำจะพยายามรับฟังความคิดที่หลากหลายให้มากที่สุด				
6. ใช้การตัดสินใจที่ได้รับการเห็นพ้องและครอบคลุมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมากกว่า การตัดสินใจที่มาจากเบื้องบนและปราศจากการมีส่วนร่วม				

ด้านที่ 2 : วิธีแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Approaches to Problem Solving and Decision Making)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
7. ไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม ผู้นำยินยอมให้คณะครูและนักเรียนสามารถ หยิบยกปัญหาและแก้ปัญหาต่างๆ ในโรงเรียนได้				
8. ผู้นำยอมรับว่า “ความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติธรรมดา” และนำมาใช้ประโยชน์เป็นตัวกระตุ้นให้เกิด การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในโรงเรียน				

ด้านที่ 3 : เกี่ยวกับการเรียนรู้ (Concerning Learning)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
1. เป้าหมายของการเรียนรู้ของโรงเรียนมีความชัดเจน เป็นที่เข้าใจและยอมรับของทุกคน				
2. ผู้นำให้ความสำคัญของเรื่องเวลาเรียนมาก และสนับสนุนครูที่ใส่ใจต่อการจัดเวลาเพื่อการเรียนรู้ ของนักเรียนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้				
3. นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการหาความรู้ และทักษะที่จำเป็นอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง				
4. เราได้กระตุ้นให้นักเรียนเป็น “ผู้เรียนที่กระตือรือร้น” (Active learners) และมีพฤติกรรมเป็น “ผู้ร่วมสร้าง ความรู้” (Co-constructors of knowledge) ของโรงเรียน				
5. ในห้องเรียนได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะการคิด (Thinking skills) มากกว่า การเรียน แบบเน้นทักษะฝึกการจำ				
6. ในห้องเรียนได้จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกา สได้ประยุกต์และใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ				
7. เราได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการกำกับตนเอง และสามารถรับผิดชอบต่อการเรียนได้ด้วยตนเอง				

ด้านที่ 3 : เกี่ยวกับการเรียนรู้ (Concerning Learning)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
8. เราได้ใช้วิธีเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกลุ่ม (Cooperative learning group) และวิธีเรียนรู้แบบอื่นๆ ที่หลากหลาย มากกว่า ยึดการเรียนรู้แบบลำพังเป็นเอกเทศและ มุ่งการแข่งขันกัน				
9. มีการจัดให้มีการเรียนรู้ที่ต้องเชื่อมโยงกันหลายวิชา (Interdisciplinary)				
10. การจัดประสบการณ์เรียนรู้ในโรงเรียนของเรา มีการใช้ ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ภายนอกชั้นเรียน				
11. เราได้ใช้วิธีการวัดและประเมินอย่างหลากหลาย และเหมาะสมเชิงเหตุผลเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียน				
12. จัดสรรเวลาและให้การสนับสนุนการพัฒนางานวิชาชีพ ให้แก่คณะครู โดยเฉพาะเพื่อนำมาทำการปรับปรุง ด้านหลักสูตร การสอน และการเรียนรู้ของนักเรียน				
13. ผู้นำได้แสดงตนเป็นแบบอย่างของ “ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต” (Life-long learner) ให้ผู้อื่นเห็นชัดเจน ด้วยการ แลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ วิธีการเรียนรู้ใหม่ ตลอดจน สิ่งสำเร็จ หรือเคยล้มเหลว				

ด้านที่ 4 : เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง (Structural Conditions)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
1. การทำบทบาทของพวกเราในโรงเรียนมีความยืดหยุ่น และต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มากกว่า ทำแบบตึงตัว และต้องยึดตามสายงานที่ลดหลั่น ตามลำดับแบบราชการ				
2. ครูของเรามีอิสระทางวิชาการ (Autonomy) พอสมควร มีอิสระในการวางแผนเรื่องหลักสูตรและ ระบบการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดอยู่ในกรอบ ภาพรวมของโรงเรียน				
3. เรามีการใช้ทีมงาน เพื่อจัดทำแผน และดำเนินการ ปรับปรุงโรงเรียน				

ด้านที่ 4 : เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง (Structural Conditions)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
4. เรามีโอกาสได้สนทนา ทาหรือและร่วมวางแผน ข้ามทีมงาน หรือข้ามระดับชั้นเรียน หรือต่างวิชากัน				
5. การติดต่อสื่อสารในโรงเรียนของเราค่อนข้างเปิดกว้าง และเลื่อนไหลถึงกันได้ง่ายกว่า วิธีสื่อสารแบบเดิม ที่ติดขัดต้องปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชาเป็นสำคัญ				
6. มีการจัดตั้ง “ชุมชนน้อย” (Small communal) เพื่อให้เป็นสถานที่ซึ่งเหมาะต่อการนั่งศึกษาหรือ ทำงานแบบเอกเทศ และเป็นที่พบปะกันระหว่างครู กับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันได้ โดยสะดวกใจและเป็นกันเอง				
7. ได้สร้างสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศของความปลอดภัย มีความเกื้อหนุนต่อกัน และส่งเสริมบรรยากาศให้เกิด การเรียนรู้ขึ้น				

ด้านที่ 5 : สร้างสัมพันธ์ภาพกับชุมชน (Structural Conditions)	ปฏิบัติ เสมอๆ = 4	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง = 3	ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง = 2	ไม่ปฏิบัติ เลย = 1
1. เรามีการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม ในวงกว้างของบุคคลที่มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชนและนักเรียน เป็นต้น				
2. เรามีการมอบอำนาจการตัดสินใจ (Empower) แก่ผู้ปกครองและสมาชิกชุมชน ให้มีส่วนร่วมตัดสินใจ ที่เกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนเรา				
3. เราได้หลอมรวมตัวกันเป็นหุ้นส่วน (Partnerships) กับองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐกิจและ ภาคประชาการต่างๆ เป็นต้น เพื่อช่วยกันชี้ชัดถึง ความต้องการของนักเรียนและครอบครัวได้ถูกต้องยิ่งขึ้น				
4. เรามีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสุขภาพ และด้านให้บริการสาธารณะต่างๆ ต่อโรงเรียนของเรา				
5. หน่วยงานหรือบุคคลด้านธุรกิจในพื้นที่ได้มีส่วน เข้ามาเกี่ยวข้องกับโรงเรียนของเรา				

ที่มา : ปรับปรุงโดย สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ จาก Lynn J.Stinnette, Kent Peterson and Philip Hallinger.

In <http://www.ncrel.org/cscd/pubs/lead21/2-1l.htm>

เอกสารอ้างอิง

- Boyd, V. (1992). School context. Bridge or barrier to change? Austin, TX : Southwest Educational Development Laboratory.
- Brandt, R. (1995, November). On restructuring schools : A conversation with Fred Newmann. Educational Leadership, 53 (3), 70 – 73,
- Darling – Hammond, L. (1994, November). The current status of teaching and teacher development in the United States. New York : Teacher College, Columbia University.
- Hord, S.M. (1997). Professional learning communities : Communities of inquiry and improvement. Austin : Southwest Educational Development Laboratory.
- Leithwood, K.A., et. al (2003). What we know about successful school leadership. Philadelphia, PA : Laboratory for Student Success, Temple University.
- Luis, K.S. & Kruse, S.D. (1995). Professional and community : Perspectives on reforming urban schools. Thousand Oaks, CA : Corwin Press.
- Marquardt, M.J. (1996). Building the learning organization. New York : Mc. Graw – Hill.
- Morrison, K. (2002). School leadership and complexity theory. New York : Routledge Falmer.
- Senge, P. (1990). The fifth discipline : The art and practice of the learning organization. New York : Currency Doubleday.
- Sergiovanni, T. (1998). International Journal of Leadership in Education. Vol.1 No.1, P. 37
- Wallace Jr., R.C., et al. (1997). The learning school, Thousand Oaks, CA : Corwin Press Inc.
- http://findarticles.com/p/articles/mi_gu3696/is_199902/ai_n8832496
- http://www.newhorizons.org/strategies/learnig_environments/abbot_2000html

บทเรียนที่ 4

ทีมงานและเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

แนวความคิดพื้นฐาน

แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาจากทฤษฎีการจูงใจ (Motivation Theory) ที่เชื่อว่ามนุษย์ย่อมมีความต้องการเหมือนกัน ถราบใดที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้แล้ว ก็เกิดปัญหา ความต้องการอยู่เรื่อยไป แต่ถ้าความต้องการได้รับความตอบสนอง ก็จะเลิกสนใจ มนุษย์ตอบสนองความต้องการแตกต่างกันทางด้านปริมาณ ความต้องการระดับต่ำค่อนข้างมีขอบเขตจำกัด แต่ความต้องการระดับสูงมักจะไม่ค่อยมีขอบเขตจำกัด แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการจูงใจของ Herzberg เชื่อว่าปัจจัยที่จูงใจให้คนทำงาน คือ ประสบการณ์ความสำเร็จ การได้รับการยกย่องเชิดชู การได้รับความก้าวหน้า ความพึงพอใจในลักษณะงาน การได้รับบทบาทความรับผิดชอบ และความเจริญเติบโตในหน้าที่ จากการศึกษาจากพฤติกรรมของมนุษย์ ของ Aravris ได้เผยว่า บุคคลที่มีวุฒิภาวะ จะมีบุคลิกภาพที่ต้องการมีหน้าที่เป็นของตนเอง การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนในด้านการตัดสินใจ และการควบคุมการทำงาน การแสดงออก ทศนคติ และการใช้ความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงทำให้องค์การใช้ความสามารถของพนักงานได้อย่างเต็มที่ มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ และสามารถตอบสนองต่อการปรับตัวของหน่วยงานตามสภาพแวดล้อมที่มีความไม่แน่นอนและแตกต่างกันอย่างรวดเร็ว

แนวความคิดและทักษะในการสร้างทีม

ทีมงานที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลในหน่วยงาน ดังนั้นการเตรียมบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความพร้อมในการสร้างทีม ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะและแสดงออกถึงความสามารถของทีม

1. ความรู้ทักษะในการสร้างทีม (The Knowledge and skills of the team building)

- ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสร้างทีม (Background reading in team building theory) จึงมีประโยชน์ในเรื่องเทคนิคการสร้างทีม การเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและเข้าใจถึงกระบวนการสร้างทีมมากขึ้น

- ความรู้เกี่ยวกับการเจริญเติบโต (Theory of team) จะเป็นขั้นการพัฒนาทีมงาน ให้สามารถเตรียมการและการวางแผนการสร้างทีมได้ดีขึ้น

- การอธิบายหรือสรุปสั้นๆ (Repertoire of lecturettes) เป็นวิธีทางหนึ่งที่จะช่วยในการสร้างทีมได้ด้วยการพูดคุยหรืออธิบายจุดที่สำคัญในการสร้างทีมจะช่วยแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยการพูดคุยหรืออธิบายจุดที่สำคัญ ในการสร้างทีมจะช่วยทำให้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

○ ประสบการณ์ที่มีความหมาย (Availability of structured experiences) การทำให้ฝึกฝนทำโครงการ กิจกรรมอยู่บ่อยๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ สมาชิกในทีมที่ผ่านประสบการณ์มาแล้วจะมีบทบาทมากในการช่วยเหลือกลุ่มเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

○ ทักษะการป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Skill in process feedback) เปรียบเสมือนกับกระจกที่คอยสะท้อนถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การสังเกตและเก็บข้อมูลอย่างระมัดระวังจะช่วยทำให้การเสนอข้อมูลต่อเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมา

○ การยอมรับสภาพของบุคคล (Personal acceptability) จะช่วยทำให้การสร้างทีมสำเร็จเป็นการนับถือความสามารถและยอมรับซึ่งกันและกันก่อให้เกิดการไว้วางใจในกลุ่มทำงานขึ้น

○ การให้ความช่วยเหลือ (Co-facilitating experience) ทักษะที่เกิดขึ้นได้เมื่อมีการฝึกฝนทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่เสมอ ทีมที่มีความสามารถจะนำเอาสิ่งที่แปลกใหม่เข้าไปแนะนำในทีม จะทำให้เกิดทักษะการทำงาน เพื่อเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพมากขึ้น

○ การเปิดเผย (Persona Openness) เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างทีมในบางครั้งสมาชิกในทีมจะต้องยอมรับข้อมูลย้อนกลับที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต้องมีการเผชิญหน้ากันระหว่างกันสมาชิกทีมงาน เพื่อเป็นการพัฒนากลุ่มให้มีคุณภาพมากขึ้น

2. การแสดงออกถึงความสามารถของทีม (The Approach of the Competent teambuilding)
ลักษณะของทีมจะดูได้จาก

○ การยอมรับของหน่วยงาน (Organizational acceptance) ซึ่งจะดูจากหน่วยงานให้การสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ในการทำงานของทีม

○ การยืดหยุ่นและการยอมรับอย่างเปิดเผย (Adopt a flexible and open approach) ยอมรับข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับทีม

○ เป้าหมายชัดเจน (Clarify goals carefully)

○ มีเหตุผลความเป็นจริง (Be realistic) ยอมรับความช่วยเหลือจากภายนอก

○ ได้รับอนุญาตให้ทำงาน (Get permission to work) ในการทำงานของผู้ผูกพันมาจากความเข้าใจ สมาชิกไม่ถูกบังคับให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ไม่ถูกบังคับให้ต้องซื่อสัตย์ สมาชิกยินดีทำความเต็มใจ

○ มองเห็นความสำคัญของงานประจำวัน (Make relevant to everyday work) ตรวจสอบการแบ่งงานและการตัดสินใจ

○ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับกลุ่มอื่น (Build good conduct with other teams)

○ ทบทวนความสามารถของกลุ่ม (Regular review your competence) ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ยอมรับเมื่อทำผิด

ลักษณะของทีมที่มีประสิทธิภาพ

ลักษณะของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความกระจ่างชัดในวัตถุประสงค์และเห็นด้วยกับเป้าหมาย (Clear Objectives and agreed goals) สมาชิกทุกคนของทีมจะต้องมีความเข้าใจในเป้าหมายอย่างเด่นชัด และเต็มใจที่จะผูกพัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. การเปิดเผยและการเผชิญหน้ากัน (Openess and confrontation) สมาชิกในทีมงานมีความสัมพันธ์กันอย่างเปิดเผย ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา กล้าเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน

3. การสนับสนุนและการจริงใจต่อกัน (Support and trust) สมาชิกในทีมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างงานของตนเองกับของผู้อื่น และพร้อมที่จะรับและให้ความช่วยเหลือด้วยความจริงใจ

4. ความร่วมมือและความขัดแย้ง (Co-operation and conflict) สมาชิกในทีมงานอุทิศตนในการปฏิบัติงานให้เสร็จไปด้วยดี จะมีการประสานประโยชน์ในเรื่องของความรู้ความสามารถ ตลอดจนความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้ได้ผลร่วมกันอย่างสูงสุด และเป็นลักษณะที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการทำงาน ซึ่งอาจมีการขัดแย้งเกิดขึ้นภายในทีม ก็จะเป็นในทางสร้างสรรค์

5. การปฏิบัติงานที่ชัดเจน (Sound procedure) สมาชิกในทีมจะอาศัยข้อเท็จจริงเป็นหลักและการตัดสินใจจากข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งมาจากการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน มีการพูด การเขียน และการทำงานในสิ่งที่ถูกต้องในการแก้ปัญหาจะทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพได้

6. ภาวะที่เหมาะสม (Appropriate leadership) หัวหน้าทีมจะต้องมีบทบาทผู้นำที่ดี เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติทุกอย่าง ไม่ผูกขาดเป็นผู้นำคนเดียวของกลุ่ม แต่ภาวะผู้นำจะกระจายไปทั่วกลุ่ม ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

7. ทบทวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ (Regular review) ทีมงานจะต้องใช้เวลาในการประเมินพฤติกรรม และเรียนรู้ถึงการผิดพลาดในการทำงานของกลุ่ม ซึ่งจะทบทวนอย่างสม่ำเสมอเพื่อจะได้แก้ไขข้อบกพร่องในการทำงาน อาจทบทวนระหว่างการทำงานหรือหลังจากทำงานเสร็จแล้ว

8. การพัฒนาบุคคล (Individual development) สมาชิกในกลุ่มจะได้รับการพัฒนาตามความชำนาญของแต่ละบุคคล ซึ่งจะทำให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. สัมพันธระหว่างกลุ่มที่ดี (Sound intergroup relations) นอกเหนือจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มแล้วจะต้องให้กลุ่มอื่นเข้าใจและยอมรับ ตลอดจนยื่นมือเข้าช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ด้วยความเข้าใจและปราศจากการแข่งขัน

ขั้นตอนการพัฒนาทีม

การพัฒนาทีม คือ ความพยายามอย่างมีแผน เพื่อเปลี่ยนแปลงทีมงานให้เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างมีระบบ แบ่งออกเป็น 5 ระยะ ดังนี้

1. ระยะปรับตัว (Ritual sniffing)

- สมาชิกไม่ไว้วางใจ ตัวใครตัวมัน
- การสื่อสารไม่ทั่วถึง
- จุดประสงค์ในการทำงานไม่เด่นชัด
- การบริหารอยู่ที่ส่วนกลาง
- การปฏิบัติงานมีขั้นตอนมากมายยุ่งยาก
- สมาชิกไม่มีโอกาสเรียนรู้ความผิดพลาดและปรับปรุงให้ดีขึ้น
- ปฏิเสธหรือไม่สนใจความช่วยเหลือและวิทยาการใหม่ๆ จากภายนอก

2. ระยะประลองกำลัง (Infighting)

- หัวหน้าทีมรู้จักประเมินและหาทางพัฒนา
- ทบทวนการทำงานของทีมและปรับปรุงพัฒนา
- สนใจบรรยากาศในการทำงาน
- เห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน
- มีการประชุมมากขึ้น คิดมากขึ้น พูดน้อยลง
- ระยะนี้เกิดความไม่สบายขึ้นในหมู่สมาชิก

3. ระยะทดลอง

- กฎเกณฑ์ต่างๆ จะถูกทบทวน
- เข้าใจวัตถุประสงค์ของงานอย่างกระจ่าง
- ภาควิธีใจในความเป็นทีม
- ห่วงใยความเป็นอยู่ของสมาชิก
- การทำงานคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่

4. ระยะแสดงผลงาน

- กฎเกณฑ์ต่างๆ จะถูกทบทวน
- เข้าใจวัตถุประสงค์ของงานอย่างกระจ่าง
- ภาควิธีใจในความเป็นทีม
- ห่วงใยความเป็นอยู่ของสมาชิก
- การทำงานคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่

5. ระยะสมบูรณ์ (Maturity)

- ความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกดีเยี่ยม
- เปิดเผยจริงใจซึ่งกันและกัน
- รูปแบบของกลุ่มเป็นรูปแบบไม่เป็นทางการ
- แต่สมาชิกล้วนมีความสามารถของกลุ่ม
- ให้ขวัญและกำลังใจ
- มีความสัมพันธ์ในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม
- มีความยืดหยุ่นเป็นกันเอง
- ภาวะผู้นำเป็นไปตามสถานการณ์
- ภูมิใจและพึงพอใจในการทำงาน

กระบวนการที่จำเป็นของการทำงานเป็นทีม คือ การเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การป้อนข้อมูลย้อนกลับ ตลอดจนการสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจร่วมกัน เป็นผลดีในการสร้างความสามัคคีและการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความผูกพันและต่ออนาคตของหน่วยงาน ซึ่งผลที่ได้รับจะเป็นผลสำเร็จและความภูมิใจของแต่ละคน ซึ่งจะนำไปถึงการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหมายถึง ความเจริญของหน่วยงานนั่นเอง

ชุดความรู้ที่ 2 สำหรับครูผู้สอน
เพื่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทเรียนที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	109
บทเรียนที่ 2 กิจกรรมเตรียมพร้อมก่อนเรียนที่เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	153
บทเรียนที่ 3 ครูที่ปรึกษาในการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต	158
บทเรียนที่ 4 การจัดการเรียนรู้โครงการอาชีพสุจริตในสถานศึกษา	160

บทเรียนที่ 1

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

แม้ว่าการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายก็ตาม ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งคงเป็น โรงเรียนและสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่หลักคือ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน อย่างมี คุณภาพ คือ ต้องให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านจิตใจ ปัญญา ร่างกาย และทางสังคม ความซื่อสัตย์สุจริตเป็น คุณลักษณะทางจิตใจประการหนึ่งที่พึงปลูกฝังพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเด็กทุกคน แต่การพัฒนาคุณลักษณะด้าน ความซื่อสัตย์สุจริตต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กับการพัฒนาทางด้านปัญญา คือ ความรู้ ความเข้าใจ และการพัฒนา ทางร่างกายและสังคมด้วยเช่นเดียวกัน

การเรียนการสอน คือ กระบวนการกระตุ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนา เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กเกิด ความอยากรู้อยากเห็นและได้เรียนรู้ ได้ปฏิบัติจนเกิดความเข้าใจ เกิดความเชื่อ ความศรัทธา และยึดถือสิ่งนี้ เป็นแนวดำเนินชีวิต ตลอดจนมีการศึกษาและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ความศรัทธาแน่นชัดเจนนยิ่งขึ้นไปอีกในอนาคต เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนานิสัยเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ตามนัยที่กล่าวมานี้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงมีลักษณะ ดังนี้

1) การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจเรื่องความ ซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนสามารถทำได้ด้วยวิธีง่ายๆ เช่น นำข่าว เหตุการณ์ประจำวันที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์สุจริตหรือเอาเรื่อง ของคนในชุมชนที่คนยกย่องนับถือในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต มาเล่าให้นักเรียนฟัง ในเด็กเล็กๆ อาจต้องเล่าเป็นนิทาน ในเด็กโต ขึ้นก็เล่าเรื่องจริง และมีรายละเอียดได้มากขึ้น

2) การยกย่องสรรเสริญผู้ที่ทำความดีต่างๆ โดยเฉพาะ ผู้ที่แสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต ควรยกย่องนักเรียนของ ตนเอง คนในสังคมรอบๆ โรงเรียนหรือคนอื่นๆ ตามข่าว เหตุการณ์ ที่ปรากฏ

3) การให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า หาบุคคลตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณสมบัติที่ดีงามอื่นๆ นักเรียนควรจะได้ศึกษาโดยการไปพูดคุยกับคนในชุมชน เพื่อหาคนที่ชุมชนยกย่อง นับถือ และศึกษาจากหนังสือ เอกสารต่างๆ ควรให้นักเรียนได้ให้เหตุผลในการที่เขาเลือกบุคคลนั้นมาเป็น ตัวอย่างด้วย

4) การให้นักเรียนช่วยกันจัดนิทรรศการแสดงประวัติชีวิต และพฤติกรรมของผู้นักเรียนหรือสังคม หรือองค์กรต่างๆ ยกย่องว่าเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต เป็นระยะๆ

5) โรงเรียนประกาศยกย่องนักเรียนหรือครู หรือบุคคลในสังคมที่มีพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตให้ ปรากฏแก่นักเรียนโดยทั่วไปทุกครั้งที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น

นิทาน เรื่อง เทพารักษ์กับคนตัดฟัน

6) โรงเรียนอาจจัดกิจกรรมประจำภาคเรียน หรือประจำปี ให้นักเรียนช่วยกันเลือกเพื่อนของเขาเอง ที่เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตสมควรได้รับการยกย่อง ชมเชย

7) ในกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด วิชาใดก็ตาม ครูทุกคนควรให้ความสำคัญกับการสร้าง นิสัยความมีวินัย รู้จักหน้าที่รับผิดชอบและความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเองและผู้อื่นๆ เสมอๆ ไม่ควรแยกการสอน เรื่องความซื่อสัตย์สุจริตออกจากการสอนอื่นๆ เรา สามารถสอนเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่สอดแทรก

การเรียนรู้สัมมาชีพโดยบูรณาการข้ามสาระวิชา

ผสมกลมกลืนไปกับการสอนภาษา สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิชาการทำงาน วิชาศิลปะ วิชาพลานามัย ฯลฯ

8) ให้นักเรียนได้ศึกษาจากบุคคลในท้องถิ่น เช่น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ถึงความดีงามของการเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต และโทษของการไม่เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต พร้อมทั้งหาตัวอย่างที่เป็นจริงมาประกอบ

9) โรงเรียนอาจให้นักเรียนเขียนนิทาน หรือเรื่องจริง เกี่ยวกับเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต

10) ให้นักเรียนสังเกต วิเคราะห์ และวิจารณ์ตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต คือ การให้นักเรียน เป็นผู้ประเมินตนเอง ซึ่งอาจให้ทำไว้เป็นความลับเฉพาะตัวของแต่ละคน

11) โรงเรียนอาจจัดให้มีการปาฐกถา ได้วาที เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต โดยให้นักเรียนจัดและ ดำเนินการกันเอง

12) ให้นักเรียนตั้งปณิธานของตนเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

13) โรงเรียนเชิญผู้มีชื่อเสียง หรือผู้ได้รับยกย่องเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตมาพูดคุยกับนักเรียน

14) โรงเรียนจัดงานวันแห่งความซื่อสัตย์สุจริต และจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังความ ซื่อสัตย์สุจริต

15) ครูในโรงเรียนประพาดิตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน

ยังมีรูปแบบและวิธีการอื่นๆ อีกมากมายที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการปลูกฝัง สร้างนิสัยให้ นักเรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต กิจกรรมใดๆ ก็ตามที่ให้นักเรียนได้รู้ ได้เห็นจากของจริง เหตุการณ์จริง และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจริง จะทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่แท้จริงมากขึ้น กระบวนการและกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ต้องทำสม่ำเสมอเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นและหล่อหลอม ลักษณะนิสัยนี้ให้เกิดขึ้น คงอยู่ อย่างแน่นแฟ้นมั่นคง การได้รู้ได้เห็นของจริงจะทำให้เด็กเกิดศรัทธาและความเชื่อมั่น ยิ่งถ้าผู้ที่เป็นผู้ที่เด็ก รู้จักใกล้ชิด เคารพนับถือ ก็จะมีสร้างศรัทธาให้เกิดได้ง่ายและมากยิ่งขึ้น เป้าหมายสำคัญของกิจกรรม การเรียนรู้เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต คือ ความสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต นิสัยความเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต และ ประพฤติตนอยู่บนฐานความซื่อสัตย์สุจริต

**ตัวอย่าง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สัมมาชีพ
เพื่อปลูกฝังวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต
เรื่อง การทำสบู่สมุนไพรผสมรังไหม**

แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรังไหมและพืชสมุนไพร

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรังไหมและพืชสมุนไพร เป็นพื้นฐานความรู้ที่จะนำไปสู่การแปรรูปรังไหมและพืชสมุนไพร เพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพื่อนำรายได้สู่ท้องถิ่น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์สบู่จากพืชสมุนไพร โดยเริ่มตั้งแต่ความรู้เรื่องรังไหมสายพันธุ์ต่างๆ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์สบู่ เช่น ไหมสายพันธุ์ไทย เป็นต้น ตลอดจนการคัดเลือกสมุนไพรในการนำมาทำสบู่ที่มีสรรพคุณเหมาะสมต่อผิวหนัง เช่น มะขาม มะละกอ ว่านหางจระเข้ เป็นต้น

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะ

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่นของประเทศและโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด

ว 1.2 ม.3/4 สืบค้นและอธิบายความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นที่ทำให้สิ่งมีชีวิตดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมดุล

ว 2.1 ม.3/1 สืบค้นระบบนิเวศต่างๆ ในท้องถิ่นและอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในระบบ

ว 2.2 ม.3/3 อภิปรายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ส 3.1 ม.3/2 มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์และคอมพิวเตอร์
3. ตัวอย่างรังไหมสายพันธุ์ต่างๆ
4. ตัวอย่างพืชสมุนไพรต่างๆ
5. สินค้าจากรังไหม
6. ผงไหม

การวัดและการประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกตการทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกตการทำงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
ชิ้นงานกลุ่ม	ประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
นำเสนอผลงานกลุ่ม	ประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรังไหมและพืชสมุนไพร

เรื่องที่ 1 ประเภทและลักษณะของพันธุ์ไหมเวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง ประเภทและลักษณะของพันธุ์ไหม ตามความเข้าใจของนักเรียน และกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ ประเภทและลักษณะของพันธุ์ไหม
2. นักเรียนทั้งหมดศึกษาความรู้ เรื่อง ประเภทและลักษณะของพันธุ์ไหม และหัวข้อที่จะศึกษา ได้แก่
 1. ไหมพันธุ์ไทย
 2. ประโยชน์ของรังไหม
 3. ไหมพันธุ์ต่างประเทศ
 4. งานวิจัยด้านไหม

โดยครูจะนำตัวอย่างรังไหมมาให้นักเรียนดู และครูนำนักเรียนตัดรังไหมเป็นรูปทรงต่างๆ เช่น รูปหัวใจ โดยครูเป็นผู้นำนักเรียนปฏิบัติ เพื่อนำรังไหมที่ได้ไปใช้ต่อยอดในการทำสบู่สมุนไพรจากรังไหมต่อไป

3. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 8 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้ร่วมกันเรื่องประเภทและลักษณะของพันธุ์ไหมชนิดต่างๆ

4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อยและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเรียน

5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามารวมกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม

6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ เรื่อง ประเภทและลักษณะของพันธุ์ไหม โดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้องและเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังอาจจะไม่ชัดเจนบางประการ

7. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปและประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรังไหมและผีเสื้อไหม

เรื่องที่ 2 พันธุ์ไหมที่เลี้ยงในเมืองไทย เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง พันธุ์ไหมที่เลี้ยงกันในเมืองไทย ที่นักเรียนรู้จักและคุ้นเคย และกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ พันธุ์ไหมที่เลี้ยงในเมืองไทย

2. นักเรียนทั้งหมดศึกษาความรู้ เรื่อง พันธุ์ไหมที่เลี้ยงในเมืองไทยและหัวข้อที่จะศึกษา ได้แก่

1. พันธุ์นางขาว
2. พันธุ์นางน้ำ
3. พันธุ์นางลาย

โดยครูจะนำตัวอย่างรังไหมพันธุ์ไทยมาให้นักเรียนดูและครูนำนักเรียนคัดแยกรังไหมพันธุ์ต่างๆ ลงในตะกร้าที่เตรียมไว้ตามสายพันธุ์ โดยครูเป็นผู้นำนักเรียนปฏิบัติ เพื่อนำรังไหมที่คัดแยกไปใช้ประโยชน์ในการทำสบู่สมุนไพรจากรังไหมต่อไป

3. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 10 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้ร่วมกันเรื่องพันธุ์ไหมที่เลี้ยงในเมืองไทย

4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเรียน

5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามาร่วมกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม

6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ เรื่อง พันธุ์ไหมที่เลี้ยงในเมืองไทยโดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้อง และเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังอาจจะไม่ชัดเจนบางประการ

7. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปและประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรังไหมและพืชสมุนไพร เรื่องที่ 3 ประโยชน์ของรังไหม เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูแจกแบบฝึกหัดเรื่อง “การใช้ประโยชน์จากรังไหม” โดยให้นักเรียนอธิบายลักษณะที่สำคัญของรังไหม โดยใช้เวลา 5 นาที
 2. ครูให้นักเรียนเฉลยคำตอบของแบบทดสอบในแต่ละข้อ โดยให้นักเรียนยกมือเพื่อตอบคำถาม และครูสุ่มเลือกนักเรียนที่ยกมือเพื่อเฉลยคำตอบในแต่ละข้อครบทุกข้อ หากคำถามข้อใดไม่มีนักเรียนยกมือครูต้องเป็นผู้เฉลยคำตอบและอธิบายเนื้อหาของคำถามข้อนั้นๆ เพิ่มเติม
 3. ครูตั้งคำถามว่า “นักเรียนรู้จักการนำรังไหมมาใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง” โดยครูสุ่มเลือกนักเรียนร่วมตอบคำถามแสดงความคิดเห็น โดยครูยังไม่ต้องสรุปคำตอบของนักเรียน
 4. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยจับกลุ่มตามความสมัครใจ
 5. ให้สมาชิกของแต่ละกลุ่มไปศึกษาข้อมูลจากหนังสือเรียน ดังต่อไปนี้
กลุ่มที่ 1 ศึกษาการใช้ประโยชน์จากรังไหมในการทอผ้าจากหนังสือเรียนบทที่ 1
กลุ่มที่ 2 ศึกษาการใช้ประโยชน์จากรังไหมในการทำเครื่องเวชสำอางจากหนังสือเรียนบทที่ 1
กลุ่มที่ 3 ศึกษาการใช้ประโยชน์จากรังไหมในสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ จากหนังสือเรียนบทที่ 1
- โดยครูนำสินค้าที่ผลิตจากรังไหมมาให้ให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างและให้นักเรียนทดลองสัมผัสสินค้าเหล่านั้นด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าและวาดรูปลงในกระดาษที่ครูแจกให้
6. ครูให้ตัวแทนของสมาชิกแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3 ตั้งกลุ่มกันใหม่ แล้วให้นักเรียนแต่ละคน จากตัวแทนกลุ่มร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันในเรื่องที่ได้ศึกษามาข้างต้น
 7. ครูกำหนดประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม คือ รังไหมมีความสำคัญอย่างไรต่อชุมชน
 8. ให้นักเรียนกลับกลุ่มเดิมของนักเรียน แล้วให้สมาชิกแต่ละกลุ่มส่งตัวแทน มารับกระดาษ A0 เพื่อร่วมกันทำแผนผังความคิด เรื่อง “รังไหมในความคิดของฉัน”
 9. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอแผนผังความคิดของกลุ่มตนเอง
 10. หลังจากนำเสนอเสร็จให้ครูและนักเรียนร่วมกันซักถามข้อสงสัยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 11. ครูตั้งคำถามเดิมที่เคยถามเมื่อต้นชั่วโมงว่า “นักเรียนรู้จักการนำรังไหมมาใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง” และครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหัวข้อนี้อีกครั้ง
 12. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปอภิปรายความรู้ที่ได้
 13. ครูตั้งคำถามว่า “รังไหมมีประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร” โดยให้นักเรียนตอบคำถามในกระดาษ A4 และนำมาส่งในคาบถัดไป

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรังไหมและพืชสมุนไพร

เรื่องที่ 4 งานวิจัยด้านไหม เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ทบทวนเนื้อหา (10 นาที)

1. ครูและนักเรียนทบทวนความรู้ เรื่อง ประโยชน์และคุณค่าของรังไหม และซักถามนักเรียนเกี่ยวกับคุณค่าของไหม ในความเข้าใจของนักเรียน
2. ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงเรื่องที่จะเรียน คือ เรื่องงานวิจัยด้านไหม
3. ครูนำตัวอย่างส่วนประกอบที่มีในไหม มาให้นักเรียนทุกกลุ่มดูเป็นตัวอย่าง เช่น ผงไหมเซริซินและผงไหมไฟโบรอิน เป็นต้น และครูให้นักเรียนลองสัมผัสด้วยประสาทสัมผัส รวมทั้งบอกถึงคุณสมบัติที่มีอยู่ในผงไหมชนิดต่างๆ

2. มอบหมายและปฏิบัติงาน (20 นาที)

1. ครูจัดนักเรียนเข้ากลุ่มตามสมัครใจ กลุ่มละ 8 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม
2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการศึกษาจากหนังสือเรียน พร้อมทำแผนผังความคิด เรื่องส่วนประกอบของไหมจากงานวิจัย (Mind Mapping)
3. ภายในกลุ่มจัดแบ่งงานตามความสามารถของสมาชิกแต่ละคน
4. นักเรียนแต่ละคนทำแผนผังความคิดแต่ละหัวข้อ ตามที่ได้รับมอบหมายโดยศึกษาจากหนังสือเรียน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

3. สรุปผลงาน (15 นาที)

1. นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มนำเสนอแผนผังความคิดของตนที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่รับผิดชอบเสนอต่อเพื่อนๆ ในกลุ่มตามหัวข้อ
2. นักเรียนอธิบายลักษณะงานที่ได้รับ การดำเนินการ การศึกษาข้อมูลในประเด็นที่รับผิดชอบ และเพื่อนๆ ในกลุ่มร่วมอภิปราย ซักถาม หรือเสนอความคิดเห็นอื่นๆ จนทุกคนเข้าใจในเนื้อหาของงานครบถ้วน
3. เมื่อนักเรียนในแต่ละกลุ่มได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว ร่วมกันแสดงความคิดเห็นแบบระดมสมอง โดยเลขานุการกลุ่มจดบันทึก และร่วมกันสรุปเนื้อหาเพื่อเตรียมนำเสนอ
4. จัดทำเป็นผลงานร่วมกันส่ง 1 ชิ้นงาน

4. การประเมินผล (15 นาที)

1. นักเรียนนำผลงานกลุ่มมาเสนอหน้าชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้ประเมินผลงาน
2. ครูสุ่มนักเรียนในแต่ละกลุ่มมารายงานผลการทำงานทั้งหมด ซึ่งสมาชิกทุกคนต้องพร้อมที่จะรายงานทั้งหมด ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่อง และต่อเติมความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ครูชมเชยกลุ่มที่ทำงานได้ถูกต้องที่สุด

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรังไหมและพืชสมุนไพร

เรื่องที่ 5 ประโยชน์และคุณค่าของพืชสมุนไพร

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง ประโยชน์และคุณค่าของพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ ตามความเข้าใจของนักเรียน และกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ ประโยชน์และคุณค่าของพืชสมุนไพร

2. นักเรียนทั้งหมดศึกษาความรู้ เรื่อง ประโยชน์และคุณค่าของพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ และหัวข้อที่จะศึกษา ได้แก่

1. มะขาม	3. ตะไคร้	5. ว่านหางจระเข้	7. แตงกวา
2. ขมิ้นชัน	4. มะหาด	6. มะละกอ	8. ขิง

โดยครูจะนำพืชสมุนไพรเหล่านี้มาเป็นตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสด้วยประสาทสัมผัส และบอกครูว่าพืชนี้คือพืชสมุนไพรใด

3. ครูจัดกลุ่มนักเรียนตามความสมัครใจ กลุ่มละ 4 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้ร่วมกัน

4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเรียน

5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามาร่วมกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม

6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ ประโยชน์และคุณค่าของพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ โดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้อง หรือชี้แนะในสิ่งที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ

7. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปและประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรังไหมและพืชสมุนไพร

เรื่องที่ 6 พืชสมุนไพรที่ใช้ทำสบู่

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่องพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ ที่สามารถใช้ทำสบู่ได้ ตามความคุ้นเคยและที่นักเรียนรู้จัก รวมถึงกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ พืชสมุนไพรที่ใช้ทำสบู่

2. นักเรียนทั้งหมดศึกษาความรู้ เรื่อง พืชสมุนไพรที่สามารถนำมาใช้ทำผลิตภัณฑ์สบู่ และหัวข้อที่จะศึกษา ได้แก่

1. มะขาม	3. ตะไคร้	5. ว่านหางจระเข้	7. แดงกวา
2. ขมิ้นชัน	4. มะหาด	6. มะละกอ	8. ขิง

โดยครูจะนำสารสกัดจากพืชสมุนไพรมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้ นักเรียนได้สัมผัส ซึ่งเป็นพื้นฐานในการนำไปต่อยอดในการทำสบู่สมุนไพรต่างๆ จากรังไหม

3. ครูจัดกลุ่มนักเรียนตามความสมัครใจ กลุ่มละ 4 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้ร่วมกัน

4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเรียน

5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามาร่วมกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม

6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ ประโยชน์และคุณค่าของพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ โดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้อง หรือชี้แนะในสิ่งที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ

7. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปและประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสปีชีส์ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดผิวหนัง

เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสปีชีส์ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดผิวหนัง เป็นพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสปีชีส์ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดผิวหนัง ก่อนจะนำไปสู่การสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เกิดมูลค่าและนำรายได้สู่ท้องถิ่น คือ ผลิตภัณฑ์สปีชีส์จากพืชสมุนไพร โดยเริ่มตั้งแต่ความรู้เรื่องประโยชน์ของสปีชีส์ทำความสะอาดผิวหนัง เช่น สปีชีส์ก่อน สปีชีส์เหลว เป็นต้น ตลอดจนคุณสมบัติของสปีชีส์ที่มีสรรพคุณเหมาะสมต่อผิวหนัง เช่น ฤทธิ์ความเป็นด่างของสปีชีส์ เป็นต้น

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

- ว 1.2 ม.3/5 อภิปรายผลของเทคโนโลยีชีวภาพต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
- ส 3.1 ม.3/2 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ง 1.1 ม.3/1 อภิปรายขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- ง 2.1 ม.3/2 สร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยี อย่างปลอดภัย ออกแบบโดยถ่ายทอดความคิดเป็นภาพฉาย เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบ และแบบจำลองของสิ่งของเครื่องใช้ หรือถ่ายทอดความคิดของวิธีการเป็นแบบจำลองความคิดและ การรายงานผล

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์และคอมพิวเตอร์
3. ตัวอย่างสื่อบู๊ตความสะอาดผิวหนังที่ทำจากพืชสมุนไพรต่างๆ
4. ผลิตภัณฑ์จากไหม

การวัดและการประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกตการทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกตการทำงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
ชิ้นงานกลุ่ม	ประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
นำเสนอผลงานกลุ่ม	ประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสปีชีส์ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดผิวหนัง

เรื่องที่ 1 คุณสมบัติและประโยชน์ของสปีชีส์สมุนไพรจากเชียงใหม่

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ทบทวนเนื้อหา (10 นาที)

1. ครูและนักเรียนทบทวนความรู้ เรื่อง คุณสมบัติและประโยชน์ของสปีชีส์สมุนไพรจากเชียงใหม่และซักถามนักเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของพืชสมุนไพรที่ใช้ทำสบู่ในความเข้าใจของนักเรียน
2. ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงเรื่องที่จะเรียน คือ เรื่องคุณสมบัติและประโยชน์ของสปีชีส์สมุนไพรจากเชียงใหม่
3. ครูนำตัวอย่างสปีชีส์สมุนไพรมาให้นักเรียนทุกกลุ่มดูเป็นตัวอย่างและลองสัมผัสด้วยตนเอง เช่น สบู่ว่านหางจระเข้ หรือสบู่ขิง เป็นต้น

2. มอบหมายและปฏิบัติงาน (20 นาที)

1. ครูจัดนักเรียนเข้ากลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 8 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม
2. ครูให้นักเรียนให้แต่ละกลุ่มทำการศึกษาจากหนังสือเรียน พร้อมทำแผนผังความคิด (Mind Mapping) เรื่องคุณสมบัติและประโยชน์ของสปีชีส์สมุนไพรจากเชียงใหม่
3. ภายในกลุ่มจัดแบ่งงานตามความสามารถของสมาชิกแต่ละคน
4. นักเรียนแต่ละคนทำแผนผังความคิดแต่ละหัวข้อ ตามที่ได้รับมอบหมายโดยศึกษาจากหนังสือเรียนหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

3. สรุปผลงาน (15 นาที)

1. นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มนำเสนอแผนผังความคิดของตนที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่รับผิดชอบเสนอต่อเพื่อนๆ ในกลุ่มตามหัวข้อ
2. นักเรียนอธิบายลักษณะงานที่ได้รับ การดำเนินการ การศึกษาข้อมูลในประเด็นที่รับผิดชอบ และเพื่อนๆ ในกลุ่มร่วมอภิปราย ซักถาม หรือเสนอความคิดเห็นอื่นๆ จนทุกคนเข้าใจในเนื้อหาของงานครบถ้วน
3. เมื่อนักเรียนในแต่ละกลุ่มได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว ร่วมกันแสดงความคิดเห็นแบบระดมสมอง โดยเลขานุการกลุ่มจดบันทึก และร่วมกันสรุปเนื้อหาเพื่อเตรียมนำเสนอ
4. จัดทำเป็นผลงานร่วมกันส่ง 1 ชิ้นงาน

4. การประเมินผล (15 นาที)

1. นักเรียนนำผลงานกลุ่มมาเสนอหน้าชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้ประเมินผลงาน
2. ครูสุ่มนักเรียนในแต่ละกลุ่มมารายงานผลการทำงานทั้งหมด ซึ่งสมาชิกทุกคนต้องพร้อมที่จะรายงานทั้งหมด ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่อง และต่อเติมความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ครูชมเชยกลุ่มที่ทำงานได้ถูกต้องที่สุด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสับุผลิถัณห์ทำคหุมาสะอาดผิวนััง

เรื่งที่ 2 คุณค่าของทรัพยากรรัังไหมที่มีต่อทังถัณ

เวลาเรื่ง 1 ชั้วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่งคุณค่าของทรัพยากรรัังไหมที่มีต่อทังถัณ ตามความเข้าใจของนักเรียน และกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ คุณค่าของทรัพยากรรัังไหมที่มีต่อทังถัณ

2. นักเรียนทังหมดศึกษาความรู้ เรื่ง คุณค่าของทรัพยากรรัังไหมที่มีต่อทังถัณและหัวข้อที่จะศึกษาได้แก่

1. ข้อดีของไหม
2. การส่งออกไหมของไทย
3. การส่งเสริมการเลื่งและการพัฒนาผลิถัณห์จากไหมในทังถัณ
4. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์

โดยครูจะนำตัวอย่างผลิถัณห์จากไหมที่มีชื่อเสียงจากทัวประเทศมาให้นักเรื่งดูเป็นตัวอย่างและสัมผัส โดยครูจะอธิบายถึงคุณค่าของผลิถัณห์ไหมชนิดนั้นๆ ให้นักเรื่งเข้าใจและสนใจที่จะศึกษา

3. ครูให้นักเรื่งจัดกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 8 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้รัังกัน

4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเรื่ง

5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามารัังกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม

6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรื่ง ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้คุณค่าของทรัพยากรรัังไหมที่มีต่อทังถัณ โดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้องหรือชี้แนะในสิ่งที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ

7. นักเรียนทุกคนรัังกันสรุปและประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง พัฒนาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านไหมมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ซึ่งในอดีตใช้ถักทอเป็นปัจจัยสี่เพียงเท่านั้น คือ เครื่องนุ่งห่ม และไหมมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อเส้นไหมซึ่งทำให้เกิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นมากมายเกิดเป็นรายได้แก่ชุมชน โดยไหมยังสามารถนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้อีกมากมาย เช่น ผลิตภัณฑ์สบู่ทำความสะอาด เป็นต้น

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะ

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่นของประเทศ และของโลกนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ตัวชี้วัด

ว 2.1 ม.3/1 สำนักรวบรวมนิเวศต่างๆ ในท้องถิ่นและอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในระบบ

ว 2.2 ม.3/1 วิเคราะห์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ส 2.1 ม.3/5 เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก

ส 3.1 ม.3/2 มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ส 4.2 ม.3/1 อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคต่างๆ โดยสังเขป

ส 4.3 ม.3/3 วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์แลอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย

ง 2.1 ม.3/2 สร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยี อย่างปลอดภัย ออกแบบโดยถ่ายทอดความคิดเป็นภาพฉาย เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบ และแบบจำลองของสิ่งของเครื่องใช้หรือถ่ายทอดความคิดของวิธีการเป็นแบบจำลองความคิดและการรายงานผล

ง 4.1 ม.3/3 ประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ความถนัดและความสนใจของตนเอง

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์และคอมพิวเตอร์
3. ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากไหมในปัจจุบัน

การวัดและการประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกตการทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกตการทำงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
ชิ้นงานกลุ่ม	ประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
นำเสนอผลงานกลุ่ม	ประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พัฒนาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

เรื่องที่ 1 การส่งเสริมพัฒนาการเลี้ยงรังไหมสู่ยุค 4.0 ของไทย

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง ประโยชน์ของไหมในปัจจุบัน ตามความเข้าใจของนักเรียน และกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ การส่งเสริมพัฒนาการเลี้ยงรังไหมของไทย
2. นักเรียนทั้งหมดศึกษาความรู้ เรื่อง ประโยชน์ของไหมในยุคปัจจุบันและหัวข้อที่จะศึกษา ได้แก่
 1. สิ่งทอ
 2. เครื่องสำอาง
 3. ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดต่างๆ
 4. สารเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
 5. วัสดุชีวภาพในอุตสาหกรรมต่างๆ
 6. วัสดุแทนนุ่น

โดยครูจะนำผลิตภัณฑ์ไหมในปัจจุบันมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้ นักเรียนได้ดูและตอบคำถามเกี่ยวกับ ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ไหมในปัจจุบัน

3. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้ร่วมกัน
4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเรียน
5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามาร่วมกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม
6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ ประโยชน์ของไหมในยุคปัจจุบันโดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้อง หรือชี้แนะในสิ่งที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ
7. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปและประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง นวัตกรรมการผลิตสมุนไพรจากโรงไหม

เวลาเรียน 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

นวัตกรรมการผลิตสมุนไพรจากโรงไหม ได้กล่าวถึงขั้นตอนต่างๆ ในการผลิตสมุนไพรจากโรงไหม เริ่มตั้งแต่ อุปกรณ์และวัตถุดิบที่ใช้ การคัดเลือกโรงไหม การผลิตสารสกัดจากโรงไหม และขั้นตอนการผลิตสมุนไพร เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทราบถึงขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ในการผลิตสมุนไพร เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่นของประเทศ และของโลกนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

- ว 2.2 ม.3/3 อภิปรายการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- ว 2.2 ม.3/4 วิเคราะห์และอธิบายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ส 3.1 ม.3/2 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ง. 1.1 ม.3/1 อภิปรายขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- ง. 1.1 ม.3/2 ใช้ทักษะในการทำงานร่วมกันอย่างมีคุณธรรม
- ง 2.1 ม.3/2 สร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ออกแบบโดยถ่ายทอดความคิดเป็นภาพฉายเพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบ และแบบจำลองของสิ่งของเครื่องใช้หรือถ่ายทอดความคิดของวิธีการเป็นแบบจำลองความคิดและการรายงานผล

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน
2. อินเทอร์เน็ต
3. ใบความรู้ เรื่อง การคัดเลือกสมุนไพร
4. ใบความรู้ เรื่อง การผลิตสารสกัดจากขมิ้น
5. ใบความรู้ เรื่อง การผลิตสารสกัดจากพืชสมุนไพร

การวัดและการประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	สังเกตพฤติกรรม นักเรียนรายบุคคล	แบบประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	แบบประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	สังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกต การทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกต การทำงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
ชิ้นงานกลุ่ม	ประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
นำเสนอผลงานกลุ่ม	ประเมินการนำเสนอ ผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอ ผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอ ผลงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 4 นวัตกรรมการผลิตสบู่สมุนไพรจากจริงไหม

เรื่องที่ 1 อุปกรณ์ วัตถุดิบ และวิธีการคัดเลือกจริงไหมเพื่อผลิตสบู่

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ขั้นเตรียมการ (5 นาที)

1. ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงเรื่องที่จะเรียน คือ เรื่องอุปกรณ์ วัตถุ และวิธีการคัดเลือกจริงไหมเพื่อทำสบู่
2. ครูถามนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการคัดเลือกจริงไหมเพื่อใช้ผลิตสบู่ในความเข้าใจของนักเรียน
3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจและให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มมีหมายเลขประจำตัว ซึ่งเริ่มจาก 1, 2, 3, และ 4 ตามจำนวนสมาชิกที่มีในแต่ละกลุ่ม

2. ขั้นสอน (10 นาที)

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและค้นหาคำตอบจากคำถามร่วมกัน ดังนี้
 - อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสบู่จริงไหม มีอะไรบ้าง และแต่ละอย่างใช้ทำอะไร
 - วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสบู่จริงไหมมีอะไรบ้าง และแต่ละอย่างใช้ทำอะไร
 - วิธีการคัดเลือกจริงไหมเพื่อใช้ในการผลิตสบู่ มีวิธีการอย่างไรบ้าง
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันค้นหาคำตอบจากคำถามที่ครูกำหนดให้ จากหนังสือเรียน อินเทอร์เน็ต และให้นักเรียนได้สัมผัสอุปกรณ์ และวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสบู่ เพื่อให้ทราบว่าแต่ละอย่างใช้ทำอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตสบู่ในการเรียนครั้งต่อไป

3. ขั้นทำกิจกรรม (25 นาที)

1. แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายความรู้ที่กลุ่มได้ทำการศึกษาร่วมกันจนมั่นใจว่าสมาชิกในแต่ละกลุ่มเข้าใจทุกคน
2. แต่ละกลุ่มร่วมกันตอบคำถามจากคำถามที่ครูกำหนดให้ แล้วสรุปในรูปแบบของแผนผังความคิด

4. ขั้นตรวจสอบผลงาน (10 นาที)

1. ครูตรวจสอบผลงานของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม และเรียกหมายเลขประจำตัวนักเรียนคนใดคนหนึ่งในกลุ่ม และถามคำถามว่านักเรียนตอบอย่างไร เพราะเหตุใดจึงตอบเช่นนั้น

5. ขั้นสรุป (10 นาที)

ครูชมเชยกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้องมากที่สุด นักเรียนทุกคนตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบที่กลุ่มร่วมกันศึกษา ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายเนื้อหา พร้อมตอบคำถามที่นักเรียนสงสัย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การสร้างความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากโรงไหม

เรื่องที่ 2 การพัฒนาสูตรการผลิตสบู่โรงไหม

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. ครูสนทนาเกี่ยวกับวิธีการผลิตสบู่โรงไหมว่ามีขั้นตอนการผลิตอย่างไรโดยนักเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนในชั้นเรียน

2. ขั้นสอน (40 นาที)

1. นักเรียนศึกษาขั้นตอนการพัฒนาสูตรสบู่โรงไหมแล้วร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนในชั้นเรียน

2. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสามารถกลุ่มละ 4 คน แล้วร่วมกันเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบสำหรับผลิตสบู่โรงไหมเพื่อให้พร้อมสำหรับขั้นตอนต่อไป

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแบ่งหน้าที่การทำงาน ดังนี้ คนที่ 1 อ่านคำสั่งและอธิบายขั้นตอน คนที่ 2 ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและทำตามขั้นตอน คนที่ 3 ร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อทำตามขั้นตอน คนที่ 4 ปฏิบัติตามขั้นตอนการพัฒนาสูตรสบู่โรงไหม

4. แต่ละกลุ่มร่วมกันผลิตสบู่โรงไหมโดยเริ่มจากการคัดเลือกรังไหม การเตรียมรังไหมและการคัดเลือกสูตรเพื่อทำการผลิตสบู่

5. เมื่อเสร็จขั้นตอนในข้อที่ 4 แล้วให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันสกัดสารสกัดจากรังไหมและพืชสมุนไพรที่กลุ่มได้เลือกใช้

6. นักเรียนและครูร่วมกันตรวจสอบผลงานของแต่ละกลุ่ม

7. ครูประกาศคะแนนผลงานของแต่ละกลุ่มว่าได้คะแนนเท่าใดและชมเชยการทำงานกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและแลกเปลี่ยนความรู้ (5 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบสำหรับผลิตสบู่โรงไหม การสกัดสารสกัดจากรังไหมและพืชสมุนไพรโดยร่วมกันสรุปในประเด็น เช่น หลักการสรุปมีสาระสำคัญอย่างไร วิธีการสรุปมีขั้นตอนอย่างไร

4. ขั้นประเมินผล (5 นาที)

1. ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

2. ประเมินผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 4 นวัตกรรมการผลิตสบู่สมุนไพรจากเชียงใหม่

เรื่องที่ 2 ขั้นตอนการผลิตสบู่เชียงใหม่

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง ขั้นตอนการผลิตสบู่เชียงใหม่ ตามความเข้าใจของนักเรียน และกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ ขั้นตอนการผลิตสบู่เชียงใหม่ในแต่ละขั้น

2. นักเรียนทั้งหมดศึกษาความรู้ เรื่อง ขั้นตอนการผลิตสบู่เชียงใหม่ เพื่อกำหนดประเด็น และหัวข้อที่จะศึกษา ได้แก่

1. วิธีการหั่นกลีเซอรินออกเป็นชิ้นเล็ก ทำได้อย่างไร

2. การตุ๋นกลีเซอรินให้ได้เป็นเนื้อเดียวกัน ทำได้อย่างไร

3. การนำสารสกัดจากมังคุด และสารสกัดจากสมุนไพร ผสมลงในกลีเซอรินทำได้อย่างไร และอัตราส่วนในการเติมควรเป็นเท่าใด

4. การเติมน้ำมันหอม และการเทสบู่ลงในแม่พิมพ์ ทำได้อย่างไร

5. การฉีดแอลกอฮอล์ใส่สบู่ที่แป้นพิมพ์ มีจุดประสงค์เพื่ออะไร

3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจ ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้ร่วมกัน

4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อย ซึ่งในขั้นตอนนี้ นักเรียนสามารถที่จะลองทำการปฏิบัติขั้นพื้นฐานได้ เช่น การหั่นกลีเซอรินออกเป็นชิ้นเล็กๆ การเตรียมวัตถุดิบเบื้องต้น เป็นต้น

5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามาร่วมกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม

6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ เรื่อง ขั้นตอนการผลิตสบู่เชียงใหม่ โดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้อง และเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังอาจจะไม่ชัดเจนบางประการ

7. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปและประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยที่ 4 นวัตกรรมการผลิตสบู่สมุนไพรจากจริงไหม

เรื่องที่ 3 การผลิตสบู่จริงไหม (1)

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. ครูสนทนาเกี่ยวกับการผลิตสบู่จริงไหม ว่ามีขั้นตอนการผลิตอย่างไร โดยนักเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนในชั้นเรียน

2. ขั้นสอน (40 นาที)

1. นักเรียนศึกษาขั้นตอนการผลิตสบู่จริงไหม แล้วร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนในชั้นเรียน
2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจ แล้วร่วมกันเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบสำหรับผลิตสบู่จริงไหม เพื่อให้พร้อมสำหรับขั้นตอนต่อไป
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแบ่งหน้าที่การทำงาน ดังนี้
คนที่ 1 อ่านคำสั่งและอธิบายขั้นตอน
คนที่ 2 ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและทำตามขั้นตอน
คนที่ 3 ร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อทำตามขั้นตอน
คนที่ 4 ปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตสบู่จริงไหม
4. แต่ละกลุ่มร่วมกันผลิตสบู่จริงไหม โดยเริ่มจากการคัดเลือกจริงไหม การเตรียมจริงไหม และการตัดจริงไหม และทำความสะอาดจริงไหม
5. เมื่อเสร็จขั้นตอนในข้อที่ 4 แล้ว ให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันสกัดสารสกัดจากจริงไหม
6. นักเรียนและครูร่วมกันตรวจสอบผลงานของแต่ละกลุ่ม
7. ครูประกาศคะแนนผลงานของแต่ละกลุ่มว่าได้คะแนนเท่าใด และชมเชยการทำงานกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและแลกเปลี่ยนความรู้ (5 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์ วัตถุดิบสำหรับผลิตสบู่จริงไหม และการสกัดสารสกัดจากจริงไหม โดยร่วมกันสรุปประเด็นที่กำหนด ได้แก่ หลักการสรุปความมีสาระสำคัญอย่างไร วิธีการสรุปมีขั้นตอนอย่างไร

4. ขั้นประเมินผล (5 นาที)

1. ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม
2. ประเมินผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยที่ 4 นวัตกรรมการผลิตสบู่สมุนไพรจากจริงไหม

เรื่องที่ 4 การผลิตสบู่จริงไหม (2)

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. ครูทบทวนความรู้เดิมจากคาบเรียนที่แล้ว และสนทนาเกี่ยวกับการผลิตสบู่จริงไหม ในขั้นตอนต่อไปจากคาบเรียนที่แล้ว โดยนักเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู และนักเรียนในชั้นเรียน

2. ขั้นสอน (40 นาที)

1. นักเรียนศึกษาขั้นตอนการผลิตสบู่จริงไหม แล้วร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนในชั้นเรียน
2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจ แล้วร่วมกันเตรียมอุปกรณ์ วัตถุดิบ และสารสกัดจากจริงไหม ที่ได้ทำไปสำหรับผลิตสบู่จริงไหม เพื่อให้พร้อมสำหรับขั้นตอนต่อไป
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแบ่งหน้าที่การทำงาน ดังนี้
 - คนที่ 1 อ่านคำสั่ง และอธิบายขั้นตอน
 - คนที่ 2 ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และทำตามขั้นตอน
 - คนที่ 3 ร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อทำตามขั้นตอน
 - คนที่ 4 ปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตสบู่จริงไหม
4. แต่ละกลุ่มร่วมกันผลิตสบู่จริงไหม โดยเริ่มจากการหั่นกลีเซอรินออกเป็นชิ้นๆ และการตุนกลีเซอรินเพื่อให้ได้เนื้อเดียวกัน
5. เมื่อเสร็จขั้นตอนในข้อที่ 4 แล้ว ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำสารสกัดจากจริงไหม เติมลงไป ในกลีเซอริน คนให้เข้ากัน ตามด้วยใส่หัวน้ำหอม จนถึงขั้นตอนการเทน้ำสบู่ลงในแป้นพิมพ์สบู่ และทำจนเสร็จสิ้นทุกขั้นตอน
6. นักเรียน และครูร่วมกันตรวจสอบผลงานของแต่ละกลุ่ม
7. ครูประกาศคะแนนผลงานของแต่ละกลุ่มว่าได้คะแนนเท่าใด และชมเชยการทำงานกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและแลกเปลี่ยนความรู้ (5 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปขั้นตอนการผลิตสบู่จริงไหมทั้งหมด โดยร่วมกันสรุปในประเด็นต่อไปนี้
 - หลักการสรุปความมีสาระสำคัญอย่างไร
 - วิธีการสรุปมีขั้นตอนอย่างไร

4. ขั้นประเมินผล (5 นาที)

1. ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม
2. ประเมินผลงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 5

เรื่อง การสร้างความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากโรงไหม

เวลาเรียน 5 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

โรงไหมแต่ละสายพันธุ์มีคุณสมบัติต่างกัน การนำโรงไหมมาทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรทำความสะอาดจึงต้องเลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสมมาใช้ อาทิ สายพันธุ์นางสีห์ สายพันธุ์นางลาย และสายพันธุ์นางต้อย ที่มีคุณสมบัติในการทำความสะอาด และนอกจากนั้นพืชสมุนไพรที่มีคุณสมบัติต่างๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ที่จะต้องเลือกในการนำมาทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรทำความสะอาดที่เหมาะสมต่อผิวกาย และการพัฒนาสูตรขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นการสร้างยอดขายและสร้างแรงดึงดูดให้เป็นที่น่าสนใจ รวมทั้งการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ และนอกจากนั้นทรัพยากรท้องถิ่นก็ยังมีสำคัญต่อชุมชน ทรัพยากรเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์และคุณค่ามหาศาล สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากมาย การอนุรักษ์พัฒนาและส่งเสริมคุณค่าทรัพยากรท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติมีไว้ใช้ตลอดไป

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะ

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่นของประเทศ และของโลกนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิตสังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ตัวชี้วัด

ว 2.1 ม.3/1 สำรวจระบบนิเวศต่างๆ ในท้องถิ่นและอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในระบบ

ว 2.2 ม.3/1 วิเคราะห์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ส 3.1 ม.3/2 มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ส 4.2 ม.3/1 อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคต่างๆ โดยสังเขป

ส 4.3 ม.3/3 วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์แลอิทธิพลต่อการพัฒนา
ชาติไทย

ง 2.1 ม.3/2 สร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ออกแบบ
โดยถ่ายทอดความคิดเป็นภาพฉาย เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบ และแบบจำลองของสิ่งของเครื่องใช้หรือ
ถ่ายทอดความคิดของวิธีการเป็นแบบจำลองความคิดและการรายงานผล

ง 4.1 ม.3/3 ประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ความถนัดและความสนใจ
ของตนเอง

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์และคอมพิวเตอร์
3. ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สินค้าจากโรงไหม
4. บรรจุภัณฑ์สินค้าจากไหม

การวัดและการประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	สังเกตพฤติกรรม นักเรียนรายบุคคล	แบบประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	แบบประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	สังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกต การทำงานกลุ่ม	แบบบันทึกสังเกต การทำงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
ชิ้นงานกลุ่ม	ประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม	แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
นำเสนอผลงานกลุ่ม	ประเมินการนำเสนอ ผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอ ผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอ ผลงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 5 การสร้างความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากไร่

เรื่องที่ 1 การคัดเลือกสมุนไพร และพืชสมุนไพรเพื่อผลิตสบู่

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ทบทวนเนื้อหา (10 นาที)

1. ครูและนักเรียนทบทวนความรู้ เรื่องอุปกรณ์ วัสดุ และวิธีการคัดเลือกสมุนไพรเพื่อผลิตสบู่ และซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการคัดเลือกสมุนไพร และพืชสมุนไพรเพื่อใช้ผลิตสบู่ในความเข้าใจของนักเรียน
2. ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงเรื่องที่จะเรียน คือ เรื่องการคัดเลือกสมุนไพร และพืชสมุนไพรเพื่อใช้ผลิตสบู่

2. มอบหมายและปฏิบัติงาน (20 นาที)

1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจ ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม
2. แจกใบความรู้ เรื่อง การคัดเลือกสมุนไพรและการผลิตสบู่จากพืชสมุนไพร ให้แต่ละกลุ่ม ทำการศึกษา พร้อมทำใบงานที่ 1 การคัดเลือกสมุนไพร มีวิธีการและความสำคัญอย่างไร ใบงานที่ 2 สมุนไพรชนิดใดบ้างที่เหมาะสมต่อการผลิตสบู่ ใบงานที่ 3 การผลิตสบู่จากพืชสมุนไพร มีวิธีการและความสำคัญอย่างไร และใบงานที่ 4 อุปกรณ์ใดบ้างที่ใช้ในการผลิตสบู่จากพืชสมุนไพร และมีวิธีใช้อย่างไร
3. ภายในกลุ่มจัดแบ่งงานตามความสามารถของสมาชิกแต่ละคน
4. นักเรียนแต่ละคนทำกิจกรรมตามใบงานที่ได้รับมอบหมายโดยศึกษาจากใบความรู้ รวมทั้งสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียนหรืออินเทอร์เน็ต และนอกจากนี้ ให้นักเรียนได้ลองสัมผัสกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการสกัดสารสกัดจากสมุนไพร และสมุนไพรที่ใช้ในการผลิตสบู่ เพื่อให้รู้ถึงประโยชน์ และสรรพคุณของสมุนไพรดังกล่าว เช่น มะขาม มะละกอ ว่านหางจระเข้ และสมุนไพรอื่นๆ

3. สรุปผลงาน (15 นาที)

1. นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มนำเสนอผลงานของตนที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่รับผิดชอบ เสนอต่อเพื่อนๆ ในกลุ่มตามลำดับใบงานที่ 1 - 4
2. นักเรียนอธิบายลักษณะงานที่ได้รับ การดำเนินการ การศึกษาข้อมูลในประเด็นที่รับผิดชอบ และเพื่อนๆ ในกลุ่มร่วมอภิปราย ซักถาม หรือเสนอความคิดเห็นอื่นๆ จนทุกคนเข้าใจในเนื้อหาของงานครบถ้วน
3. เมื่อนักเรียนในแต่ละกลุ่มได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว ร่วมกันแสดงความคิดเห็นแบบระดมสมอง โดยเลขานุการกลุ่มจดบันทึก และร่วมกันสรุปเนื้อหาเพื่อเตรียมนำเสนอ
4. จัดทำเป็นผลงานร่วมกันส่ง 1 ชิ้นงาน

4. การประเมินผล (15 นาที)

1. นักเรียนนำผลงานกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้ประเมินผลงาน
2. ครูสุ่มนักเรียนในแต่ละกลุ่มมารายงานผลการทำทั้งหมด ซึ่งสมาชิกทุกคนต้องพร้อมที่จะรายงานทั้งหมด ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่อง และต่อเติมความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ครูชมเชยกลุ่มที่ทำงานได้ถูกต้องที่สุด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยที่ 5 การสร้างความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากไร่

เรื่องที่ 3 การผลิตสารสกัดจากสมุนไพร

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. ครูทบทวนความรู้เดิมจากคาบเรียนที่แล้ว และสนทนาเกี่ยวกับการผลิตสารสกัดจากสมุนไพรในขั้นตอนต่อไปจากคาบเรียนที่แล้ว โดยนักเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู และนักเรียนในชั้นเรียน

2. ขั้นสอน (40 นาที)

1. นักเรียนศึกษาขั้นตอนการผลิตสารสกัดจากสมุนไพร แล้วร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนในชั้นเรียน

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจ แล้วร่วมกันเตรียมอุปกรณ์ พืชสมุนไพรที่จะใช้ในการสกัดสารสกัด เพื่อให้พร้อมสำหรับขั้นตอนต่อไป

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแบ่งหน้าที่การทำงาน ดังนี้

คนที่ 1 อ่านคำสั่ง และอธิบายขั้นตอน

คนที่ 2 ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และทำตามขั้นตอน

คนที่ 3 ร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อทำตามขั้นตอน

คนที่ 4 ปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตสารสกัดจากสมุนไพร

4. แต่ละกลุ่มร่วมกันผลิตสารสกัดจากสมุนไพร โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมมือกัน และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มได้ จนทำเสร็จสิ้นแล้วได้สารสกัดจากสมุนไพร

5. นักเรียน และครูร่วมกันตรวจสอบผลงานของแต่ละกลุ่ม

6. ครูประกาศคะแนนผลงานของแต่ละกลุ่มว่าได้คะแนนเท่าใด และชมเชยการทำงานกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและแลกเปลี่ยนความรู้ (5 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปขั้นตอนการผลิตสารสกัดจากสมุนไพรทั้งหมด โดยร่วมกันสรุปหลักการสรุปความมีสาระสำคัญอย่างไร วิธีการสรุปมีขั้นตอนอย่างไร

4. ขั้นประเมินผล (5 นาที)

1. ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

2. ประเมินผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยที่ 5 การสร้างความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากโรงไหม

เรื่องที่ 4 การย้อมสีโรงไหม

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. ครูทบทวนความรู้เดิมจากคาบเรียนที่แล้ว และสนทนาเกี่ยวกับการผลิตสารสกัดจากสมุนไพรในขั้นตอนต่อไปจากคาบเรียนที่แล้ว โดยนักเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู และนักเรียนในชั้นเรียน

2. ขั้นสอน (40 นาที)

1. นักเรียนศึกษาขั้นตอนการผลิตสารสกัดจากสมุนไพร แล้วร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนในชั้นเรียน

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจ แล้วร่วมกันเตรียมอุปกรณ์ โรงไหมที่จะใช้ในการย้อมสีโรงไหม เพื่อให้พร้อมสำหรับขั้นตอนต่อไป

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแบ่งหน้าที่การทำงาน ดังนี้

คนที่ 1 อ่านคำสั่งและอธิบายขั้นตอน

คนที่ 2 ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและทำตามขั้นตอน

คนที่ 3 ร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อทำตามขั้นตอน

คนที่ 4 ปฏิบัติตามขั้นตอนการย้อมสีโรงไหม

4. แต่ละกลุ่มร่วมกันย้อมสีโรงไหมตามความต้องการของนักเรียน

5. โดยทำการขั้นตอนต่างๆ ของการย้อมสีโรงไหม ซึ่งสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมมือกัน และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มได้ จนทำเสร็จสิ้นทุกขั้นตอน

6. นักเรียนและครูร่วมกันตรวจสอบผลงานของแต่ละกลุ่ม

7. ครูประกาศคะแนนผลงานของแต่ละกลุ่มว่าได้คะแนนเท่าใด และชมเชยการทำงานกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและแลกเปลี่ยนความรู้ (5 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปขั้นตอนการย้อมสีโรงไหมทั้งหมด โดยร่วมกันสรุปหลักการสรุปความมีสาระสำคัญอย่างไร วิธีการสรุปมีขั้นตอนอย่างไร

4. ขั้นประเมินผล (5 นาที)

1. ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

2. ประเมินผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5

หน่วยที่ 5 การสร้างความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากโรงไหม

เรื่องที่ 5 การผลิตสมุนไพรจากโรงไหม

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. ครูทบทวนความรู้เดิมจากคาบเรียนที่แล้ว และสนทนาเกี่ยวกับการผลิตสมุนไพรจากโรงไหม ในขั้นตอนต่อไปจากคาบเรียนที่แล้ว โดยนักเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู และนักเรียนในชั้นเรียน

2. ขั้นสอน (40 นาที)

1. นักเรียนศึกษาขั้นตอนการผลิตสมุนไพรจากโรงไหม แล้วร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนในชั้นเรียน

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มละ 4 คน โดยความสมัครใจ แล้วร่วมกันเตรียมอุปกรณ์ วัสดุดิบ และสารสกัดจากโรงไหม และพืชสมุนไพร รวมทั้งโรงไหมที่ได้ทำการย้อมสี เพื่อให้พร้อมสำหรับขั้นตอนต่อไป

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแบ่งหน้าที่การทำงาน ดังนี้

คนที่ 1 อ่านคำสั่งและอธิบายขั้นตอน

คนที่ 2 ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและทำตามขั้นตอน

คนที่ 3 ร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อทำตามขั้นตอน

คนที่ 4 ปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตสมุนไพรจากโรงไหม

4. แต่ละกลุ่มร่วมกันผลิตสมุนไพรโรงไหม โดยเริ่มจากการหั่นกลีเซอรีนออกเป็นชิ้นๆ และการตุนกลีเซอรีนเพื่อให้ได้เนื้อเดียวกัน

5. เมื่อเสร็จขั้นตอนในข้อที่ 4 แล้ว ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำสารสกัดจากโรงไหม และสารสกัดจากสมุนไพรเติมลงไปในกลีเซอรีน คนให้เข้ากัน ตามด้วยใส่หัวน้ำหอม จนถึงขั้นตอนการเทน้ำสบูกลงในแป้นพิมพ์สบู จากนั้นให้นำโรงไหมที่ย้อมสีใส่ลงไปในเนื้อสบู ทำจนเสร็จสิ้นทุกขั้นตอน จากนั้นบรรจุสบูเป็นผลิตภัณฑ์ และทำการตรวจสอบคุณภาพของสบูต่อไป

6. นักเรียนและครูร่วมกันตรวจสอบผลงานของแต่ละกลุ่ม

7. ครูประกาศคะแนนผลงานของแต่ละกลุ่มว่าได้คะแนนเท่าใด และชมเชยการทำงานกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและแลกเปลี่ยนความรู้ (5 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปขั้นตอนการผลิตสปูโรงไหมทั้งหมด โดยร่วมกันสรุปหลักการสรุปความมีสาระสำคัญอย่างไร และวิธีการสรุปมีขั้นตอนอย่างไร

4. ขั้นประเมินผล (5 นาที)

1. ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

2. ประเมินผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การสร้างความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากโรงไหม

เรื่องที่ 6 การอนุรักษ์ทรัพยากรโรงไหมและพืชสมุนไพรท้องถิ่น

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรโรงไหมและพืชสมุนไพรท้องถิ่นตามความเข้าใจของนักเรียน และกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรโรงไหมและพืชสมุนไพรท้องถิ่น
2. นักเรียนทั้งหมดศึกษาความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรโรงไหมและพืชสมุนไพรท้องถิ่นและหัวข้อที่จะศึกษา ได้แก่

1. การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด
2. การปลูกทดแทน
3. การดูแลและป้องกันร่วมกัน
4. การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรแก่ชุมชน
5. การรณรงค์ให้ใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

โดยครูจะพานักเรียนนำพืชมาปลูกในบริเวณพื้นที่ว่างของโรงเรียน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหลังจากการนำเสนอเสร็จงานเสร็จสิ้น

3. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสมัครใจกลุ่มละ 6 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้ร่วมกัน
4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อยและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเรียน
5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามาร่วมกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม
6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรโรงไหมและพืชสมุนไพรท้องถิ่นโดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้อง หรือชี้แนะในสิ่งที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ
7. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุป และประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่ม และผลงานกลุ่ม
8. ครูพานักเรียนนำพืชมาปลูกในบริเวณพื้นที่ว่างของโรงเรียน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้คงอยู่

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การสร้างความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากโรงไหม

เรื่องที่ 7 การเพิ่มมูลค่าโรงไหมและพืชสมุนไพร

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง การเพิ่มมูลค่าโรงไหมและพืชสมุนไพรตามความเข้าใจของนักเรียน และกำหนดขอบข่ายประเด็นที่จะศึกษา คือ การเพิ่มมูลค่าโรงไหมและพืชสมุนไพรในท้องถิ่น
2. นักเรียนทั้งหมดศึกษาความรู้ เรื่องการเพิ่มมูลค่าโรงไหมและพืชสมุนไพร และหัวข้อที่จะศึกษา ได้แก่

1. การพัฒนาต่อยอดสินค้า
2. การเพิ่มมูลค่าโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์
3. การประชาสัมพันธ์และจัดจำหน่ายบนโลกออนไลน์
4. การพัฒนาพื้นที่เพาะเลี้ยงโรงไหมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือเป็นสถานที่ให้ความรู้

โดยครูจะนำตัวอย่างของบรรจุภัณฑ์ต่างๆ มาให้นักเรียนได้สังเกต และให้นักเรียนออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ห่อผลิตภัณฑ์สุ่ม

3. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 8 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา และอภิปรายความรู้ร่วมกัน
4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเรียน
5. สมาชิกนำผลงานที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้ามาร่วมกันเป็นงานกลุ่ม มีการอ่านทบทวน ปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของงาน และเตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม
6. ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ การเพิ่มมูลค่าโรงไหมและพืชสมุนไพรในท้องถิ่น โดยครูช่วยเน้นย้ำในสิ่งที่เข้าใจถูกต้อง หรือชี้แนะในสิ่งที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ
7. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปและประเมินผลงาน โดยการประเมินการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8

หน่วยที่ 5 คุณค่าและการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์สู่ชุมชนไพรจากวังไหม

เรื่องที่ 8 การรับรองคุณภาพและส่งเสริมความเชื่อมั่นให้กับผลิตภัณฑ์

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่า “นักเรียนมีวิธีการส่งเสริมยอดขายสินค้าผลิตภัณฑ์ที่นักเรียนคิดค้นขึ้นอย่างไรบ้าง”
2. โดยครูสุ่มนักเรียนเพื่อตอบคำถาม แต่ครูยังไม่ต้องสรุปคำตอบของนักเรียน

2. ขันตกลงกระบวนการเรียนรู้

1. ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับผังมโนทัศน์เรื่องที่จะเรียนในชั่วโมงนี้

3. ขันเสนอความรู้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอธิบายถึงปัจจัยที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความเชื่อมั่นของผลิตภัณฑ์ โดยการใช้คำถามให้นักเรียนตอบ ดังต่อไปนี้

1. ยกตัวอย่างปัจจัยที่ใช้ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวัน

2. เครื่องหมาย อ.ย. ที่นักเรียนพบในผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวันนั้น นักเรียนคิดว่ามีประโยชน์อย่างไร

4. ขันฝึกทักษะ

1. ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มแบบคละชายหญิงกลุ่มละ 15 คน รวมจำนวน 2 กลุ่ม แล้วให้นักเรียนจับฉลากหมายเลขประจำตัวสมาชิกในแต่ละกลุ่ม

2. โดยให้นักเรียนแบ่งการศึกษาความรู้ตามหมายเลขที่ได้ ดังต่อไปนี้

- กลุ่มที่ 1 ศึกษาขั้นตอน การจดทะเบียนเครื่องหมาย อ.ย. โดยศึกษาจากสื่อการเรียนรู้รูปแบบ วิดีทัศน์เรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมาย อ.ย.

- กลุ่มที่ 2 ศึกษาขั้นตอนการจดสิทธิบัตรทางการค้า โดยศึกษาจากสื่อการเรียนรู้รูปแบบ วิดีทัศน์ เรื่องขั้นตอนการจดสิทธิบัตร

3. ครูให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มจับคู่กับกลุ่มอื่น รวมจำนวน 15 คู่

4. ให้นักเรียนในแต่ละคู่ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการศึกษาความรู้จากสื่อใน ขั้นตอนข้างต้นโดยผลัดกันอธิบาย และสอบถามปัญหาที่สงสัยจนเข้าใจ

5. นักเรียนแต่ละคนกลับกลุ่มเดิม

6. ครูให้นักเรียนส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มรับกระดาน A0 ใช้ในการทำงานแบบแผนผังความคิดตามหัวข้องาน ดังต่อไปนี้

- กลุ่มที่ 1 ประโยชน์และขั้นตอนของการขอรับรองคุณภาพจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

- กลุ่มที่ 2 ประโยชน์และขั้นตอนของการจดสิทธิบัตรทางการค้า

7. โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนผังมโนทัศน์ เพื่อตอบประเด็นคำถามข้างต้น

5. ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. ครูให้สมาชิกส่งตัวแทนมาจับฉลากเพื่อเลือกลำดับการนำเสนอผลงานผังมโนทัศน์
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอผลงานผังมโนทัศน์

6. ขั้นสรุปความรู้

1. หลังจากแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความรู้ที่ได้จากการนำเสนอผลงานข้างต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 9

หน่วยที่ 5 คุณค่าและการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์สู่ชุมชนไพรจากวังไหม

เรื่องที่ 9 การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ด้านการตลาด

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม

1. ครูถามนักเรียนว่า “อะไรที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาความเชื่อมั่นให้กับผลิตภัณฑ์ที่เราสร้างขึ้นได้”
2. ครูให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม โดยให้นักเรียนยกมือเพื่อตอบคำถามและครูเลือกนักเรียนเพื่อตอบคำถาม หากมีนักเรียนคนไหนสงสัยคำตอบของเพื่อน ครูจะต้องให้เพื่อนที่ตอบคำถามนั้นอธิบายเหตุผลประกอบเพิ่มเติมและหากเพื่อนที่ตอบคำถามไม่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ ครูต้องเป็นผู้เฉลยคำตอบและอธิบายเนื้อหาของคำตอบนั้นเพิ่มเติม

2. ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่

1. ครูตั้งคำถามว่า “การประชาสัมพันธ์สินค้าและการมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีคุณภาพทำให้สินค้าของเราเป็นที่ยอมรับและมียอดขายเพิ่มขึ้นได้อย่างไร”
2. ครูสุ่มนักเรียนให้ร่วมแสดงความคิดเห็นโดยครูไม่ต้องสรุปคำตอบของนักเรียน
3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 3 คน จำนวน 10 กลุ่ม โดยให้นักเรียนจับกลุ่มเลือกสมาชิกภายในกลุ่ม ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มแบ่งกันไปศึกษาข้อมูลจากสื่อที่ครูให้ ดังต่อไปนี้
 - คนที่ 1 ศึกษาการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ จากแหล่งเรียนรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต
 - คนที่ 2 ศึกษาการประชาสัมพันธ์สินค้า จากแหล่งเรียนรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต
 - คนที่ 3 ศึกษาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าจากสื่อวีดิทัศน์เรื่องช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า

3. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล

1. ครูให้สมาชิกกลุ่มที่ได้รับผิดชอบข้อมูลในแต่ละหัวข้ออภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในกลุ่ม

4. ขั้นแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในกลุ่ม

1. ครูกำหนดประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม ดังต่อไปนี้
 1. หากไม่มีการประชาสัมพันธ์สินค้า จะทำให้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่จัดวางเพื่อขายสินค้าในช่องทางที่สร้างขึ้นมีผลอย่างไร
 2. การสร้างแบรนด์ให้กับผลิตภัณฑ์ส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในสินค้าได้อย่างไรบ้าง
 3. ช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่หากขาดการวางแผนและขั้นตอนการบริหารงานที่ดี

5. ขั้นสรุปวิเคราะห์ข้อมูลและจัดระเบียบการเรียนรู้

- ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทน มารับกระดาษ A4 เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นทำแผนผังความคิดด้วย
แสดงความจากหัวข้องานคือ “จงเชื่อมโยงถึงสาเหตุของปัจจัยต่างๆ ที่นำไปสู่ปริมาณยอดขายสินค้าผลิตภัณฑ์
ที่เพิ่มมากขึ้น”

6. ขั้นแสดงผลงานและปฏิบัติ

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานแผนผังความคิดที่จัดเตรียมไว้
2. หลังจากนำเสนอผลงานเสร็จให้ครูและนักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันซักถามปัญหาที่สงสัยแลกเปลี่ยน
แสดงความคิดเห็นว่าเนื้อหาที่นำเสนอมีความถูกต้องหรือไม่หากยังไม่ถูกต้องหรือไม่ครอบคลุมครูอธิบาย
เพิ่มเติม

7. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้

1. ครูถามคำถามเดิมที่เคยถามเมื่อต้นชั่วโมงอีกครั้ง โดยครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหัวข้อนี้อีกครั้ง
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปอภิปรายความรู้ที่ได้
3. ครูตั้งคำถามว่า นอกจากการส่งเสริมความเชื่อมั่นและการเพิ่มยอดขายให้กับผลิตภัณฑ์แล้ว ยังมี
วิธีการอื่นใดที่จะรักษาความคงทนของทรัพยากรให้สามารถผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับ
เราต่อไปอย่างถาวรได้
4. โดยครูให้นักเรียนตอบคำถามลงในกระดาษ A4 เพื่อนำมาส่ง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เลข ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน											
		ความมีวินัย			การใฝ่เรียนรู้			มุ่งมั่น ในการทำงาน			ความซื่อสัตย์		
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													
14													
15													
16													
17													
18													
19													
20													

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ผู้ประเมิน ☐ ตนเอง ☐ เพื่อน ☐ ผู้สอน

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3	2	1
ความมีวินัย	นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และตรงต่อเวลาในการปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ ทุกครั้ง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และตรงต่อเวลาในการปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ ในบางครั้ง	นักเรียนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และไม่ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ
การใฝ่เรียนรู้	นักเรียนตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความพากเพียร ในการเรียนรู้และเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ ทุกครั้ง	นักเรียนตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความพากเพียร ในการเรียนรู้และเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ ในบางครั้ง	นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน ไม่เอาใจใส่ และไม่มี ความพากเพียร ในการเรียนรู้ และไม่เข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ
ความมุ่งมั่น ในการทำงาน	นักเรียนตั้งใจและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จและ มีการปรับปรุงหรือพัฒนา ผลงานให้ดีขึ้นทุกครั้ง	นักเรียนตั้งใจและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จและ มีการปรับปรุงหรือพัฒนา ผลงานให้ดีขึ้นเป็นบางครั้ง	นักเรียนไม่ตั้งใจและไม่รับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จและ ไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนา ผลงานให้ดีขึ้น
ความซื่อสัตย์	นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ต่อตนเองและผู้อื่นอย่าง สม่าเสมอทุกครั้ง ไม่ว่าจะ สถานใดหรือเวลาใด	นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ต่อตนเองและผู้อื่น เป็นบางครั้ง	นักเรียนไม่มีความซื่อสัตย์ ต่อตนเองและผู้อื่น

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินพฤติกรรมรายบุคคล กำหนดไว้ดังนี้

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง ปรับปรุง

คะแนน 10 - 12 คะแนน หมายถึง ดีมาก

คะแนน 7 - 9 คะแนน หมายถึง ดี

คะแนน 4 - 6 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน								
		การร่วมมือ ภายในกลุ่ม			มุ่งมั่นในการ ทำงาน			การตรงต่อเวลา		
		3	2	1	3	2	1	3	2	1
1	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
2	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
3	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
4	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
5	1)									
	2)									
	3)									
	4)									

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ผู้ประเมิน ☐ ตนเอง ☐ เพื่อน ☐ ผู้สอน

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

เกณฑ์การประเมินการสังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
การร่วมมือ ภายในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มทุกคน ร่วมมือกันทำงาน อย่างเต็มความสามารถ	สมาชิกในกลุ่มทุกคน ร่วมมือกันทำงาน	สมาชิกภายในกลุ่ม ไม่มีการร่วมมือกันทำงาน
มุ่งมั่นในการทำงาน	นักเรียนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และมีประสิทธิภาพ	นักเรียนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	นักเรียนไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย
การตรงต่อเวลา	ทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด และงานมีคุณภาพ	ทำงานเสร็จ แต่ช้ากว่าเวลา ที่กำหนด 5 นาที และงานมีคุณภาพ	ทำงานเสร็จ แต่ช้ากว่าเวลา ที่กำหนดเกิน 5 นาที และงานไม่มีคุณภาพ

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินพฤติกรรมรายบุคคล กำหนดไว้ดังนี้

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง ปรับปรุง

คะแนน 5 - 6 คะแนน หมายถึง ดีมาก

คะแนน 3 - 4 คะแนน หมายถึง ดี

คะแนน 1 - 2 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

แบบประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม

กลุ่มที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน								
		รูปแบบชิ้นงาน			ภาษา			เนื้อหา		
		3	2	1	3	2	1	3	2	1
1	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
2	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
3	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
4	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
5	1)									
	2)									
	3)									
	4)									

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ผู้ประเมิน ☐ ตนเอง ☐ เพื่อน ☐ ผู้สอน

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

เกณฑ์การประเมินผลชิ้นงานกลุ่ม

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
รูปแบบชิ้นงาน	รูปแบบชิ้นงานถูกต้องตามที่กำหนด และมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา	รูปแบบชิ้นงานถูกต้องตามที่กำหนด	รูปแบบชิ้นงานไม่ถูกต้องตามที่กำหนด
ภาษา	มีการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา	มีการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง	ไม่มีการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง
เนื้อหา	เนื้อหาถูกต้อง และเป็นไปตามที่กำหนด	เนื้อหาถูกต้อง	เนื้อหาไม่ถูกต้อง

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินพฤติกรรมรายบุคคล กำหนดไว้ดังนี้

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง ปรับปรุง

คะแนน 5 - 6 คะแนน หมายถึง ดีมาก

คะแนน 3 - 4 คะแนน หมายถึง ดี

คะแนน 1 - 2 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม

กลุ่มที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน								
		เนื้อหา			ภาษา			รูปแบบการนำเสนอ		
		3	2	1	3	2	1	3	2	1
1	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
2	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
3	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
4	1)									
	2)									
	3)									
	4)									
5	1)									
	2)									
	3)									
	4)									

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ผู้ประเมิน ☐ ตนเอง ☐ เพื่อน ☐ ผู้สอน

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

เกณฑ์การประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
เนื้อหา	ข้อมูลถูกต้อง สมบูรณ์ ตรงประเด็น	ข้อมูลถูกต้อง ตรงประเด็น แต่ขาดรายละเอียด	มีข้อมูลที่ผิดบ้าง แต่ยังไม่สมบูรณ์
ภาษา	ใช้ภาษาในการสื่อสารได้ถูกต้อง เหมาะสมตามหลักการใช้ภาษา	ใช้ภาษาในการสื่อสารได้ถูกต้อง เหมาะสม ตามหลักการใช้ภาษา บางส่วน	ใช้ภาษาในการสื่อสารไม่ถูกต้อง ตามหลักการใช้ภาษา แต่สื่อความหมายได้พอเข้าใจ
รูปแบบการนำเสนอ	มีวิธีการและรูปแบบ การนำเสนอที่น่าสนใจ และผลงานที่นำเสนอถูกต้อง	มีวิธีการและรูปแบบ การนำเสนอที่น่าสนใจ ผลงานที่นำเสนอถูกต้อง บางส่วน	มีวิธีการที่นำเสนอไม่น่าสนใจ ผลงานที่นำเสนอถูกต้องบางส่วน

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินพฤติกรรมรายบุคคล กำหนดไว้ดังนี้

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง ปรับปรุง

คะแนน 5 - 6 คะแนน หมายถึง ดีมาก

คะแนน 3 - 4 คะแนน หมายถึง ดี

คะแนน 1 - 2 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

บทเรียนที่ 2

กิจกรรมเตรียมพร้อมก่อนเรียนที่เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

การพัฒนาจิตเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจสามารถกำกับตนเองให้มีสติ และปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องทางกาย วาจา และใจ การเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตของสถานศึกษาควรมีการพัฒนาทั้งครูและผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และองงามในการพัฒนาจิต จัดเป็น 3 ระดับ

1. ระดับกิจกรรม

ในโรงเรียนอาจจัดช่วงเวลาเพื่อทำกิจกรรมพัฒนาจิต ในช่วงเช้าหลังเข้าแถวเคารพธงชาติ ของทุกวัน ประมาณ 20 นาที ก่อนการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาอื่นทุกวัน ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้กับทุกระดับชั้น เช่น

1.1 กิจกรรมเสริมสร้างพลังสงบ

กิจกรรมเสริมสร้างพลังสงบ เป้าหมายเพื่อให้เกิดความสงบภายในและการผ่อนคลาย เช่น ขณะทำกิจกรรมเปิดเสียงดนตรีที่มีลักษณะของคลื่นความถี่ต่ำ เพื่อเหนี่ยวนำคลื่นสมองของเด็กให้มีความถี่ต่ำลง การทำโยคะเพื่อบริหารอวัยวะภายในและเพื่อบริหารลมหายใจ ให้ได้อยู่กับลมหายใจ หรือแม้กระทั่งการนวดตัวเองหรือนวดกันและกัน เพื่อส่งความรู้สึกดีต่อกัน รวมทั้งการทำบอดี้สแกน (Body Scan) เพื่อการผ่อนคลายแบบลึกและบ่มเพาะสิ่งที่ดีงามในจิตใจได้อีก ออาจใช้เวลาต่างจากกิจกรรมอื่น เช่น กิจกรรมก่อนเข้าเรียนภาคบ่าย

1.2 กิจกรรมฝึกสติ

กิจกรรมฝึกสติ เป้าหมายเพื่อให้เด็กได้มีความชำนาญในการกลับมารู้ตัวได้เสมอๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เด็กรู้เท่าทันอารมณ์และการกระทำที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละขณะเพื่อจะได้รู้ว่าควรหยุดหรือดำเนินกิจกรรมนั้นต่อ เช่น การเดินตามรอยเท้า การเดินต่อเท้าตามเส้นตรง การทำกิจกรรมบริหารสมอง (Brain Gym)

1.3 กิจกรรมฝึกสมาธิหรือการจดจ่อ

กิจกรรมฝึกสมาธิหรือการจดจ่อ เป้าหมายเพื่อให้เด็กมีความสามารถในการคงสมาธิได้ยาวนาน เพื่อกำกับความเพียรทั้งการเรียนรู้และการทำงานให้สัมฤทธิ์ผล เช่น กิจกรรมส่งน้ำ ส่งเทียน ต่อภาพจากผลยางพารา ต่อภาพจากเศษกิ่งไม้ปักกระดาด ตามจินตนาการนำเมล็ดผักหรือวัสดุในท้องถิ่นมาส่งต่อและเล่าเรื่องต่อกัน

2. การใช้จิตวิทยาเชิงบวก

จิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) เป็นศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์ให้มีความสุข โดยมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาตนเอง เป็นคนดี และมองโลกในแง่ดี ในโรงเรียนสุขภาวะ คุณครูใช้จิตวิทยาเชิงบวกเพื่อสร้างแบบอย่างด้วยการไม่เปรียบเทียบชิงดีชิงเด่นหรือตีค่า ในสิ่งที่นักเรียนเป็นหรือ

นักเรียนทำ ลดการตัดสินใจผู้เรียนด้วยตัวเอง ไม่สร้างความกลัวหรือการลงโทษด้วยความรุนแรง นอกจากนั้นยังเน้นการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ เคารพ ให้เกียรติ สร้างศรัทธา ส่งเสริมภาพพจน์ด้านบวก สร้างคุณค่าความสามารถและให้ความรักกับผู้เรียนทุกคน

ตัวอย่างเช่น การตั้งกติการ่วมกันในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และน้ำหวานในโรงเรียน ทุกคนในโรงเรียนจะต้องช่วยกันรักษากติกา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู และนักเรียนล้วนต้องปฏิบัติตามเหมือนกัน เมื่อนักเรียนปฏิบัติจนคุ้นเคยแล้วก็จะขยายไปปฏิบัติในครอบครัวและชุมชนต่อไป

ตัวอย่างการใช้จิตวิทยาเชิงบวก เช่น เมื่อนักเรียนมาโรงเรียนสายแทนที่ครูจะทำโทษด้วยความรุนแรง ครูกลับใช้วิธีการตั้งคำถามให้นักเรียนอธิบายสาเหตุที่มาสาย และให้คิดวิธีการที่จะมาโรงเรียนให้ทันเวลาในวันต่อไป เพื่อฝึกให้คิดทบทวน รู้ตัวและพยายามปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมด้วยตนเอง แล้วครูก็จะคอยชื่นชมและให้กำลังใจในความพยายามหรือการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของนักเรียน

3. การสร้างความเป็นชุมชนและวิถี

การสร้างความเป็นชุมชนและวิถี การพัฒนาจิตในระดับนี้ เป็นการปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชนอย่างกลมกลืน ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร เกิดความตระหนักกับบุคคลทุกระดับ พัฒนาจิตเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนและตนเองในสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ปลอดภัย สร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีของครู สร้างสัมพันธ์ภาพของคนในชุมชน การปฏิบัติในวิถีโรงเรียนจะต้องทำอย่างมีความหมาย มีเหตุผลและคงเส้นคงวา โรงเรียนยังต้องตระหนักอยู่เสมอว่าผู้ปกครองทุกคนมีส่วนเกื้อกูลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน ต้องสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย จะช่วยให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาในเชิงจิตวิญญาณ เมื่อผู้ปกครองได้เรียนรู้วิถีชุมชนจากบทเรียนที่เกิดขึ้นจริงภายในโรงเรียน ผู้ปกครองก็จะนำกลับไปสู่ชุมชนจริงของตน

ตัวอย่างกิจกรรมบริหารจัดการ

การเจริญภาวนา ก่อนเข้าเรียน เช้า - บ่าย ทั้งครูและนักเรียน

วัตถุประสงค์

- 1) ด้านบุคลิกภาพ เพื่อให้ครู นักเรียนมีบุคลิกภาพดังต่อไปนี้
 - มีบุคลิกเข้มแข็งหนักแน่น มั่นคง
 - มีความสงบเยือกเย็น ไม่ฉุนเฉียวหรือโกรธง่าย
 - มีความสุภาพนอบนวล
 - สดชื่นผ่องใส
 - มีความมั่นคงทางอารมณ์
 - มีความกระฉับกระเฉง ไม่เซื่องซึม
- 2) ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้ครู นักเรียนเป็นผู้มี
 - จิตใจสบาย หายเครียด
 - ไม่วิตกกังวล
 - นอนหลับสนิท ไม่ฝันร้าย
 - มีประสิทธิภาพในการทำงานและการเรียนรู้ดีขึ้น

- มีความจำแนกย่ำ
- รักษาโรคบางอย่างที่เกิดจากความเครียดได้

วิธีดำเนินการ

เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติก่อนเข้าเรียน ตอนเช้า - บ่าย โดยปฏิบัติพร้อมกันทั้งครูและนักเรียนตามแนวปฏิบัติ ได้แก่ ตอนเช้า อาจทำพร้อมกันที่หน้าเสาธงหลังกิจกรรมอื่นๆ แล้วเสร็จ หรืออาจใช้ห้องประชุม ตอนบ่าย อาจปฏิบัติหน้าห้องเรียนของแต่ละชั้น หรือรวมกันที่ห้องประชุมใหญ่ ก่อนเข้าชั้นเรียนมีแนวดำเนินการดังนี้

- 1) ขั้นตอนเตรียมการ ก่อนลงมือปฏิบัติ มอบหมายให้ตัวแทนนักเรียนเป็นผู้นำกล่าว
 - ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย
 - แผ่เมตตาให้มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย
 - ตัดความกังวลต่างๆ ทำจิตให้ปลอดโปร่ง
 - กำหนดเวลาในการฝึกปฏิบัติ (ประมาณ 5 - 10 นาที)
- 2) ขั้นตอนลงมือปฏิบัติ
 - นั่งขัดสมาธิ โดยใช้เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาวางทับมือซ้าย นั่งลำตัวตรง ตั้งสติให้มั่น
 - กำหนดลมหายใจเข้าออก เมื่อหายใจเข้าภาวนา “พุท” เมื่อหายใจออก ภาวนา “โธ”
 - ปฏิบัติเรื่อยๆ โดยให้จิตจดจ่ออยู่กับลมหายใจเข้าออกจนจิตนิ่ง

กิจกรรมการบูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อความเจริญงอกงามในทุกขั้นตอนของชีวิต ให้กินเป็น อยู่เป็น ดูแลเป็น และฟังเป็น

วิธีดำเนินการตามหลักปฏิบัติตามแนวทางวิถีพุทธ 4 ลักษณะ คือ

- 1) กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร
 - พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
 - ประกวดमारยาทชาวพุทธ
 - กิจกรรมค่ายพุทธบุตร
 - กิจกรรมบริหารจัดการ เจริญภาวนา
 - เรียนธรรมศึกษา/สอนธรรมศึกษา
 - บรรพชาสามเณรฤดูร้อน
- 2) กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์
 - กิจกรรมหน้าเสาธง
 - รำลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - สวดมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตา สงบนิ่ง
 - กิจกรรมพุทธศาสนาสุภาชีวิตวันละบท
 - กิจกรรมนั่งสมาธิ
 - เดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ

- 3) กิจกรรมทำความดีระหว่างวัน
 - เดินเข้าโรงอาหารอย่างมีสติ
 - กล่าวคำพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหาร
 - รับประทานอาหารอย่างมีสติ
 - ขอบคุณหลังอาหาร
 - สมาธิ 5 นาทีก่อนเรียน
- 4) กิจกรรมก่อนเลิกเรียน
 - ไหว้พระสวดมนต์
 - รำลึกพระคุณของผู้มีพระคุณ
 - ท่องอาขยานสร้างสมาธิ
- 5) กิจกรรมประจำสัปดาห์
 - สวดมนต์สรภัญญะประจำสัปดาห์
 - ทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์

กิจกรรมชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ทำความดี
- 2) เพื่อประชาสัมพันธ์ความดีที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
- 3) เพื่อเป็นตัวอย่างการทำความดี

วิธีดำเนินการ

- 1) จัดกิจกรรมต่างๆ และสรุปนำเสนอหน้าเสาธงทุกกิจกรรม
- 2) ประชาสัมพันธ์ความดีที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
- 3) จัดกิจกรรมเสริมสร้างการทำความดีในโรงเรียน
- 4) จัดกิจกรรมให้นักเรียนนำเสนอข่าวการทำความดีจากหนังสือพิมพ์แล้วนำเสนอหน้าเสาธง
- 5) จัดป้ายนิเทศ นำความดีที่เสนอหน้าเสาธงจัดไว้ให้นักเรียนอ่าน อีกทางหนึ่ง
- 6) จัดทำแฟ้มความดีของโรงเรียน ตามลำดับวันที่ เหตุการณ์ที่เกิด
- 7) กิจกรรมหน้าเสาธง ให้เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิด หรือเรื่องดีๆ สร้างสรรค์ (หากมีเรื่องที่มีปัญหา ควรมีกรรมการ คัดค้นหาวิธีแก้ปัญหา แล้วจึงนำเสนอปัญหาและวิธีแก้ปัญหา เพื่อขอความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน)

กิจกรรมโฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมทำความดี เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน
- 2) เพื่อให้นักเรียนมีโอกาแสดงความรู้สึกที่ได้ทำความดี
- 3) มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานต้นสังกัดและนักเรียนกับบุคลากรในโรงเรียน

วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงาน

1) ประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2) แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการ

3) จัดทำโครงการกิจกรรมโฮมรูม ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่

- หลังจากทำกิจกรรมเคารพธงชาติหน้าเสาธงแล้วนักเรียนทุกคนเข้าห้องเรียน เพื่อทำกิจกรรมนั่งสมาธิทุกวันวันละ 5 นาที

- นักเรียนออกมาเล่าเรื่องที่ได้ทำความดีและเล่าข่าวเหตุการณ์ที่พบเห็นและได้ยินข่าวเกี่ยวกับการทำความดี

- นักเรียนส่งความรู้สึกทุกคนที่ได้ทำความดีในแต่ละระดับชั้นกับครูประจำชั้น

- รวบรวมความรู้สึกนักเรียนที่ได้ทำความดีแล้วส่งประกวด

4) ติดตามและประเมินผล

5) สรุป/รายงานผล

กิจกรรมรักษาศีล 5 ในวันพระ

หลักการและเหตุผล

การรักษาศีล คือ ความประพฤติดี หรือประพฤติชอบ ทางกายและวาจา การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย เป็นพื้นฐานของการทำความดีทุกอย่าง บุคคลควรได้มีการปฏิบัติควบคู่กับการรักษาศีล ด้วยเหตุว่ามีผู้มีศีลย่อมเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมต่างๆ จะนำพาและเป็นแนวทางแห่งการทำความดี และจรจรโลกชีวิตส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข การประพฤติปฏิบัติที่เป็นคุณงามความดี เพื่อความสงบสุขของตนเองและสังคม ได้แก่ ศีล 5 (เบญจศีล) และธรรม 5 (เบญจธรรม) การรักษาศีล ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเอื้อต่อการเลือกปฏิบัติตามความพร้อมของพุทธศาสนิกชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปกติอุโบสถ คือ อุโบสถที่รับรักษากันตามปกติเฉพาะวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง

2. ปุจฉาครุอุโบสถ คือ อุโบสถที่รักษาเป็นพิเศษกว่าปกติธรรมดา คือ รักษาคราวละ 3 วัน จัดเป็นวันรับวันหนึ่ง วันรักษาวินัยหนึ่ง และวันส่งอีกวันหนึ่ง

แต่โดยเนื้อแท้แล้ว ทั้งสองประเภทก็มีขึ้นเพื่อมุ่งให้พุทธศาสนิกชนมีโอกาสรักษากาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ ตามหัวใจของพระพุทธศาสนานั้นเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพทางกาย โดยให้โอกาสนักเรียนในการแสดงออกจากกิจกรรมที่ทำ

2. เพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่เยาวชนให้รู้จักรักษาไว้ซึ่งศีลธรรมอันดีงาม

การดำเนินการ

เชิญชวนครู นักเรียนทุกคนรักษาศีล 5 ในวันพระ

ข้อเสนอแนะ

ครูควรให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับศีล 5

บทเรียนที่ 3

ครูที่ปรึกษาในการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาประจำห้องเรียน เป็นบทบาทที่สำคัญเนื่องจากครูที่ปรึกษาทำหน้าที่ทั้งการให้ความรู้ทางวิชาการ ความรู้หลักการดำเนินชีวิต การฝึกฝนผู้เรียนให้อยู่ในกรอบวินัยที่ต้งาม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในกรณีที่นักเรียนประสบปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาการเรียนและปัญหาการดำเนินชีวิต ครูที่ปรึกษาจึงต้องเป็นบุคคลที่นักเรียนไว้วางใจพอที่จะเล่าปัญหาต่างๆ ให้ฟังและยอมรับข้อเสนอแนะที่ครูมอบให้ ดังนั้น แนวทางการทำงานของครูที่ปรึกษาในการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้กับนักเรียน จึงมีขั้นตอนการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	- ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล - หาข้อมูลเพิ่มเติมโดยนำเครื่องไปใช้ในการเก็บข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน - เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบวัดความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนอย่างเป็นระบบ และสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีความเสี่ยงด้านความซื่อสัตย์สุจริต - วิเคราะห์ข้อมูล
2. คัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน	- ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด - สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม
3. จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนา	- จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมโดย - เยี่ยมบ้านและแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต - จัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อฝึกวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต รับฟังปัญหาของผู้เรียน ให้คำแนะนำนักเรียน และพัฒนาข้อตกลงร่วมกันในชั้นเรียนในการฝึกฝนวินัย - สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน - ประชุมผู้ปกครอง / จดหมายข่าว / อื่นๆ
4. จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไขช่วยเหลือ	- ให้คำปรึกษา - ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น - ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการช่วยเหลือแก้ไข - จัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน เช่น การทำโครงการคุณธรรมประจำห้องเรียน การจัดบอร์ดนิทรรศการบุคคลตัวอย่างด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
5. ส่งต่อ	• ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาวินัยนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้ - กลุ่มที่มีความเสี่ยงด้านความซื่อสัตย์สุจริต อาจส่งต่อไปยังฝ่ายที่ดูแลแก้ไข เช่น ปัญหาลักขโมย ปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนัน อาจส่งให้ฝ่ายปกครอง อบรมแก้ไขจัดกิจกรรมพิเศษรวมทั้งโรงเรียน - กลุ่มที่เป็นแบบอย่างที่ดี อาจส่งต่อไปยังฝ่ายประชาสัมพันธ์หรือฝ่ายปกครอง บันทึกประวัติความดีเพื่อมอบเกียรติบัตร หรือจัดทำประกาศนียบัตรสะสมเป็นคะแนนความดี รวมทั้งชื่นชมหน้าเสาธงให้นักเรียนทั้งโรงเรียนได้ชื่นชม และเอาเป็นแบบอย่าง เป็นต้น
6. รายงานผล	• รายงานผลระหว่างดำเนินการ • รายงานผลเมื่อสิ้นปี

บทเรียนที่ 4

การจัดการเรียนรู้โครงงานอาชีพสุจริตในสถานศึกษา

1. การจัดการเรียนรู้รายวิชาโครงงานอาชีพ

ตัวอย่าง การเรียนรู้โครงงานอาชีพถือเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยเป็นโครงการที่ปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาโครงงานอาชีพ รหัส ง 33101 (สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนักเรียนที่เรียนรายวิชานี้ทุกคนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมภาคบังคับ 2 ส่วน ได้แก่

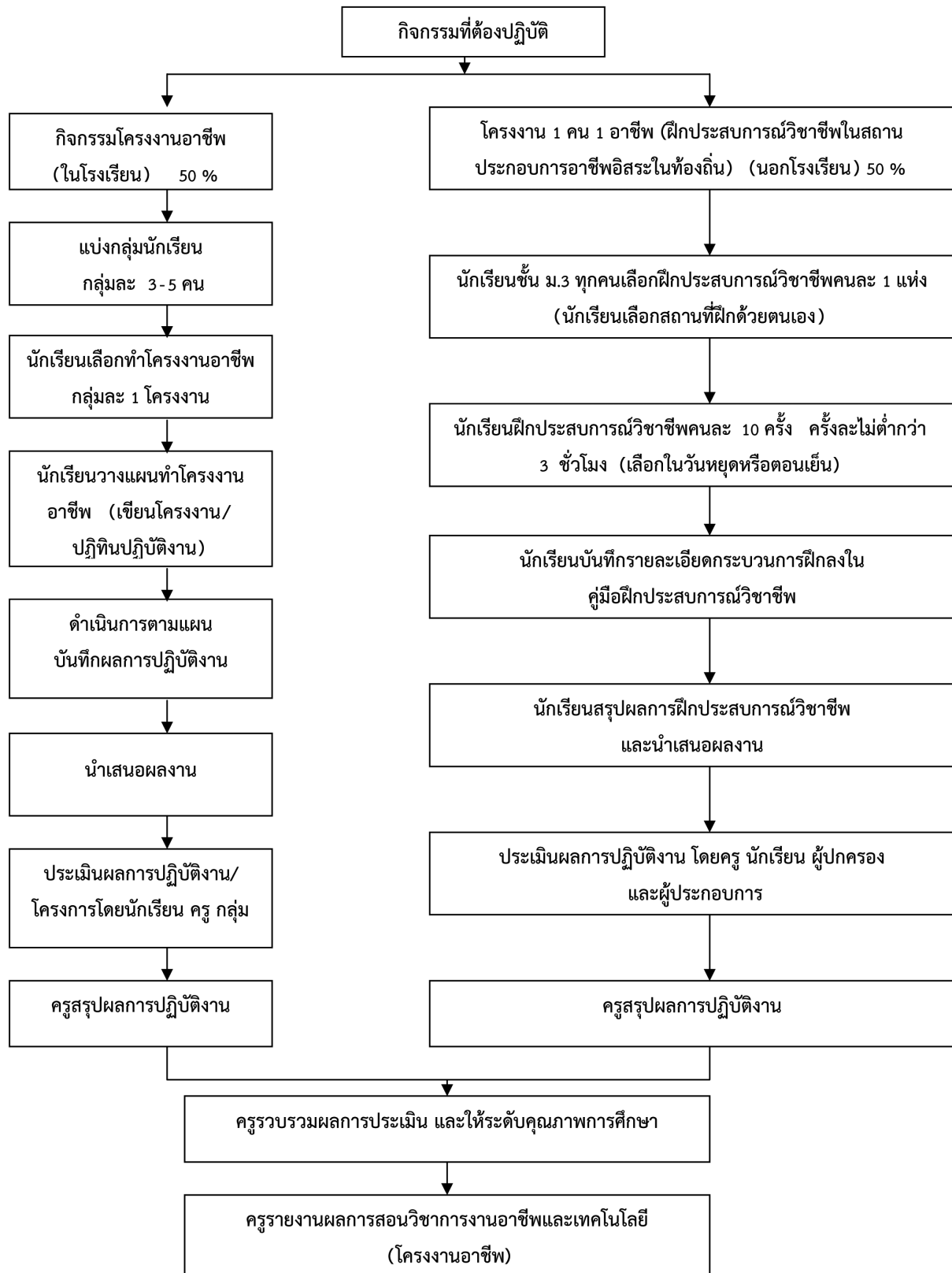
1. กิจกรรมโครงงานอาชีพ (ปฏิบัติในเวลาเรียน) โดยกำหนดสัดส่วนการประเมินผลคิดเป็นร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทำโครงงานอาชีพตามกระบวนการเรียนการสอนโครงงานอาชีพ

2. กิจกรรม “โครงการ 1 คน 1 อาชีพ” เป็นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการอาชีพอิสระในท้องถิ่น (ปฏิบัตินอกเวลาเรียน) โดยกำหนดสัดส่วนการประเมินผลคิดเป็นร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม

3. นำผลการประเมินในข้อ 1 และ 2 มารวมกันเพื่อตัดสินผลการเรียน

ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมในรายวิชา ง 33101 เป็นไปตามแผนผัง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง แผนผังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการดำเนินงานตามโครงการ 1 คน 1 อาชีพ

ผลการดำเนินงานเกิดผลดีต่อหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นวิทยากรท้องถิ่น เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนโดยตรง ผู้ปกครองเห็นชอบ สนับสนุน และคอยติดตาม มีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนรู้ของเด็ก ครูคอยติดตามนักเรียน โดยวิธีการโทรศัพท์ติดต่อสอบถามผู้ประกอบการโดยตรง หรือไปเยี่ยมบ้านนักเรียนได้แสวงหาความรู้ในงานอาชีพอิสระที่ตนเองสนใจ โดยศึกษาจากประสบการณ์ตรง นักเรียนได้ฝึกกระบวนการทำงาน ฝึกความรับผิดชอบ มีวินัย และฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 9 ในเรื่องนักเรียนมีทักษะในการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต จากการบันทึกของผู้ปกครองในแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักเรียน ผู้ปกครองร้อยละ 100 มีความพึงพอใจและเห็นด้วยกับโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่โรงเรียนได้ดำเนินการ

ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามขั้นตอนของระบบเรียนรู้ ได้แก่ ครูผู้สอนซึ่งมีความตระหนักเห็นความสำคัญ และมีความพยายามที่จะพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนั้น ยังมีปัจจัยภายนอก ที่ทำให้กิจกรรมต่างๆ ประสบผลสำเร็จ ได้แก่

1) ผู้บริหาร ซึ่งให้ความสำคัญ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวิชาการทุกด้านเป็นอย่างดี กำหนดนโยบายให้มีการจัดการเรียนรู้บูรณาการไว้ชัดเจน และจัดกิจกรรมในการพัฒนาครู และพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2) การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน โรงเรียนได้จัดอบรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดประชุมปฏิบัติการทางวิชาการเป็นประจำ ภาคเรียนละไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง ทำให้บุคลากรมีการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมพัฒนางานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การทำงานเป็นระบบยิ่งขึ้น งานทุกงานที่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนของโรงเรียนจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ทำให้การพัฒนางานทุกๆ ระบบมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ อย่างเต็มตามศักยภาพ

3) ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี ช่วยเหลือในการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษา ให้ความอนุเคราะห์โรงเรียนในเรื่องแหล่งเรียนรู้และเป็นวิทยากรแก่นักเรียน

4) นโยบายของโรงเรียน กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน รวมทั้งการดำเนินการตามโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการอาชีพอิสระ ซึ่งต้องจัดให้แก่ นักเรียนชั้น ม.3 ทุกปีการศึกษา

บทเรียนที่ได้รับ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการและโครงการ 1 คน 1 อาชีพ ทำให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานจากการเรียนรู้ของตนเองด้วยความภาคภูมิใจ นอกจากการนำเสนอผลงานในโรงเรียนแล้วในวันเปิดบ้านวัฒนธรรม ซึ่งจัดในเดือนมกราคมของทุกปี นักเรียนยังได้มีโอกาสมเผยแพร่ผลงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ผู้ปกครอง ครู นักเรียนโรงเรียนอื่นๆ ที่มาร่วมงาน

จากความพยายามคิดค้นนวัตกรรมการเรียนการสอนและการดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องของครูผู้สอน ตลอดจนการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นบทเรียนที่ได้รับ ดังนี้

1) นักเรียนมีความรู้ มีความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และประสบผลสำเร็จในการศึกษาต่อ ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความภาคภูมิใจ และชื่นชมในผลที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน

2) โรงเรียนได้รับรางวัลต่างๆ หลายด้าน มีชื่อเสียงทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ได้รับการชื่นชมจากผู้ปกครองและชุมชน

3) ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และภาคภูมิใจในตัวบุตรหลาน ชุมชนมีความภาคภูมิใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการจัดการความรู้ ได้แก่ บุคลากรครู สื่อ เทคโนโลยี และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) วิเคราะห์หลักสูตรและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพื่อให้รู้เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ร่วมกัน

2) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้มีผลงานที่มีประสิทธิภาพส่งผลถึงเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อกำหนดและผลลัพธ์ของระบบ

ข้อควรระวัง

- 1) ต้องสร้างความรู้และความเข้าใจแก่บุคลากรอย่างชัดเจนและทั่วถึงถึงวิธีการจัดการเรียนรู้
- 2) ต้องมีการกำกับดูแลนักเรียนในการศึกษาเรียนรู้ให้ตรงประเด็นและเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. โครงการธนาคารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

หลักการและเหตุผล

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งภายในสภาวะการณ์ปัจจุบัน นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้เงินอย่างไม่เห็นคุณค่า ไม่มีเหตุผล ฟุ่มเฟือย กลุ่มหลงในค่านิยมทางวัตถุ และเทคโนโลยีทั้งที่ยังไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเอง จึงส่งผลให้ผู้ปกครองต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูมากขึ้น นอกจากนั้น นักเรียนยังขาดวินัยด้านการวางแผนการใช้จ่ายสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต ใช้จ่ายเงินเกินตัวจนเห็นเงินสำคัญกว่าความซื่อสัตย์สุจริต นักเรียนบางคนมีพฤติกรรมการโกหกผู้ปกครองเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่ายฟุ่มเฟือย บางคนมีพฤติกรรมการลักขโมย เมื่อเริ่มแสดงพฤติกรรมไม่สุจริตแล้วยิ่งทวีความรุนแรงจนกระทั่งก่ออาชญากรรมที่รุนแรงมากขึ้น จำเป็นต้องฝึกฝนให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตแต่ต้น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงมุ่งส่งเสริมวินัยและความซื่อสัตย์สุจริตให้กับเยาวชน โดยการจัดตั้งธนาคารโรงเรียนขึ้น เพื่อเป็นการจำลองสถานการณ์ไว้ในโรงเรียน โดยมีนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการเก็บออม เห็นคุณค่าของการออม รู้จักคุณค่าของเงิน รู้จักการใช้เงินให้เป็นประโยชน์มากที่สุด รู้จักวางแผนการประกอบอาชีพที่สุจริต มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง รู้จักรักษาวินัยทางการเงิน และมีความคิดรวบทั้งค่านิยมในการประกอบสัมมาอาชีพอันสุจริต เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สุจริต ไม่ทุจริตต่อหน้าที่หรือก่ออาชญากรรมอันจะส่งผลให้การดำเนินชีวิตในอนาคตที่มีคุณภาพต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. วางแผน ประชุมนักเรียนชุมนุมธนาคารโรงเรียนเพื่อวางแผนการทำงาน กำหนดบทบาทและ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ธนาคารโรงเรียนและกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานให้ชัดเจน
2. ดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการธนาคารโรงเรียน ปีการศึกษา 2560 ดังนี้
 - 2.1 รับสมัครเจ้าหน้าที่ธนาคารโรงเรียน จำนวน 18 คน
 - 2.2 อบรมเจ้าหน้าที่ธนาคารโรงเรียน ประกอบด้วย นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติงาน ทำหน้าที่ผู้จัดการ พนักงานการเงิน พนักงานบัญชี พนักงานติดต่อ และพนักงานลงรายการ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง
 - 2.3 ประชาสัมพันธ์ วันและเวลาเปิดทำการ ของธนาคารโรงเรียนให้นักเรียนทุกคน ได้รับทราบ
 - 2.4 ดำเนินการกิจกรรมธนาคารโรงเรียน (รับฝาก-ถอน) ตามปฏิทินการทำงานของธนาคารโรงเรียน ซึ่งการฝากเงินของโครงการธนาคารโรงเรียนนั้น เป็นประเภทฝากเผื่อเรียก ซึ่งนักเรียนสามารถฝากเงินได้อย่างสม่ำเสมอในวันเปิดทำการโรงเรียน การฝากเงินก็สามารถฝากถอนได้ ตั้งแต่ 1 บาทขึ้นไป และจะฝาก ถอนวันละกี่ครั้งก็ได้ โดยโรงเรียนจะเปิดบัญชีกับธนาคารออมสินเพียงบัญชีเดียว ส่วนบัญชีย่อยของนักเรียนแต่ละรายธนาคารโรงเรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้ดอกเบี้ยัตราเดียวกับประกาศธนาคารออมสิน ประเภทเงินฝากเผื่อเรียก
 - 2.5 ดำเนินการ กิจกรรมสร้างสรรค์งานกับการออม
 - 2.6 ดำเนินการ สืบตารักการออมและแปลงสินทรัพย์เป็นทุน มอบรางวัลให้แก่นักเรียนที่มีนิสัยรักการออม และรางวัลผู้มีผลงานชนะเลิศในกิจกรรมสร้างสรรค์งานกับการออม
3. นิเทศ กำกับ ติดตาม เจ้าหน้าที่ธนาคารออมสิน ร่วมประชุมกับครูและเจ้าหน้าที่ธนาคารโรงเรียน เพื่อทบทวนการดำเนินงาน บันทึกการประชุมแล้ว นำผลการประชุมมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน
4. สรุปผลและประเมินผล ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสรุปผลการดำเนินงานโดยทำแบบรายงานการจัดกิจกรรม และนำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของธนาคารโรงเรียนรายงานให้ผู้อำนวยการโรงเรียนทราบ

การบูรณาการเรียนรู้กับโครงการธนาคารโรงเรียน

1. โรงเรียนสามารถบูรณาการโครงการธนาคารโรงเรียนกับรายวิชาโครงการงานอาชีพเพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการทำงาน การประกอบการ การวางแผน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร
2. ขยายวิธีการออมที่นอกเหนือจากการออมเงิน เช่น การออมด้วยสิ่งของโดยบูรณาการกับธนาคารขยะที่มีมูลค่า
3. ขยายกิจกรรมให้มีทุนหมุนเวียนสำหรับการกู้ยืมเพื่อฝึกฝนทักษะอาชีพสุจริต โดยให้นักเรียนรวมตัวเป็นกลุ่มเสนอแผนธุรกิจเพื่อหารายได้นอกเวลาเรียน โดยใช้เงินยืมลงทุนตามวงเงินที่กำหนด มีการกำกับติดตามการทำกิจการอย่างเคร่งครัด เพื่อให้มีวินัยทางการเงินและคืนเงินยืมตามกำหนด เป็นการฝึกฝนความซื่อสัตย์ต่อคำสัญญาและการมีวินัยในตนเอง

1. ข้อมูลพื้นฐานของธุรกิจ

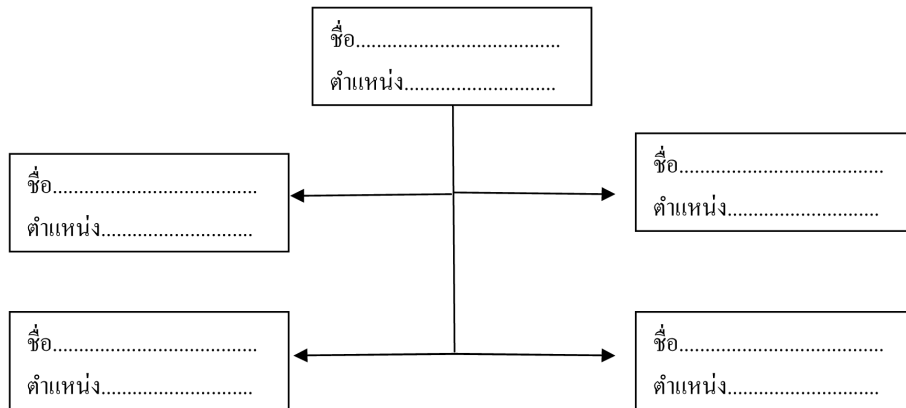
1.2 ประเภทสินค้า หรือบริการ

1.3 เหตุผลจูงใจและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4 แนวคิดและความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจ

2. แผนการจัดการ (Management Plan)

โครงการสร้างองค์กร (แสดงแผนภูมิองค์กร ระบุชื่อและตำแหน่ง)

อธิบายหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลตามแผนภูมิ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. แผนการตลาด (Marketing)

3.1 กลุ่มลูกค้าหรือผู้รับบริการ

.....

.....

.....

.....

3.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือสร้างรายได้

.....

.....

.....

.....

4. แผนการผลิต (Production Plan)

อธิบายขั้นตอนการผลิตสินค้า หรือการให้บริการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. แผนการเงิน (Financial Plan)

การผลิตสินค้าหรือบริการ	ต้นทุน	รายรับ	ส่วนต่าง

6. ความเห็นของผู้ปกครอง

.....

.....

.....

.....

7. ความเห็นของครูที่ปรึกษาธุรกิจ

.....

.....

.....

.....

ชุดความรู้ที่ 3 สำหรับนักเรียน
เพื่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทเรียนที่ 1 บทบาทหน้าที่ของสถานักเรียน	170
บทเรียนที่ 2 ตัวอย่างธรรมเนียมสถานักเรียน	172
บทเรียนที่ 3 ระบบเพื่อนนักเรียนผู้ให้คำปรึกษา	184

บทเรียนที่ 1

บทบาทหน้าที่ของสถานักเรียน

บทบาทของสถานักเรียนในการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

1. ผู้แทนสถานักเรียนควรประกอบด้วยฝ่ายต่างๆ ดังนี้

- 1) ประธานสถานักเรียน 1 คน
- 2) รองประธานสถานักเรียนจำนวน 2 คน
- 3) เลขาธิการคณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 1 คน
- 4) กรรมการสถานักเรียน ชั้นละ 2 คน
- 5) เภรัญญิก จำนวน 1 คน
- 6) ปฎิคม จำนวน 1 คน
- 7) ประชาสัมพันธ์ จำนวน 1 คน

2. กิจกรรมการประชุมสถานักเรียน

การประชุม เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคคลในองค์กรเกิดความเข้าใจที่ตรงกันได้รวบรวมความคิดเห็นวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ จากสมาชิกอย่างทั่วถึง สมาชิกผู้ร่วมประชุมต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งผู้ทำหน้าที่ประธานต้องสามารถใช้เทคนิคในการนำและควบคุมการประชุมเพื่อให้ผู้ร่วมประชุมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการเสนอความคิดที่ทำให้เกิดการยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

สถานักเรียน ควรกำหนดให้มีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยกำหนดองค์ประกอบของการประชุม ดังนี้

1. ประธานเป็นผู้ดำเนินการประชุมให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นเป็นผู้ควบคุมประเด็นรักษาเวลากะตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอความคิดเห็น ขยายความคิดเห็นให้ที่ประชุมได้รับรู้
2. เลขานุการ-บันทึกประเด็นสำคัญในการประชุมอำนวยความสะดวกและประสานงาน
3. องค์ประชุม-ร่วมกันแสดงความคิดเห็น
4. วาระการประชุม-เรื่องที่ต้องพิจารณาในการประชุม
5. รายงานการประชุม-บทสรุปเนื้อหาในการประชุม
6. วิธีการประชุม-ประธานจะเป็นผู้ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม ดังนี้
 - ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องประธานแจ้งให้ทราบ
 - ระเบียบวาระที่ 2 รับรองรายงานประชุมครั้งที่แล้ว
 - ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องสืบเนื่อง
 - ระเบียบวาระที่ 4 เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา
 - ระเบียบวาระที่ 5 เรื่องอื่นๆ

3. กิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม

ความเข้มแข็งของสถานักเรียนสามารถปลูกฝังได้ด้วยกิจกรรมที่ให้ทุกฝ่ายเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โรงเรียนควรปลูกฝังการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. กิจกรรมฝึกทักษะการวิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมืองและปัญหาสังคมอย่างสม่ำเสมอ

2. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนเพื่อเรียนรู้ชุมชนและสร้างความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม สร้างสำนึกสาธารณะสำนึกรักบ้านเกิดโดยอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนออกสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน

3. กิจกรรมค่ายอาสาเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสคนพิการผู้สูงอายุหรือผู้ประสบภัยพิบัติในโอกาสต่างๆ

4. เป็นอาสาสมัครช่วยงานการเลือกตั้งในท้องถิ่นทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

5. นำสถานักเรียนออกสู่ชุมชนเพื่อให้ความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติด เอ็ดส์ การใช้ความรุนแรงในครอบครัวและอื่นๆ

6. กิจกรรมรวมกลุ่มกับชาวบ้านทำโครงการต่างๆ เช่นการออมทรัพย์ การหารายได้ การพัฒนาอาชีพการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

7. กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ/การแก้ไขปัญหาให้กับเพื่อนๆ ในโรงเรียนโดยกำหนดกฎกติกาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชน

8. กิจกรรมการนำนักเรียนไปศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด เทศบาล เพื่อเตรียมคนไปสู่การเมืองท้องถิ่น

9. กิจกรรมสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตยโดยจัดหาหนังสือประเภทเรื่องสั้น นวนิยายประวัติชีวิตบุคคลสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เพื่อเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้นักเรียน

บทเรียนที่ 2

ตัวอย่างธรรมนูญสถานักเรียน

โรงเรียน.....

พุทธศักราช

หมวดที่ 1

บททั่วไป

ด้วยโรงเรียน..... สังกัด..... ได้จัดตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน ขึ้น และโดยเห็นสมควรแก่การจัดการบริหารงานและเพื่อเป็นกฎเกณฑ์ในการจัดระเบียบแบ่งโครงสร้างของคณะกรรมการสถานักเรียน จึงได้ตราธรรมนูญฉบับนี้ไว้โดยคำแนะนำและความยินยอมของนักเรียน คณะครูและผู้อำนวยการโรงเรียน ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ธรรมนูญฉบับนี้เรียกว่า “ธรรมนูญสถานักเรียนโรงเรียน.....”
พุทธศักราช

ข้อ 2 ธรรมนูญฉบับนี้ให้ใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานทำยธรรมนูญฉบับนี้เป็นต้นไป

เพื่อให้ความตามวรรคหนึ่งสมบูรณ์ควรจัดให้มีสำเนาธรรมนูญฉบับนี้ประกาศไว้ ณ ป้ายประชาสัมพันธ์จำนวนไม่น้อยกว่า 3 แห่ง ทั่วโรงเรียน

ข้อ 3 ข้อความที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญฉบับนี้

โรงเรียน หมายความว่า โรงเรียน.....

นักเรียน หมายความว่า นักเรียนโรงเรียน.....

คณะครู หมายความว่า คณะครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ทำงานประจำในโรงเรียน

ครูที่ปรึกษา หมายความว่า ครูที่ปรึกษาคณะกรรมการสถานักเรียน

ฝ่ายบริหาร หมายความว่า ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายความว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานสถานักเรียน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หมายความว่า นักเรียนโรงเรียน.....

การเลือกตั้ง หมายความว่า การเลือกตั้งประธานสถานักเรียน

คณะกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้ง หมายความว่า นักเรียนและคณะครูที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนในการจัดการและการกำกับดูแลเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้งในครั้งนั้นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

หน่วยเลือกตั้ง หมายความว่า สถานที่ที่ได้กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้งประธานสถานักเรียน

การประชุม หมายถึง การประชุมคณะกรรมการสถานักเรียน
ที่ประชุม หมายถึง สถานที่ที่กำหนดให้พิจารณาและให้ความเห็นชอบในญัตติ
ต่างๆ

มติที่ประชุม หมายถึง ข้อสรุปของที่ประชุมในการให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับญัตติ

ข้อ 4 ธรรมนูญนี้ถือเป็นบทบัญญัติที่บังคับสูงสุดของคณะกรรมการสถานักเรียน บทบัญญัติ คำสั่ง หรือระเบียบการใดที่ออกโดยคณะกรรมการสถานักเรียนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติ แห่งธรรมนูญฉบับนี้ให้บทบัญญัติ คำสั่ง หรือระเบียบการนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งธรรมนูญฉบับนี้ต้องได้รับความยินยอมและเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานักเรียนชุดที่ปฏิบัติงานและคณะครูที่ปรึกษาสถานักเรียนต้องนำญัตติการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมหลักการและเหตุผลประกอบในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นร่วมปรึกษากับฝ่ายบริหาร

ข้อ 5 คณะกรรมการสถานักเรียน หมายความว่า องค์กรกิจกรรมตัวแทนของนักเรียนโรงเรียนซึ่ง มีหน้าที่ประสานงานระหว่างคณะผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และชุมชนพร้อมทั้งมีบทบาทในการดำเนิน กิจกรรมของนักเรียนและโรงเรียน และเป็นองค์กรที่ได้จำลองรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ข้อ 6 ให้รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้รักษาการ ตามธรรมนูญฉบับนี้และให้มีอำนาจออกประกาศหรือระเบียบการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ สถานักเรียนเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาให้คำแนะนำการบริหารงานของคณะกรรมการสถานักเรียนด้วย โดยอนุโลม

ข้อ 7 เมื่อมีปัญหาเพราะไม่ได้บัญญัติข้อความหรือความไม่ชัดเจนของข้อความที่ได้บัญญัติไว้ในธรรมนูญฉบับนี้ให้วินิจฉัยปัญหานั้นด้วยเจตนารมณ์ของประเพณีการปกครองของโรงเรียนหรือการดำเนินการ ของคณะกรรมการสถานักเรียนชุดก่อนที่ได้เคยปฏิบัติผ่านมาแล้ว

หมวด 2

คณะกรรมการสถานักเรียน

ส่วนที่ 1

องค์ประกอบ

ข้อ 8 ให้มีประธานสถานักเรียนคนหนึ่ง รองประธานสถานักเรียนอย่างน้อย 2 คน และกรรมการ สถานักเรียนอีกอย่างน้อย 12 คน ประกอบกันเป็นคณะกรรมการสถานักเรียน มีหน้าที่ปฏิบัติตนตาม บทบัญญัติแห่งธรรมนูญฉบับนี้และตามคำสั่งอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่

บุคคลตามวรรคหนึ่งนั้นต้องได้รับการแต่งตั้งและเห็นชอบจากผู้อำนวยการโรงเรียน

ประธานสถานักเรียนและรองประธานสถานักเรียนต้องมีความเป็นกลางในการดำเนินนโยบาย

ข้อ 9 ในการปฏิบัติงานแต่ละครั้งคณะกรรมการสถานักเรียนต้องมีเจตนารมณ์ มีอุดมคติและมีจุดมุ่งหมาย ในการทำหน้าที่กรรมการสถานักเรียนอย่างเดียวกันเพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด

คณะกรรมการสถานักเรียนย่อมเป็นผู้แทนของนักเรียนทุกคนในกิจการภายในและภายนอกสถานศึกษา และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของนักเรียน

ข้อ 10 องค์ประชุมของการประชุมแต่ละครั้งต้องมีการกรรมการสถานักเรียนเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการสถานักเรียนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น เว้นแต่ประธานของที่ประชุมจะได้แจ้งในที่ประชุมคราวก่อนแล้วว่าการประชุมคราวต่อไปจะใช้องค์ประชุมจำนวนเท่าใด

ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการสถานักเรียนแต่ละชุดในการตราและพิจารณากำหนดข้อบังคับการประชุมคณะกรรมการสถานักเรียนเองโดยต้องให้สอดคล้องกับธรรมนูญฉบับนี้ด้วย

ให้ประธานสถานักเรียนเป็นประธานที่ประชุมและดำเนินการประชุมตามข้อบังคับการประชุมหรือมอบหมายให้รองประธานสถานักเรียนคนใดคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนและดำเนินการประชุมตามข้อบังคับการประชุมได้โดยอนุโลม

การตราข้อบังคับตามวรรคสองนั้นต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีดำเนินการประชุม การเสนอญัตติ การอภิปราย การลงมติ และอื่นๆ ตามที่ที่ประชุมเห็นสมควรให้มี

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ที่ประชุมถือตามเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ธรรมนูญนี้หรือข้อบังคับการประชุมจะได้บัญญัติเป็นอย่างอื่น โดยกรรมการสถานักเรียนคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนนแต่ละครั้ง ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกหนึ่งเสียงเพื่อเป็นเสียงชี้ขาด

ส่วนที่ 2

คุณลักษณะที่พึงปฏิบัติของคณะกรรมการสถานักเรียน

ข้อ 11 คุณลักษณะที่พึงปฏิบัติของคณะกรรมการสถานักเรียน มีดังนี้

11.1 เป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และเคารพในเกียรติของโรงเรียนอย่างจริงใจ

11.2 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นตลอดเวลา

11.3 บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

11.4 ยึดมั่นและศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

11.5 เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต จริยธรรม และประพฤติตนตามหลักพระพุทธศาสนา

11.6 เป็นผู้อนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมนิยมจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม

ส่วนที่ 3

สิทธิของคณะกรรมการสถานักเรียน

- ข้อ 12 สิทธิในการเสนอโครงการที่จะพัฒนาโรงเรียน
 - ข้อ 13 สิทธิในการดำเนินงานตามโครงการที่เสนอ เมื่อโครงการผ่านการพิจารณาแล้ว
 - ข้อ 14 สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม
 - ข้อ 15 สิทธิในการจัดการประชุมและเสนอญัตติให้เรียกประชุมคณะกรรมการสถานักเรียน
 - ข้อ 16 สิทธิในการเสนอญัตติและใช้มติข้อบังคับตามที่ประชุม
 - ข้อ 17 สิทธิในการแสดงตนเป็นคณะกรรมการสถานักเรียน
 - ข้อ 18 สิทธิในการตักเตือน แนะนำในขอบเขตที่ตนสามารถกระทำได้
 - ข้อ 19 สิทธิในการเสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารในกิจการอันเกี่ยวข้องกับนักเรียน
 - ข้อ 20 สิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามที่โรงเรียนกำหนด
 - ข้อ 21 สิทธิในการเปิดอภิปรายทั่วไป ประธานและรองประธานสถานักเรียนในกรณีที่มีการบริหารงานผิดพลาดและกระทบต่อผลประโยชน์ของคณะกรรมการสถานักเรียน
- บทบัญญัตินี้ให้เป็นอำนาจของผู้ที่ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมที่จะพิจารณาเป็นรายๆ ไป
- ข้อ 22 สิทธิในการขอถอดถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการสถานักเรียนที่ร่วมเสนอญัตติ
 - ข้อ 23 สิทธิในการขอความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนในการร่วมกิจกรรมต่างๆ
 - ข้อ 24 สิทธิในการคัดค้านมติ ข้อบังคับที่เสนอ เมื่อตนเห็นว่ามติหรือข้อบังคับนั้นขัดหรือแย้งกับกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงการคัดค้านมติที่ขัดหรือแย้งต่อระเบียบการของโรงเรียน และธรรมเนียมฉบับนี้ด้วยโดยอนุโลม
- ข้อ 25 สิทธิในการรับรองหรือเข้าชื่อร่วมเสนอโครงการ เมื่อเห็นว่าโครงการนั้นเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและสาธารณชน และไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี

ส่วนที่ 4

หน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียน

- ข้อ 26 คณะกรรมการสถานักเรียนมีหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
 - ข้อ 27 คณะกรรมการสถานักเรียนมีหน้าที่ประพฤติดนเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนทั่วไป
 - ข้อ 28 คณะกรรมการสถานักเรียนมีหน้าที่ปฏิบัติตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการสถานักเรียน
 - ข้อ 29 คณะกรรมการสถานักเรียนมีหน้าที่ต้องเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสถานักเรียน ทุกครั้ง ยกเว้นเมื่อมีเหตุสุจริตวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจจะก้าวล่วงได้
- การลาการประชุมต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานที่ประชุมก่อนวันประชุมหนึ่งวัน
- ข้อ 30 คณะกรรมการสถานักเรียนมีหน้าที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนทั้งภายในและภายนอกตามที่ได้มีคำสั่งโรงเรียนมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่นั้นอย่างเต็มความสามารถ

ข้อ 31 คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ต้องออกเสียงเมื่อที่ประชุมต้องการขอมติที่ประชุม

ข้อ 32 คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ
ในคณะกรรมการสถานศึกษาดังนี้

32.1 คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการและการคลัง

- (1) ประสานงานกับกลุ่มงานอำนวยการของโรงเรียนในกิจการที่เกี่ยวข้อง
- (2) ดูแลงานปฏิคมของคณะกรรมการสถานศึกษา
- (3) ดูแลการจัดเก็บและเบิก-จ่ายพัสดุต่างๆ ในคณะกรรมการสถานศึกษา
- (4) ดูแลการจัดทำบัญชีรายรับ- รายจ่ายเงินของคณะกรรมการสถานศึกษา
- (5) ดูแลการจัดเก็บเงินของคณะกรรมการสถานศึกษา
- (6) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

32.2 คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ

- (1) ประสานงานกับกลุ่มงานวิชาการของโรงเรียนในกิจการที่เกี่ยวข้อง
- (2) ประสานงานกับงานแนะแนวของโรงเรียนในกิจการที่เกี่ยวข้อง
- (3) ประสานงานกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ของโรงเรียนในกิจการที่เกี่ยวข้อง
- (4) ประสานงานกับงานห้องสมุดและกลุ่มรักการอ่านในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (5) จัดทำผลวิจัยของการศึกษาภายในโรงเรียน
- (6) เสนอข้อมูลทางการศึกษาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนทุกคน
- (7) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

32.3 คณะกรรมการฝ่ายกิจการนักเรียน

- (1) ประสานงานกลุ่มงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกิจการที่เกี่ยวข้อง
- (2) ประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง
- (3) ดูแลงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
- (4) จัดเวรคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อช่วยดูแลงานพยาบาลของโรงเรียนในแต่ละวัน
- (5) ดูแลงานอาหารและโภชนาการของโรงเรียน
- (6) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

32.4 คณะกรรมการฝ่ายบริการและสวัสดิการ

- (1) ประสานงานกับกลุ่มงานแผนงานและงบประมาณของโรงเรียนในกิจการต่างๆ
- (2) ประสานงานกับงานอาคารสถานที่และนันทนาการโรงเรียนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- (3) ดูแลการจัดสถานที่ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- (4) ดูแลการจัดอาหารว่างและอาหารในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- (5) ดูแลงานโสตทัศนูปกรณ์ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- (6) ดูแลการเบิกจ่ายและการเก็บอุปกรณ์ส่งคืนหลังเสร็จกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- (7) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

32.5 คณะกรรมการฝ่ายแผนงานและโครงการ

- (1) เสนอแผนปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาประจำปีภาคเรียน ต่อที่ประชุม
- (2) ติดตามการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาตามแผนปฏิบัติงานที่

กำหนดไว้

- (3) ดูแลการเขียนโครงการและตรวจสอบความถูกต้องโครงการต่างๆ
- (4) นำโครงการที่จะเสนอฝ่ายบริหารต่อคณะกรรมการกลุ่มงานกิจการนักเรียนเพื่อตรวจสอบ
- (5) รับผิดชอบการเสนอโครงการต่อฝ่ายบริหารจนโครงการนั้นได้รับการอนุมัติ
- (6) ดูแลการเขียนโครงการและตรวจสอบข้อความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่เสนอ
- (7) เป็นตัวแทนของคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสนอโครงการต่างๆ เข้าที่ประชุม
- (8) ออกแบบการประเมินและประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการ ที่เกี่ยวข้อง
- (9) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

32.6 คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานและติดตามมติการประชุม

- (1) เสนอระเบียบวาระการประชุมต่างๆ ต่อคณะกรรมการสถานักเรียน
- (2) เรียกประชุมต่างๆ ตามระเบียบวาระการประชุมที่กำหนดไว้
- (3) จัดหาสถานที่ประชุมตามความเหมาะสม
- (4) บันทึกวาระต่างๆ ที่ได้พิจารณาและผลการลงมติในวาระต่างๆ ของที่ประชุม
- (5) กล่าวสรุปผลการประชุม ผลการลงมติ จำนวนผู้เข้าประชุมขาดและลาประชุม
- (6) ดูแลเอกสารต่างๆ ที่ใช้ประกอบการประชุมแต่ละครั้ง
- (7) ดูแลความเรียบร้อยต่างๆ ตลอดการประชุม
- (8) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

32.7 คณะกรรมการฝ่ายปกครองและสารวัตรนักเรียน

- (1) ประสานงานกับนักเรียนสารวัตรนักเรียน
- (2) ตรวจสอบการปฏิบัติงานในแต่ละวันของนักเรียนสารวัตร
- (3) ป้องกันการเกิดปัญหาเสพติดและอบายมุขทุกประเภทในสถานศึกษา
- (4) ดูแลงานจราจรและความปลอดภัยในการใช้ถนนภายในโรงเรียน
- (5) ส่งเสริมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน
- (6) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

32.8 คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์และสารสนเทศ

- (1) ประสานงานกับงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในกิจการที่เกี่ยวข้อง
- (2) เผยแพร่ผลการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของคณะกรรมการสถานักเรียน
- (3) จัดรายการเสียงตามสายเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ จากคณะกรรมการสถานักเรียน
- (4) ปรับข้อมูลในเว็บไซต์คณะกรรมการสถานักเรียนให้มีความทันสมัยตลอดเวลา
- (5) ดูแลความเรียบร้อยในพิธีคารพธงชาติ
- (6) ดูแลงานพิธีกรในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- (7) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

32.9 คณะกรรมการฝ่ายสิ่งแวดล้อม

- (1) ประสานงานกับศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาและธนาคารขยะรีไซเคิลในกิจการต่างๆ
- (2) ดูแลการดำเนินงานกิจกรรม 5 ส ของโรงเรียน
- (3) ดูแลนโยบายการประหยัดพลังงานทุกชนิดในโรงเรียน
- (4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน

- (5) สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์ของโรงเรียน
- (6) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 33 คณะกรรมการสถานักเรียนมีหน้าที่ในการประเมินและติดตามผลของกิจกรรมต่างๆ

หมวด 3

ที่มาขององค์กร

ส่วนที่ 1

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

ข้อ 34 บุคคลผู้มีคุณสมบัติต่อไปนี้ในวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานสถานักเรียนตามบทบัญญัติของธรรมนูญฉบับนี้

- (1) เป็นนักเรียนโรงเรียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- (2) เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของปีที่มีการเลือกตั้ง
- (3) มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมทุกภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 2.50
- (4) เป็นผู้มีความประพฤติดีและมีความเป็นกลางในการดำเนินนโยบาย
- (5) เป็นผู้รักและเทิดทูนในเกียรติของโรงเรียนอย่างจริงใจ

ข้อ 35 บุคคลผู้มีคุณสมบัติต่อไปนี้ในวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการสถานักเรียนตามบทบัญญัติของธรรมนูญฉบับนี้

- (1) ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งจะต้องสมัครเป็นทีม โดยมีหัวหน้าคนหนึ่งและสมาชิก 7 คน โดยให้สมาชิกในทีมต้องมาจากตัวแทนแต่ละห้องเรียน/ชั้นเรียน
- (2) เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของปีที่มีการเลือกตั้ง
- (3) มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมทุกภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 2.50

ข้อ 36 บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ในวันสมัครรับเลือกตั้งห้ามมิให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามบทบัญญัติของธรรมนูญฉบับนี้

- (1) เป็นบุคคลผู้มีอาการทางจิตไม่ปกติ
- (2) ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนครั้งก่อน
- (3) เคยถูกหักคะแนนความประพฤติจากกลุ่มงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน
- (4) เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนผิดระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดตลอดเวลา
- (5) เคยให้ถูกพักการเรียนไม่ว่าด้วยกรณีใดๆ ก็ตาม
- (6) ไม่ได้รับความยินยอมจากคุณครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนในการให้ความเห็นชอบ

ในการสมัคร

ข้อ 37 กรรมการสถานักเรียนมีวาระการดำรงตำแหน่งนับแต่วันที่คณะกรรมการสถานักเรียนชุดก่อนได้ส่งมอบงานในหน้าที่ให้อย่างเป็นทางการและหมดวาระการดำรงตำแหน่งลงในวันที่ 31 ธันวาคมของปีการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งและให้ถือว่าสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งในกรณีใดกรณีหนึ่งต่อไปนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออก

(3) ขาดคุณสมบัติ ข้อใดข้อหนึ่งตามข้อ 36

(4) เมื่อกรรมการสถานักเรียนอื่นไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้ายื่นญัตติเป็นหนังสือถอดถอนบุคคลนั้นต่อผู้อำนวยการโรงเรียนและมีมติถอดถอน โดยการลงมติเป็นการลับไม่น้อยกว่าห้าในหกของกรรมการสถานักเรียนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นให้พ้นจากตำแหน่ง

(5) เมื่อมีการประกาศคำสั่งให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนชุดต่อไป

บุคคลที่พ้นจากตำแหน่งต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะได้กรรมการสถานักเรียนคนใหม่มาทำหน้าที่แทน โดยบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งตาม (1) (2) (3) และ (4) ให้กรรมการสถานักเรียนในสังกัดเดียวกันเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามข้อ 34 หรือ 35 แล้วแต่กรณีเป็นกรรมการสถานักเรียนแทนบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่บุคคลนั้นมีกรณีให้ออกจากตำแหน่ง หากกรณีไม่สามารถหาบุคคลใหม่มาแทนได้ทันกำหนดภายในเวลาดังกล่าวหรือมีเหตุอื่นที่ทำให้กรรมการสถานักเรียนไม่ครบคณะให้ครูที่ปรึกษาหาบุคคลที่เหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งแทนก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานักเรียนหลังจากพ้นวาระ ตามวรรคหนึ่งให้ประธานและรองประธานสถานักเรียนยังคงดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการสถานักเรียนต่อเพื่อรักษาการในช่วงที่กำลังจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนต่อไป ในการนี้จะออกคำสั่งหรือโครงการที่มีผลได้เสียต่อคณะกรรมการสถานักเรียนชุดต่อไปไม่ได้ เว้นแต่ได้รับการแนะนำจากคณะครูที่ปรึกษาคณะกรรมการสถานักเรียนแล้ว

ส่วนที่ 2 วิธีการเลือกตั้ง

ข้อ 38 การเลือกตั้งทุกครั้งต้องมีคำประกาศหรือคำสั่งของผู้อำนวยการโรงเรียนในการกำหนดวันรับสมัคร วันเลือกตั้ง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครและกำหนดหน่วยเลือกตั้งด้วย

ประธานสถานักเรียน ต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงและลับจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ประกาศตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการสถานักเรียนเป็นผู้กำหนดและขอความเห็นชอบจากผู้อำนวยการโรงเรียนในการประกาศนั้น

ข้อ 39 การกำหนดวันรับสมัครและวันเลือกตั้งต้องมีระยะเวลาห่างกันอย่างน้อย 15 วัน

เมื่อได้มีการกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งเป็นที่เรียบร้อยแล้วให้ดำเนินการรับสมัครในระยะเวลาอย่างน้อย 2 วันและกำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งในวันเลือกตั้งอย่างน้อย 2 ชั่วโมงต่อกัน

ข้อ 40 เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

ให้ประธานสถานักเรียนเป็นประธานและให้รองประธานสถานักเรียนเป็นรองประธานคณะกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

ให้ตัวแทนห้อง ห้องละหนึ่งคน เป็นกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง

ในการนี้ให้ครูที่ปรึกษาเป็นกรรมการผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้งด้วยก็ได้

กรรมการตามวรรคสองและวรรคสามนั้นต้องได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการโรงเรียน

ข้อ 41 เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิหาเสียงเลือกตั้งได้เท่าที่จำเป็น และไม่ขัดกับหลักการการเลือกตั้งตามธรรมนูญฉบับนี้และให้โรงเรียนจัดหาสถานที่สำหรับหาเสียงและแนะนำตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละครั้งด้วย

ข้อ 42 เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทำการทุจริตการเลือกตั้งไม่ว่าด้วยการให้ หรือสัญญาว่าจะให้สิ่งของ หรือด้วยการขู่เข็ญหรือบังคับหลอกลวงด้วยประการใดๆ เพื่อให้ตนหรือผู้อื่นนั้นได้หรือเสียผลประโยชน์ในการเลือกตั้งและให้รวมถึงการกระทำของผู้สนับสนุนผู้สมัครนั้นด้วยอนุลอม

ข้อ 43 ในวันเลือกตั้งทุกหน่วยเลือกตั้งต้องทำการเปิดและปิดหีบเลือกตั้งพร้อมกัน

ข้อ 44 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งต้องตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามหน่วยเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิและในวันเลือกตั้งต้องแสดงบัตรนักเรียน บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรที่ทางราชการออกให้ต่อกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งเพื่อขอรับบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่คณะกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งนั้นจะได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบแต่ละกรณีไป

ข้อ 45 ให้ดำเนินการนับคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานนักเรียนพร้อมกันทุกหน่วยเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้งนั้นๆ เวลาหลังจากที่ได้ปิดการลงคะแนนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ข้อ 46 ห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนน โดยบัตรที่มีลักษณะต่อไปนี้เป็นบัตรเสีย

- (1) บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายกากบาท
- (2) บัตรที่มีหยักหรือรูเจาะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด
- (3) บัตรที่มีรอยขีดข่วนแม้แต่ส่วนใดส่วนหนึ่งก็มิได้
- (4) บัตรที่กรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยตัดสินแล้วว่าเป็น “บัตรเสีย”

บัตรเลือกตั้งใดเป็นบัตรเสียให้ระบุไว้ว่า “บัตรเสีย” และให้มีกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยลงลายมือชื่อรับรองในบัตรนั้นด้วยอย่างน้อย 2 คน

บัตรเลือกตั้งต้องมีจำนวนหมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้งครบและต้องมีช่องระบุไม่ประสงค์ลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดเลยด้วย

ข้อ 47 เมื่อนับคะแนนแล้วเสร็จให้คณะกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยส่งจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นและคะแนนทั้งหมดที่นับได้รวมทั้งจำนวนบัตรเสียและคะแนนที่ไม่ประสงค์เลือกไปยังประธานคณะกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้งเพื่อประกาศผลการเลือกตั้ง

คะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งต้องเรียงผู้สมัครที่มีคะแนนสูงสุดที่นับได้ตามลำดับจนครบจำนวนผู้สมัครที่รับเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นทุกคนด้วย

ข้อ 48 ให้ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนอันดับหนึ่งเป็นประธานสถานักเรียน

ในกรณีมีผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานสถานักเรียนเพียงคนเดียวต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

หากกรณีไม่มีผู้ใดได้คะแนนถึงเกณฑ์ตามวรรคสองให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้ง ถ้ายังไม่ได้คะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดอีกในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนั้นได้รับตำแหน่งตามเสียงข้างมากเลยโดยไม่ต้องเลือกตั้งอีกในครั้งต่อไปก็ได้

ข้อ 49 ให้ประธานคณะกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้งเป็นผู้ประกาศผลการเลือกตั้งและแจ้งว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดที่ได้รับเลือกตั้งและรายงานผลการเลือกตั้งนั้นให้ทุกคนได้ทราบ

ข้อ 50 หลังจากการประกาศผลการเลือกตั้งให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งประธานสภานักเรียนมีหน้าที่สรรหาและแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติตามข้อ 34 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 36 เป็นรองประธานสภานักเรียนอีกไม่น้อยกว่า 2 คน เพื่อเป็นคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการของคณะกรรมการสภานักเรียน

การพิจารณาแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งนั้นต้องคำนึงถึงบุคคลที่มีความเหมาะสม

ข้อ 51 หลังจากการประกาศผลการเลือกตั้งให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานสภานักเรียนพิจารณาแต่งตั้งกรรมการอีกตามความเหมาะสมและไม่น้อยกว่า 12 คน โดยจะต้องแต่งตั้งจากบุคคลที่มีคุณสมบัติตามข้อ 35 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 36

การพิจารณาแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งต้องคำนึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากทีมต่างๆ ที่สมัครรับเลือกตั้งอย่างเป็นธรรม โดยให้ผู้สมัครจากทุกทีมเป็นกรรมการอย่างน้อยทีมละ 1 คนด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่ได้มีเหตุสุดวิสัยอันเกิดจากการไม่ให้ความยินยอมของบุคคลที่ถูกทาบทามนั้น

ข้อ 52 ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งและได้รับการแต่งตั้งตามข้อ 50 ให้เป็นคณะกรรมการสภานักเรียนนั้นต้องไปรายงานตัวเพื่อได้รับการประกาศผลจากประธานกรรมการผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

หมวด 4

การดำเนินนโยบายพื้นฐาน

ข้อ 53 คณะกรรมการสภานักเรียนต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งธรรมนูญฉบับนี้

ข้อ 54 คณะกรรมการสภานักเรียนต้องส่งเสริมความสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างนักเรียนทุกคนรวมทั้งประสานประโยชน์ระหว่างคณะครูและนักเรียนด้วย

ข้อ 55 คณะกรรมการสภานักเรียนต้องมีการจัดทำโครงการและพิจารณาโครงการร่วมกับคณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการประกวดมารยาทไทยของนักเรียนชั้นภายในโรงเรียน

ข้อ 56 คณะกรรมการสภานักเรียนต้องมีการจัดทำโครงการและพิจารณาโครงการร่วมกับคณะครูที่ปรึกษากรรมการสภานักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการรักษาความสะอาด

ข้อ 57 คณะกรรมการสภานักเรียนต้องมีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานของแต่ละภาคเรียนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น

ข้อ 58 คณะกรรมการสภานักเรียนต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกันเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมและการดำเนินกิจกรรมในการแข่งขันกีฬาภายในของโรงเรียน

ข้อ 59 คณะกรรมการสภานักเรียนต้องมีการจัดทำโครงการและพิจารณาโครงการร่วมกับคณะครูที่ปรึกษากรรมการสภานักเรียนเกี่ยวกับการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียนตามธรรมนูญฉบับนี้

ข้อ 60 คณะกรรมการสภานักเรียนต้องมีการจัดทำโครงการและพิจารณาโครงการร่วมกับคณะครูที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัจฉิมนิเทศให้กับนักเรียน

ข้อ 61 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ให้คณะกรรมการสภานักเรียนจัดให้มีคณะที่ปรึกษาและพัฒนากิจการของคณะกรรมการสภานักเรียนจำนวนไม่เกิน 20 คน เพื่อทำหน้าที่ให้การปรึกษาและเสนอแนะต่อคณะกรรมการสภานักเรียนในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการต่างๆ ของคณะกรรมการสภานักเรียน

การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในคณะที่ปรึกษาตามวรรคหนึ่งพิจารณาแต่งตั้งจากผู้มีความรู้และความสามารถในการบริหารงานและมีความเข้าใจเป็นอย่างดีในโครงการต่างๆ ของคณะกรรมการสถานักเรียน โดยให้เป็นนักเรียนที่เคยเป็นกรรมการสถานักเรียนมาก่อนเว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยอื่นที่ไม่สามารถแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวได้ก็ให้พิจารณาถึงความสามารถและประสบการณ์ของบุคคลนั้นแทนและบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อต้องให้ความยินยอมแล้ว

การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในคณะที่ปรึกษาตามวรรคหนึ่งต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมตามจำนวนโดยเฉลี่ยตามห้องเรียนต่างๆ อย่างเป็นธรรม

องค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่และการดำเนินกิจการของคณะที่ปรึกษาให้เป็นไปตามที่ข้อบังคับการประชุมกำหนด

หมวด 5

การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานักเรียน

ข้อ 62 คณะกรรมการสถานักเรียนต้องดำเนินการให้มีการเปิดประชุมคณะกรรมการสถานักเรียนครั้งแรกภายใน 30 วันนับแต่วันเปิดภาคเรียนแรกของปีการศึกษานั้น

การเรียกประชุมตามวรรคหนึ่งให้พิจารณาและชี้แจงถึงบทบัญญัติต่างๆ ตามธรรมนูญฉบับนี้และให้มีการแบ่งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ตามที่ที่ประชุมได้กำหนด

ข้อ 63 ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานสถานักเรียนต้องแบ่งหน้าที่งานต่างๆ ให้รองประธานสถานักเรียนที่แต่งตั้งตามข้อ 50 ดูแลรับผิดชอบงานฝ่ายอำนวยการและการคลัง งานฝ่ายวิชาการ งานฝ่ายกิจการนักเรียน งานฝ่ายบริการและสวัสดิการ งานฝ่ายแผนงานและโครงการ งานฝ่ายการดำเนินงานและติดตามมติการประชุม งานฝ่ายปกครองและสารวัตรนักเรียน งานฝ่ายประชาสัมพันธ์และสารสนเทศและงานฝ่ายสิ่งแวดล้อม

ข้อ 64 กรรมการสถานักเรียนทุกคนต้องรับผิดชอบในงานของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ตามข้อ 32 โดยตนสมัครใจและที่ประชุมเห็นชอบ

คณะกรรมการสถานักเรียนอาจกำหนดให้มีคณะกรรมการฝ่ายก็คณะก็ได้แต่คณะกรรมการฝ่ายที่ตั้งขึ้นนั้นต้องมีหน้าที่ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับข้อ 32 และให้สังกัดในความดูแลของงานรองประธานสถานักเรียนตามข้อ 63

ข้อ 65 กรรมการสถานักเรียนคนหนึ่งมีสิทธิดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการฝ่ายได้ 2 คณะ แต่ผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งประธาน รองประธานกรรมการสถานักเรียนและกรรมการสถานักเรียนที่เป็นประธานกรรมการฝ่ายให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการฝ่ายนั้นได้เพียงคณะเดียว

ข้อ 66 ให้ประธานสถานักเรียนแต่งตั้งกรรมการสถานักเรียนคนหนึ่งเป็นเลขาธิการคณะกรรมการสถานักเรียนและอาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขาธิการคนหนึ่งหรือสองคนก็ได้

ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเลขาธิการในคณะกรรมการสถานักเรียนต้องเป็นคณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานและติดตามมติการประชุมด้วยโดยอนุโลม

เลขาธิการตามวรรคหนึ่งให้เป็นเลขาธิการการประชุมแต่ละครั้งด้วยโดยอนุโลม

ข้อ 67 การดำเนินการใดๆ ที่เป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วนที่ต้องให้คณะกรรมการสถานักเรียนดำเนินการ
ให้ประธาน รองประธานสถานักเรียนดำเนินการเท่าที่จำเป็นไปพลางก่อนได้โดยไม่ต้องขออนุมัติจากที่ประชุม
การดำเนินการตามวรรคหนึ่งต้องแจ้งการดำเนินการที่ได้ทำไปนั้นต่อกรรมการสถานักเรียน
ภายในครั้งแรกที่มีการเรียกประชุม

ประกาศไว้ ณ วันที่ เดือน.....พ.ศ.....

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

บทเรียนที่ 3

ระบบเพื่อนนักเรียนผู้ให้คำปรึกษา (Youth Counselor หรือ YC)

หลักการสำคัญที่เป็นเจตนารมณ์ในการส่งเสริมให้นักเรียนทำหน้าที่เป็น “นักเรียนเพื่อนผู้ให้คำปรึกษา” ได้แก่

1. การใช้หลักจิตวิทยาของกลุ่มเพื่อน เป็นพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะบุคคลที่มีพื้นเพวัย วิธีชีวิตประจำวันและมีกิจกรรมร่วมกันจะสนิทสนม คั่นเคย และไว้วางใจ สามารถสื่อสารกันได้อย่างเปิดเผยและเข้าใจซึ่งกันและกันได้ง่าย
2. การให้การปรึกษาโดยเพื่อน มุ่งให้นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนๆ ได้มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวให้การปรึกษาเพื่อนนักเรียนด้วยกันและการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการชี้แนะของครูแนะแนว
3. “นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา”/ยุวชนแนะแนว (Youth Counselor) คือ นักเรียนที่โรงเรียนพิจารณา คัดสรรว่าเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถคิดวิเคราะห์ มีจิตอาสาในการรับฟังให้การปรึกษาหารือและได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความ สามารถในการให้การปรึกษาเบื้องต้นและปฏิบัติหน้าที่ให้การปรึกษาโดยการดูแลชี้แนะอย่างใกล้ชิดของครูแนะแนว

วัตถุประสงค์กิจกรรม YC

- อบรมนักเรียนเพื่อให้มีทักษะการให้การปรึกษา
- ช่วยเหลือเพื่อนภายในห้องของตนเอง
- ส่งเสริมลักษณะการเป็นผู้นำให้กับนักเรียน
- ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาช่วยเหลืองานสังคม

การดำเนินงานกิจกรรมเพื่อนนักเรียนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC)

1. จัดทำโครงการ กิจกรรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC)
2. การสร้างนักเรียน YC มี 2 ประเภท ได้แก่

2.1 นักเรียน YC แกนนำ ได้มาจากการประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียนที่มีคุณสมบัติความเป็นผู้นำ มีจิตอาสา มีบุคลิกภาพที่ดี พร้อมทั้งจะช่วยเหลือผู้อื่นประมาณ 10 คน

2.2 นักเรียน YC ประจำห้องเรียนห้องละ 2 – 3 คน ได้มาจากการคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามเกณฑ์ที่งานแนะแนวกำหนดโดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้คัดเลือกตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

2.3 การจัดอบรมให้ความรู้ “หลักสูตรการให้การปรึกษาเบื้องต้น” โดยให้นักเรียนแกนนำและนักเรียน YC ประจำห้องเรียนเข้ารับการอบรมตามโปรแกรมการอบรม หลังการอบรมนักเรียนได้รับเกียรติบัตร

3. การทำหน้าที่ของ YC แกนนำและ YC ประจำห้องเรียน

3.1 YC ประจำห้องเรียน

– ทำหน้าที่ให้การปรึกษาเพื่อนในห้องเรียนที่มีปัญหา แล้วบันทึกการให้การปรึกษาลงในสมุดบันทึกให้การปรึกษาโดยประสานกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือเพื่อน และ YC ประจำห้อง ต้องนำสมุดบันทึกให้การปรึกษาส่งให้ครูที่ปรึกษาทุกวันศุกร์ และนำสมุดกลับมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อในวันจันทร์

3.2 YC แกนนำ

3.2.1 ทำหน้าที่ให้การปรึกษาเพื่อนในโรงเรียน ในปัญหาต่างๆ โดยจัดให้การปรึกษาหลายช่องทาง ได้แก่

- การให้การปรึกษาเป็นรายบุคคลที่ห้องให้การปรึกษา
- ทาง Email
- การให้การปรึกษาผ่าน Facebook

3.2.2 YC แกนนำ นิเทศและติดตามการทำหน้าที่ของ YC ประจำห้องเรียน โดยนัดหมายประชุมประจำเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อช่วยเหลือ YC ประจำห้องเรียนให้สามารถทำหน้าที่ได้มีประสิทธิภาพ

3.2.3 YC แกนนำจะจัดรายการเสียงตามสายทุกวันพุธ – วันศุกร์ ในเรื่องที่วัยรุ่นสนใจ ได้แก่ การมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การคบเพื่อนต่างเพศ การดูแลตนเองไม่ให้อ้วน การดูแลสุขภาพ เคล็ดลับในการเรียน ฯลฯ

3.2.4 ช่วยครูแนะแนวในการจัดอบรมนักเรียน YC ในหลักสูตรทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้น

3.2.5 ช่วยครูแนะแนวสรุปข้อมูลผลการให้การปรึกษาเพื่อนในห้องเรียน ของ YC ประจำห้องเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รายงานต่อผู้บริหารและส่งต่องานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเพื่อนำไปพัฒนานักเรียนต่อไป

4. การประสานงานเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงาน มีการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 การส่งต่อภายในโรงเรียน

– นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC) ประจำห้องทำหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนๆ ที่มีปัญหาหากเป็นปัญหาที่มีความยุ่งยากจะส่งต่อให้ครูที่ปรึกษาดำเนินการ

– หากครูที่ปรึกษาไม่สามารถช่วยเหลือดูแลได้ จะส่งต่อให้ครูแนะแนวของโรงเรียนโดยมีแบบฟอร์มการส่งต่อ

– นักเรียนที่มีปัญหา เช่น ปัญหาด้านพฤติกรรมครูที่ปรึกษาส่งต่อหัวหน้าระดับชั้น

4.2 การส่งต่อภายนอกโรงเรียน

โดยครูแนะแนวจะส่ง Case ที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ให้กับนักจิตวิทยาช่วยดูแลแก้ไข ร่วมกับผู้ปกครองของนักเรียน ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวของโรงเรียนหรือส่งต่อไปยังสถาบันสุขภาพจิต

5. การเชื่อมโยงโครงการนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC) กับระบบความช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

โดยสร้างนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC) ช่วยครูที่ปรึกษาแบ่งเบางานดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกิจกรรม YC ได้ดำเนินการร่วมกับงานระบบช่วยเหลือดูแล

จรรยาบรรณของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา YC ใช้แนวทางของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ซึ่งได้กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ มีดังนี้

1. เคารพในศักดิ์ศรีและส่งเสริม สนับสนุนสวัสดิภาพของเพื่อนผู้มารับการปรึกษา และต้องระวังไม่ให้ผู้รับการปรึกษาได้รับการกระทบกระเทือนทางจิตใจ
2. สัมพันธภาพในการให้การปรึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้น จะต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับ
3. บันทึกต่างๆ ในการให้การปรึกษา รวมทั้งบันทึกจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากแบบทดสอบ เครื่องบันทึกเสียง และเอกสารอื่นๆ ถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้จะต้องปกปิดเอกลักษณ์ของเพื่อนผู้รับการปรึกษา และระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ให้เกิดผลเสียหายแก่เพื่อนผู้รับการปรึกษาทราบ
4. ควรชี้แจงเงื่อนไขต่างๆ ของการให้การปรึกษาให้เพื่อนผู้รับการปรึกษาทราบ
5. ในการให้การปรึกษา YC ต้องหลีกเลี่ยงสภาพที่จะทำให้เพื่อนผู้รับการปรึกษาอยู่ในภาวะขัดแย้งในใจ
6. ยุติการปรึกษา เมื่อ YC ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือผู้รับการปรึกษาได้อีกต่อไป และให้ส่งต่อไปพบผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมต่อไป
7. หากได้รับข้อมูลที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้อื่น YC ต้องรายงานให้แก่ผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องในแนวทางที่ไม่เปิดเผยว่า ได้รับข้อมูลจากเพื่อนผู้รับการปรึกษาคนใด

คุณสมบัติของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา YC

1. เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านจิตเมตตา จิตอาสา รับฟัง ช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งรอบตัว เป็นต้น
2. สามารถให้การปรึกษา และแนะแนวทั้งแก่ตนเอง และผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม
3. สามารถหาแนวทางในการช่วยเหลือผู้อื่นในเบื้องต้นได้
4. มีทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็น เพื่อสามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทหน้าที่ ภารกิจงานของนักเรียน YC

1. ให้ความร่วมมือกับกรรมการนักเรียนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกิจกรรมและโครงการ YC
2. แนะนำทางช่วยเหลือ ให้ความรู้เพื่อนที่มีปัญหา
3. เป็นแบบอย่างที่ดี มีทักษะชีวิตให้การปรึกษาเพื่อน การบันทึกผลการให้การปรึกษาและการส่งต่อ
4. ประสานงานเครือข่าย การพัฒนางานของนักเรียน YC ให้ต่อเนื่องและยั่งยืนโดยตระหนักใน
ความสำคัญของบทบาทของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาและมีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของ
สังคม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน
5. ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบ้าน ชุมชน ผู้นำชุมชน
6. จัดตั้งกลุ่มและขยายผล YC ในโรงเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรม YC ภายในโรงเรียนเผยแพร่ความรู้
YC สู่วิทยาลัย ในเขตพื้นที่
7. ประเมินผลการจัดกิจกรรมนำเสนอโรงเรียนเพื่อพัฒนาเครือข่าย YC ในโอกาสต่อไป

หน้าที่ของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา

การทำหน้าที่ของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษานั้นแยกออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ คือ ส่วนนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาแกนกลางและส่วนนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียน

นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียน

- ทำหน้าที่ดูแลและให้การช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนในห้องของตนเอง
- ช่วยครูที่ปรึกษาดูตามรายงานพฤติกรรมของเพื่อนภายในห้อง
- ประสานงานกับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาแกนกลาง

นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาแกนกลาง

- ทำหน้าที่ให้การปรึกษากับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียนที่มาขอรับแนวทางการให้การปรึกษา
- สรุปปัญหานักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาเพื่อรายงานให้กับครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา รายงานส่งต่อไปยังผู้อำนวยการและรายงานไปยังหัวหน้าระดับ
- จัดการอบรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาให้กับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียน
- นิเทศติดตามการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาประจำห้องเรียนเพื่อตรวจสอบการดำเนินงาน

ชุดความรู้ที่ 4 สำหรับผู้ปกครองนักเรียน
เพื่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทเรียนที่ 1 เทคนิคการเลี้ยงลูกให้มีวินัย	190
บทเรียนที่ 2 การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตให้ลูก	192

บทเรียนที่ 1

เทคนิคการเลี้ยงลูกให้มีวินัย

ปฏิเสธไม่ได้ว่าวินัยเป็นองค์ประกอบสำคัญในชีวิตของเด็ก ถ้าเด็กขาดวินัย เขาจะไม่เข้าใจความสำคัญของการควบคุมตนเอง ส่งผลให้มีปัญหาทางด้านพฤติกรรม เช่น เป็นเด็กไม่ชอบทำตามกติกา และมักจะทำตามใจตนเอง เกิดเป็นปัญหาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามมา ดังนั้น การสอนลูกให้มีระเบียบวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญต่ออนาคตของลูก เราจึงควรมีเทคนิคดีๆ ในการเลี้ยงลูก ดังนี้

1. เป็นตัวอย่างที่ดี

การเลี้ยงลูกให้มีระเบียบวินัย สิ่งแรก คุณพ่อคุณแม่ต้องเริ่มต้นจากตัวเองก่อน เนื่องจากเด็กๆ โดยเฉพาะเด็กเล็กมักจะชอบเลียนแบบ เด็กจะซึมซับความมีระเบียบวินัยจากพ่อแม่ ดังนั้นหากพ่อแม่ต้องการให้ลูกมีระเบียบวินัย ก็ต้องทำเป็นตัวอย่างให้ลูกเห็น

2. ทุกคนในครอบครัวปฏิบัติตามข้อตกลงในบ้านอย่างสม่ำเสมอ

การปลูกฝังวินัยต้องเป็นสิ่งที่ทำซ้ำๆ อย่างสม่ำเสมอ จนเด็กยอมรับและจดจำได้ ฉะนั้น ต้องค่อยเป็นค่อยไป และใช้เวลาในการฝึกสอน สิ่งสำคัญคือ ต้องทำสิ่งนั้นให้เหมือนกันทุกครั้ง เช่น สอนลูกให้เก็บที่นอนหลังจากตื่นนอนทุกครั้ง แต่คุณพ่อคุณแม่กลับปล่อยปละละเลย ปล่อยให้ลูกทำบ้าง ไม่ทำบ้าง เด็กก็จะขาดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการฝึกฝนวินัยให้ลูกมักมีความเข้มงวดในข้อตกลงร่วมกันในบ้าน ควรให้ลูกมีส่วนแสดงความคิดเห็นในการกำหนดข้อตกลงด้วย และเมื่อทุกคนเห็นด้วยกับข้อตกลงแล้วจะต้องปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ

3. ไม่บังคับให้เด็กทำสิ่งต่างๆ แบบไร้เหตุผล

ไม่ควรบังคับให้เด็กทำอย่างที่พ่อแม่ต้องการโดยไม่ได้อธิบายให้เข้าใจเหตุผลว่าทำไมต้องทำตามที่พ่อแม่บอก การปฏิบัติตามวินัยเป็นเรื่องที่เด็กต้องบังคับตนเอง จึงมักมีอาการต่อต้านไม่ยอมปฏิบัติตาม ดังนั้น ผู้ปกครองจะต้องหาวิธีการชักจูงด้วยเหตุผล โดยอธิบายให้เห็นข้อดีของการมีวินัย พร้อมยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ควรมีการเสริมแรงให้ลูกมีกำลังใจในการปฏิบัติตามกรอบกติกา จะทำให้ลูกยอมรับข้อตกลงที่กำหนดขึ้นในบ้านและทำด้วยความเต็มใจ เช่น การเก็บที่นอน ควรสอนลูกให้เห็นประโยชน์ของการเก็บที่นอนให้เป็นระเบียบเพราะจะไม่ทำให้ที่นอนสกปรก เกิดไรฝุ่นที่จะทำให้เกิดโรคผิวหนังหรือทางเดินหายใจได้ เป็นต้น ซึ่งการบอกเหตุผลในการกระทำเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยชักจูงให้เด็กเกิดความสนใจที่จะทำเองโดยไม่ต้องมีการบังคับ

4. ชมเชย ให้กำลังใจลูก

การชมเชยให้กำลังใจ จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้เด็กๆ ทำตามระเบียบวินัยอย่างเต็มใจ เมื่อไรที่ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัยได้เป็นอย่างดี คุณพ่อคุณแม่จึงควรชมเชยและให้กำลังใจเขา เพื่อให้เขาเกิดแรงจูงใจที่จะทำต่อไป

5. หลีกเลี่ยงการลงโทษรุนแรง

เมื่อลูกไม่มีระเบียบวินัย ไม่ควรลงโทษลูกอย่างรุนแรง เพราะจะทำให้ลูกเกิดการต่อต้าน ควรทำความเข้าใจกับลูกและลงโทษด้วยการงดไม่ให้ลูกทำกิจกรรมที่ชื่นชอบ เช่น ห้ามดูโทรทัศน์ 2 วัน หรือลดเงินค่าขนมไปโรงเรียน เพื่อให้เขาเรียนรู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นไม่ถูกต้อง

6. ทุกคนในครอบครัวสอนลูกไปในทิศทางเดียวกัน

การสอนลูกให้มีระเบียบวินัยนั้น พ่อแม่ต้องใจเย็น รู้จักระงับอารมณ์ และมีความหนักแน่น ที่สำคัญผู้ปกครองต้องปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เมื่อคนใดคนหนึ่งลงโทษลูก อีกคนไม่ควรใจอ่อนผ่อนปรนโทษนั้น เพราะจะทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ และสิ่งที่พ่อแม่สอนมาทั้งหมดก็才不会เกิดผลแต่อย่างใด

บทเรียนที่ 2

การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตให้ลูก

การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตไม่สามารถใช้การอบรมสั่งสอนเพียงอย่างเดียว ต้องมีการฝึกฝนเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี มีการให้กำลังใจ การชื่นชมเมื่อลูกทำความดี จะทำให้ลูกมีความมั่นใจในการเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต แนวทางการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตให้กับลูก ผู้ปกครองควรยึดถือปฏิบัติ ดังนี้

สร้างค่านิยม “การเป็นคนดีมีคุณธรรม”

ปัจจุบันสำนักทางคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคมกำลังเสื่อมลงเนื่องมาจากรากฐานปรัชญาความคิดและค่านิยมที่ผิดเพี้ยนไปจากหลักศีลธรรมและคุณธรรมอันดี พ่อแม่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชี้ให้ลูกเห็นอย่างชัดเจนว่าอะไรถูก อะไรผิด และอะไรที่มีค่า อะไรที่น่ารังเกียจ รวมทั้งฝึกลูกให้สามารถคิดวิเคราะห์และใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้โดยการตั้งคำถามเชิงปรัชญากับค่านิยมต่างๆ ที่ไม่ถูกต้องในสังคม

สร้างแรงจูงใจให้ทำสิ่งดี

การสร้างแรงจูงใจเป็นการเปลี่ยนกระบวนการความคิดให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการมีคุณธรรม จริยธรรม พ่อแม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ลูกเป็นคนดีมีคุณธรรมได้ โดยการสั่งสอนอบรมโดยสามารถอ้างอิงจากหลักคำสอนทางศาสนาอธิบายให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม หรือการสอนอย่างเป็นธรรมชาติผ่านข่าวสารที่เกิดขึ้นรอบตัว การเห็นแบบอย่าง โดยคนในครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างชีวิตในการทำดีและยืนหยัดในคุณธรรมหรือชี้แนะให้เรียนแบบอย่างบุคคลสำคัญที่กระทำความดีงาม การให้รางวัลเมื่อทำความดี เป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างหนึ่ง เพื่อให้เห็นว่าการทำความดีนั้นเป็นสิ่งที่น่ายกย่องและภาคภูมิใจ

สร้างช่องทางให้ทำดี

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้สัมฤทธิ์ผลได้นั้น นอกจากการสร้างค่านิยมและแรงจูงใจที่ถูกต้องในการทำความดีแล้ว พ่อแม่ควรสร้างช่องทางต่างๆ ที่หลากหลายในการทำความดีให้กับลูกอย่างเป็นรูปธรรมด้วยเช่นกัน อาทิ

- สนับสนุนให้ลูกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการทำความดี พ่อแม่ไม่ควรมุ่งเน้นให้ลูกเอาแต่เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่ควรสนับสนุนให้ลูกได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือชมรมต่างๆ ในการช่วยเหลือสังคม

- นำลูกให้มีส่วนร่วมในการเรียกร้องคุณธรรมจริยธรรมในสังคมเมื่อเห็นความไม่ชอบมาพากล ความตกต่ำทางคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ควรพาลูกให้มีส่วนร่วม ตัวอย่างเช่น ร่วมลงชื่อรณรงค์ต่อต้านเรื่องการเปิดร้านจำหน่ายสุราบริเวณใกล้เคียงกับสถานศึกษา เป็นต้น

- สร้างกิจกรรมส่งเสริมการทำความดีภายในบ้าน พ่อแม่สามารถสร้างบรรยากาศการทำดีภายในบ้านโดยการสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการทำความดีต่างๆ อาทิ กิจกรรมสะสมดาวรักษความดี โดยเมื่อลูกทำความดี 1 อย่าง เช่น ช่วยเหลืองานบ้าน ช่วยดูแลน้อง จะได้รับดาวไปสะสม 1 ดวง และสามารถนำมาแลกเป็นรางวัลได้ในทุกๆ สัปดาห์ เป็นต้น

แนวทางในการสร้างเด็กดีที่มีวินัยและมีความซื่อสัตย์สุจริตนั้น พ่อแม่และผู้ปกครองสามารถทำได้โดยคำนึงถึงจิตใจของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. พยายามเข้าใจว่าเด็กต้องการเป็นบุคคลสำคัญ การมองเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้น จากความรู้สึกในส่วนลึกว่า “ฉันเป็นที่รักของคนอื่น” “ฉันเป็นคนที่มีคุณค่า” และ “คนชอบฉันอย่างที่ฉันเป็น” ทั้งพ่อและแม่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสิ่งนี้ให้เกิดขึ้นในชีวิตของลูก พ่อแม่ควรแสดงความรักต่อลูกและความรักซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้ลูกมองเห็นคุณค่าในตนเอง โดยต้องเริ่มจากทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อตัวเองเป็นพื้นฐาน อันจะมีผลต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของลูกด้วยเพราะพ่อแม่ที่เห็นคุณค่าในตนเองจะส่งผ่านความรู้สึกนี้ให้ลูกๆ ของพวกเขา เช่น พ่อแม่ควรมอบหมายงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ให้ลูกมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และควรกล่าวชมเชยเด็กเมื่อพวกเขาทำสำเร็จเรียบร้อยแม้จะเป็นงานเพียงเล็กน้อยก็ตาม

2. เด็กต้องการความมั่นคงปลอดภัย การกระทำของพ่อแม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับลูกได้ว่าพ่อแม่จะคอยปกป้องดูแลเขาอยู่เสมอด้วยความรัก ความปรารถนาดีที่พ่อแม่มีต่อลูกมีคุณค่ามากกว่าถ้วยรางวัลชนะเลิศใดๆ พ่อแม่อาจไม่สามารถให้ทุกสิ่งที่ลูกต้องการได้แต่สามารถแสดงออกให้ลูกรับรู้ถึงความรักที่มีต่อพวกเขาได้ด้วยการโอบกอดเขาไว้ในอ้อมแขนอันอบอุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่จึงมีผลในด้านการสร้างความมั่นคงให้กับเด็กจ ากการศึกษาพบว่า เหตุผลหลักที่ชักนำให้เด็กหันไปใช้ยาเสพติดอันดับแรก คือ ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ เด็กวัยรุ่นที่ติดยามักมีพ่อแม่ที่ทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้เด็กรู้สึกเกลียดตัวเองและต้องการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ จึงหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อหลบหนีแรงกดดันที่พวกเขาได้รับจากสังคมรอบข้าง ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่และแม่และความรักที่พ่อแม่มีให้ลูกอย่างเพียงพอสมควรเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ลูกรู้สึกปลอดภัยและช่วยให้เด็กรู้สึกมั่นคงในจิตใจ ความรักช่วยให้เด็กเผชิญกับทุกสิ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้

3. เด็กต้องการคำชมเชย แม้ที่จริงแล้วคำชมเชยเป็นสิ่งจำเป็นต่อการหล่อหลอมให้เด็กมีชีวิตที่มีความสุขและมีความสำคัญมากพอๆ กับความดีงามและความรัก คำชมเชยมีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กเช่นเดียวกับดวงอาทิตย์ที่มีความสำคัญต่อต้นไม้ “ธรรมชาติส่วนลึกสุดของมนุษย์คือความปรารถนาให้ผู้อื่นยอมรับ” พ่อแม่ควรกล่าวชมเชยเด็กเมื่อพวกเขาริเริ่มทำสิ่งที่มีคุณค่าด้วยตนเอง หรือเมื่อเขาทำความดีและแสดงความมีน้ำใจ คำชมเชยเป็นเสมือนสิ่งที่ช่วยผลักดันให้เขารู้จักพึ่งตนเองในเรื่องอื่นๆ ที่มีความสำคัญมากขึ้น และมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

4. เด็กต้องการมีระเบียบวินัย เด็กที่ไม่เคยใช้ชีวิตภายใต้กฎระเบียบของครอบครัวจะประสบปัญหาเมื่อเขาต้องออกไปเผชิญกับโลกภายนอก ดังนั้นจึงต้องมีระเบียบวินัยเกี่ยวกับการสร้างลักษณะนิสัยของเด็ก โดยอาศัยการหนุนน้ำใจให้กระทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องให้ดีขึ้น ซึ่งการสร้างนิสัยให้กับเด็กมี 3 แนวทางด้วยกัน คือ

4.1 การตั้งกฎระเบียบ สิ่งนี้มีความสำคัญมากในขณะที่ยังเด็กอยู่กฎระเบียบที่ตั้งขึ้นควรมีความชัดเจนและเข้าใจง่ายครอบครัวที่มีกฎระเบียบจะทำให้ลูกเคารพพ่อแม่ นอกจากนี้เด็กยังรู้สึกเคารพต่อการลงโทษของพ่อแม่ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบที่ตั้งไว้อีกด้วย

4.2 การเลียนแบบ เด็กๆ จะเลียนแบบคนที่อยู่ใกล้ตัว เขาอยากเป็นเหมือนคนที่เขารักและชื่นชมพ่อแม่จึงไม่ควรทำในสิ่งที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นในชีวิตลูก

4.3 การสร้างแรงบันดาลใจ สิ่งนี้นับเป็นเคล็ดลับที่สำคัญของการฝึกวินัยถ้าพ่อแม่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและเสริมสร้างความสุข ความยินดีนี้จะส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี

5. เด็กต้องการผู้รับฟังคำพูดที่ว่า “พ่อแม่ไม่มีเวลา ว่างคุยกันวันหลัง” เป็นคำพูดที่พ่อแม่ไม่ควรจะกล่าวกับลูก เพราะมันสื่อความหมายถึงว่าลูกไม่มีความสำคัญสำหรับผู้เป็นพ่อและแม่ทำให้ความไว้วางใจความสนิทสนมที่เด็กมีค่อยๆ เลือนหายไป และพวกเขาจะหันไปให้ความสนใจกับผู้อื่นที่มีเวลารับฟังเรื่องราวของเขาแทน การที่ลูกได้พูดคุยกับพ่อแม่นอกจากจะทำให้รับรู้เรื่องราวชีวิตของพวกเขาเมื่อต้องออกไปผจญภัยอยู่ภายนอก ซึ่งผู้ใหญ่ไม่อาจติดตามไปได้ทุกแห่งหนแล้ว พ่อแม่มักยังมีโอกาสรู้จักกับเพื่อนๆ ของลูกผ่านทางคำบอกเล่าอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วมันยังเป็นช่วงเวลาทองที่พ่อแม่จะได้แนะนำให้เด็กๆ ได้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาและแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการช่วยเหลือผู้อื่น เด็กจึงได้เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ที่เกิดจากพูดคุยระหว่างกัน การรับฟังซึ่งกันและกันจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่การพูดคุยเท่านั้น แต่ยังเป็นช่วงเวลาของความอบอุ่นในครอบครัวอีกด้วย

6. เด็กต้องการความรัก ส่วนประกอบที่สำคัญของความเป็นครอบครัวที่ขาดไม่ได้ คือ ความรัก เพราะความรัก คือ ความปรารถนาที่มีให้กับบุคคลซึ่งเป็นคนที่เรารัก การที่พ่อแม่แสดงออกถึงความรักที่มีต่อลูกซึ่งอาจจะมาจากการแสดงออก เช่น การสัมผัส การโอบกอด การบอกรักลูก ล้วนทำให้เด็กๆ มีความมั่นคงในชีวิต และภาพความรักของพ่อแม่ที่มอบให้กันและกัน สอนให้เด็กเรียนรู้ที่จะรัก ห่วงใยผู้อื่นเช่นเดียวกัน

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับประชาชนในประเทศได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องสร้างขึ้นตั้งแต่ในวัยเยาว์ให้เด็กและเยาวชนเกิดความตระหนักในเรื่องนี้อย่างแท้จริง “สถาบันครอบครัว” จึงนับเป็นสถาบันลำดับแรกสุดที่สำคัญในการหล่อหลอมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กึ่งทอง มหาพรไพศาล. (2548). “แนว 6 แนวทางสร้างเด็กดี,” วิทยาสาร. 104(2) : 95 -96 ; มีนาคม.
- กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์. (2544). แนวทางการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกียรติวรรณ อมาตกุล. (2536). การศึกษานิโอฮิวแมนนิสและการพัฒนาส่วนต่างๆ ของชีวิตในความคิดสร้างสรรค์กับปฐมวัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2537). ลายแทงนักคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ชัดเชสมิเดีย.
- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. (2556). คุณธรรมนำชีวิต พลิกวิกฤตเป็นโอกาส. กรุงเทพฯ : ฐานบัณฑิต.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2523). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ดุขฎี บริพัตร ณ อยู่ยยา. (2556). คุณธรรม 35 ประการ. กรุงเทพฯ . สืบค้นจาก <https://m.facebook.com/momdusdi/posts/166187593554889>.
- นันทมนัส รอดทัศน. (2554). การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยวลี ธนเศรษฐกร และปนัดดา ธนเศรษฐกร. (2552). 101 เทคนิค การสร้างวินัยเชิงบวก. กรุงเทพฯ : All Rights Reserved.
- พวงพันธ์ โพธิ์ศรี. (2555). การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ (ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไพรวลัย แสนแดง และคณะ. (2559). การพัฒนาคุณลักษณะสุจริตและภาวะผู้นำให้กับนักเรียนแกนนำโรงเรียนสุจริต โรงเรียนดงยางวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. รายงานการวิจัย. อุบลราชธานี. โรงเรียนดงยางวิทยาคม.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). การเสริมสร้างวินัยให้แก่คนในชาติ. ม.ป.ท.
- อรดี คงสมบูรณ์. (2556). คุณค่าของความซื่อสัตย์. สืบค้นมาจาก <http://www.ddd.go.th>.

คณะผู้จัดทำรายงานการวิจัย
คู่มือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ที่ปรึกษา

ดร.สุภัทร จำปาทอง	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.วัฒนาพร ระงับทุกข์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นายสำเนา เนื่อทอง	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้

รายชื่อนักวิจัย

ผศ.ดร.มนตรี วงษ์สะพาน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.ภมรพรรณ ยุธยาตร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.รัชนีวรรณ ตั้งภักดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร.ทัศนศิริรินทร์ สว่างบุญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการเอกสาร

นายสุภสิทธิ์ ภูภักดี	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
----------------------	-------------------------

ประสานการจัดพิมพ์

นายสุภสิทธิ์ ภูภักดี	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
----------------------	-------------------------

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวจักษณา อธิรัตน์ปัญญา	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นางสาวจันทิมา ศุภรพงศ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นางสาวสมพร พรหมดี	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวณัฐตรา แทนขำ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นายสมชาย นัยเนตร	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นายสุภสิทธิ์ ภูภักดี	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. 02-668-7123 ต่อ 2516 และ 2560 โทรสาร 02-243-1129

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 17/2562
ISBN 978-616-270-205-1

